

Jaarverslag 2022

Koersvast in turbulente tijden

Inhoudsopgave

DIRECTIEVERSLAG	
01	Waardecreatie bij Gasunie 3
02	Voorwoord RvB en kerncijfers 6
03	Strategie 13
04	Externe economische waardecreatie 27
05	Externe maatschappelijke waardecreatie 36
06	Interne economische waardecreatie 52
07	Interne maatschappelijke waardecreatie 66
08	Dilemma's 88
09	Governance 90
JAARREKENING	
	Geconsolideerde jaarrekening 124
	Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 131
	Nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 148
	Vennootschappelijke jaarrekening 221
	Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening 224
	Nadere toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening 226
	Ondertekening 243
	Overige gegevens 245
AANVULLENDE INFORMATIE	
	Aanvullende informatie 271

01 Waardecreatie bij Gasunie

“Wij geloven in een duurzame toekomst met een uitgebalanceerde energiemix en een blijvende rol voor gassen die afkomstig zijn uit verschillende bronnen. We geloven dat we onze klanten het best bedienen met innovatieve oplossingen op het gebied van (gas)infrastructuur.”

Gasunie is een leidende Europese energie-infrastructuuronderneming. Gastransport en gasopslag vormen al zestig jaar de kern van ons bedrijf.

We dienen het publiek belang en faciliteren de energietransitie door geïntegreerde infrastructuurdiensten aan te bieden.

We richten ons op waardecreatie voor onze aandeelhouder en andere *stakeholders* en hanteren de hoogste veiligheids- en businessstandaarden die in de sector worden toegepast.

De waarden die we creëren

Externe economische waarde

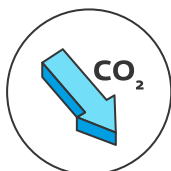
We creëren waarde voor de samenleving door het uitvoeren van onze energie-infrastructuurtaken

De waarde van de energie die wij vervoeren is immens. De energie die wij transporteren en opslaan, zorgt voor economische productie en welzijn. Gasunie staat ten dienste van haar klanten. Marktpartijen huren capaciteit in onze gasnetten en maken gebruik van onze diensten zoals gasopslag, contracthandel, kwaliteitsconversie en certificering. Het afgelopen jaar kwamen hier grote inspanningen op LNG-gebied bij.

Externe maatschappelijke waarde

We creëren waarde voor de samenleving door de energietransitie mogelijk te maken

Dit decennium willen we grote strategische investeringen doen in

netwerken voor het vervoer en opslag van waterstof, CO₂, warmte en (groen) gas. Met ons Visie 2030-programma helpen we de samenleving om in 2050 klimaatneutraal te worden. Daarnaast maken we met kwaliteitsconversie de afbouw van aardgaswinning uit het Groningenveld mogelijk.

Interne economische waarde

We creëren financiële waarde terwijl we onze aardgas-infrastructuur-kerntaken uitvoeren

Tijdens het beheren van onze infrastructuur ontstaat er financiële waarde voor leveranciers, vermogensverschaffers en onze aandeelhouder. Daarnaast wordt de onderneming meer waard doordat we verantwoord investeren en onderhoud plegen, kosten en risico's minimaliseren, onze bedrijfsprocessen verbeteren en kennis opbouwen.

Interne maatschappelijke waarde

We creëren waarde voor de samenleving door onze dagelijkse bedrijfsvoering socialer en duurzamer te maken

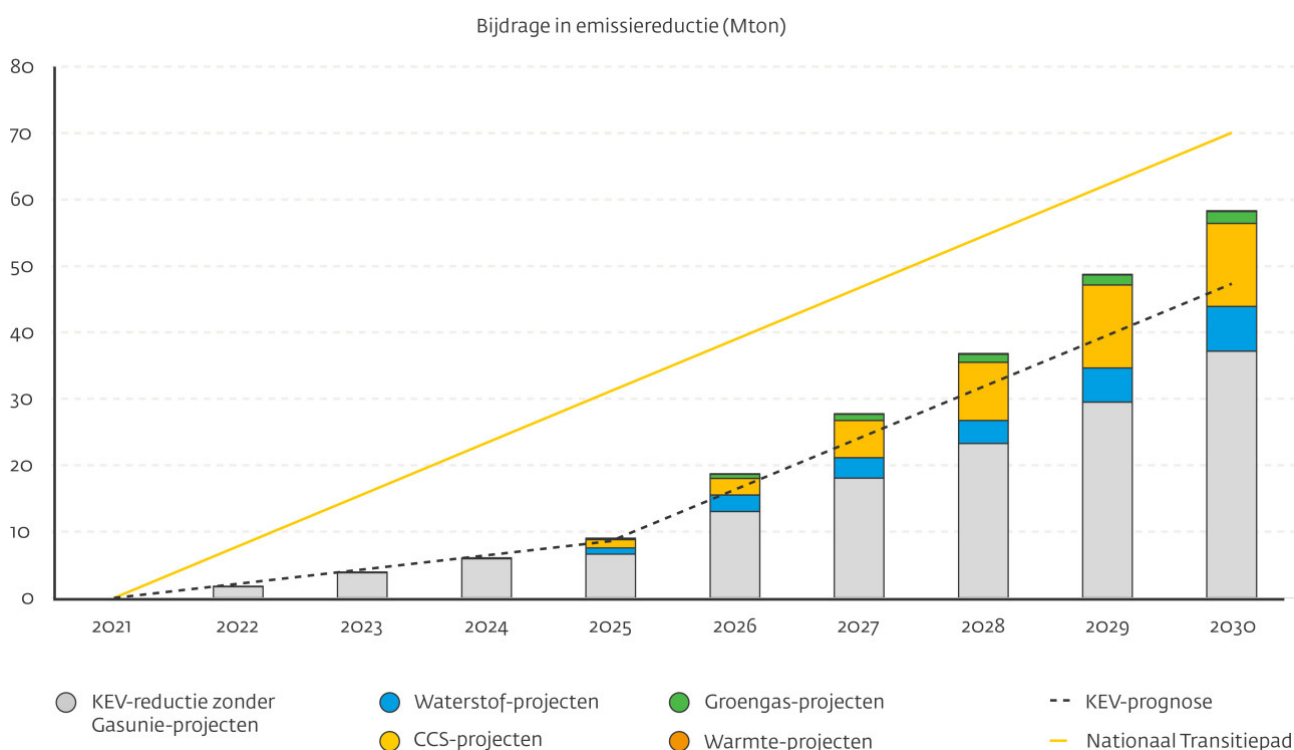
Gasunie werkt continu aan het verbeteren van haar bedrijfsvoering. Een veilige werkomgeving, kansengelijkheid, een prettige organisatiecultuur en leiderschapsstijl zijn waarborgen voor een succesvolle onderneming. Daarnaast streven we naar verduurzaming van onze inkoop, energiegebruik en locatiebeheer.

Onze bijdrage aan een CO₂-neutrale wereld

Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Om daar te komen, moeten we als land de komende decennia elk jaar een gemiddelde CO₂-emissiereductie realiseren; het zogeheten Nationale Transitiepad (de gele lijn in onderstaande visual). Maar we lopen achter op dit pad, zo blijkt uit de Klimaat en Energieverkenning (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving (de stippellijn). Als Gasunie in staat wordt gesteld haar Visie 2030-investeringen de komende jaren compleet en zonder vertraging uit te voeren, stellen we Nederland in staat om een significant deel van de kloof tussen KEV en Transitiepad te dichten. Als andere sectoren in de economie hun rol pakken, kan de rest van de kloof ook worden gedicht en blijven we op koers voor een CO₂-neutraal 2050. Een uitgebreidere toelichting hierop geven we in het hoofdstuk Externe maatschappelijke waardecreatie.

Gasunie kan een substantiële bijdrage leveren aan het bereiken van CO₂-neutraliteit

02 Voorwoord RvB en kerncijfers

Koersvast in turbulente tijden

Gasunie viert in 2023 haar zestigste verjaardag. Een leeftijd waarop vaak een tandje terug wordt genomen. Maar niet bij ons. Gasunie wordt behoorlijk op de proef gesteld. Terwijl we druk bezig zijn met het vormgeven van onze nieuwe rol in de energietransitie worden we op ongekende wijze uitgedaagd in onze bestaande rol: zorgen dat er voldoende aardgas naar onze kernmarkten kan blijven komen.

Voor de Europese energiemarkt is in 2022 een nieuw tijdperk aangebroken. Door een soeverein buurland binnen te vallen en daar onbeschrijflijk leed te veroorzaken, heeft Rusland zichzelf als belangrijke leverancier van energie voor lange duur buitenspel gezet. Europa heeft inmiddels nieuwe leveranciers gevonden. Maar de prijs is hoog. Hoe lang kunnen onze energie-intensieve industrieën de internationale concurrentie het hoofd bieden? Kan de bakker op de hoek zijn hogere kostprijs doorberekenen aan de consument? En kan die consument dat betalen en ook nog zijn eigen energierekening de baas blijven?

Tegelijkertijd maakt duisternis het gemakkelijker om lichtpunten te zien. Wij zijn trots dat het lukte de Nederlandse importcapaciteit voor vloeibaar aardgas in recordtempo te verdubbelen. Hiermee hebben we een niet te onderschatten bijdrage kunnen leveren aan de leveringszekerheid in Europa. De creatie van de EemsEnergyTerminal duurde, van tekentafel tot inbedrijfsstelling, minder dan zes maanden dankzij eendrachtige samenwerking van Gasunie-collega's, klanten, aannemers en overheden. EemsEnergyTerminal is niet de enige LNG-capaciteitsuitbreiding in Europa, maar wel het enige project dat voor de aanvang van de winter 'op het net' kwam.

Het kan wél

De belangrijkste les van EemsEnergyTerminal is dat energietransitieprojecten op het gebied van CCS, waterstof, groen gas en warmte snel kunnen worden gerealiseerd, door de juiste partijen met elkaar te verbinden, samen de handen uit de mouwen te steken, mee te denken en door te zetten. Als iedereen doordrongen is van de urgentie en het belang, kan het onmogelijke mogelijk worden. Door slim door te bouwen op wat we hebben, kan Gasunie met transport en opslag van groene moleculen de uitbouw van de elektriciteitsinfrastructuur ondersteunen en industrie en chemie helpen verduurzamen.

Een tweede les is dat de Europese Unie een deel van haar toekomstige groene energiebehoefte in de eigen regio zal moeten produceren. Het andere deel moet uit veel verschillende landen komen zodat energie nooit meer een pressiemiddel kan worden. Gasunie bereidt zich hier in haar waterstofstrategie op voor door infrastructuur te ontwikkelen voor beide delen.

In 2022 werd ook duidelijk dat het loont om een knooppunt van internationale energiestromen te zijn, met robuuste verbindingen met omringende landen, en naast pijpleidingtransport ook aandacht te hebben voor transport per schip. Zonder onze interconnectoren, kwaliteitsconversiecapaciteit en de kennis en kunde van onze collega's bij Gate had onze uitgangssituatie er in februari 2022 heel anders uitgezien.

Wake up call

Dat energie altijd goedkoop en in ruime mate voorhanden is, is sinds 24 februari 2022 niet meer vanzelfsprekend. Laat het een 'wake up call' zijn voor ons allemaal. Er is nog veel werk aan de winkel om de komende winters over voldoende aardgas te kunnen beschikken. En laat het vooral een signaal zijn dat we veel meer vaart moeten maken met de energietransitie. Dat alle betrokken partijen het belang onderkennen, de samenwerking zoeken, streven naar het gemeenschappelijke optimum en de risico's op een eerlijke manier durven te verdelen. Zodat we in 2050 terugkijkend kunnen constateren dat, wat de energietransitie betreft, de jaren 2022 en 2023 een keerpunt ten goede zijn geweest.

Voor Gasunie was 2022 een jaar van uitersten. Onze maatschappelijke relevantie is toegenomen maar onze werklast is dat ook. Hogere veilinginkomsten zorgden voor een hogere winst, maar die moet aan de markt worden teruggeven terwijl we zijn geraakt door de gestegen inkoopprijs van energie. Teleurstellend was de forse vertraging in de oplevering van de stikstofinstallatie in Zuidbroek. We mochten veel nieuwe medewerkers verwelkomen; mensen die zien dat Gasunie ook na zes decennia nog altijd een boek is waar de komende hoofdstukken van de energiesector worden geschreven. Tegelijkertijd vroeg het beteugelen van de gascrisis en het bouwen aan onze transitieprojecten zeer veel van onze mensen. We zijn enorm trots op de toewijding, creativiteit en volharding van onze collega's. Zij vormen de 'unie' in Gasunie.

Han Fennema, Janneke Hermes, Bart Jan Hoevers en Ulco Vermeulen

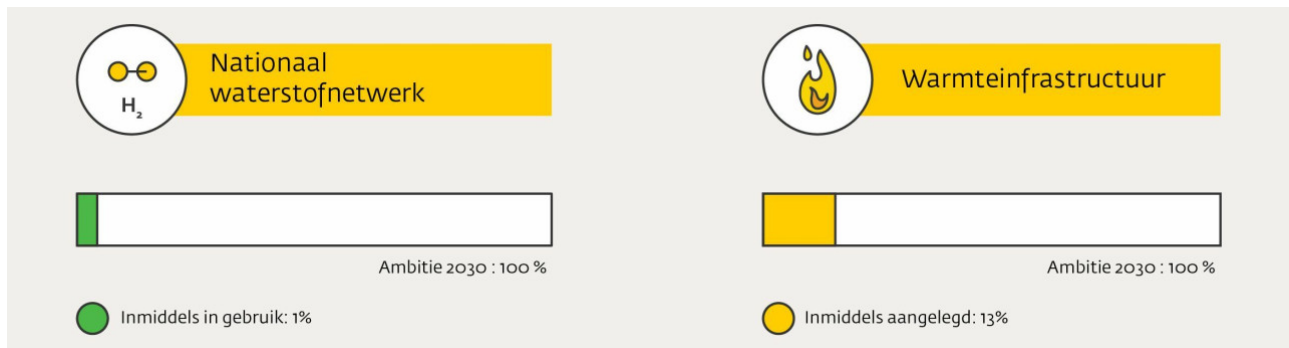

De raad van bestuur van Gasunie. Van links naar rechts: Ulco Vermeulen, Janneke Hermes, Bart Jan Hoevers en Han Fennema.

Niet-financiële kerncijfers

Transitiemonitor

		2021	2022	2030
		Gerealiseerd	Gerealiseerd	Doelstelling
Hergebruik van activa	% herbestemde activa in het waterstofnetwerk	0%	0%	83%
Reductie van onze eigen emissies	Uitstoot van CO ₂ -equivalenten op basis van gelijkblijvend transport-volume (2020=1085 TWh)	322 kton/ 1.108 TWh	390 kton/ 1.108 TWh	<=219 kton/1.085 TWh)
Getransporteerd volume groen gas	% groen gas in totaal methaantransportvolume	0,03%	0,04%	9,30%
Aandeel nulemissiegassen in transport	Nulemissiegassen als % van totaal transportvolume	0,05%	0,04%	19,10%
CO ₂ -emissies van derden gefaciliteerd	Reductie van CO ₂ in de keten per TWh getransporteerd gas	0,07MT	0,08MT	22MT

Meer niet-financiële kengetallen presenteren we in ons Waardecreatiemodel en onze Connectiviteitstabel.

Financiële kerncijfers

	Gerapporteerd		Genormaliseerd		Onderliggend	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
<i>In miljoenen euro's</i>						
Opbrengsten	2.258	1.386	2.258	1.386	1.515	1.369
Totale lasten	-1.529	-971	-1.369	-971	-1.423	-870
Bedrijfsresultaat	729	415	888	415	92	498
Financiële baten en lasten	-43	-57	-43	-57	-43	-57
Resultaat deelnemingen	34	62	42	62	34	62
Resultaat voor belastingen	721	420	888	420	84	503
Belastingen	-166	-109	-213	-109	-2	-131
Resultaat na belastingen	555	311	675	311	82	372

Het jaar 2022 was een buitengewoon jaar. De omstandigheden hadden ook een buitengewone impact op onze financiële resultaten, waarvan een groot deel in toekomstige jaren weer teruggegeven wordt aan onze klanten; de zogeheten verrekening. Om het effect hiervan te duiden, hebben we onze resultaten gecorrigeerd voor de toekomstig te verrekenen omzet en energiekosten die volgen uit de methoden van regulering in Nederland en Duitsland. Ook hebben we een correctie gedaan voor verrekeningen uit het verleden die in de tarieven van 2022 zijn verwerkt. Deze gecorrigeerde resultaten zijn weergegeven in de kolom 'onderliggend'. Dit geeft een betere indicatie van het daadwerkelijke resultaat voor dit jaar.

Opbrengsten

De gerealiseerde opbrengsten zijn € 872 miljoen hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. Deze stijging is voor een belangrijk deel het gevolg van een verandering in gasstromen. Waar het gas in de afgelopen jaren vooral vanuit Rusland naar West-Europa stroomde, zagen we in 2022 een verschuiving waardoor van gasstromen vanuit West-Europa komen. Dit leidde tot hogere capaciteitsverkopen (circa € 350 miljoen) en hogere opbrengsten uit capaciteitsveilingen (circa € 200 miljoen) bij Gasunie Transport Services en Gasunie Deutschland. Daarnaast stegen als gevolg van de methode van regulering de tarieven, wat een toename van circa € 100 miljoen veroorzaakte. De gewijzigde gasstromen hebben er ook voor gezorgd dat er meer capaciteit is geboekt voor transport vanuit het Verenigd Koninkrijk naar West-Europa, wat leidde tot hogere opbrengsten bij BBL. Om de leveringszekerheid in Europa te verhogen heeft Gasunie een nieuwe LNG-installatie in Eemshaven geopend. Dit heeft eveneens voor hogere opbrengsten gezorgd.

Meer dan 85% van onze gerealiseerde omzet valt onder de reguleringsskaders van ACM en BNetzA. Dit betekent dat een groot deel van de extra opbrengsten moet worden afgedragen aan de klanten. In de komende jaren zal dit leiden tot lagere tarieven voor onze klanten. Wanneer deze te verrekenen opbrengsten in mindering worden gebracht op de gerealiseerde omzet, resteert een omzet van € 1.515 miljoen, € 146 miljoen hoger dan vorig jaar.

Bedrijfsresultaat

Het gerapporteerde bedrijfsresultaat is € 729 miljoen en daarmee € 314 miljoen hoger dan vorig jaar. In dit bedrijfsresultaat is een bijzondere waardevermindering verwerkt van de activa van Gasunie Deutschland naar aanleiding van nieuwe gepubliceerde besluitvorming die relevant is voor de bepaling van de toekomstige inkomsten van Gasunie Deutschland in de reguleringsperiode 2023-2027 (€ 109 miljoen) en van de activa van BBL naar aanleiding van een wijziging in de lange termijn uitgangspunten met betrekking tot de aardgasvraag in het Verenigd Koninkrijk en daarvan afgeleid de behoefte aan transportcapaciteit tussen het Verenigd Koninkrijk en Europa (€ 50 miljoen). Wanneer hiervoor wordt genormaliseerd, is het bedrijfsresultaat € 888 miljoen. Daarnaast is er ook nog een aantal andere effecten die impact hebben op het bedrijfsresultaat. Ten eerste zijn de personeelskosten gestegen, met name vanwege de groei van het aantal medewerkers vanwege de energietransitie-activiteiten. Ook hebben we een voorziening van circa € 50 miljoen gevormd voor het opruimen van leidingdelen die niet meer worden gebruikt. De energiekosten die samenhangen met het transport en het op de juiste kwaliteit brengen van gas hebben ook een groot aandeel in de ontwikkeling van het bedrijfsresultaat. Deze kosten zijn bijna € 300 miljoen hoger dan in 2021. Dit is voornamelijk het gevolg van hogere energieprijzen. Bij de huidige methode van regulering in Nederland mag Gasunie Transport Services deze hogere energiekosten niet verrekenen in toekomstige jaren. Dit wijkt af van de reguleringsmethodiek in Duitsland waar we deze kosten wel mogen verrekenen in toekomstige jaren. In het onderliggend resultaat hebben we de energiekosten die worden verrekend in mindering gebracht op het gerapporteerde resultaat.

Het onderliggend bedrijfsresultaat over 2022 bedraagt € 92 miljoen. Dit is het bedrijfsresultaat waarbij we rekening houden met opbrengsten en kosten die we in de komende jaren moeten verrekenen. Dit is € 637 miljoen lager dan het gerapporteerde bedrijfsresultaat.

Resultaat na belastingen

De financiële baten en lasten zijn € 14 miljoen lager dan in 2021. Dit is grotendeels het gevolg van valutaresultaten. Het resultaat deelnemingen is € 28 miljoen lager. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er geen dividenduitkering door Nord Stream heeft plaatsgevonden. Na de invasie in Oekraïne, heeft Gasunie haar activiteiten in Nord Stream grotendeels opgeschort. Door de explosies op 26 september 2022 zijn beide transportleidingen van Nord Stream ernstig beschadigd geraakt en als gevolg daarvan niet inzetbaar voor het gastransport. Op basis van een risico-inschatting, inclusief onze verwachtingen ten aanzien van toekomstige dividenden, hebben wij besloten om de waarde van ons belang in Nord Stream ultimo 2022 op € nihil te stellen (ultimo 2021: € 508,1 miljoen). Deze aanpassing van de waarde betreft een directe balansmutatie en heeft geen invloed op het resultaat.

Het onderliggend nettoresultaat, waarbij rekening wordt gehouden met toekomstig te verrekenen opbrengsten en kosten, is € 290 miljoen lager dan in 2021. Het gerapporteerde resultaat na belastingen is € 244 miljoen hoger dan in 2021.

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Balans		
Vaste activa	10.076	10.135
Eigen vermogen	6.304	6.429
Balanstotaal	11.105	10.480
Geïnvesteed kapitaal	9.869	9.877
Kasstroomoverzicht		
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.415	676
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-514	-314
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-505	-341
Netto kasstroom	397	20
Ratio's		
ROIC	6,2%	3,9%
ROE	8,8%	4,8%

Investeringsen

De toename van de investeringskasstroom is voornamelijk het gevolg van de investeringen in de LNG-terminal in Eemshaven en de investeringen in de energietransitieprojecten, zoals WarmelinQ (warmtenet in Zuid-Holland) en Porthos (CCS). Daarnaast bestaat de kasstroom uit investeringsactiviteiten uit reguliere en reeds lopende projecten, zoals de stikstoffabriek in Zuidbroek.

Financiële vooruitzichten

Gasunie Transport Services heeft beroep aangetekend tegen het huidige methodebesluit. De uitkomst daarvan zal bepalend zijn voor de toekomstige financiële vooruitzichten. Wanneer Gasunie Transport Services niet in het gelijk wordt gesteld ten aanzien van haar beroep op de nacalculatie van energiekosten, dan verwachten we dat de financiële resultaten van Gasunie in de komende jaren dalen omdat een groot deel van de additionele opbrengsten 2022 in de komende jaren wordt verrekend.

Voor de komende jaren verwachten we een investeringsniveau van tenminste € 400 miljoen tot € 700 miljoen per jaar. Zodra we investeringsbesluiten hebben genomen voor onze Visie 2030-projecten kan dit oplopen tot € 8,5 miljard tot 2030.

03 Strategie

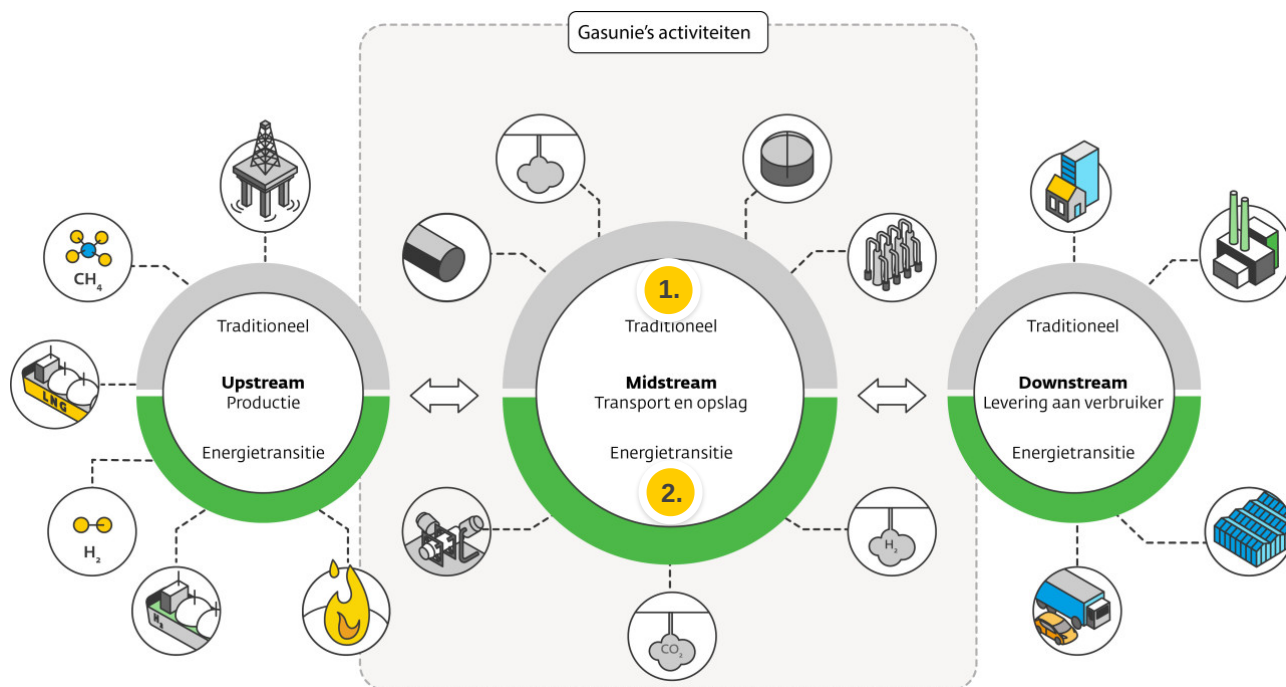
Wie we zijn

In het hart van de Noordwest-Europese energiemarkt ontwikkelt, beheert en onderhoudt Gasunie infrastructuur voor grootschalig transport, opslag en conversie van energie. Nu is dat nog vooral aardgas. Met de energietransitie gaat dit steeds verder verschuiven naar CO₂ en waterstof. Daarnaast faciliteren we de technologieontwikkeling en invoeding van groen gas en werken we aan de aanleg en het beheer van netwerken voor warmte.

Onze infrastructuurdiensten verbinden producenten met (eind)gebruikers van energie. We verlenen toegang tot onze diensten aan derden zonder onderscheid te maken in voorwaarden en tarieven. Het grootste deel van onze activiteiten is gereguleerd. Toezichthouders ACM (Nederland) en BNetzA (Duitsland) stellen voor dat deel jaarlijks het plafond van onze omzet en daarmee de tarieven vast.

De Nederlandse staat is onze enige aandeelhouder. Onze medewerkers werken verspreid over ruim dertig locaties in Nederland en Noord-Duitsland en met vertegenwoordigingen in Brussel en Berlijn. Ons hoofdkantoor staat in Groningen; onze hoofdvesting in Duitsland bevindt zich in Hannover.

Onze rol in de energieketen in Nederland en Noord-Duitsland

1. Midstream Traditioneel

Onze infrastructuur fungeert als internationaal knooppunt in de aan- en doorvoer van gas in Noordwest-Europa. We dragen hiermee bij aan een liquide, competitieve, betrouwbare Europese energiemarkt.

2. Midstream Energietransitie

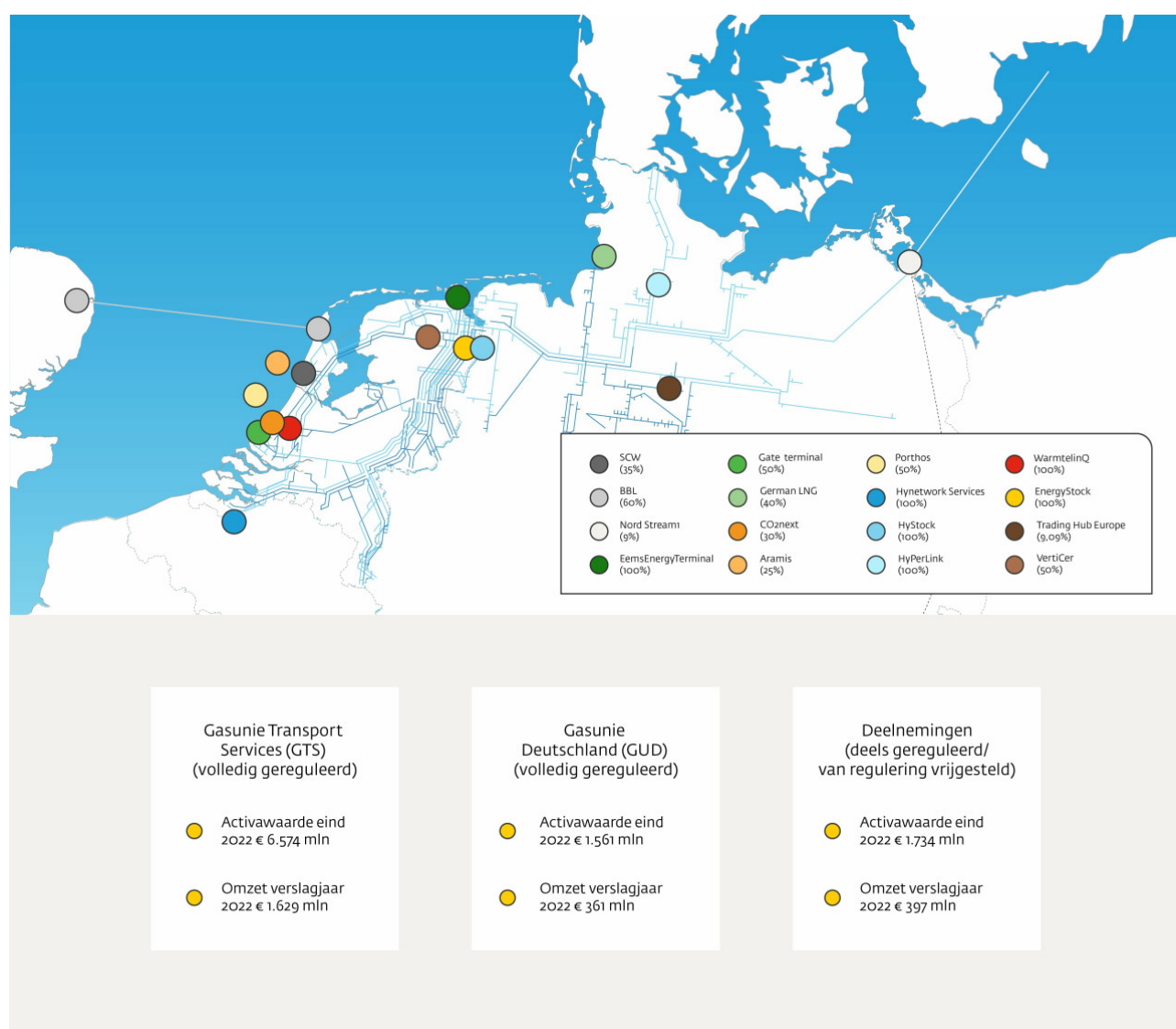
We investeren in projecten op het gebied van waterstof, warmte, CCS en groen gas. Wij zetten ons in voor de versnelling van het realiseren van een CO₂-neutrale energievoorziening door het ontwikkelen van duurzame-energieketens.

Hoe we georganiseerd zijn

Gasunie heeft drie business units, waarvan er twee een gastransportnet beheren. In Nederland is dit Gasunie Transport Services (GTS) en in Duitsland Gasunie Deutschland (GUD). Deze netbeheerders bieden hun diensten aan op een transparante manier. Zij verkopen de beschikbare capaciteit tegen non-discriminatoire voorwaarden. Op entrypuncten kan het gas in het netwerk worden ingevoerd en op exitpunten kan een klant het gas uit het netwerk halen. De klanten sluiten contracten af waarmee ze capaciteit boeken op bepaalde entry- of exitpunten in het netwerk, gedurende een bepaalde periode (jaar, kwartaal, maand of dag).

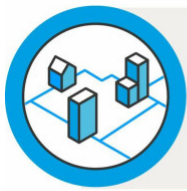
Onze derde businessunit, Deelnemingen, biedt energie-infrastructuur- en aanverwante diensten aan die (nog) niet gereguleerd of van regulering vrijgesteld zijn. Klanten kopen capaciteit waarmee ze de betreffende infrastructuur gedurende een bepaalde periode kunnen gebruiken. De diensten zijn *open access*. De tarieven hiervoor zijn non-discriminatoire en worden in belangrijke mate door vraag en aanbod bepaald. De activiteiten van Deelnemingen ondersteunen de werking en liquiditeit van de energiemarkt in Nederland en Duitsland.

Onze gastransportbedrijven en onze belangrijkste deelnemingen

Onze strategie

Gasunie hanteert een driepijlerstrategie, gedragen door het organisatiefundament.

1.

Optimaliseren
infrastructuur

2.

Europees
verbindend

3.

Versnellen
energietransitie

4.

Organisatiefundament
Voorwaardelijk om de doelen van de pijlers te realiseren

1. Optimaliseren infrastructuur

We zorgen voor een veilige, betrouwbare, betaalbare en duurzame gasinfrastructuur in ons kerngebied.

2. Europees verbindend

We dragen bij aan efficiënte gasinfrastructuur en -diensten voor een goed functionerende Europese aardgas- en LNG-markt.

3. Versnellen energietransitie

We versnellen de transitie naar een CO₂-neutrale energievoorziening.

4. Organisatiefundament

We zorgen we dat ons organisatiefundament op orde is, zodat we de doelen uit onze drie strategische pijlers kunnen halen.

Optimaliseren infrastructuur

We zorgen voor een veilige, betrouwbare, betaalbare en duurzame gasinfrastructuur in ons kerngebied

We zorgen voor een goede gasinfrastructuur in ons kerngebied. Dat is onze basis. De energievoorziening in onze kerngebieden heeft een uitstekende staat van dienst qua veiligheid en betrouwbaarheid. Doordat we steeds slimmer werken, houden we de kosten van energietransport zo betaalbaar mogelijk.

De bedrijfsdoelen die we hierbij nastreven:

- Optimaliseren van risicogestuurd assetmanagement met als oogmerk het realiseren van kostenverlaging binnen de grenzen van onze *licence to operate*.
- Optimaliseren van de positie van Gasunie en het behouden van de waarde van het bedrijf door middel van een optimaal reguleringskader en tariefstructuur.
- Realiseren van onze veiligheidsdoelstellingen.
- Vragers en aanbieders op gasmarkt in staat stellen om adequaat te reageren op aanbodschokken.

Europees verbindend

We dragen bij aan efficiënte gasinfrastructuur en -diensten voor een goed functionerende Europese aardgas- en LNG-markt

Het bijdragen aan een goed werkende Europese markt voor aardgas en LNG is ons tweede punt van focus. Aardgas blijft de komende decennia belangrijk; als grondstof en als bron van energie. Met de sluiting van het Groningenveld is het cruciaal dat goed gediversifieerde internationale aardgasstromen hun weg vinden naar ons kerngebied.

De bedrijfsdoelen die we hierbij nastreven:

- Faciliteren van het afbouwen van de productie uit het Groningenveld.
- Vragers en aanbieders op gasmarkt in staat stellen om adequaat te reageren op aanbodschokken.
- Onze internationale positie in Noordwest-Europa versterken, met name in Duitsland. Wij doen dit door het participeren in en ontsluiten van LNG-projecten.

Versnellen energietransitie

We versnellen de transitie naar een CO₂-neutrale energievoorziening

We zetten vol in op het versnellen van de overstap op CO₂-neutrale energie, bijvoorbeeld met waterstof, groen gas, warmtenetten en CCS. Dat vraagt om bestaande en nieuwe kennis en om nieuwe samenwerkingen. We gebruiken onze ervaring voor het vormgeven van de markt van morgen, samen met partners.

De bedrijfsdoelen die we hierbij nastreven:

- Het sneller en goedkoper mogelijk maken van de invoeding van groen gas in het Nederlandse transportsysteem.
- Een leidende positie verkrijgen op het gebied van transport en opslag van groene waterstof.
- Een actieve rol nemen bij aanleggen en beheren van warmte- en CO₂- transportinfrastructuren.

Organisatiefundament

Organisatiefundament

Wij zijn Gasunie. Een leidend Europees energie-infrastructuurbedrijf dat al sinds de jaren zestig het publieke belang dient. Elke dag werken we met plezier en toewijding aan onze maatschappelijke taken. Daarbij zorgen we dat ons organisatiefundament op orde is, zodat we de doelen uit onze drie strategische pijlers kunnen halen.

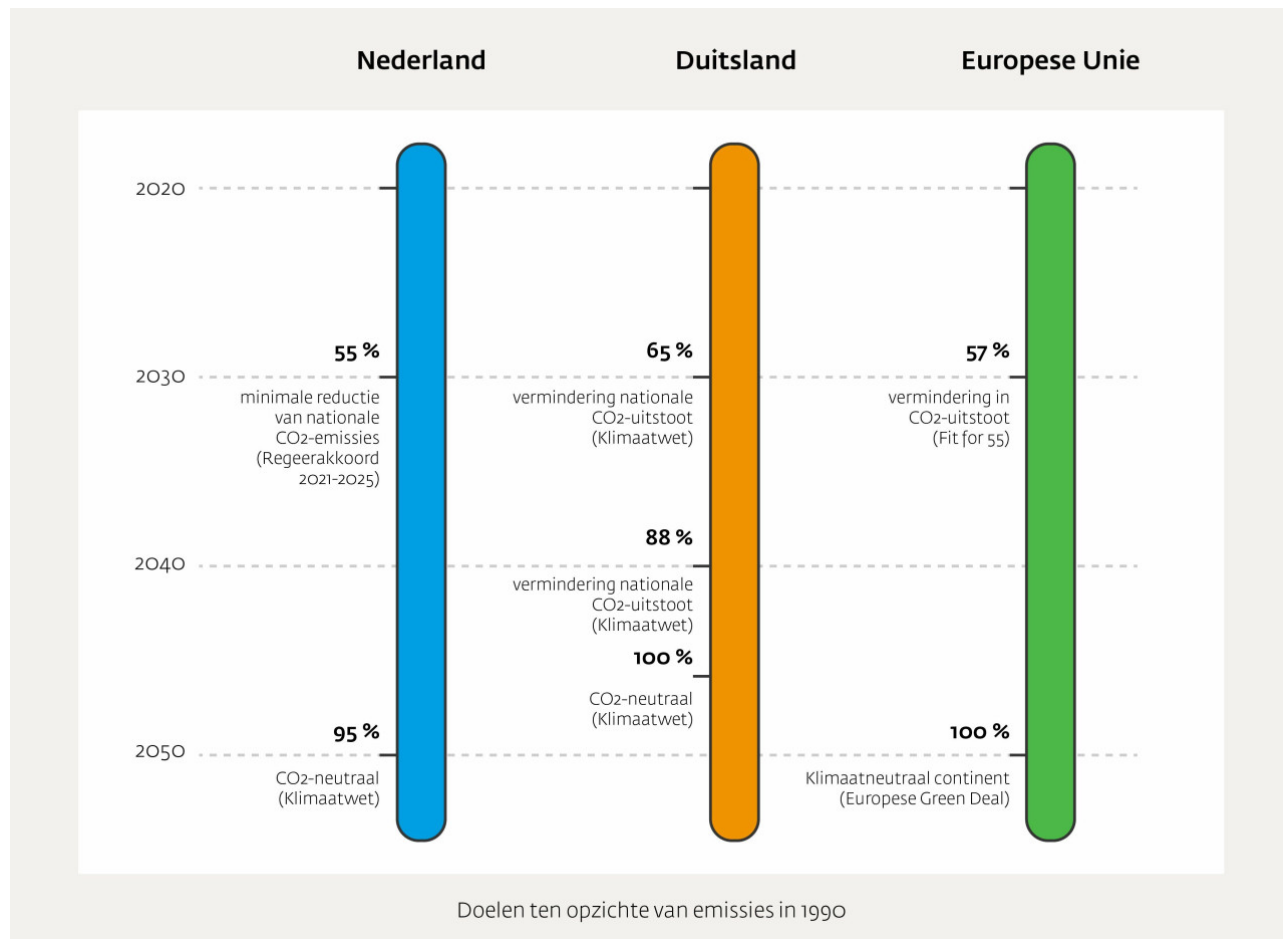
De bedrijfsdoelen die we hierbij nastreven:

- Creëren van een toekomstbestendige organisatie door het verbeteren van onze flexibiliteit en wendbaarheid.
- Realiseren van onze MVO-doelstellingen, die we hebben vastgelegd in de [Gasunie Green Deals](#).
- Realiseren van onze digitale ambities.

Visie 2030

In 2020 heeft Gasunie haar strategie vertaald in een doorkijk voor de komende tien jaar: Visie 2030. In 2030 zijn we van een gastransportbedrijf getransformeerd naar een brede energie-infrastructuuronderneming. We transporteren, bergen en behandelen dan aardgas, groen gas, waterstof, CO₂ en warmte op een veilige, betrouwbare, betaalbare en duurzame manier. We spelen een belangrijke rol in het realiseren van de ambitieuze klimaatdoelen van Nederland, Duitsland en de Europese Unie (zie kader).

Klimaatdoelstellingen van Nederland, Duitsland en de Europese Unie

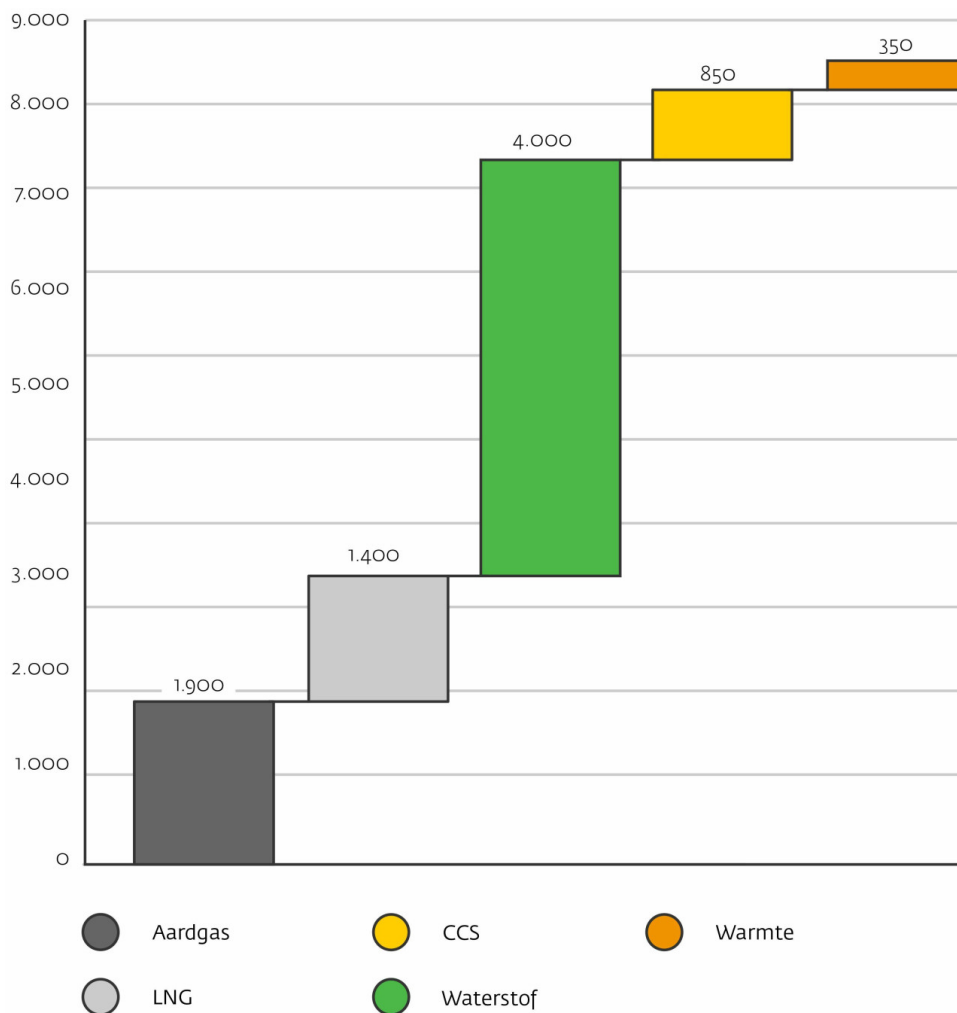

De klimaatdoelen zijn duidelijk. In 2050 is Europa klimaatneutraal; in 2030 is de Europese CO₂-uitstoot met minimaal 55 procent verlaagd ten opzichte van 1990. Veel landen, bedrijven en burgers nemen maatregelen, maar we zijn er nog lang niet. De rapporten van wetenschappers en uitspraken van rechters liegen er niet om. Om de klimaatdoelen te halen zal ook het energiesysteem fors moeten veranderen. Duurzame gasvormige energie zoals groen gas en waterstof zijn onmisbaar voor de transitie van industrie en huishoudens, net als CO₂-transport- en opslag.

Gasunie investeert al bijna zestig jaar in aardgasinfrastructuur en ruim tien jaar in energietransitieprojecten. De kennis en ervaring die we daarbij hebben opgedaan, geven ons nu de gelegenheid om op te schalen en een materiële bijdrage aan de energietransitie te leveren, terwijl we in de tussentijd de huidige energievoorziening veilig, betrouwbaar en betaalbaar houden. Onze mensen kunnen het verschil maken in de huidige én in de nieuwe energiewereld.

Onze Visie 2030 bevat daarom grootschalige energietransitie-projecten waarvoor we in de komende jaren een investeringsbeslissing willen nemen. We verwachten dat het overgrote deel van deze projecten meteen of gaandeweg een gereguleerd kader krijgt; dat wil zeggen dat we het gebruik van deze activa tegen gereguleerde tarieven zullen aanbieden. Per project kijken we naar maatwerkoplossingen om de ontwikkel- en exploitatierisico's in de hand te houden.

In onze Visie 2030 plannen we grote investeringen in energietransitie en leveringszekerheid

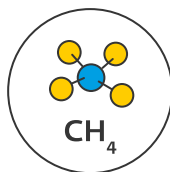

De totale Visie 2030-investeringsagenda van Gasunie loopt volgens onze huidige inschattingen op tot zo'n € 8,5 miljard. In dit overzicht staan de netto-investeringsuitgaven (capital expenditures, na aftrek van subsidiebedragen) die we momenteel voorzien voor de verschillende energievormen waarin we rond 2030 een rol willen spelen. Sommige Visie 2030-investeringen vinden in 2031 en 2032 plaats. De investeringen in aardgasinfrastructuur betreffen vervangings- en uitbreidingsinvesteringen. De investeringen in LNG-infrastructuur betreffen LNG-terminals en hun verbindingen met het gastransportnet.

Een aantal projecten willen we uitvoeren met partners. Alleen het aandeel van Gasunie in de uitgaven wordt weergegeven en bijvoorbeeld subsidies zijn hierop al in mindering gebracht. Alle projecten doorlopen een apart besluitvormingstraject. De financiering van de projecten komt uit verschillende bronnen, zoals kapitaalmarktleningen en operationele kasstromen. Al naar gelang politieke en economische ontwikkelingen kan het totale investeringsbedrag en de verdeling daarvan over de verschillende energievormen de komende jaren veranderen.

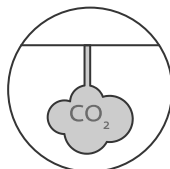
Visie 2030 Aardgas

Het Groningenveld is in 2030 al enige jaren gesloten, maar we verwachten dat de vraag naar aardgas in Nederland in 2030 nog altijd 55-72% is van het niveau van 2020. Gasunie zorgt er in 2030 voor dat Nederlands voldoende fysieke importpunten voor aardgas heeft. Aan een deel van het geïmporteerde aardgas voegen we stikstof toe zodat dat de Nederlandse markt voldoende gas van Groningen-kwaliteit krijgt geleverd. In Duitsland is de vraag naar aardgas ongeveer gelijk gebleven en helpen we industrieën die dat willen bij hun overstap van kolen naar gas als energiebron.

Visie 2030 CCS

CO₂-afvang en -opslag (carbon capture & storage, CCS) is een van de weinige manieren waarmee energie-intensieve industrieën, zoals raffinaderijen, chemiebedrijven, staalbedrijven, afvalverwerkers en cementproducenten op korte termijn, tijdelijk en tegen relatief lage kosten het uitstoten van grote hoeveelheden CO₂ kunnen vermijden. Hierdoor kunnen deze industrieën meehelpen aan het realiseren van de klimaatdoelen en blijven ze behouden voor onze economie. Gasunie is in 2030 actief als beheerder van leidingen die CO₂ afvoeren naar overslaghubs en naar onderzeese opslagfaciliteiten.

Visie 2030 Waterstof

Op weg naar een samenleving zonder CO₂-uitstoot wordt aardgas met name in de industrie steeds vaker vervangen door waterstof. Onze relatief ondiepe Noordzee is geschikt voor de opwek van grote volumes aan windenergie. Hiermee kan waterstof worden gemaakt. Van overzee kunnen tankers (vloeibare) waterstof(dragers) aanvoeren die in onze zeehavens gemakkelijk gelost kunnen worden. Ondergrondse zoutlagen in delen van Nederland en Noord-Duitsland lenen zich goed voor het bouwen van opslagcavernes voor gassen. In 2030 heeft Gasunie in Nederland en Noord-Duitsland grootschalige transport- en opslaginfrastructuur ontwikkeld voor waterstof, die aanbieders en afnemers van waterstof met elkaar verbindt. Met behulp van deze infrastructuur is ons marktgebied de toegangspoort naar Europa voor de opkomende wereldwijde groene-waterstofmarkt.

Visie 2030 Groen gas

In Nederland moet in 2030 2 miljard m³ groen gas door de netten stromen, zo is vastgelegd in het Klimaatakkoord. Hiervan wordt de helft rechtstreeks in het hoofdtransportnet van Gasunie ingevoerd. Om dat te bereiken hebben we in 2030 initiatieven van derden mogelijk gemaakt voor het opschalen van productiemethoden voor groen gas, zoals vergassing en vergisting. De kwaliteit van groen gas is hetzelfde als Groningengas en doordat het CO₂-neutraal is vormt het een duurzaam alternatief voor aardgas.

Visie 2030 Warmte

In Nederland was in 2020 ongeveer 90% van de benodigde warmte afkomstig uit fossiele brandstoffen, vooral aardgas. Daarvan is iets minder dan de helft bestemd voor de verwarming van woningen, kantoren en andere gebouwen. In stedelijke gebieden is het hergebruik van restwarmte uit industrieën een kostenefficiënt duurzaam alternatief. In 2030 vervoert Gasunie restwarmte uit de Rotterdamse havens naar Den Haag, Delft, Leiden en omliggende gebieden.

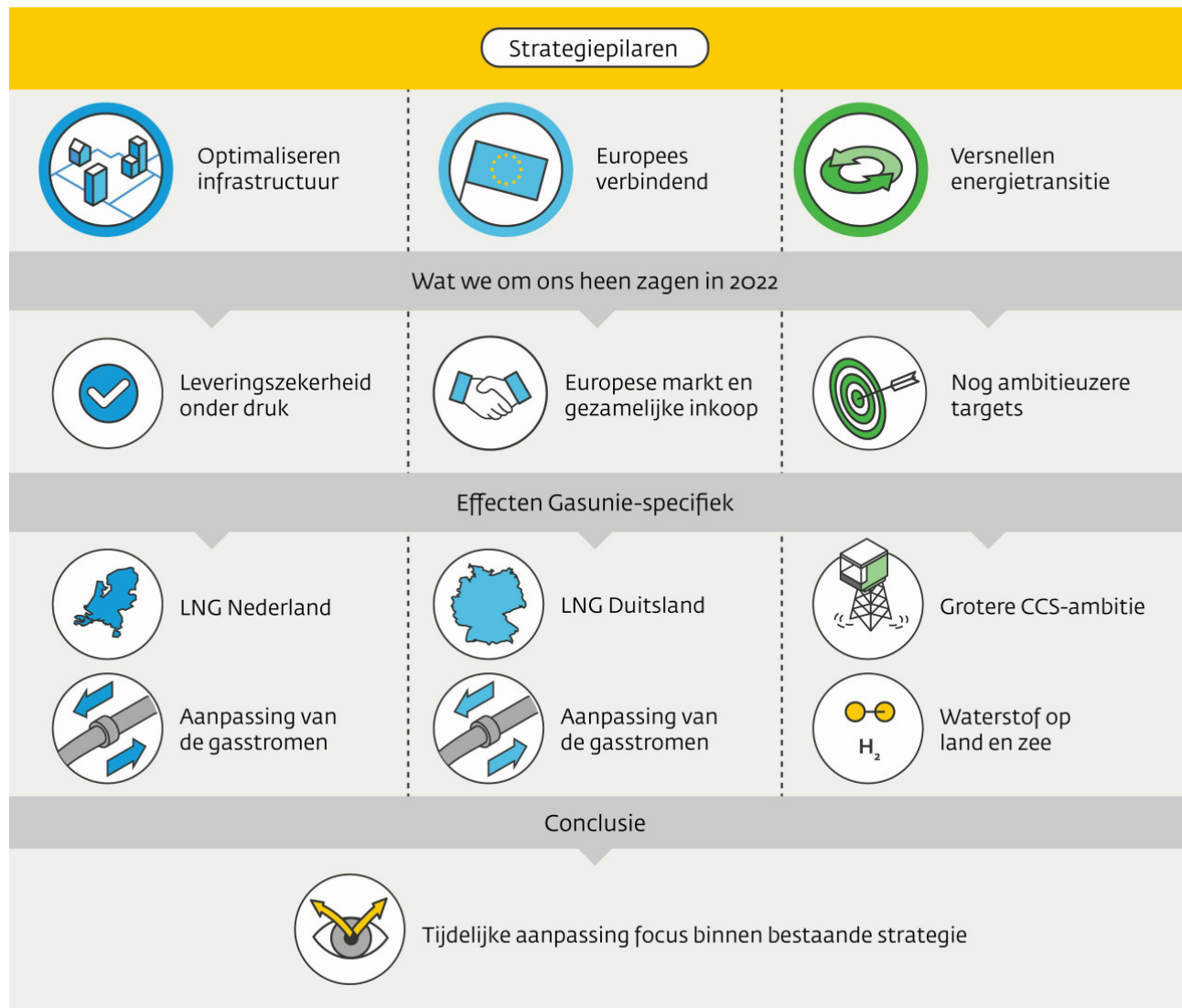

Wat we leerden in 2022

Gasunie kreeg het afgelopen jaar in alle drie de strategische pijlers te maken met uitdagingen. Meest in het oog springend was het ontstaan van een fysiek tekort aan aardgas in Europa doordat Rusland zijn leveringen verder afbouwde; een proces dat overigens al in 2021 was gestart. Als reactie hierop zagen we stevige prijsstijgingen op de groothandelsmarkt omdat Europese landen met elkaar in concurrentie gingen om de nationale aardgasbergingen te vullen. Het positieve daaraan was dat deze landen hun vulgraden snel zagen stijgen. Maar we zagen ook dat de Europese Commissie haar rol pakte door het opstarten van RePowerEU en de eerste aanzet gaf tot collectieve inkoop van het deel van het benodigde aardgasvolume voor de winter 2023/2024. Met RePowerEU kregen de EU-lidstaten ook te maken met een set nieuwe ambitieuze energietransitiedoelen. Door het machtsspel van Rusland gealarmeerd, hebben veel lidstaten bovendien nieuwe nationale transitiedoelen vastgesteld.

Voor Gasunie specifiek leidde de geopolitieke onrust niet tot een aanpassing van de strategie, maar wel tot een tijdelijke aanpassing van de focus binnen de bestaande drie strategische aandachtsgebieden. In onze kernmarkten Nederland en Duitsland reageerden we door in te zetten op de aanleg van nieuwe LNG-aanland- en hervergassingscapaciteit en door onze netten waar mogelijk aan te passen op de veranderde gasstromen. Het bijstellen van de energietransitiedoelen vertaalde zich bij Gasunie vooral in een verdere concretisering van onze ambities op het gebied van waterstoftransport.

Geopolitieke onrust: geen aanpassing van strategie, wel tijdelijk andere focus

Onze impact

De vraagstukken rondom leveringszekerheid zorgden afgelopen jaar voor een zeer dynamische externe omgeving. Toch heeft Gasunie in 2022 redelijk goede tot goede progressie geboekt in het uitvoeren van haar strategische managementagenda. Met als resultaat de creatie van extra maatschappelijke en economische waarde voor haar stakeholders.

Realisatie van onze managementagenda in 2022: redelijk goede tot goede progressie

Ontwikkelt zich conform plan Ontwikkelt zich gedeeltelijk conform plan Ontwikkelt zich niet conform plan	Soort waardecreatie *	Strategische pijler Versnellen energietransitie	Strategische pijler Europees verbindend	Strategische pijler Optimale infrastructuur
Optimaliseren van risicogestuurd assetmanagement met als oogmerk het realiseren van kostenverlaging binnen de grenzen van de licence to operate.	interne economische waardecreatie II, III			
Optimaliseren van de positie van gas en Gasunie en het behouden van de waarde van het bedrijf door middel van een optimaal reguleringskader en tariefstructuur.	interne economische waardecreatie I, IV			
Faciliteren van de afbouw van de gasproductie uit het Groningenveld.	externe maatschappelijke waardecreatie II			
Het sneller en goedkoper mogelijk maken van groengas invoeding in het Nederlandse transportsysteem.	externe maatschappelijke waardecreatie I, II			
Realiseren van onze veiligheidsdoelstellingen.	interne maatschappelijke waardecreatie III			
Adequaat reageren op aanboddisrupties volgend op de inval van Rusland in Oekraïne.	externe economische waardecreatie II, IV			
Onze internationale positie in Noordwest-Europa versterken, met name in Duitsland. Wij doen dit via samenwerkingsverbanden en greenfield-projecten.	interne economische waardecreatie II, IV			

 Ontwikkelt zich conform plan Ontwikkelt zich gedeeltelijk conform plan Ontwikkelt zich niet conform plan	Soort waardecreatie *	Strategische pijler Versnellen energietransitie	Strategische pijler Europees verbindend	Strategische pijler Optimale infrastructuur
Een leidende positie verkrijgen op het gebied transport en opslag van waterstof.	externe maatschappelijke waardecreatie I, IV			
Een actieve rol nemen bij de ontwikkeling van warmtetransport-infrastructuur en CO ₂ - transport en -opslag.	externe maatschappelijke waardecreatie I, IV			
Creëren van een toekomstbestendige organisatie door het verbeteren van onze flexibiliteit en wendbaarheid.	interne maatschappelijke waardecreatie I, II, III			
Realiseren van onze MVO-doelstellingen, die we hebben vastgelegd in de Gasunie Green Deals.	interne maatschappelijke waardecreatie I, II, III			
Realiseren van onze Digitale Ambitie.	interne maatschappelijke waardecreatie I, II, III			

* Materiële thema's

I. Energietransitie

II. Leveringszekerheid

III. Veiligheid van het netwerk

IV. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

V. Relatie met stakeholders en onze omgeving : dit thema komt in alle onderwerpen terug

De waarde die we hebben gecreëerd

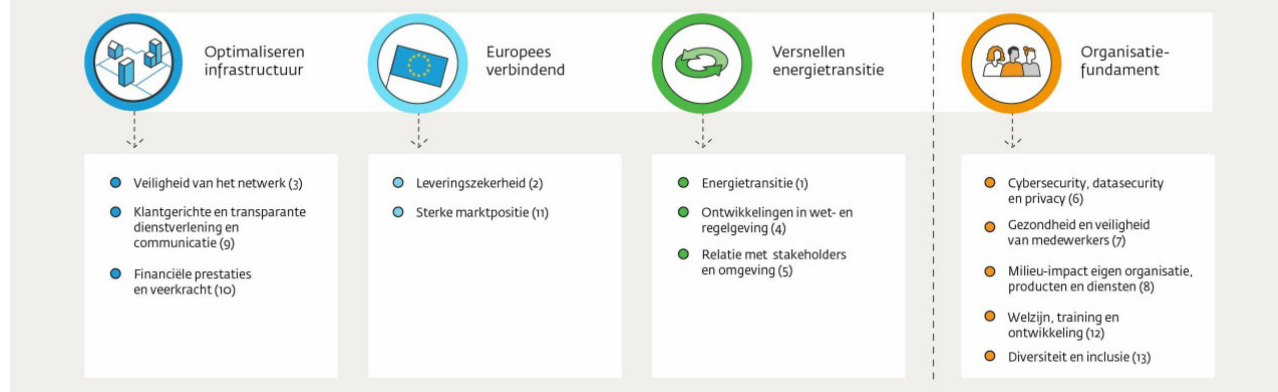
Het waardecreatiemodel van Gasunie laat zien hoe we de zes kapitalen van het International Integrated Reporting Council (IIRC) inzetten in onze organisatie bij het uitvoeren van onze strategische speerpunten. We creëren economische en maatschappelijke waarden en maken daarmee zowel positieve als negatieve impact op de maatschappij. Met onze positieve impact dragen we bij aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Hoe Gasunie waarde creëert

Onze input

Ons organisatie-model: Strategische speerpunten en materiële onderwerpen

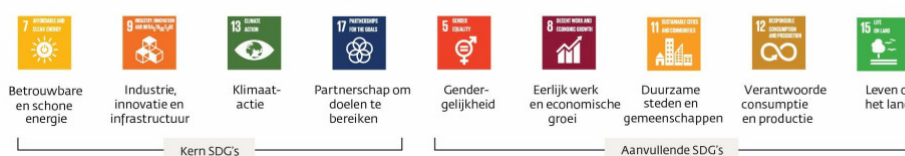

Onze output en onze impact

Externe economische waardecreatie		Externe maatschappelijke waardecreatie	
De waarde die we creëren door het uitvoeren van onze energie-infrastructuur-kerntaken		De waarde die we creëren voor de samenleving door de energietransitie mogelijk te maken	
Resultaten 2022	Impact	Resultaten 2022	Impact
Totaal Transportvolume 1.108 TWh	● Waardecreatie bij zakelijke eindgebruikers en welzijnsaanpak bij huishoudens	FID genomen voor eerste deel Warmtelinq	● Beperking van klimaatverandering
Betrouwbaar gastransport: 1 uncontrolled event en 4 onderbrekingen gastransport	● Waardeverlies eindgebruikers door onderbrekingen	Productieverhouding pseudo-Groningengas/Groningengas 8:1	● Indirecte omgevingseffecten (sluiting Groningenveld mogelijk maken)
38.356 TWh gas verhandeld op TTF	● Waardecreatie bij zakelijke eindgebruikers en welzijnsaanpak bij huishoudens	Groene CAPEX 12,9% / Groene OPEX 4,3% / Groene omzet 0,2%	● Beperking van klimaatverandering

Interne economische waardecreatie		Interne maatschappelijke waardecreatie	
De waarde die we creëren terwijl we onze energie-infrastructuur-kerntaken uitvoeren		De waarde die we creëren door onze dagelijkse bedrijfsvoering duurzamer en sociaal te maken	
Resultaten 2022	Impact	Resultaten 2022	Impact
Nettowinst € 555 miljoen	● Waardevermeerdering materiële assets	Opleidingsuitgaven per werknemer: Nederland € 2.186, Duitsland € 2.253	● Ontwikkeling van werknemers
Belastinglast € 166 miljoen, dividend € 200 miljoen	● Betrouwbare betaler van belastingen en dividenden	Gendergelijkheid: 27% vrouwen in hoger management	● Bijdrage aan diversiteit en inclusie
Salarissen € 291 miljoen	● Welzijnseffecten van het hebben van werk	Gezonde werkomgeving: 3,8 incidenten per miljoen werkuren	● Werkgerelateerde uitval en ongevallen
Credit ratings AA-, A1	● Solide financiële reputatie	Gezonde werkomgeving: verzuim Nederland 4,05%, Duitsland 4,77%	● Werkgerelateerde uitval en ongevallen
ESG ratings 16,8; B	● Verbeterde ESG-reputatie	CO2-emissies scope 1+2+3: 786 kt	● Bijdrage aan klimaatverandering
Vervangingsinvesteringen € 96 miljoen	● Betrouwbare, duurzame, betaalbare infrastructuur		

In het proces van waardecreatie ondersteunt Gasunie de volgende Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties:

04 Externe economische waardecreatie

Externe economische waarde is het geheel van positieve en negatieve in geld uit te drukken waarden die buiten Gasunie ontstaan doordat wij onze kerntaken transport, opslag en behandeling van aardgas uitvoeren, binnen de financiële kaders die onze toezichthouders aan ons stellen. De economische waarde van energie voor de maatschappij is enorm; voortdurende beschikbaarheid zonder onderbreking is van groot belang.

Onze gastransport- en infrastructuuractiviteiten staan centraal in onze strategie. Wij zorgen voor een goede werking en de ontwikkeling van het gastransportnet. Dit doen wij door het borgen van de transportzekerheid en het aanbieden van passende diensten aan onze klanten. Veiligheid, betrouwbaarheid, duurzaamheid en efficiency staan hierbij voorop.

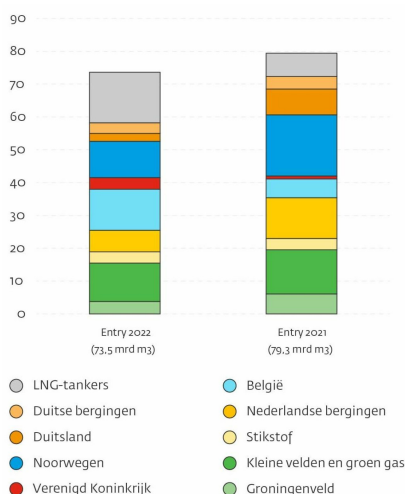
GTS: historisch laag gastransport

Gasunie Transport Services vervoerde in 2022 784 TWh (73,5 bcm). Dit is de laagste getransporteerde hoeveelheid gas gerealiseerd in de laatste dertig jaar en een daling van circa 7% ten opzichte van de 841 TWh (79,3 bcm) uit 2021. De daling wordt grotendeels veroorzaakt door een lager binnenlands verbruik en een daling van de G-gas export naar het buitenland.

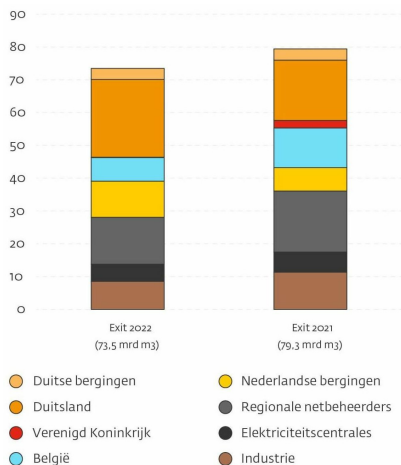
De achterliggende oorzaak van de daling van de marktvraag heeft twee oorzaken. De eerste is een flink hogere gemiddelde jaartemperatuur*. Januari 2022 en december 2022 kenden opvallend warme perioden. Opvallend waren vooral de warme perioden aan het begin van dit jaar en de laatste twee weken van 2022. De tweede oorzaak was forse stijging van de gasprijs ten gevolge van de krapte die is ontstaan door de sterk verlaagde levering vanuit Rusland aan Europa. Dit heeft geleid tot een omkering van de gasstromen, zoals bijgaande visual laat zien.

* In 2022 was de gemiddelde effectieve temperatuur in De Bilt 9,4°C. Hiermee is dit jaar het op één na warmste jaar, alleen in 2014 was het met 9,5°C nog warmer. Met 9,4°C was het 1,0°C warmer dan in 2021. In het begin van het jaar is de gemiddelde effectieve temperatuur in De Bilt op dagbasis niet lager geweest dan -1,9°C. De koudste dag aan het begin van 2022 viel zelfs pas op 1 april 2022.

Herkomst van gas in het GTS-systeem (2022 versus 2021)

Bestemming van gas uit het GTS-systeem (2022 versus 2021)

In 2022 is het gastransport aanzienlijk veranderd. Voorheen werd hoogcalorisch gas van Oost naar West getransporteerd. Dit gas werd geïmporteerd van Duitsland via Nederland en vervolgens geëxporteerd naar Engeland en België. In 2022 stroomde het hoogcalorisch gas van West naar Oost. Nederland importeerde juist vanuit Engeland en België en exporteerde naar Duitsland. Wat opvalt is de sterke stijging van entry vanuit LNG-tankers (+116%) en een sterke stijging van exit naar ten behoeve van het vullen van Nederlandse bergingen (+56%).

Pieklevering

Pieklevering is een belangrijke publieke taak van GTS voor de kleinverbruikers in Nederland. Pieklevering is aan de orde als de gemiddelde effectieve etmaaltemperatuur lager is dan -9,0°C. GTS zorgt voor alle voorzieningen op het gebied van gasinkoop, flexibiliteitsdiensten en gastransport op het landelijke gastransportnet die nodig zijn om vergunninghouders de pieklevering te laten verzorgen. In 2022 is er geen pieklevering geweest.

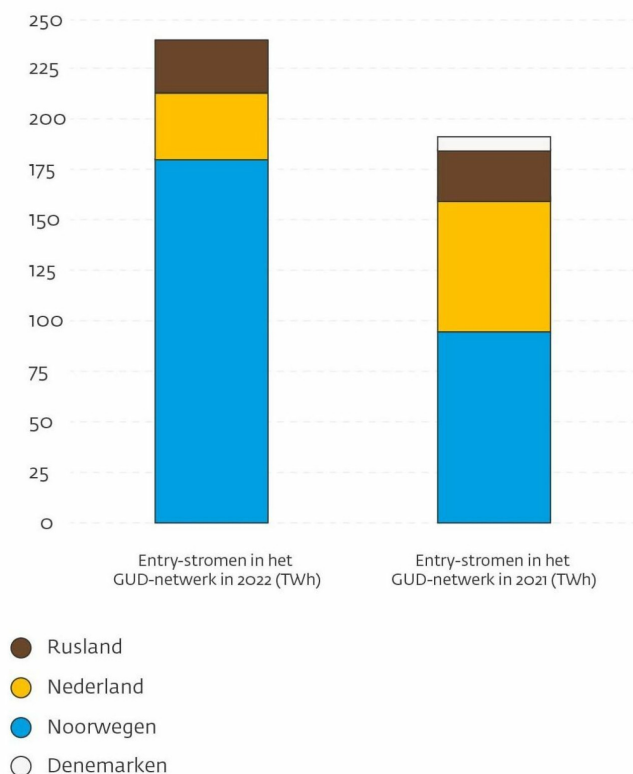
Transportzekerheid bij winterkoude

Dinsdag 13 december liet het hoogste transport van 2022 zien met een volume van 311 miljoen m³/dag. Dit volume kon zonder problemen worden getransporteerd maar is dan ook fors minder dan het maximum van 2021 (420 miljoen m³/dag). Beide maxima liggen ruim onder het record van 2 januari 1997, toen een volume van 527 miljoen m³ is getransporteerd.

GUD: sleutelrol door gedraaide gasstromen

In 2022 transporteerde Gasunie Deutschland 324 TWh (33,2 bcm) door haar netwerk; een stijging van 21,6% ten opzichte van het volume 267 TWh (27,3 bcm) van 2021. Duitsland kent twaalf regionale gastransportnetbeheerders. Vanwege de terugval in gasstromen vanuit Rusland kreeg het netwerk van GUD door zijn ligging in het Noordwesten van Duitsland een cruciale rol te spelen in het transporteren van vervangende gasstromen vanuit Noorwegen en Nederland.

Entry-stromen in het GUD-netwerk, 2022 vs 2021

Transportzekerheid gas

In Nederland en Duitsland hebben we in 2022 voor onze klanten een hoge transportzekerheid gerealiseerd. Er vonden vier transportonderbrekingen plaats, drie in Nederland bij industriële afnemers en een in Duitsland bij de aansluiting van een regionale netbeheerder. Als gevolg hiervan hebben de afnemers korte tijd geen gas gekregen. De impact was in alle gevallen beperkt. Onze interne eis is dat het aantal transportonderbrekingen per jaar nooit hoger is dan zes, hier hebben we aan voldaan in 2022.

Om de integriteit van de leidingsystemen te borgen, inspecteren GTS en GUD jaarlijks een deel van hun leidingsysteem. GTS voerde in 2022* inwendige inspecties (pigruns) uit op 237 kilometer (2021: 209 kilometer) aan leidingen. Daarnaast inspecteerde GTS in 2022* 15 kilometer (2021: 4 kilometer) aan leidingen bovengronds in de vorm van ECDA-surveys. GUD voerde pigruns uit op 60 kilometer aan leidingen (2021: 117 kilometer).

* Schatting.

Leveringszekerheid gas

De leveringszekerheid van aardgas in de Europese Unie is het afgelopen verslagjaar op een niet eerder voorgekomen wijze onder druk komen te staan. Aanleiding is een beperking van de aanvoer van Russisch aardgas. In de jaren voor de COVID-19-pandemie leverde Rusland circa 200 bcm van de jaarlijkse marktvraag naar aardgas van circa 500 bcm. In de zomer van 2021 werd duidelijk dat Russische gasleveranciers geen inspanningen deden om hun eigen voorraadniveaus in Europese gasbergingen aan te vullen. Ook trokken zij zich gradueel terug als aanbieder op de markt voor kortlopende gascontracten.

Dit bleek de opmaat te zijn tot de Russische inval in Oekraïne in februari 2022. De invasie leidde tot een groeiend aantal sanctiemaatregelen van de EU en de VS jegens Rusland en het Russische regime en materiële steun aan Oekraïne; wat er weer voor zorgde dat Russische gasleveranciers voor het eerst in de geschiedenis contractbreuk pleegden op hun

langetermijn-leveringsovereenkomsten met Europese landen en energiebedrijven door leveringen te reduceren en zelfs te staken. In september 2022 werden leveringen via Nord Stream 1 onmogelijk gemaakt door een sabotageactie, maar in de weken daarvoor werd er al geen gas meer geleverd door gemelde “compressorproblemen” aan Russische kant.

Als gevolg van deze ontwikkelingen en het opstarten van extra gasimporten van niet-Russische leveranciers is de traditionele stroomrichting van het internationale aardgastransport in Europa omgeslagen van Oost-West naar West-Oost. Nederland ontving significant grotere gasstromen uit Noorwegen, Groot-Brittannië, België en vanuit de import van LNG. Duitsland zag zijn bevoorrading vanuit Noorwegen en Nederland sterk stijgen.

GTS publiceerde in juli 2022 een analyse met daarin de gevolgen bij het mogelijk volledig wegvallen van Russisch gas gedurende een jaar. Uit deze analyse bleek dat er de winter van 2022-2023 in Nederland geen gastekort hoeft op te treden en dat Nederland daarnaast in staat zou zijn om het fysiek maximale exportvolume te leveren aan Duitsland; mits voldaan zou worden aan een aantal voorwaarden:

- Een verdubbeling van de Nederlandse importcapaciteit voor LNG, te bereiken voor aanvang van het nieuwe gasjaar (oktober 2022);
- Een vulgraad van 80% van de Nederlandse gasbergingen, te bereiken voor aanvang van het nieuwe gasjaar;
- Een maximale benutting van de LNG-terminals in Nederland, België en het Verenigd Koninkrijk;
- Een stabiele import van gas uit Noorwegen naar Europa;
- Binnenlandse productie uit het Groningenveld (minimumflow) en de zogenaamde kleine gasvelden;
- Een nagenoeg volledige benutting van kolengestookte elektriciteitscentrales in Nederland;
- Een aanzienlijke vraagreductie;
- Een winterseizoen met gemiddelde temperaturen.

Aan deze voorwaarden is in de eerste drie maanden van het gasjaar voldaan, waardoor Nederland in de afgelopen winter geen fysiek gastekort heeft gehad. De Russische leveringen aan Europa zijn sinds de zomer nagenoeg weggevallen. Met het uitvallen van de Nord Stream-leiding is de verwachting dat Russische leveringen voorlopig niet worden hervat. Het scenario zoals GTS dat beschreven heeft in juli, is daarmee de feitelijke situatie geworden.

Het wegvallen van de Russische aardgasstromen zorgt voor structurele schaarste in Noordwest-Europa ten opzichte van het pre-COVID-19-consumptieniveau, wat zich uit in hoge groothandelsprijzen voor gas. Dit heeft grote financiële consequenties voor consumenten en bedrijven. Op basis van de gegevens over het gasverbruik en de huidige prijzen verwacht GTS dat er in 2023 20% tot 25% minder gas gebruikt zal worden. Deze vraagreductie bestaat voor een deel uit besparing bij consumenten maar voor een groot deel ook uit vraagdestructie in het bedrijfsleven.

Mocht de winter van 2023/2024 onverwacht koud uitvallen, dan is de kans op een fysiek gastekort groter. Er zal in 2023 nog minder Russisch gas beschikbaar zijn dan in 2022. Dat betekent dat er maatregelen nodig zijn die voor een structurele verbetering van de vraag/aanbod-balans in ons marktgebied zorgen. Daarvoor is zowel een structurele verhoging van het aanbod nodig als een voortzetting van de huidige significante vraagreductie.

Vorraadsituatie

Nederland

Eind maart 2022 presenteerde de Europese Commissie een voorstel dat EU-lidstaten met gasbergingen verplicht deze opslagen voorafgaand aan de winter grotendeels te vullen. Doel is minder kwetsbaar te zijn voor een verminderde toevoer uit derde landen, vooral Rusland. Om Nederland zo goed mogelijk voor te bereiden op de winterperiode en minder afhankelijk te worden van Russisch gas zijn de bergingen op verzoek van het kabinet afgelopen jaar meer gevuld dan gebruikelijk. De vulgraad van de Nederlandse bergingen lag eind 2022 op 77% tegen 36% eind 2021.

Duitsland

In april 2022 heeft BMWK de Duitse marktgebiedscoördinator THE gevraagd 10 TWh LNG-volumes in te kopen en op te slaan in Duitse opslagplaatsen. Ook werd een nieuwe verordening van kracht die ervoor moet zorgen dat de Duitse gasopslagplaatsen voor de volgende winter gevuld zijn en die verplichtingen oplegt aan opslagbeheerders, opslagafnemers en THE. Na besprekingen met de Duitse regering heeft THE dankzij leningen van Kreditanstalt für Wiederaufbau de financiële mogelijkheden gekregen om overeenkomsten te sluiten met opslagklanten en zelf gas aan te kopen om ervoor te zorgen dat de opslagcapaciteit wordt gevuld. De vulgraad van de Duitse bergingen lag hierdoor eind 2022 op 91% tegen 50% eind 2021.

Uitbreidingen in Nederland

EemsEnergyTerminal en Gate terminal

Om de afhankelijkheid van gas uit Rusland te verkleinen, heeft Gasunie samen met partners de Nederlandse LNG-aanlandcapaciteit voor vloeibaar aardgas in 2022 verdubbeld van 12 bcm naar 24 bcm per jaar. Dit gebeurde door een capaciteitsuitbreiding van de bestaande Gate terminal in Rotterdam (50% Gasunie, 50% Vopak) naar 16 bcm en door de aanleg van de tijdelijke EemsEnergyTerminal in de Eemshaven met een capaciteit van 8 bcm. In 2022 hebben de klanten van Gate 14,4 bcm ingevoerd in het GTS net (2021: 7,1 bcm).

EemsEnergyTerminal is in recordtijd ontwikkeld. Tussen idee en realisatie zaten zes maanden. Twee drijvende opslag- en hervergassingsinstallaties, ofwel FSRU's maken in de Eemshaven van vloeibaar aardgas (LNG) gasvormig aardgas. Een 4 kilometer lange leiding brengt het aardgas richting het bestaande aardgasnetwerk. Het LNG wordt per schip aangevoerd. Elk schip levert zo'n 150.000 tot 170.000 m³ LNG, goed voor ongeveer 100 miljoen m³ aardgas. Half september vloeiende het eerste aardgas vanuit de terminal in het landelijke aardgasnetwerk van Gasunie. In 2022 hebben 11 LNG-tankers hun lading bij EemsEnergyTerminal gelost.

Interview: Hoe Nederland in 175 dagen een nieuwe LNG-haven kreeg

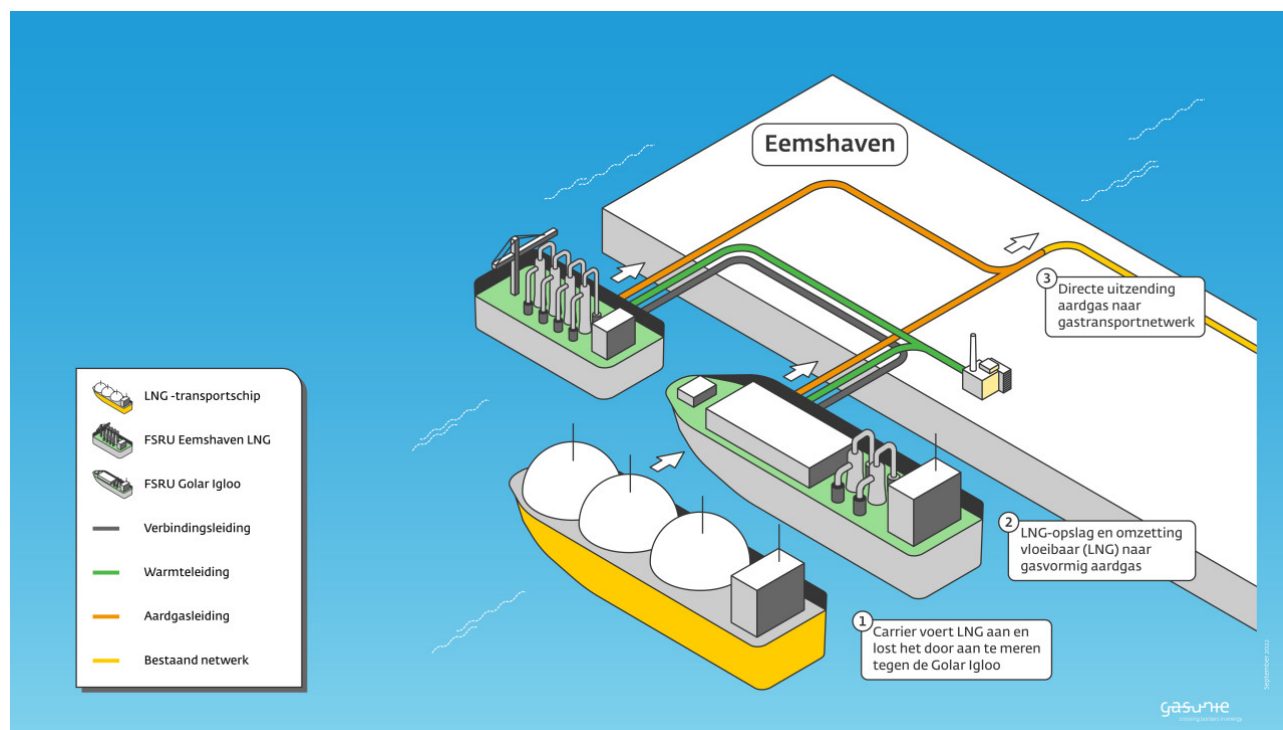
In nog geen zes maanden na de mobilisatie van de projectorganisatie kon EemsEnergyTerminal aardgas aan het hoofdtransportnet leveren. Een immense prestatie, want zo'n bouwproject kost normaal drie jaar. Erich Jurdik (projectdirecteur EemsEnergyTerminal) en Rob van Heumen (senior regulatory affairs advisor, Gasunie) vertellen welke factoren bijdroegen aan dit succes. Erich: "Het gevoel van urgentie zorgde voor vastberadenheid bij het hele team. Datzelfde urgentiegevoel zou er ook moeten zijn voor de energietransitie." [Lees meer >>](#)

Overige LNG-initiatieven

Gasunie werkt momenteel aan een verdere uitbreiding van de LNG-importcapaciteit in Nederland. We zijn van plan om op basis van technische optimalisaties Gate terminal en EemsEnergyTerminal verder uit te breiden. Deze maatregelen kunnen de importcapaciteit verruimen tot en met de winter 2025/2026 en zijn mogelijk al voor aanvang van komende winter (2023/2024) te realiseren.

De extra LNG die via Nederland binnenkomt vermindert de aanbodschaarste en zou op die manier kunnen bijdragen aan het verlagen van de gasprijzen. Gasunie wil vanwege het belang van de transitie naar een duurzame energievoorziening deze uitbreidingen op tijdelijke basis realiseren. Het is de bedoeling om zoveel mogelijk onderdelen van de tijdelijke installaties na een paar jaar in te zetten voor het transport van waterstof.

EemsEnergyTerminal: krachtig antwoord op aanbodschaarste

Uitbreidingen in Duitsland

German LNG

Als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne heeft het Duitse ministerie van Economische Zaken en Klimaat (BMWK) verschillende acties in gang gezet om de LNG-aanvoer naar Duitsland op korte, middellange en lange termijn direct te vergroten, waaronder de bouw van twee permanente LNG-terminals in Brunsbüttel en Stade (in gebruik te nemen in 2026) en tijdelijke drijvende LNG-terminals in Wilhelmshaven, Stade, Brunsbüttel en Lubmin (in gebruik te nemen in 2023).

Op 4 maart 2022 hebben Gasunie, KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau – namens de Duitse Bondsregering) en RWE een intentieverklaring getekend voor de gezamenlijke bouw van de permanente terminal voor de invoer van LNG in Brunsbüttel. De terminal krijgt een jaarlijkse doorvoercapaciteit van ten minste 8 bcm met een mogelijke uitbreiding naar 10 bcm.

Gasunie-deelneming German LNG gaat de terminal na oplevering beheren. De vergunningenprocedure is inmiddels in gang gezet. ConocoPhillips, INEOS en RWE Supply & Trading hebben als eersten contracten getekend om de terminalcapaciteit te gaan benutten. Het is de bedoeling om de LNG-terminal in Brunsbüttel zo te ontwerpen dat op een later moment groene waterstof of waterstofdragers zoals ammoniak geïmporteerd kunnen worden. Voor German LNG hebben we nog geen definitief investeringsbesluit genomen.

Overige LNG-initiatieven

BMWK heeft daarnaast Uniper en RWE gevraagd om voor Duitsland FSRU's te contracteren die in Wilhelmshaven, Stade en Brunsbüttel zullen worden gestationeerd. Als netwerkbeheerder moet GUD op zeer korte termijn pijpleidingen aanleggen om FSRU's in Brunsbüttel en Lubmin en de vaste terminal in Brunsbüttel met het gastransportnet te verbinden. De investeringen zijn goedgekeurd door regulator BNetzA en worden daarmee onderdeel van de gereguleerde activabasis van GUD.

Dashboard leveringszekerheid

Om de markt en de samenleving te informeren over de leveringszekerheid van gas heeft GTS een [dashboard](#) ontwikkeld, dat dagelijks informatie vanuit openbare bronnen op een geordende wijze beschikbaar stelt. Dit dashboard toont de totale en individuele vullingsgraad van de Nederlandse seizoens-gasopslagen, het gasverbruik van de Nederlandse markt, de aanvoer van gas voor Europa, het gastransport van en naar Duitsland en België en aanvoer van LNG naar Nederland. Deze informatie wordt wekelijks ook op de website van de rijksoverheid gepubliceerd.

TTF: minder handel, stijgend marktaandeel

In 2022 is er minder gas verhandeld op Title Transfer Facility (TTF) dan in het recordjaar 2021. Ook was het aantal op TTF actieve partijen kleiner dan in het jaar daarvoor.

	2022	2021	mutatie
Verhandelde hoeveelheid gas op TTF (TWh)	38.356	47.705	-20%
Maximum aantal actieve partijen op één dag	170	175	-3%
Hoeveelheid gas door GTS-netwerk via TTF (TWh)	486	513	-5%

De gashandel op een gashandelsplaats kent twee hoofdroutes: over-the-counter (OTC; waarbij gas rechtstreeks bij een wederpartij wordt ingekocht) of via een gasbeurs (waarbij de beurs de centrale wederpartij voor alle handelaren is). De OTC-handel is in 2022 met meer dan 40% afgenomen: van 19.610 TWh (in 2021) naar 11.511 TWh. Het via gasbeurzen verhandelde TTF-deel daalde op jaarbasis veel minder sterk: van 28.094 TWh (in 2021) naar 26.845 TWh in 2022.

De voorsprong van TTF op de andere Europese gashandelsplaatsen bleef groot het afgelopen jaar. In 2021 vond bijna 80% van de Europese gashandel plaats op TTF, tegenover 75% in 2022. Dit geeft opnieuw aan dat de Nederlandse gashandelsmarkt goed werkt en TTF een leidende positie heeft in Europa.

THE

Overeenkomstig een wettelijke verplichting hebben alle Duitse TSO's in oktober 2021 de twee bestaande Duitse marktgebieden samengevoegd tot één groot virtueel handelsknooppunt in Duitsland met één enkele marktgebiedbeheerder, Trading Hub Europe (THE). Gasunie verwacht dat THE gaat leiden tot meer liquiditeit op de

Duitse gasmarkt. Een geïntegreerd Duits marktgebied maakt verdere Noordwest-Europese marktintegratie gemakkelijker te realiseren. In 2022 is THE meerdere malen benaderd door de Duitse overheid om nieuwe taken op het gebied van leveringszekerheid op zich te nemen.

Afboeking op Nord Stream

Gasunie is op maandag 26 september door Nord Stream geïnformeerd over een drukverlaging die vastgesteld werd bij de gaspijpleidingen. Gasunie heeft een 9% aandeel in Nord Stream. Gasunie is geen aandeelhouder in Nord Stream 2. Al snel werd duidelijk dat de pijpleidingen op verschillende plaatsen moedwillig beschadigd waren, waardoor het gas dat nog in de leidingen zat kon ontsnappen. Het moedwillig beschadigen van pijpleidingen is ongekend en heel ernstig, ook vanwege de grote milieuschade die hierdoor is ontstaan. Als aandeelhouder beraden we ons op de ontstane situatie. Hierover hebben wij nauw contact met onze Europese mede-aandeelhouders, partners en de betrokken overheden. In maart 2022 heeft Gasunie de aandeelhoudersrol teruggebracht tot het minimale dat nodig is om de leveringszekerheid voor Europa te borgen.

De twee buisleidingen van Nord Stream waren op het moment van sabotage niet in gebruik. Gazprom had de leveringen via Nord Stream al verlaagd en na onderhoudswerkzaamheden aan hun eigen installaties in september de gasleveringen aan Europa via deze leiding niet meer hervat. Bij de publicatie van de halfjaarcijfers van 2022 maakte Gasunie bekend de boekwaarde van het aandeel in Nord Stream te verlagen met € 267,8 miljoen naar € 240,3 miljoen. Op basis van onze geactualiseerde risico-inschatting met daarin inbegrepen onze verwachtingen ten aanzien van toekomstige dividenden hebben we besloten om de waarde van ons belang in Nord Stream ultimo 2022 op € 0 te stellen.

Nord Stream heeft in 2022 in totaal nog 30,0 mrd m³ aardgas getransporteerd, tegen 59,2 mrd m³ in 2021. Tot en met mei was er sprake van levering op het niveau van de maximale capaciteit, in lijn met de voorgaande jaren. Van juni tot augustus liepen de hoeveelheden geleidelijk terug naar nul.

Gate terminal: essentiële bijdrage aan leveringszekerheid

In 2022 heeft Gate een essentiële bijdrage geleverd aan de leveringszekerheid in Nederland met een totale doorzet van 14,4 bcm, meer dan een verdubbeling ten opzichte 2021 (7,1 bcm). We verwachten dat de capaciteit door verschillende optimalisaties en aanpassingen vanaf 2024 is uitgebreid naar 16 bcm. Gate onderzoekt de mogelijkheid om de capaciteit vanaf 2026 verder uit te breiden tot een totaal van 20 bcm.

	2022	2021
Invoeding van LNG in GTS-netwerk in miljard m ³	14,4	7,1
Aantal grote tankers	176	102
Aantal kleinere tankers	91	142
Aantal geladen trucks en containers	8.598	8.468

VertiCer: krachtige partner voor Garanties van Oorsprong

Vanaf 1 januari 2023 zijn CertiQ en Vertogas samengegaan onder de naam VertiCer. CertiQ en Vertogas zijn dochterbedrijven van TenneT en Gasunie. CertiQ geeft garanties- en certificaten van oorsprong uit voor elektriciteit en hernieuwbare thermische energie. Vertogas doet dit voor groen gas en waterstof.

Met de fusie anticiperen de bedrijven op de integratie van gassen, warmte en elektriciteit in het toekomstige energiesysteem. Ook zet de samenwerking VertiCer op het podium als krachtige partner voor het harmoniseren van GvO-systemen in Europa. TenneT en Gasunie verwachten een forse groei in het aantal benodigde GvO's voor alle hernieuwbare en circulaire energiedragers. Mogelijk komen daar nieuwe rollen en taken bij, zoals de uitgifte van GvO's ten behoeve van CO₂ voor opslag.

Vertogas zag het volume van het aantal afgegeven GvO's zoals voorspeld wat afvlakken, van 2,2 miljoen MWh in 2021 naar 2,1 miljoen MWh in 2022. We verwachten voor de komende jaren een geleidelijke groei als gevolg van aanwas van (grote) productie-installaties voor zowel bio-methaan als waterstof.

Het aantal verhandelde GvO's nam toe van 3,2 miljoen MWh in 2021 naar 3,6 miljoen MWh in 2022 (inclusief overdrachten naar de Nederlandse Emissieautoriteit), een trend waarvan we verwachten dat hij doorzet afhankelijk van de ontwikkeling van de energiemarkt. Ook verwachten we een toename van de internationale handelsactiviteiten in de vorm van import en export van GvO's. Het aantal producenten van hernieuwbaar gas (groen gas) waarvoor GvO's werden uitgegeven bedroeg in 2022 58 (2021: 59), het aantal handelaren 62 (75) en het aantal eindgebruikers 85 (81).

In oktober 2022 heeft Vertogas de eerste deelnemer voor de certificering van waterstof geregistreerd en voor het eerst GvO's voor waterstof uitgegeven; een primeur in Europa.

Vonnis in Solstar-zaak

In de dagen voor de jaarwisseling naar 2019 werd GTS slachtoffer van balanceerfraude door een kleine aangesloten shipper; Solstar. De geleden schade bedroeg ruim € 16 miljoen. Om de overtreders ter verantwoording te roepen en de geleden schade te verhalen is hiervan aangifte gedaan. Onderzoek door de Financiële Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD) heeft uiteindelijk geleid tot een aanhouding en een veroordeling. In december 2022 is een oud-bestuurder van Solstar veroordeeld tot één jaar onvoorwaardelijke celstraf. Bewezen is dat de man (samen met anderen) onder valse voorwendselen een licentie kon opbouwen en afschriften en andere documenten kon vervalsen die kredietwaardigheid moesten geven en waarmee Solstar een onjuist beeld gaf dat het bedrijf zou betalen.

05 Externe maatschappelijke waardecreatie

Externe maatschappelijke waarde is de waarde die Gasunie creëert door te investeren in zaken die van groot maatschappelijk belang zijn, maar nog niet goed in geld uitgedrukt kunnen worden. Concreet gaat het daarbij om onze bijdragen aan de voorgenomen sluiting van het Groningenveld en om onze investeringen in de energietransitie. Gasunie vindt dat de Europese en nationale emissiereductiedoelen op tijd gehaald moeten kunnen worden en dat we hier als energie-infrastructuuronderneming in ons kerngebied een belangrijke rol in kunnen spelen.

Bijdragen aan sluiting Groningenveld

Advies aan de minister

Elk jaar in januari voorziet GTS de staatssecretaris van Mijnbouw van advies over de leveringszekerheid voor het volgende gasjaar. In dit advies worden de verwachte gasvraag en -aanbod geanalyseerd. Hierbij berekent GTS hoeveel gas er naar verwachting geleverd wordt uit de verschillende bronnen (o.a. uit het buitenland, offshore productie, kleine velden). Op basis hiervan wordt berekend hoeveel gasproductie uit het Groningenveld nodig is om de leveringszekerheid veilig te stellen. In 2022 rapporteerde GTS in januari dat in het gasjaar 2022/2023 het Groningenveld alleen nog op de waakvlam zou staan en minimaal zou hoeven te produceren.

In februari viel Rusland Oekraïne binnen, waardoor de geopolitieke situatie ingrijpend veranderd is. Dit heeft grote consequenties gehad op de energiemarkten. Er komt minder Russisch gas naar Europa, waardoor de gasprijzen historisch hoog zijn geworden en de marktvraag door vraagdestructie ongekend laag is. Tegelijkertijd hebben Europese landen beleid gevoerd om de gasbergingen extra te vullen. GTS heeft daarom in september een aanvullend onderzoek gedaan om de gevolgen van deze ontwikkelingen voor de leveringszekerheid en de benodigde Groningenproductie in kaart te brengen. Dit onderzoek wees uit dat de conclusies uit januari gehandhaafd kunnen blijven. De vastgestelde Groningenveld-productiecapaciteit van 4,4 mln (n)m³/uur en bijbehorend volume van 3,2 miljard (n)m³ voor het gasjaar 2022/2023 is nog steeds voldoende om de leveringszekerheid veilig te stellen.

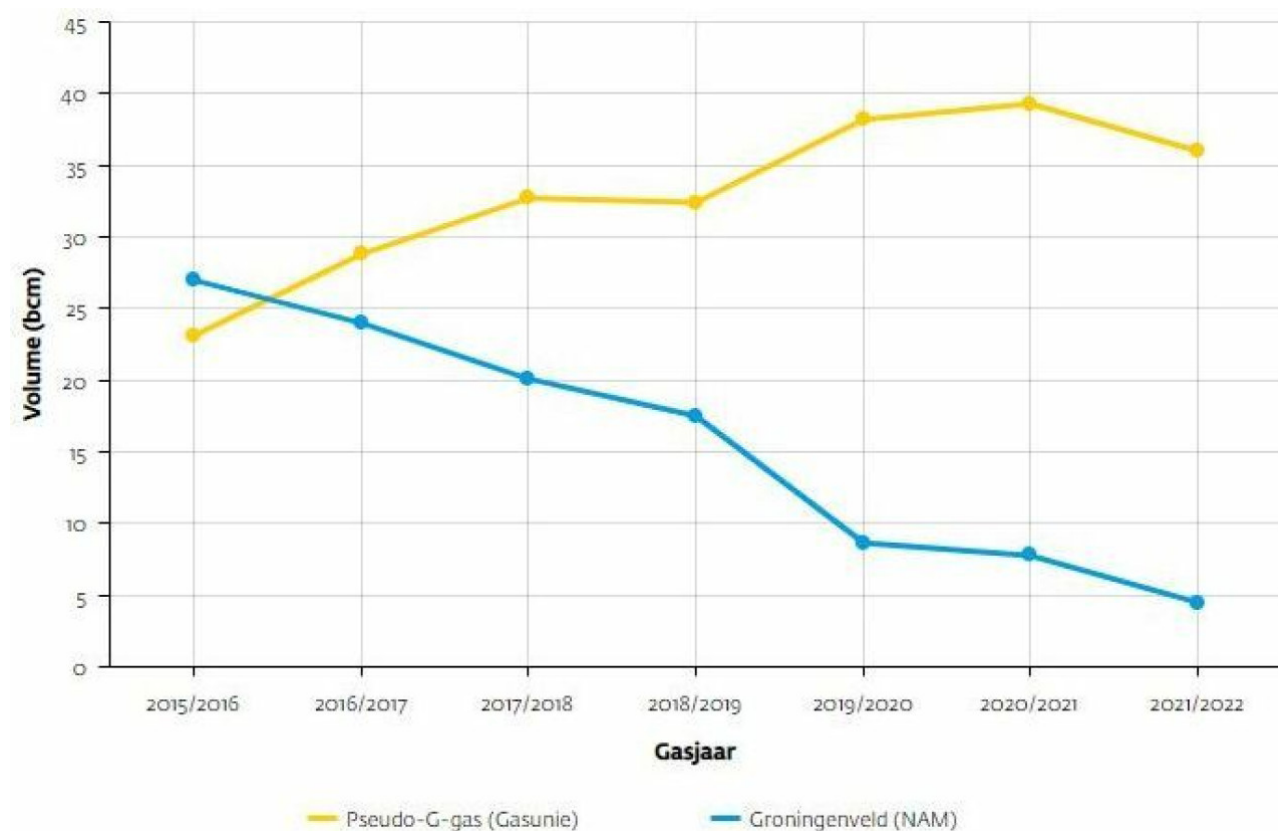
In het advies van januari 2023 verzoekt GTS de staatssecretaris het Groningenveld ook in het gasjaar 2023-2024 nog niet definitief te sluiten. GTS adviseert om het Groningenveld op de 'waakvlamstand' te houden, zodat het ministerie van EZK bij tegenvallers de mogelijkheid heeft om – naast eventuele andere maatregelen, zoals (verplichte) vraagreductie – additionele productie toe te staan.

Vertraging Zuidbroek

Door de inzet van extra mankracht was de bouw van de stikstofinstallatie Zuidbroek II bij aanvang van 2023 nagenoeg afgerond. Diverse deadlines voor de oplevering van de installatie zijn in 2022 niet gehaald als gevolg van een moeizame samenwerking tussen hoofdaannemer Air Products en onderaannemer Ballast Nedam Industriebouw. De constructiewerkzaamheden die eind 2022 nog moesten plaatsvinden waren relatief beperkt in omvang. We verwachten nu dat de bouw in oktober 2023 klaar zal zijn. Effecten op de benodigde gaswinning in het Groningenveld voor het volgende gasjaar (oktober 2022-oktober 2023) zijn er niet, omdat de marktvraag naar aardgas ondertussen aanzienlijk is teruggelopen in combinatie met goedgevulde bergingen. De bestaande stikstofinstallaties van GTS kunnen hierdoor voldoende productie leveren.

Met de ingebruikname van de stikstofinstallatie in Zuidbroek kan op basis van toevoeging van stikstof aan geïmporteerd gas jaarlijks maximaal 10 bcm pseudo-Groningengas worden geproduceerd. In de winter zal de nieuwe installatie fungeren als capaciteitsmiddel, om ervoor te zorgen dat ook bij lage temperaturen er geen aanspraak meer gedaan hoeft te worden op het Groningenveld. In de zomer wordt de stikstofinstallatie straks ingezet om de seizoensgasopslagen te vullen met pseudo-Groningengas.

De relatie tussen de productie van Groningengas en pseudo-G-gas

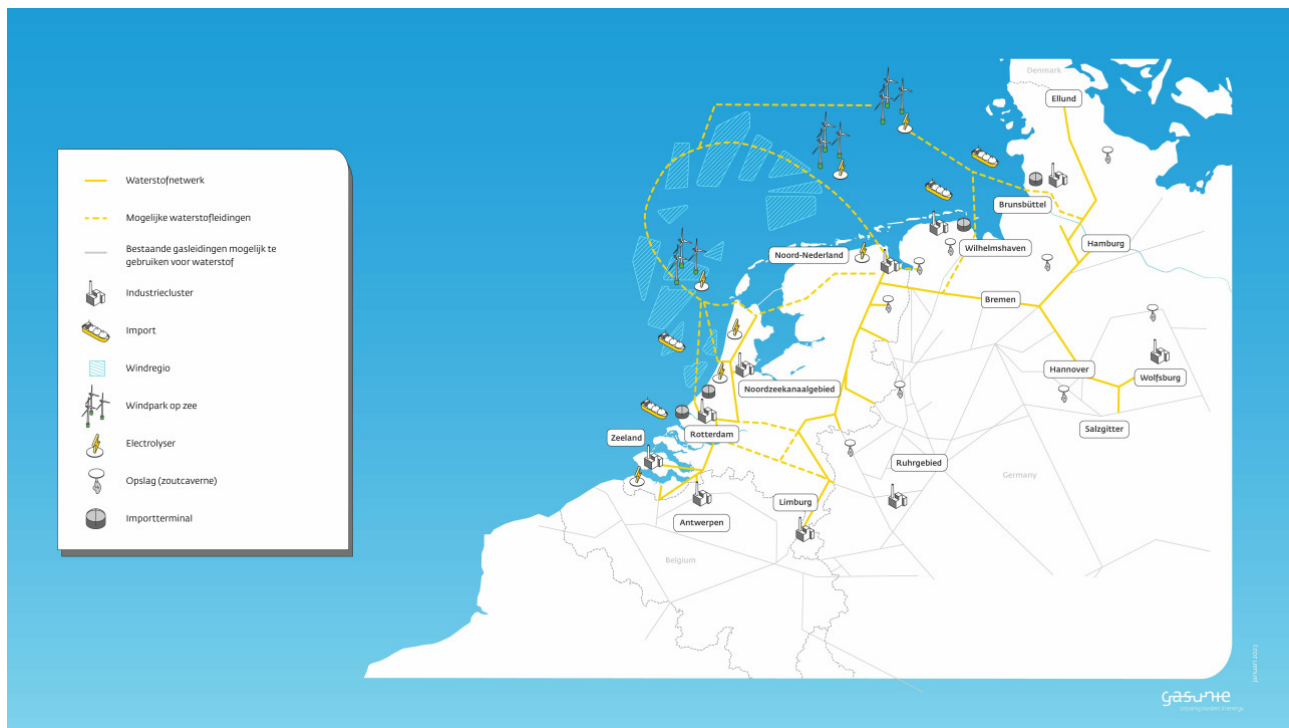
In het gasjaar 2021-2022 (oktober-oktober) bedroeg de gasproductie van NAM uit het Groningenveld 4,5 miljard m³ (4,5 bcm). Dat zou het achtvoudige zijn geweest, als Gasunie Transport Services (GTS) geen pseudo-Groningengas zou hebben geproduceerd door het bijmengen van stikstof bij aardgas dat uit het buitenland komt. In totaal vermeden we in het gasjaar 2021-2022 de productie van 36 miljard m³ (36 bcm) Groningengas.

Investerings in duurzame energie-infrastructuur

Waterstof

Het aanbod van en de vraag naar groene waterstof moet van de grond af aan worden opgebouwd, net als de transportverbindingen tussen aanbieders en vragers en opslagfaciliteiten. Hier werken een groot aantal partijen bij samen. Om de waterstofketen tot ontwikkeling te helpen brengen, hanteert Gasunie een vierpijler-strategie: Transport, Import, Opslag en Offshore.

Het waterstofnetwerk in 2030

Deze kaart toont het waterstofnetwerk zoals Gasunie dat in 2030 voorziet. Het is onderdeel van de InfraVisie die Gasunie ontwikkelt. InfraVisie geeft inzicht in het ontwikkelpad 2030-2050 voor de infrastructuur van waterstof, (groen) gas en CO₂, zowel afzonderlijk als in onderlinge samenhang.

Transport

Nederland

Gasunie-dochter Hynetwork Services is in 2021 gevraagd door de Nederlandse overheid om in drie fasen een nationaal waterstoftransportnet aan te leggen dat de belangrijkste industriële clusters met elkaar verbindt.

- Fase 1 (2026): Het verbinden van de industriële clusters aan de kust (Zeeland, Rotterdam-Moerdijk, Noordzeekanaalgebied, Noord-Nederland). In de eerste fase is ook een verbinding met opslag in Zuidwending en een eerste verbinding met België en Duitsland voorzien.
- Fase 2 (2028): Het verbinden van fase 1 met het industriële cluster Limburg. De verbindingen met België en Duitsland worden uitgebreid, mede omdat Duitsland naar verwachting steeds meer geïmporteerde waterstof nodig zal hebben.
- Fase 3 (2030): Het verbinden van de westelijke en oostelijke routes met een zuidelijke route die ook aansluit op de Belgische waterstofinfrastructuur bij Sas van Gent en Dilsen. Het verbinden van Den Helder aan de bestaande routes.

Met behulp van deze landelijke infrastructuur wordt Nederland de toegangspoort naar Europa voor de wereldwijde waterstofmarkt. In 2024 willen we een definitieve investeringsbeslissing gaan nemen over fase 1. Het Waterstofnetwerk Nederland wordt naar verwachting 1.183 kilometer lang en zal voor 85-90% bestaan uit herbestemde aardgasleidingen uit het landelijke aardgasnetwerk van GTS. Het nationale waterstofnet is inmiddels opgenomen in de Rijkscoördinatieregeling, waardoor het rijk de coördinatie neemt voor ruimtelijke procedures. Hynetwork Services transporteert sinds 2017 in Zeeuws-Vlaanderen waterstof tussen chemiebedrijf Dow Chemicals en kunstmestproducent Yara.

Gasunie verwacht dat Hynetwork Services rond 2025 ook wordt aangewezen als publieke waterstofnetbeheerder in Nederland. Van 2025 tot en met 2030 zal er een overgangsregime voor toegang tot het transportnet bestaan, waarbij het aan Hynetwork Services en geïnteresseerde bedrijven zelf is om onderling afspraken te maken over de toegang. Daarna zal toezichthouder ACM de transporttarieven bepalen die Hynetwork Services in rekening kan brengen en zal ACM erop toezien dat elke partij die dat wenst toegang krijgt.

Duitsland

In het Noorden van Duitsland, waar het aardgasnet van GUD ligt, werkt Gasunie aan het project HyPerLink. Dit waterstoftransportnet krijgt een lengte van 663 kilometer en gaat voor circa 75% uit herbestemde aardgasleidingen bestaan. HyPerLink komt mogelijk in aanmerking voor een IPCEI-subsidie van € 160 miljoen. Gasunie hoopt eind 2023 de investeringsbeslissing voor HyPerLink te nemen, waarna het eerste deel, inclusief aansluiting op Nederland, in 2026 gereed kan zijn. Onze nieuwe entiteit Gasunie Energy Development GmbH houdt zich met de realisatie bezig.

HyPerLink zal in zijn eindvorm havens in het Noorden van Duitsland verbinden met het Ruhrgebied, aansluiten op de Nederlandse en Deense waterstofnetten, en onderdeel gaan uitmaken van een Duits nationaal waterstofnet. De Duitse overheid overweegt de vorming van een landelijk dekkende waterstof-TSO waarbij op dit moment nog onduidelijk is hoe die zich verhoudt tot de gas-TSO's die delen van hun aardgasnetten willen converteren naar waterstof.

Import

Om de klimaatdoelstellingen te halen zal een substantieel deel van de totale Noordwest-Europese vraag naar waterstof moeten worden geïmporteerd vanuit andere landen. Gasunie onderzoekt in Nederland en Duitsland de mogelijkheden om waterstof(drager)terminals te ontwikkelen.

Er worden verschillende internationale ketens en technologieën ontwikkeld om waterstof te transporteren, waaronder ammoniak, vloeibaar waterstof en zogenaamde liquid organic hydrogen carriers (LOHC's). Gasunie verwacht dat ammoniak als waterstofdrager een belangrijke rol gaat spelen. Waterstof kan na verbinding met stikstof in de vorm van ammoniak efficiënter in grotere hoeveelheden worden getransporteerd, opgeslagen en daarna weer worden omgezet naar waterstof. Daarnaast kunnen bestaande technologieën en markten worden gebruikt en is groene geproduceerde ammoniak ook direct toepasbaar als CO₂-vrije brandstof voor bijvoorbeeld de scheepvaart of als grondstof voor bijvoorbeeld de productie van kunstmest.

Gasunie, HES International (HES) en Vopak hebben in 2022 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor de ontwikkeling van een importterminal voor groene ammoniak op de Maasvlakte bij Rotterdam. Het streven is dat deze ACE Terminal vanaf 2026 operationeel zal zijn.

Op de beoogde locatie kunnen schepen vanuit de gehele wereld aanleggen om ammoniak te lossen. Vervolgens kan de ammoniak hier worden omgezet en verder worden getransporteerd naar eindklanten via het waterstofnetwerk in Nederland en Duitsland. Door het gebruik van bestaande infrastructuur kan de ontwikkeling worden versneld. Bovendien is deze locatie goed gepositioneerd vanwege de ruimte voor verdere uitbreiding en groei.

Ook in Eemshaven en Brunsbüttel onderzoekt Gasunie de mogelijkheden voor de bouw van waterstof(drager)terminals.

Opslag

Om het toekomstige Nederlandse waterstofnet de gewenste stabiliteit te geven, is een grootschalige centrale opslagfaciliteit nodig. Gasunie-dochter HyStock werkt aan de mogelijkheid om in Zuidwending vier zoutcavernes te realiseren voor grootschalige waterstofopslag; zodat op een veilige, efficiënte en betrouwbare manier grote hoeveelheden energie kunnen worden opgeslagen. Demonstratietests hebben in 2022 goede resultaten laten zien.

HyStock gaat nu verdere stappen zetten in de richting van de ontwikkeling van een eerste zoutcaverne, die in 2026 in bedrijf kan komen mits de vergunningen tijdig gereed zijn. Een aanvraag is gedaan om de komst van de opslagfaciliteit onder de Rijkscoördinatieregeling te laten vallen.

In Duitsland participeert Gasunie in het waterstofopslag-pilotproject H2Cast, waarmee we voorsorteren op een positie in de toekomstige Duitse waterstofopslagmarkt.

Offshore

Vier Noordzeelands hebben in 2022 in de Esbjerg-declaratie aangekondigd de Noordzee als 'groene energiecentrale' te ontwikkelen. In 2030 willen ze via grootschalige offshore-windparken een elektriciteitsproductiecapaciteit van 65 GW realiseren, waarvan 20 GW bestemd is voor het maken van groene waterstof. Deze zal mogelijk voor een deel ook offshore worden geproduceerd.

Voor het ontsluiten van deze offshore geproduceerde groene waterstof zijn binnen Gasunie diverse onderzoeken gestart. Onderzoek naar het offshore waterstofnetwerk gaat inzicht geven in de systeemeisen, kosten en route(s) vanaf de waterstof-productielocaties op zee naar de aanlandingspunten op land waar de waterstof wordt overgedragen aan het (onshore) nationale waterstofnetwerk.

Om grootschalige uitrol en integratie van windenergie verder uit de kust mogelijk te maken tegen de laagste maatschappelijke kosten onderzoekt Gasunie daarnaast de ontwikkeling van energiehubs. Hierbij worden windparken aangesloten op centraal in de zee gelegen knooppunten, welke met elkaar en de Noordzeelands worden verbonden door kabels en/of pijpleidingen.

De minister voor Klimaat en Energie is voornemens om Gasunie aan te wijzen als waterstofnetbeheerder op zee. Voor de elektrolyse die offshore of onshore plaatsvindt, heeft de regering onlangs besloten dat dit een commerciële activiteit is die voorbehouden is aan private marktpartijen tenzij investeringsbereidheid niet volgt. In dat geval kan de overheid overwegen vanuit systeemperspectief ruimte te bieden aan netwerkbedrijven. Gasunie is om deze reden de elektrolyse-gerelateerde trajecten aan het afbouwen.

Interview: Ter land en ter zee één door Gasunie ontwikkeld waterstofnetwerk

De waterstofknoop is doorgehakt. Afgelopen zomer werd Gasunie door minister Jetten voor Klimaat en Energie aangewezen als aanlegger en beheerder van het waterstofnetwerk in Nederland. Inmiddels wil de minister ons dezelfde rol geven in het waterstofnetwerk op de Noordzee. Werna Udding (manager offshore waterstofontwikkeling, Gasunie) en Guido Custers (projectdirecteur waterstofnetwerk Nederland, Gasunie) vertellen over de plannen. Guido: "We moeten nu beginnen om ervoor te zorgen dat de eerste opwekkers en de eerste gebruikers op tijd met elkaar verbonden zijn." [Lees meer >>](#)

CCS

Gasunie wil de ontwikkeling van CCS faciliteren door, samen met ketenpartners, CO₂-transport en -opslaginfrastructuur te ontwikkelen. De projecten waar we aan werken zijn Porthos, Aramis en CO2next.

Porthos

De vergunningen voor Porthos voor het opslaan van CO₂ in lege gasvelden onder de Noordzee, zijn in september onherroepelijk geworden. De velden P18-2 en P18-4 zijn de eerste velden in Nederland waarin CO₂ permanent mag worden opgeslagen.

De Raad van State (RvS) behandelde in maart het beroep dat door milieuorganisatie Mobilisation for the Environment is ingediend tegen het inpassingsplan en twee vergunningen voor Porthos. Specifiek ging de zitting over de afgegeven partiële bouwvrijstelling: is deze in lijn met de Europese wetgeving en is deze terecht toegepast bij Porthos? In november kwam de RvS met een tussenuitspraak. Een definitieve uitspraak verwachten we in de loop van 2023.

In december publiceerde de ministerraad een garantieregeling voor Porthos. Hiermee kan Porthos materialen bestellen, vooruitlopend op het verkrijgen van de definitieve vergunningen en de te nemen definitieve investeringsbeslissing. Zo wordt verdere vertraging van het project voorkomen. Het besluit is nog onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

Aramis

Aramis is in 2022 door de Nederlandse overheid toegevoegd aan de lijst van projecten in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Daarnaast heeft het project van de Europese Commissie de PCI-status ontvangen, mede gebaseerd op de mogelijkheid in de toekomst CO₂ vanuit buurlanden, zoals België, Duitsland en Frankrijk te verwerken zodra dit wettelijk mogelijk is. In november vond een lanceringsevenement plaats met uitstoters en andere belanghebbenden.

CO2next

CO2next bouwde in 2022 verder aan de technische, organisatorische en commerciële facetten van het project. Het technische basisontwerp is af. Ook werd de samenwerking met Aramis geïntensiveerd. CO2next en Aramis gaan de vergunningentrajecten en milieueffectrapportage (MER) gezamenlijk aanpakken op basis van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het ministerie van Economische Zaken. De MER is gestart. Meerdere marktpartijen lieten in een open season hun blik van belangstelling zien.

Warmte

WarmtelinQ

Gasunie realiseert met het project WarmtelinQ een ondergrondse warmtetransportleiding waarmee warmte uit de Rotterdamse haven zal worden gebruikt om huizen en bedrijven in Zuid-Holland te verwarmen. De leiding loopt van de Rotterdamse haven via Den Haag met een aftakking naar Leiden. In 2021 is het besluit genomen de leiding van de haven naar Den Haag aan te leggen. Dit deel is naar verwachting tweede helft 2025 gereed voor het transport van warmte. De aanleg is inmiddels in volle gang.

In juli 2022 tekenden de provincie Zuid-Holland, ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Gasunie het convenant warmtetransportnet Zuid-Holland. Hiermee gaven ze het officiële startsein voor de realisatie van het tracédeel van Rijswijk naar Leiden. De verwachting is dat in de loop van 2025 de aanleg van dit deel kan starten. Medio 2027 wordt naar verwachting de eerste warmte aan Leiden en omliggende gemeenten geleverd.

Voor het tracé naar Den Haag is, na maanden van voorbereiding, in oktober 2022 bij Delft gestart met de daadwerkelijke aanleg van de warmtetransportleiding van WarmtelinQ. In november vonden bij Rijswijk-Buiten een aantal indrukwekkende HDD-boringen plaats.

De boogboring voor WarmtelinQ in Delft onder de Laan der Verenigde Naties was een spectaculaire technische prestatie. Op 7 december 2022 kregen bewoners uit de buurt gelegenheid om een kijkje te nemen en vragen te stellen.

WarmtelinQ had in 2022 te maken met een aantal uitdagingen. Zo is er tegen de vergunningen voor het traject Vlaardingen Den Haag beroep aangetekend bij de Raad van State (RvS). De RvS heeft bepaald dat er extra onderzoek moet plaatsvinden op basis waarvan zij een uitspraak zal doen. Die uitspraak wordt in het tweede kwartaal van 2023 verwacht.

Als gevolg van de uitspraak van de Raad van State over de bouwvrijstelling inzake het stikstofdossier bij Porthos heeft WarmtelinQ voor de beperkte stikstofuitstoot gedurende de aanleg een Wnb vergunning aangevraagd. We verwachten dat beide dossiers geen gevolgen hebben voor de opleverdatum en eerste warmtelevering.

Om de afhankelijkheid van Russisch gas te minimaliseren heeft Gasunie de EemsEnergyTerminal gerealiseerd in 2022. Voor het goed functioneren van deze installatie zijn warmtetransportleidingen noodzakelijk. Daarom heeft Gasunie een gedeelte van de geïsoleerde leidingen van het project WarmtelinQ beschikbaar gesteld. Het gaat om 3 kilometer leidingen. De gestelde datum van oplevering van WarmtelinQ komt hierdoor niet in het gedrang.

Warmtenet Groningen

Bestuurders van de provincie Groningen, Gasunie, Enpuls, WarmteStad, Groningen Seaports en de gemeenten Eemsdelta, Het Hogeland en Groningen hebben in september hun handtekening gezet onder een [intentieverklaring](#) voor een warmtetransportleiding tussen de Eemshaven en industriegebied Oosterhorn, via een aantal dorpen naar de stad Groningen. De leiding is bedoeld om woningen te voorzien van restwarmte van bedrijven uit de Eemshaven en industriegebied Oosterhorn. In het totale warmtesysteem krijgen ook lokale bronnen een plek. Als het project haalbaar blijkt te zijn, kan de warmtetransportleiding vanaf ongeveer 2030 bijdragen aan duurzame, betrouwbare en betaalbare warmte.

Kabinetbesluit warmte

Het kabinet heeft besloten dat vanaf juli 2024 alle nieuwe warmtenetten, met een overgangsperiode van zeven jaar, in publieke handen komen. Private warmtebedrijven kunnen nog wel deelnemen in zowel de infrastructuur als de productie en levering, mits de infrastructuur voor het merendeel in handen is van een publieke partij. Dit besluit wordt onderdeel van de Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw).

WarmtelinQ is als dochter van staatsbedrijf Gasunie reeds voor 100% publiek eigendom. Het besluit heeft wel effect op de distributienetten. Dat zijn de warmtenetten die de warmte van WarmtelinQ via een fijnmazig netwerk naar huishoudens en bedrijven transporteren. Deze distributienetten zijn nu meestal in handen van private partijen, zoals Eneco en Vattenfall. Dat gaat in de toekomst veranderen. Eneco en Vattenfall zijn de *launchingcustomers* van WarmtelinQ.

Groen gas

Opschalingskansen

Nederland heeft zich tot doel gesteld om in 2030 jaarlijks 2 miljard kuub (2 bcm) groen gas te produceren. Momenteel is dat 0,2 miljard kuub. Tien keer meer in acht jaar tijd is een forse ambitie. Om dit te realiseren, hebben vijf brancheverenigingen rondom groen gas zich in april 2022 verenigd in het Platform Groen Gas. Gasunie speelt een belangrijke rol in het platform. Het platform is, in nauw overleg met het ministerie van EZK, aan de slag gegaan met het uitvoeren van een meerjarenplan.

Gasunie ziet veel kansen voor opschaling van groengasproductie door marktpartijen. De Europese Commissie benoemt in het [REPowerEU](#)-plan een Europees groengasdoel van 35 bcm in 2030. In het regeerakkoord is de ambitie opgenomen om een bijmenging voor groen gas te introduceren. Deze gaat leveranciers verplichten groen gas te leveren in het gasnetwerk. EZK stuurt aan op een bijmengverplichting van 1,6 bcm in 2030.

Het kabinet heeft aangekondigd dat Gasunie onder de nieuwe Energiewet de ruimte houdt om nieuwe groengastechnologieën zoals SCW en Eemsgas naar de markt te brengen. De fabrieken van SCW en Eemsgas zijn bedoeld om te laten zien dat het mogelijk is om grootschalig groen gas te produceren via vergassing. We verwachten dat na succesvolle demonstratie van deze technieken opschaling plaatsvindt via de bouw van meerdere fabrieken om grote hoeveelheden groen gas te produceren.

SCW

Bij Demonstratiefaciliteit SKW Alkmaar wordt sinds eind 2021 syngas gemaakt op basis van de superkritische watervergassingstechnologie van SCW Systems. De installatie heeft tijdens diverse testen in 2022 vele honderden uren stabiel gedraaid. In 2022 is gebouwd aan de installaties die de omzetting van syngas naar groen gas mogelijk maken. Begin 2023 is het eerste groen gas ingevoerd in het GTS-netwerk.

Gasunie is 35% aandeelhouder in Demonstratiefaciliteit SKW Alkmaar om de technologie zodanig door te ontwikkelen dat grootschalige productie van hernieuwbaar gas mogelijk wordt in Nederland en daarbuiten. In 2022 hebben SCW en Gasunie hiervoor een versnellingsplan uitgewerkt. Daarin is ook aandacht voor de tweede veelbelovende technologie van SCW Systems; CO2 Clean Up. Bij deze techniek wordt CO₂ uit de atmosfeer of processen onttrokken en wordt de CO₂ permanent vastgelegd in bruikbare poeders. Gasunie participeert en investeert overigens niet in CO2 Clean Up.

EemsGas

Begin 2022 hebben Gasunie en torrefactie-specialist Perpetual Next een 50/50 joint venture opgericht om het project Torrgas Delfzijl te realiseren. Het plan is om een nieuwe fabriek te bouwen, die in de toekomst vanuit syngas op duurzame wijze groen gas kan produceren.

In juni besloten de partners het project voort te zetten onder de nieuwe naam EemsGas. Deze naam is gekozen vanwege de locatie van de installatie in de Eemsdelta. Daarnaast wordt met deze naamswijziging verwarring voorkomen over de wijze van betrokkenheid van het bedrijf Torrgas. Na de overname van het project door Perpetual Next en Gasunie begin 2022 is Torrgas geen aandeelhouder meer, maar wel betrokken als leverancier van de techniek.

Met het project EemsGas onderzoeken de twee partners de mogelijkheden voor de bouw van een commerciële vergassingsinstallatie in Delfzijl, gebaseerd op houtige reststromen. De techniek van het bedrijf Torrgas wordt gebruikt, waarmee vanuit syngas groen gas kan worden geproduceerd. De nadruk ligt nu op het afronden van het technisch ontwerp van de installatie en het actualiseren van de businesscase op basis van de laatst bekende marktinformatie, waarna in 2023 een besluit wordt genomen over het vervolg.

Onze bijdrage aan decarbonisatie

Gasunie wil in 2030 getransformeerd zijn van gastransportbedrijf naar energie-infrastructuuronderneming. We zijn al geruime tijd bezig met het uitbreiden van onze activiteiten naar warmte, CO₂, waterstof en groen gas. We beschrijven deze plannen in onze Visie 2030.

Visie 2030-investeringen kunnen zorgen voor vele megatonnen vermeden CO₂-emissies

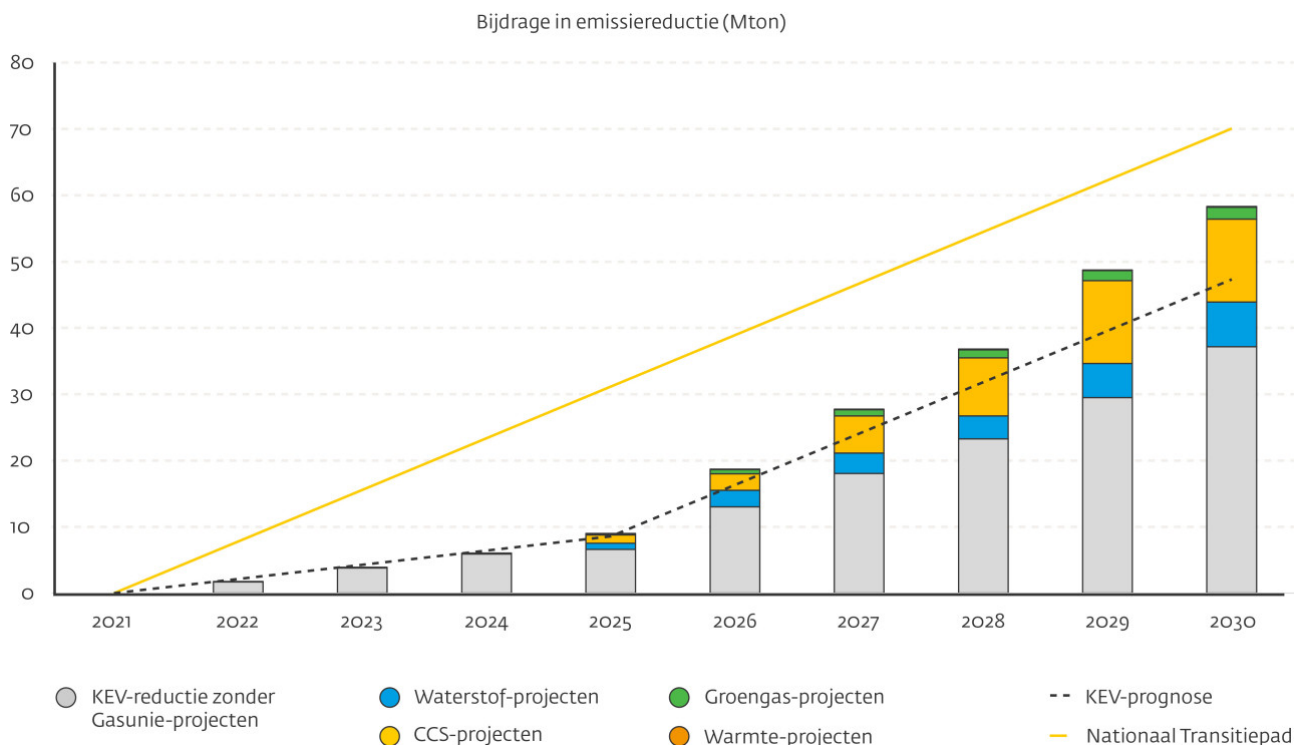
Project	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
 Waterstof	0,0	0,0	 0,0	 0,9	2,5	3,0	3,5	5,2	6,7
 CCS	0,0	0,0	0,0	 1,3	2,5	 5,6	8,8	12,5	12,5
 Groen gas	 0,1	0,1	0,2	0,2	0,6	0,9	1,2	1,5	1,8
 Warmte	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	 0,1	0,1	0,1	0,1
Subtotaal:	0,1	0,1	0,2	2,4	5,7	9,6	13,6	19,3	21,2
 Vraagreductie	 15,3	 10,3	 10,4	 13,9	 16,0	 17,4	 19,0	 20,8	 21,3
Totaal:	16,3	10,4	10,6	16,3	21,7	27	32,6	40,1	42,2

Opmerking: Hynetwork Services betreft het gereedkomen van de initiatieven in Rotterdam (2025), Noord (2025), Noordzeekanaalgebied (2026) en Zeeland (2027).

In bovenstaande visual staan de jaarlijkse tonnen emissiereductie die onze Visie 2030-projecten gaan realiseren, mits we in staat (gesteld) zijn om ze tijdig en volledig uit te voeren. Gebruikers van de Gasunie-infrastructuur zullen dan fors minder CO₂ gaan uitstoten. Tegelijkertijd zal Nederland door bijvoorbeeld de groei van elektriciteitsopwekking uit zon en wind minder aardgas gaan afnemen (vraagreductie), waardoor de totale CO₂-uitstoot van gebruikers van onze infrastructuur nog verder daalt*.

* Daarnaast zullen onze Visie 2030-projecten een bijdrage kunnen leveren aan de emissiereductie in het buitenland.

Maar doen we met onze Visie 2030-investeringen voldoende om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan het bereiken van de maatschappelijke emissiedoelen? Het antwoord hierop is ja, zo blijkt uit onderstaande visual. Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn. Om daar te komen, moeten we als land de komende decennia elk jaar een gemiddelde CO₂-emissiereductie realiseren; het zogeheten Nationale Transitiepad (de gele lijn). Maar we lopen achter op dit pad, zo blijkt uit de Klimaat en Energieverkenning (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving (de stippellijn). Als Gasunie in staat wordt gesteld haar Visie 2030-investeringen de komende jaren compleet en zonder vertraging uit te voeren, stellen we Nederland in staat om het grootste deel van de kloof tussen KEV en Transitiepad te dichten. Dit betekent dat naast Gasunie ook veel andere partijen een extra inspanning moeten doen om de 2030-doelen te halen en op koers te blijven voor een CO₂-neutraal 2050.

Investerings zorgen ervoor dat Nederland het Transitiepad niet uit het oog verliest

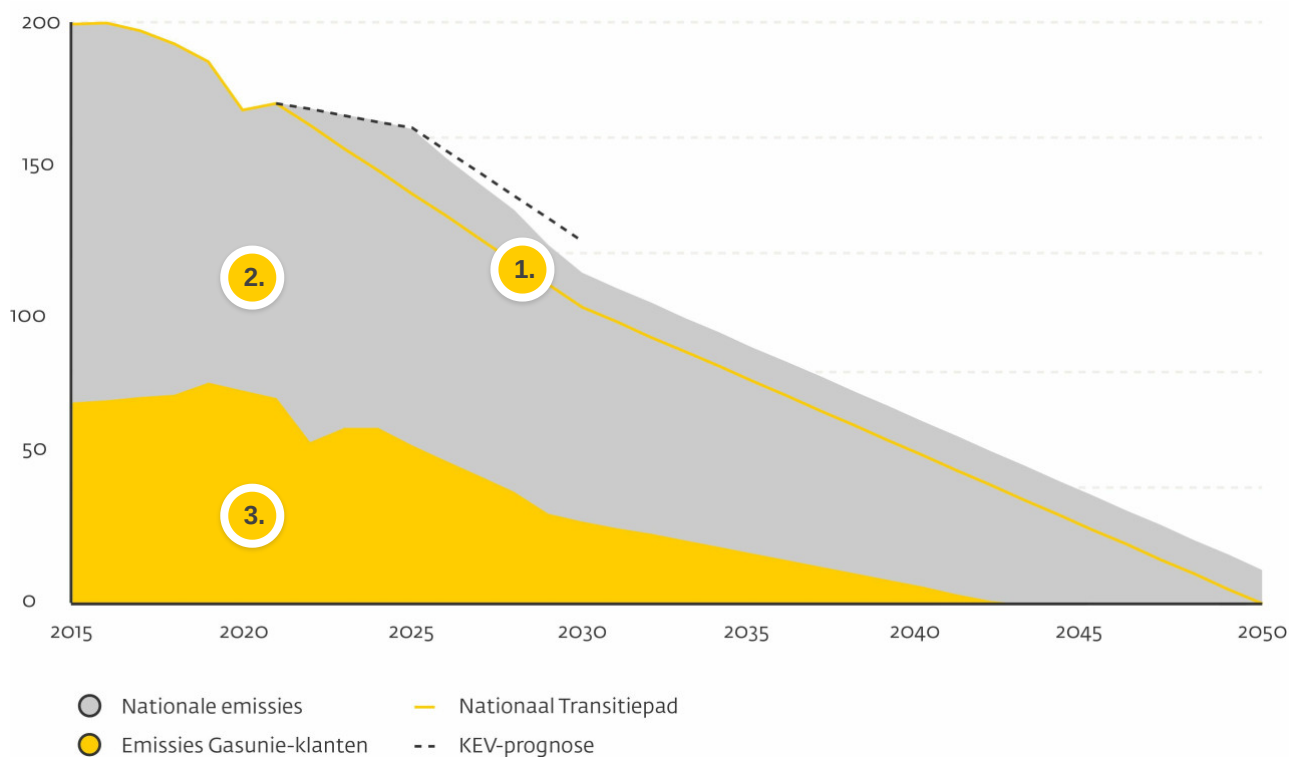
Dit effect is ook zichtbaar als we de horizon doortrekken naar 2050, zoals in onderstaande visual. Voor het bereiken van klimaatneutraliteit in 2050 moeten de nationale CO₂-emissies gestaag worden afgebouwd (stippellijn). Als Gasunie in staat wordt gesteld om haar Visie 2030-investeringsagenda compleet en zonder vertraging uit te voeren, kan hiermee een significant deel van de restopgave tot 2030 worden ingevuld (het grijze vlak komt dan uit tussen het KEV-basispad en het nationaal klimaatdoel). Gebruikers van de Gasunie-infrastructuur zullen dan fors minder CO₂ gaan uitstoten (het gele vlak) en kunnen zelfs tien jaar eerder klimaatneutraliteit bereiken dan de nationale doelstelling*. Door bijvoorbeeld extra elektriciteitsopwekking uit zon en wind daalt de aardgasvraag, waardoor de totale CO₂-uitstoot van gebruikers van onze infrastructuur nog verder daalt**. Na 2030 resteert voor Gasunie nog een aanzienlijke taak. Met name het waterstofsysteem moeten worden uitgebreid. Ook voorzien we een verdere groei in groen gas en vervolginvesteringen in CO₂-opslag.

* We houden alleen rekening met de energie/gassen die door het Gasunie-netwerk stroomt/stromen. De bijdrage van groen gas in de netten van de regionale netbeheerders bijvoorbeeld laten we buiten beschouwing. Eventuele negatieve emissies van groengasproductie zijn ook niet meegeteld. In de waterstofscenario's is alleen groene waterstof en import meegenomen.

Voor de bepaling van de bijdrage van groen gas en waterstof veronderstellen we dat hiermee 1:1 aardgas wordt vervangen. Deze aanname is conservatief. Wanneer olie of kolen wordt vervangen wordt de emissiereductiebijdrage groter. Blauwe waterstof laten we buiten beschouwing, om dubbeltelling met CCS-projecten te voorkomen. Voor CCS-projecten is de verwachte CO₂-transportstroom van afgevangen CO₂ uit Nederland genomen. Eventuele opslag van CO₂ uit omringende landen is niet meegeteld.

** Als referentie hiervoor hebben we de emissie-voetafdruk genomen van het aardgasverbruik in Nederland, zoals gerapporteerd in de Klimaat en Energieverkenning (KEV) 2022 van PBL. Hierbij is een aardgas-emissiefactor gebruikt van 56,4 kg CO₂/GJ, zoals vastgesteld door het ministerie van EZK.

Gebruikers Gasunie-infrastructuur kunnen eerder klimaatneutraal zijn dan de doelstelling

1. CO₂-emissiereductiepad

Dit is het CO₂-emissiereductiepad dat Nederland moet afleggen om in 2050 klimaatneutraal te worden. Het gaat om netto-emissies. Bij netto nul emissies kan er nog steeds aardgasverbruik zijn, bijvoorbeeld omdat de CO₂-emissies van fossiele brandstoffen worden afgevangen (CCS).

2. Nationale emissies

Het grijze vlak representeert de nationale emissies bij uitvoering van de Visie 2030-projecten.

3. CO₂-voetafdruk

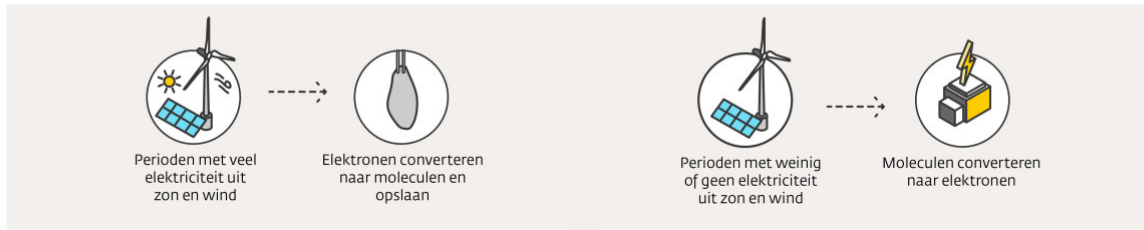
Dit is de CO₂-voetafdruk van de energie/gassen die Gasunie transporteert van en naar partijen in Nederland. Reductie van de scope 3-voetafdruk wordt mede mogelijk gemaakt door importeurs, aangeslotenen en projectpartners van Gasunie. Upstream-ketenemissies zijn niet meegenomen. Voor de afbouw van het gele vlak na 2030 gaan we uit van de trend in de I13050-studie.

Systeemintegratie

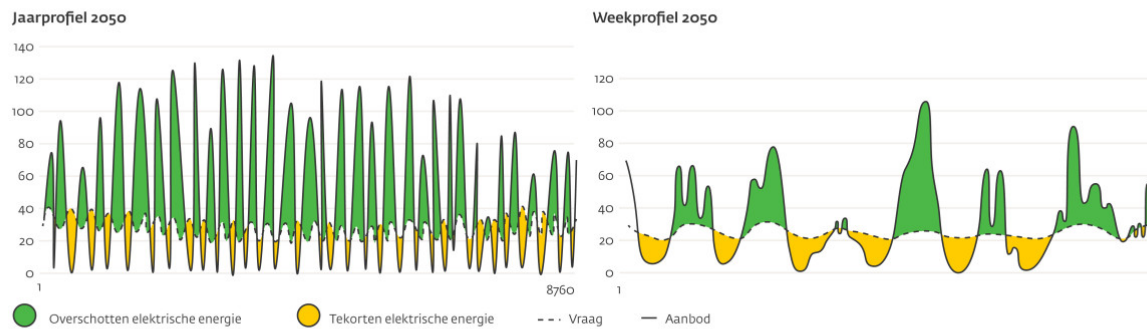
Op weg naar een klimaatneutraal energiesysteem moeten beheerders van transport- en opslagsystemen voor elektriciteit, gas en warmte zo goed mogelijk met elkaar samenwerken zodat energieconsumptie op elk moment tegen een zo laag mogelijke CO₂-emissie plaatsvindt. Gas blijft een belangrijke rol spelen, omdat het veel energie kan dragen en daarmee goedkoop is op te slaan en te transporteren, waarmee het kan worden ingezet voor elektriciteitsopwek in perioden dat de wind niet waait en de zon niet schijnt. Aardgas zal langzaam maar zeker plaats maken voor groen gas en waterstof.

Systeemintegratie: samenwerken om CO₂-emissies zo klein mogelijk te houden

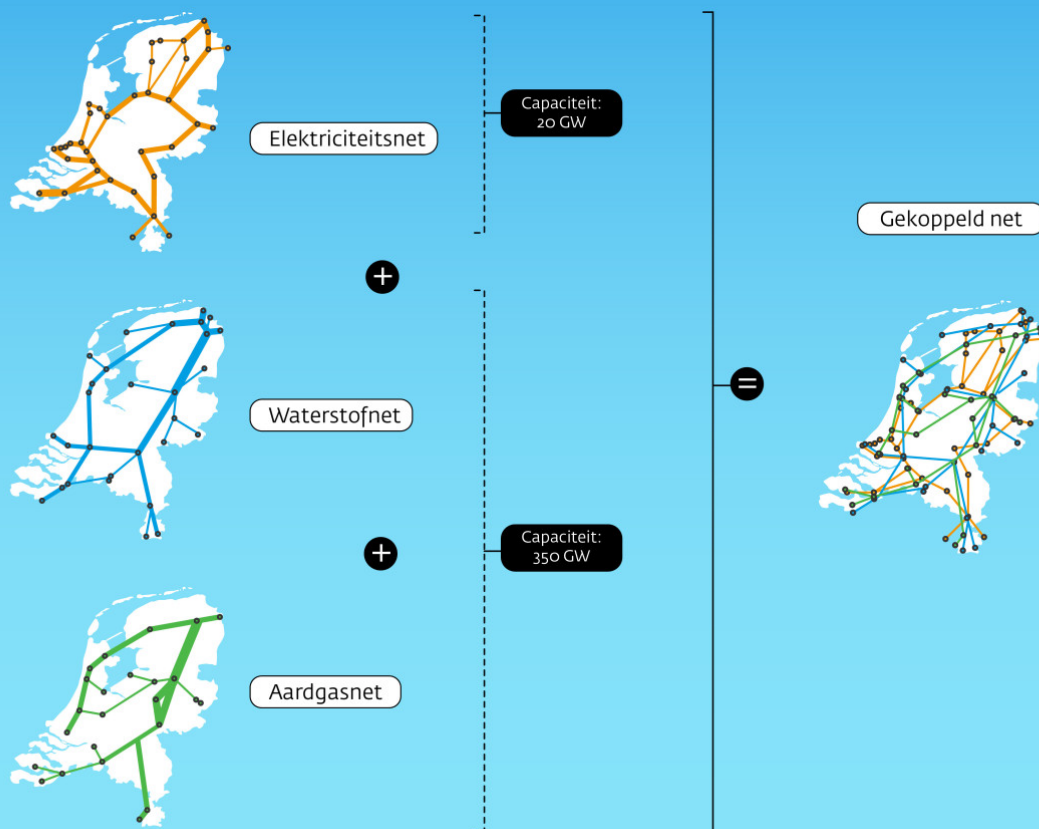
Systeemintegratie is essentieel om op elk moment te kunnen beschikken over duurzaam opgewekte elektriciteit

Via systeemintegratie heffen tekorten en overschotten aan elektriciteit elkaar op

Systeemintegratie is het verbinden en laten samenwerken van verschillende energienetten

II3050

Gasunie, TenneT en de regionale netbeheerders werken al enkele jaren samen aan de Integrale Infrastructuurverkenning 2030-2050. “II3050” toont hoe de CO₂-neutrale energievoorziening in 2050 eruit zou kunnen zien. Voor elk van de scenario's bepalen we wat de impact is voor flexibiliteit en infrastructuur (ontwikkelpaden voor de periode 2030-2050) en wat de consequenties zijn voor kosten, ruimte en uitvoerbaarheid (menskracht en grondstoffen). Een intensief proces met de veertien industrieën met de grootste uitstoot en de zes industrieclusters heeft inzicht gegeven in de verduurzamingsstrategieën van de industrie van 2030 tot en met 2050. Het eindrapport van de tweede editie van II3050 verschijnt eind 2023.

Gasunie Infravisie

De scenario's en ontwikkelpaden van II3050 vormen de basis voor Infravisie; de visie van Gasunie op de waarschijnlijke en gewenste gasinfrastructuur in Noordwest-Europa tussen 2030 en 2050. Duurzame gasvormige energie is onmisbaar voor de transitie van industrie en energiecentrales. In Infravisie geven we een samenhangend beeld van de ontwikkeling van transport, opslag, import en conversie van waterstof, (groen) gas en CO₂ en de rol van Gasunie daarin. Door toetsing aan de volgende edities van II3050 kan Infravisie worden verdiept en doorontwikkeld. InfraVisie verschijnt naar verwachting eind 2023, samen met de tweede editie van II3050.

Nationale Programma's

De Nederlandse overheid weegt de inzichten vanuit II3050 mee bij het maken van keuzes binnen diverse Rijksprogramma's, zoals het Programma Energiesysteem (PES), Programma Energiehoofdstructuur (PEH), Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI), Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) en Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Gasunie levert inbreng bij deze Rijksprogramma's, zodat kennis vanuit II3050 en de Gasunie Infravisie kan bijdragen aan de onderbouwing van systeemkeuzes en de afweging van beleidskeuzes.

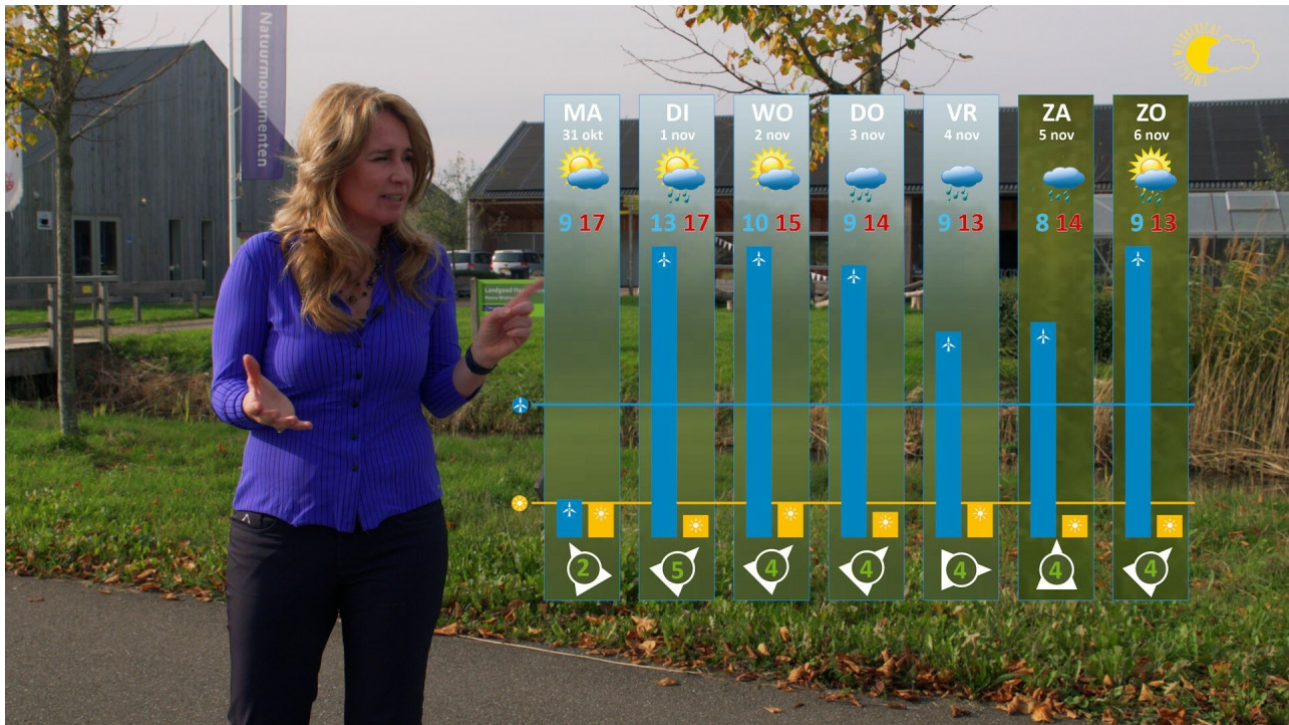
Offshore NSWPH

Gasunie heeft samen met TenneT en Energinet in het North Sea Wind Power Hub (NSWPH) Programma gewerkt aan Pathway; een eerste globaal systeemontwerp voor offshore energie-infrastructuur. In deze studie, die in 2022 is verschenen, wordt de noodzaak voor systeemintegratie tussen waterstof en elektriciteit in Noordwest-Europa opnieuw aangetoond. In 2023 verschijnt Pathway 2.0.

Energieweerbericht

Vanaf 31 oktober presenteert Helga van Leur wekelijks een nieuw energieweerbericht. In een kort filmpje laat ze de weersvoorspelling van de komende week zien en de verwachte hoeveelheid zonne- en windenergie. Ook geeft de weervrouw tips op welke dagen het loont om extra te besparen op verwarming. De energieweerberichten zijn te zien via www.energiweerbericht.nu. Daar zijn de verwachtingen voor zonne- en windenergie en warmte te vinden, met tips hoe mee te bewegen met het weer. NVDE, TenneT en Gasunie maken het energieweerbericht mogelijk.

Helga van Leur presenteert het Energieweerbericht

Datadiensten

Gasunie ontwikkelt strategische data services in het belang van de energietransitie en systeemintegratie. Dit doet Gasunie niet alleen, maar met partners als TenneT, Nationaal Klimaat Platform, Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie en Netbeheer Nederland. Wij hebben EnergieOpwek, de CO₂monitor en het Energieweerbericht ontwikkeld. Deze initiatieven geven inzicht in de actuele opwek van (duurzame) energie en de CO₂-emissies van ons energiesysteem en voorspellen zo wanneer de energie duurzaam is. Naast inzicht bieden we op deze manier ook handelingsperspectief. Zo kan de uitstoot van CO₂ verminderd worden door bijvoorbeeld energiedragers in te zetten wanneer deze het meest groen zijn. Door toenemende vraag naar onze data gaan we onze voorspellingen uitbouwen en onze samenwerking met TenneT verder intensiveren.

06 Interne economische waardecreatie

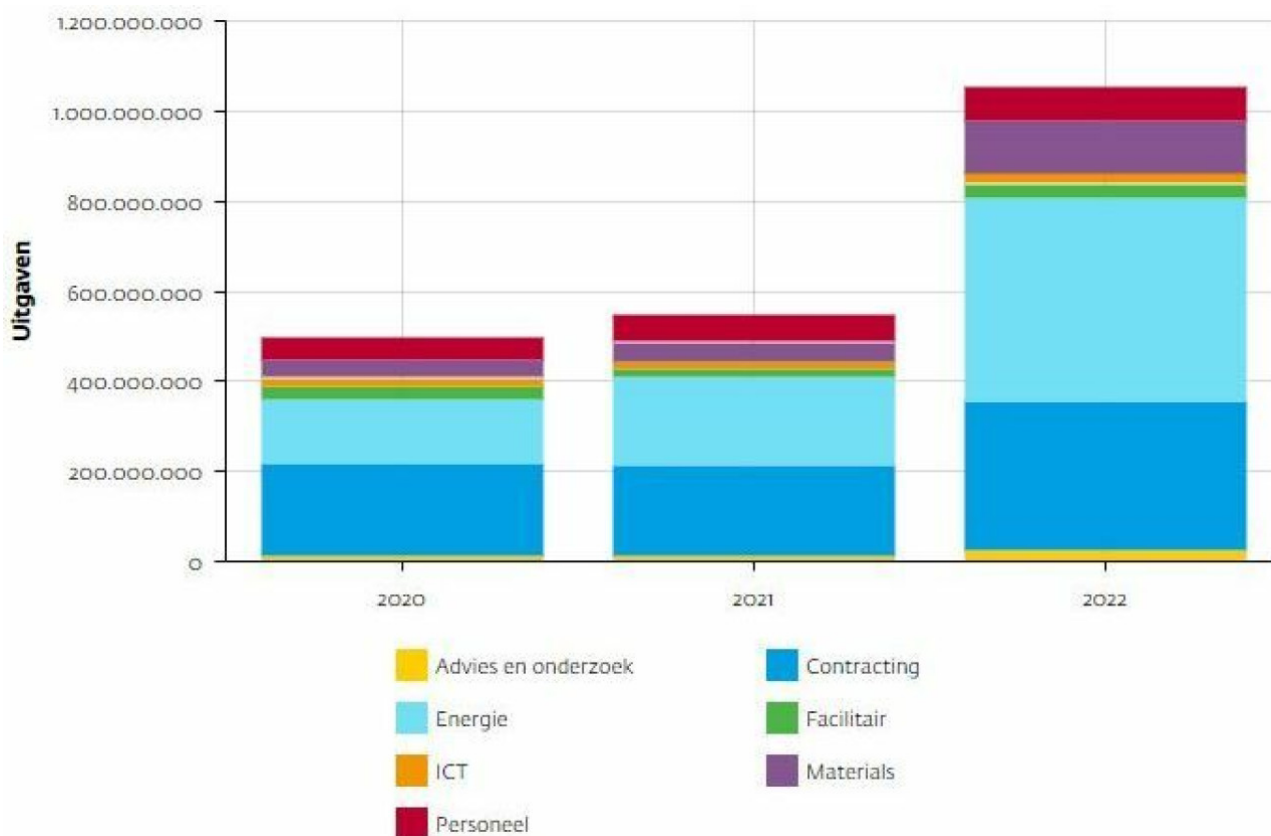
Interne economische waarde is het geheel van positieve en negatieve financiële waarden die binnen Gasunie ontstaan bij het uitvoeren van onze kerntaak transport, opslag en behandeling van aardgas. We onttrekken energie en materialen van leveranciers, arbeidstijd van onze medewerkers en geld van onze vermogensverschaffers. We genereren daarmee in geld uit te drukken waarden zoals betalingen, salarissen, rente, dividend, ratings, activawaarde en cyberveiligheid.

Inkoop

Gasunie heeft in 2022 significant meer ingekocht bij leveranciers. Gasunie Nederland* kocht in 2022 voor ruim € 1 mrd aan goederen en diensten in. De sterke verhoging ten opzichte van voorgaande jaren wordt veroorzaakt door de New Energy-projecten en de LNG-uitbreidingen, zoals in de Eemshaven.

* Gasunie Nederland koopt ook goederen en diensten in voor Gasunie Duitsland, maar niet alle.

Gasunie heeft in 2022 significant meer ingekocht bij leveranciers

Door de extreme inflatie van 2022 kwamen de indexeringsafspraken met leveranciers onder druk te staan. In 2023 hopen we nieuwe contracten met onze ingenieursbureaus en aannemers af te sluiten; contracten die ons voor die partijen aantrekkelijker moeten maken. De relaties die we met deze partijen hebben, proberen we van een per-transactie-model in een bouwteam-model te veranderen. We willen vastere combinaties van partijen gaan maken, zodat er een leereffect kan optreden. Deze grote tenders, met een gecombineerde waarde van € 1,3 miljard tot 2031, zetten we in 2023 in de markt.

Bij de (Europese) tenders die we hebben uitgevoerd zien we een duidelijke focus op New Energy. Overigens zagen we deze verhoging al in 2021, omdat tenders altijd voor de daadwerkelijke investeringen (na het nemen van de FID) uitlopen. Voor de nieuwe infrastructuurprojecten maken we zo veel mogelijk gebruik van bestaande raamcontracten, wat de inkoopinspanning en doorlooptijd per traject fors kan reduceren.

Gasunie besteedt steeds meer Europees en/of meervoudig onderhands aan

Unieke aanbestedingen behandeld in de Gasunie Tenderboard	2022	2021	2020
Aanbestedingen regulier	107	109	101
Aanbestedingen voor energietransitieprojecten	47	33	18
Aanbestedingen totaal	154	142	119

Energie-inkoop

Zowel ons aardgasverbruik als ons elektriciteitsverbruik zijn in 2022 toegenomen ten opzichte van 2021. De oorzaak hiervan ligt in de afbouw van de import van Russisch gas naar Europa. De gebruikelijke internationale stroomrichting van gas is hierdoor omgekeerd. Deze lopen momenteel steeds vaker van west naar oost door Noordwest-Europa. Het Russische gas kwam op een hogere druk ons systeem binnen dan het gas dat hiervoor in de plaats is gekomen. Dit raakt ons net in Duitsland, waar bij een transportvolume dat een vijfde hoger lag, door extra compressie-inzet ons aardgasverbruik bijna verdubbelde. Met name de compressoren in Rysum en Embsen zijn veelvuldig ingezet in 2022.

In Nederland zagen we ons eigen aardgasverbruik dalen. Deze daling wordt grotendeels veroorzaakt als gevolg van een lagere compressiebehoefte op de compressorstations. Dat komt door de afbouw van de G-gasmarkt in het buitenland, warmer weer en vraaguitval door hogere marktprijzen. Ook is ons aardgasgebruik gedaald door het nemen van energiebesparende maatregelen. De daling wordt enigszins gedempt door het aardgasverbruik van de in bedrijf genomen EemsEnergyTerminal half september 2022. Zonder het toegenomen transport van Nederland naar Duitsland, als effect van de veranderde gasstromen, zou ons aardgasverbruik in Nederland nog lager zijn geweest.

Aardgasgebruik

Ons aardgasgebruik over de afgelopen vijf jaar ziet er als volgt uit:

(in miljoenen kWh; conversiefactor 9,77 kWh=1m3)	2022	2021	2020	2019	2018
Nederland	445	487	485	459	486
Duitsland	886	451	484	285	210
Totaal	1.331	938	969	743	696

Elektriciteitsgebruik

Ons elektriciteitsgebruik over de afgelopen vijf jaar ziet er als volgt uit:

(in miljoenen kWh)	2022	2021	2020	2019	2018
Nederland	749	741	705	656	764
Duitsland	10	8	9	8	9
Totaal	759	750	713	665	772

Warmtegebruik

Ons warmtegebruik over de afgelopen vijf jaar ziet er als volgt uit:

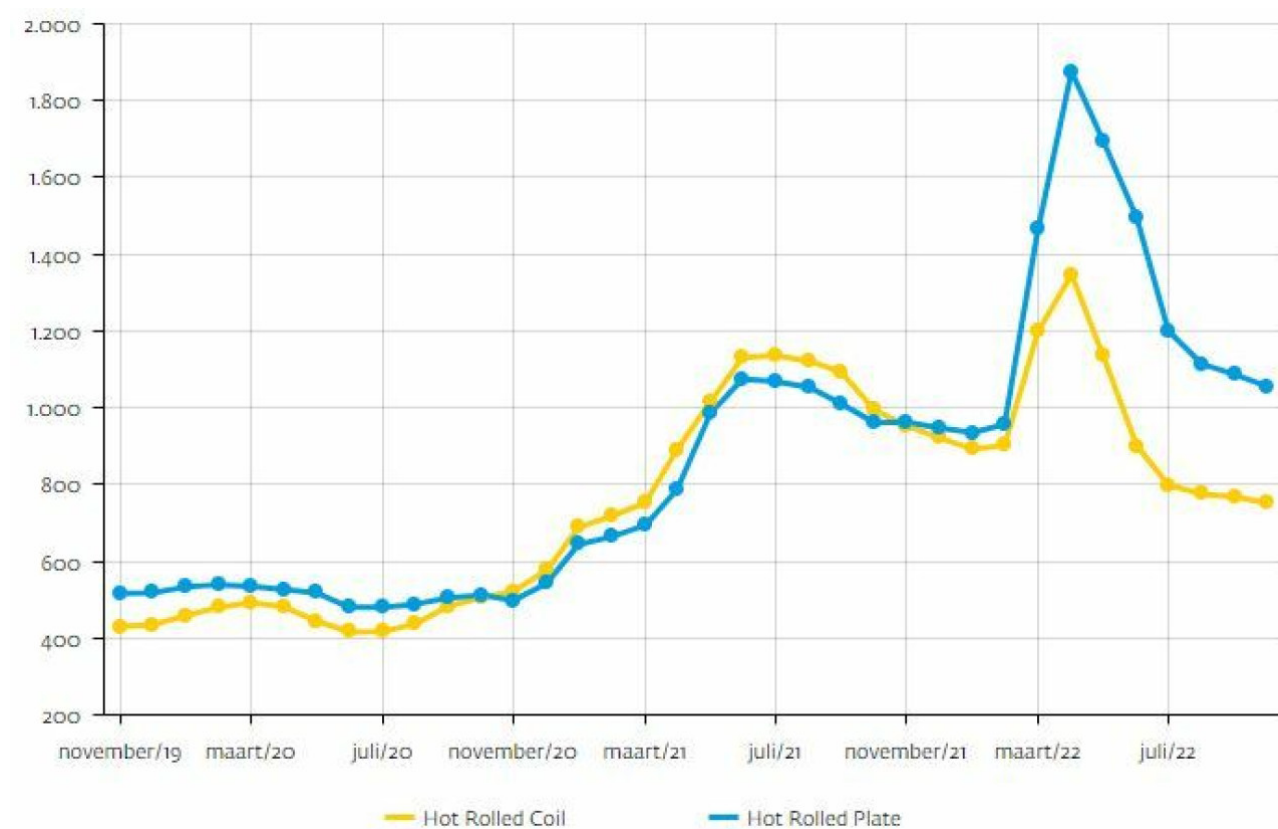
(in miljoenen kWh)	2022	2021	2020	2019	2018
Nederland *	51	40	-	-	-
Duitsland	-	-	-	-	-
Totaal	51	40	-	-	-

* Vanaf 2021 gebruiken we de Energiemonitor voor het bepalen van het ketelgasverbruik in onze gasontvangstations. Met behulp van de Energiemonitor hebben we onderscheid kunnen maken in verschillende energiedragers aan de hand van het soort verwarmingssysteem (aardgasgestookt, elektrisch of warmte door derden). Voor het jaar 2021 hadden we alle ketels in de gasontvangstations geschaard onder aardgasgestookt. In 2022 is daar het warmtegebruik van de EemsEnergyTerminal bijgekomen. Het vloeibare aardgas wordt op een temperatuur van -162°C overgepompt in één van de twee schepen, en daar met behulp van warmte gasvormig gemaakt. Daarna wordt het meteen in het gasnetwerk van Gasunie gebracht.

Uitvoering sanctiebeleid

Na de invasie van Rusland in Oekraïne, en in lijn met de Europese en Nederlandse sancties, zijn de belangrijkste leveranciers, klanten en collega-infrastructuurondernemingen gescreend op Russische aandeelhouders. Bij een routinecheck tijdens een aanbesteding, hebben we twee voor ons kleinere leveranciers gevonden, waarvan de grootaandeelhouder op een VS-sanctielijst voorkwam. Met deze bedrijven zijn inmiddels de zakelijke banden verbroken. Daarnaast hebben we bij onze belangrijkste materiaalleveranciers een check gedaan, of hun producten Russische componenten of grondstoffen bevatten. Sommige van onze leveranciers zijn (meestal op eigen initiatief) overgeschakeld op andere bronnen. Het screenen heeft geleid tot hogere prijzen en verlengde besteltijden, wat druk op onze (project)organisatie heeft gezet. Inmiddels lijkt de situatie wat stabiel, maar de hogere prijzen en langere levertijden zijn gebleven. Dit is mede het geval doordat overal in Europa gasnetbeheerders investeren in hun infrastructuur.

Effect van de Russische inval in Oekraïne op de Europese staalprijsen

Bron: MEPS International

ICT veiligheid

Een voorwaarde voor het kunnen creëren van waarde en het realiseren van onze Visie 2030 is dat onze digitale systemen, gegevens en informatie adequaat worden beveiligd, een inzicht dat wordt gedeeld door onze stakeholders, die IT-beveiliging hoog op de lijst van materiële onderwerpen plaatsen.

Onze maatregelen voor IT-beveiliging en bedrijfscontinuïteit in 2022 waren afgestemd op de digitale interne en externe bedreigingen. Het is onze ambitie om *best in class* te zijn op het gebied van ICT-veiligheid. Er waren geen ICT-verstoringen met gevolgen voor de essentiële bedrijfsprocessen. Potentiële crisissituaties en bedrijfsverstoringen, bijvoorbeeld als gevolg van kwetsbaarheden in software van leveranciers, zijn adequaat opgelost.

De geopolitieke ontwikkelingen als gevolg van de Oekraïne-oorlog hebben geleid tot een verhoogde aandacht voor en versterking van bestaande beveiligingsmaatregelen in alle ICT-domeinen en een verhoogde aandacht voor bedrijfscontinuïteit en veerkracht. Er is een algemeen besef dat deze aspecten voortdurend aandacht nodig hebben. Wij hebben de inspanningen voor externe training en oefeningen inzake incidenten- en crisisbeheer opgevoerd.

Wat Gasunie doet aan cyberveiligheid

- Cyberveiligheid, bedrijfscontinuïteit en crisismanagement maken deel uit van onze governancestructuur.
- Wij controleren voortdurend systemen, netwerken, toepassingen en diensten op incidenten, gebeurtenissen en bedreigingen in verband met bijvoorbeeld datalekken en cyberaanvallen.
- Wij voeren regelmatig interne en externe beveiligingsaudits en penetratietests uit van de systemen, producten en praktijken van het bedrijf die van invloed zijn op de gegevens van gebruikers en de toegang tot systemen.
- Onderdeel van de ISO27001-certificeringen zijn de verplichte jaarlijkse audits. Deze worden al acht jaar lang jaarlijks uitgevoerd voor Nederland en zes jaar voor Duitsland, met positieve beoordelingen.
- Diverse overheden voeren cyberbeveiligingsinspecties uit op basis van Europese en nationale wet- en regelgeving. Daarnaast voeren wij zelfbeoordelingen uit zoals vereist door de Nederlandse, Duitse en Britse overheid.
- Wij nemen deel aan diverse, (deels) terugkerende cybersecurity- en crisismanagementoefeningen binnen de energietransportsector en met de overheid.
- Wij voeren in Nederland en in Duitsland bewustmakingsprogramma's voor bedrijfsbeveiliging uit die alle aspecten van informatiebeveiliging omvatten, om onze medewerkers bewust te maken van risico's voor informatiebeveiliging en hun gedrag te verbeteren door hier voortdurend de aandacht op te vestigen.

Rente

Onze financieringsacties in 2022

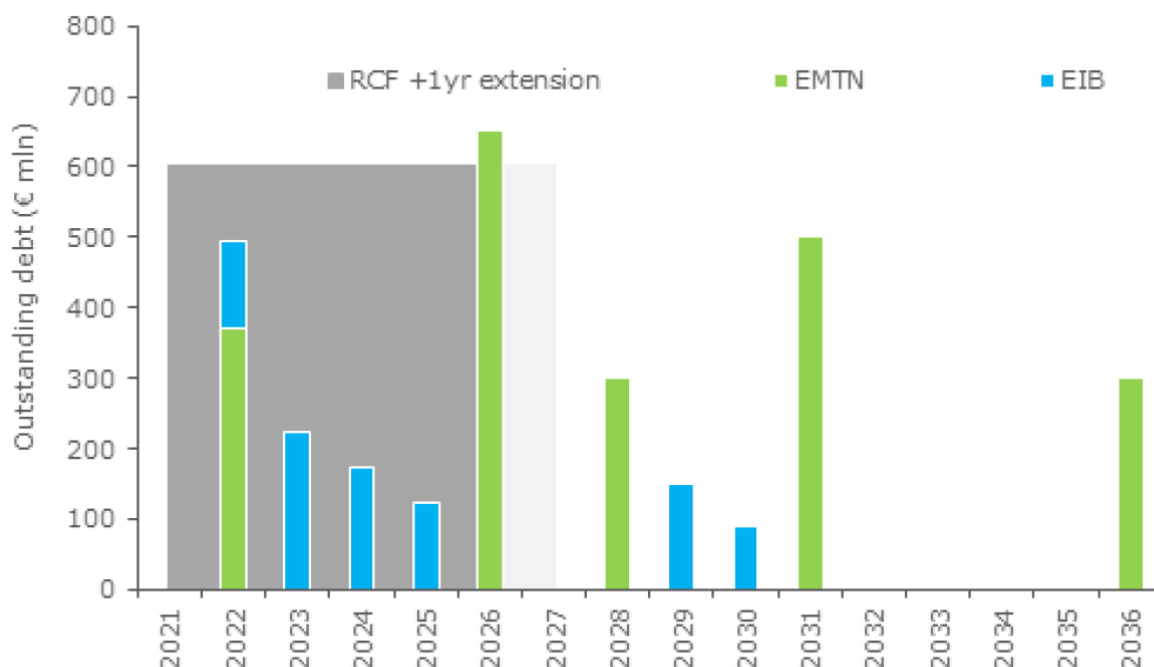
In juni gaven we een tweede duurzame obligatielening van € 500 miljoen uit met een looptijd van twaalf jaar tegen een effectieve rentevoet van 3,497%. De opbrengst van deze nieuwe lening is gebruikt om een aflopende obligatielening van € 369 miljoen in juli af te lossen. Ook is het geld gebruikt voor de aflossing van een EIB-lening van € 125 miljoen in november.

De gecommitteerde kredietfaciliteit is in maart 2022 voor de tweede en tevens laatste keer verlengd met één jaar en heeft nu een looptijd tot april 2027. De omvang van de RCF is € 600 miljoen en de faciliteit omvat KPI's voor duurzaamheid. Wanneer aan deze KPI's wordt voldaan, wordt een korting op de jaarlijkse terbeschikkingstellingskosten verleend.

Onze netto schuldpositie (nominale rentedragende schuld minus kasmiddelen) nam in 2022 af met € 641 miljoen tot € 2.579 miljoen. Gasunie's solvabiliteit is eind 2022 uitgekomen op 57% (2021: 61%).

Onze uitstaande langlopende schulden per 31-12-2022 (in miljoenen €)

Onderhandse leningen (EIB)	765 (waarvan 225 aflossen in 2023)
Obligatieleningen (EMTN)	2.250
Totaal	3.015

Ons maturiteitsprofiel per 31-12-2022**Onze financieringsacties in 2023**

In 2023 moet Gasunie een EIB-lening van € 125 miljoen aflossen en een TLTRO (Targeted Longer-Term Refinancing Operations) van € 100 miljoen. In 2024 volgen nog een tweetal aflossingen van EIB-leningen; een van € 125 miljoen en een van € 50 miljoen.

Wanneer de komende jaren volgens plan steeds meer van onze Visie 2030-projecten worden goedgekeurd, neemt de behoefte aan financiering toe. Een deel van deze behoefte wordt gedempt door subsidies. In 2023 verwachten we tot een bedrag van € 300 miljoen te moeten aantrekken om aan onze langetermijn-financieringsbehoefte te voldoen, door middel van nieuwe bankfinanciering of uitgifte van een obligatie. Als we de komende jaren geen additionele financiering zullen aantrekken, zullen de rentelasten nagenoeg gelijk blijven door een dalende hoeveelheid schuld.

Ratings

Onze credit ratings zijn in 2022 ongewijzigd hoog gebleven. De belangrijkste redenen voor onze goede ratings zijn: het solide financieel profiel, de Nederlandse staat als aandeelhouder, duidelijkheid ten aanzien van het Nederlandse en Duitse reguleringskader in de komende jaren en de belangrijke rol die Gasunie speelt in het behalen van de Europese en nationale energietransitiedoelen.

Onze ESG-ratings hebben we in 2022 verder kunnen verbeteren. De verantwoordelijke ratingbureaus geven als redenen onze inspanningen op het gebied van governance, medewerkersveiligheid, cyberveiligheid, mensenrechten en business development op energietransitiegebied.

We krijgen goede beoordelingen voor kredietwaardigheid en ESG-risico's

Rating agentschap	S&P Global Ratings	Moody's Investors Service	Sustainalytics	ISS-ESG
Meest recente update (maand, jaar)	Oktober 2022	Januari 2023	November 2022	November 2022
Huidig oordeel	AA-	A1	16,8	B
Langetermijnoordeel	stabiel	stabiel	n/b	n/b
Kortetermijnoordeel	A-1+	P-1	n/b	n/b
Vorig oordeel	onveranderd	onveranderd	19,3 (lager=beter)	C+
Belangrijkste sterktes	Focus op geregleerde gastransport-activiteiten met een laag risico in Nederland en Noord-Duitsland.	Laag bedrijfsrisico, ondersteund door de activiteiten van de onderneming op het gebied van het geregleerde monopolie op het gastransportnet.	Sterk productbeheer.	Veiligheid van medewerkers.
	Monopoliepositie op de Nederlandse aardgastransportmarkt en een van de twaalf gastransport-netbeheerders in Duitsland.	Goede zichtbaarheid van de kasstroom voor de Nederlandse en Duitse geregleerde activiteiten.	Sterk beheer van menselijk kapitaal.	Bescherming van mensenrechten.
	Grote kans op buitengewone steun van de Nederlandse regering indien nodig.	Sterke impliciete steun van zijn eigenaar, de Nederlandse regering.	Krachtige cyberveiligheidsprogramma's.	Nieuwe (groene) bedrijfsontwikkeling (waterstofvervoer, stadsverwarmings-netwerken, koolstofafvang en -opslag).
Belangrijkste risico's	Behoeft aan bedrijfshervorming op lange termijn met de nadruk op waterstof- en groengasvervoer. Onzekere groei-vooruitzichten op middellange tot lange termijn voor geregleerde gasinfrastructuur.	Lagere toegestane rendementen voor geregleerde activiteiten in Duitsland en Nederland in de huidige regulerings-perioden.	Energiegebruik en broeikasgas-emissies in de eigen bedrijfsvoering.	Energie-intensiteit.
	Groot investerings-programma met middelen om de nationale energietransities te vergemakkelijken.	Aanzienlijk deel van het bedrijfsresultaat van zijn niet-geregleerde activiteiten, die de voorspelbaarheid van de kasstroom hebben verminderd.	Relaties met burgers (betrokkenheid van de gemeenschap).	Governance van duurzaamheidsvraagstukken (Gasunie heeft geen onafhankelijke commissie belast met duurzaamheidsvraagstukken).
		Waarschijnlijk hoger investerings-niveau nodig, op korte termijn (sluiting Groningenveld) en op lange termijn (Visie 2030).	Bedrijfsethiek.	Toezen op de naleving van de gedragscode.
Transparientieniveau	n/b	n/b	n/b	Zeer hoog
Rangorde	n/b	n/b	4e van 97 gasbedrijven.	Top 20% van 60 gas- en elektriciteits-infrastructuurbedrijven.

Belastingafdracht

In oktober sloot Gasunie een nieuw 'convenant horizontaal toezicht' met de Belastingdienst. Horizontaal toezicht houdt in dat de Belastingdienst minder of minder intensief controles uitvoert als zij kan vertrouwen op het kwaliteitssysteem van de belastingplichtige onderneming. Gasunie vindt een goede werkrelatie met de fiscus belangrijk en het convenant helpt daarbij.

Gasunie beschouwt het betalen van belastingen als een belangrijke bijdrage aan de maatschappij. We betalen verschuldigde belastingen tijdig en in overeenstemming met de fiscale wet- en regelgeving in de landen waar we actief zijn. We onderschrijven de VNO NCW-tax governance code. We betalen belasting over winst daar waar waarde wordt gecreëerd in het kader van de normale uitoefening van commerciële activiteiten.

We streven naar samenwerking met belastingautoriteiten, gebaseerd op wederzijds respect, transparantie en vertrouwen. We willen constructief deelnemen aan de nationale en internationale dialoog met overheden, belangengroeperingen en anderen om de ontwikkeling van effectieve belastingheffing, wetgeving en administratie te ondersteunen.

In de volgende tabel geven we voor de belangrijkste belastingen weer hoeveel belasting is afgedragen of terugontvangen. De betaalde vennootschapsbelasting in 2022 is hoger dan in 2021 als gevolg van een hogere winst in 2022. We hebben meer omzetbelasting ontvangen in 2022 dan in 2021 doordat we meer investeringen hebben gedaan en doordat gedurende het tweede halfjaar van 2022 een verlaagd tarief van 9% van toepassing was op een belangrijk deel van onze diensten.

Belastingafdrachten	2022	2021
<i>In miljoenen euro's</i>		
Nederland		
Vennootschapsbelasting	-99	-52
Omzetbelasting	116	50
Loonheffingen	-70	-62
Dividendbelasting	-33	-39
Totaal	-87	-103
Duitsland		
Vennootschapsbelasting	-23	-50
Omzetbelasting	10	-7
Loonheffingen	-12	-12
Totaal	-25	-69

Bedragen met een minteken zijn afdrachten, bedragen met een plusteken zijn ontvangsten.

Dividend

Onze aandeelhouder ondersteunt onze energietransitie-activiteiten. Om de investeringen die hieruit voortvloeien te kunnen blijven financieren zijn wij in gesprek met de aandeelhouder over een wijziging van het dividendbeleid. Gelet op de uitzonderlijke omstandigheden op de gasmarkt in 2022, is het voorstel om over 2022 een lager bedrag uit te keren. Onder voorbehoud van het dividendvaststellingsbesluit in de aandeelhoudersvergadering stelt de raad van bestuur daarom voor om over het jaar 2022 een dividend van € 200 miljoen uit te keren.

Interview: Publiek belang staat altijd voorop

Gasunie is voor 100 procent eigendom van het ministerie van Financiën. Hoe ervaren beide organisaties de onderlinge relatie, zeker na een turbulent jaar als 2022? Helmer Vossers (directeur financieringen, ministerie van Financiën) en Ulco Vermeulen (directeur business development, Gasunie) blikken terug en vooruit. Helmer: "Gasunie heeft een ongelooflijke transitie doorgemaakt op het gebied van nieuwe energievormen. Tegelijkertijd gaven ze een robuust antwoord op de actuele problemen. Die combinatie is enorm knap." [Lees meer >>](#)

Salarissen

Gasunie heeft in 2022 voor € 291 miljoen aan salarissen betaald. In Duitsland heeft GUD met de vakbonden een cao gesloten voor respectievelijk 2023 en 2024. In januari van beide jaren wordt een inflatiecompensatie van € 1.500 betaald. In april 2023 stijgen de salarissen met 6% en in april 2024 met nog eens 2,5%. De cao loopt tot en met december 2024.

In Nederland stijgen de salarissen in 2022 en 2023 mee met de inflatie. Over 2022 kwam daar een loonsverhoging van 1% bij. In 2022 en 2023 wordt in april een bedrag van € 500 netto aan alle medewerkers uitgekeerd om naar eigen inzicht te besteden aan opleidingen, gezondheid en welzijn. In de cao is het mogelijk geworden om de officiële feestdagen Hemelvaart en Goede Vrijdag in te ruilen voor een feestdag naar keuze.

Loonontwikkeling in 2023

Het behoud van de koopkracht van onze medewerkers is een belangrijk uitgangspunt voor Gasunie. Met de vakbonden hebben we daarom in onze cao in Nederland afgesproken dat Gasunie voor de loonontwikkeling de consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Bureau voor de Statistiek hanteert. Dit doen we al jaren, waarbij we ons baseren op de CPI-jaarmutatatie voor augustus tot augustus. Voor 2023 betekent dit uitgangspunt van koopkrachtbehoud dat de lonen van de medewerkers van Gasunie per 1 januari 2023 met 11,96% zijn verhoogd.

De CPI is de belangrijkste maatstaf voor de inflatie en laat zien wat de prijsontwikkeling is van de boodschappen en diensten die mensen aanschaffen in het dagelijkse leven. In jaren met een lage inflatie betekent het volgen van de CPI dat de loonontwikkeling bij Gasunie gematigd is. Het afgelopen decennium lag de inflatie meestal tussen de 1% en 2% en werden de salarissen bij Gasunie ook met dergelijke percentages verhoogd. Nu de inflatie hoog is, betekent dit dat de salarissen ook meer verhoogd worden. Gasunie vindt het belangrijk om de afspraken die met de vakbonden zijn gemaakt na te komen. Onze medewerkers kunnen op deze manier zeker zijn van koopkrachtbehoud, juist in deze tijden van hoge inflatie.

Pensioen

Gasunie en GasTerra hebben in 2021 met de vakbonden overeenstemming bereikt over een nieuwe pensioenregeling, ingaand per 2022 en geldend tot overgang op het nieuwe pensioenstelsel en niet later dan 31 december 2026. De grootste wijzigingen op hoofdlijnen zijn:

- De werkgeversbijdrage is tijdelijk verhoogd met 1%, tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel;
- De opbouw wordt variabel, afhankelijk van de premie in combinatie met de financiële gezondheid van het pensioenfonds (gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad).

Subsidies

Gasunie maakt gebruik van diverse nationale en Europese subsidieregelingen. Het subsidiebeleid is erop gericht om deze regelingen tijdig en doelmatig in te zetten, bijvoorbeeld om energietransitie projecten en verduurzamingsactiviteiten mogelijk te maken waarmee Gasunie bijdraagt aan de realisatie van de Nederlandse, Duitse en Europese klimaatdoelstellingen.

Gasunie maakt gebruik van een gevarieerd palet aan subsidieregelingen waaronder:

- de Energie Investeringsaftrek (EIA) voor duurzame en energiebesparende investeringen,
- Demonstratie Energie en Klimaatinnovatie subsidie (DEI+) voor CO₂ en energiebesparende (productie)technieken, demonstraties en pilots;
- Connecting Europe Facility for Energy (CEF Energy) subsidie voor investeringen in de aanleg van nieuwe grensoverschrijdende energie-infrastructuur in Europa of het herstel en de verbetering van de bestaande infrastructuur.

Subsidies worden door Gasunie onder meer ingezet voor projecten als WarmtelinQ, vernieuwing van de stikstoffabriek in Ommen en verduurzaming van de noodstroomvoorziening (uninterruptible power supply (UPS) bij meetstation Beekse Bergen. De hoogte van de beschikte subsidiebedragen loopt uiteen en is onder meer afhankelijk van de projectomvang, looptijd, subsidiabele kosten en (indien van toepassing) het consortium waar Gasunie in participeert.

Nettobedragen van de belangrijkste subsidiebeschikkingen	Ontvangen in 2022
EIA	€ 5.945.476
Overig	€ 3.100.000
Totaal	€ 9.045.476

*Bedragen zijn beschikte bedragen en onder voorbehoud van definitieve vaststelling na afloop van een project of fiscale aangifte.
EIA-bedragen zijn beschikt op basis van de duurzame investeringen die Gasunie beoogt te doen.*

Subsidievoorbeeld: WarmtelinQ

WarmtelinQ is een ondergrondse transportleiding waardoor restwarmte uit de Rotterdamse haven kan worden gebruikt om huizen en bedrijven in Zuid-Holland duurzaam te verwarmen. De leiding loopt van de Rotterdamse haven via Vlaardingen naar Den Haag en Leiden. Begin 2022 is gestart met de aanleg en naar verwachting zal medio 2025 de eerste warmte geleverd worden. Voor de ontwikkeling en aanleg ontvangt Gasunie-subsidie. Ook al is de subsidie voor Gasunie, doordat de projectkosten door de subsidie verlaagd worden, werkt dit door in een lager tarief voor de consument. Dit is een directe invloed van het krijgen van subsidie.

InterneCO₂-prijs

Om de juiste investeringsbeslissingen te kunnen nemen bij ontwerp, bouw, gebruik en vervanging van installaties, hanteert Gasunie een interne CO₂-rekenprijs. Deze prijs is, in lijn met de marktontwikkeling, sterk gestegen:

- 2020: € 25 per ton CO₂
- 2021: € 50 per ton CO₂
- 2022: € 100 per ton CO₂
- vanaf 2024: € 200 per ton CO₂

Regulering

Nederland

Toezichthouder ACM bepaalt de toegestane omzet van GTS, en daarmee de hoogte van de tarieven, aan de hand van het methodebesluit. Het methodebesluit beschrijft de wijze waarop GTS haar efficiënte kosten gedurende een reguleringsperiode mag terugverdienen en de regels en parameters die daarbij gelden. De huidige reguleringsperiode loopt van 2022-2026.

Beroepszaak MB22

GTS en marktpartijen hebben beroep ingesteld tegen het methodebesluit (MB22). Hiertoe heeft GTS op 10 december 2021 een beroepsschrift ingediend bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). De belangrijkste beroepsgronden van GTS gaan over (i) de benchmark en (ii) de energiekosten.

(i) Benchmark

Ten aanzien van het benchmarkonderzoek – het onderzoek op basis waarvan een statische efficiëntie van GTS van 93,7% is bepaald – vindt GTS dat de robuustheid van dit onderzoek dusdanig beperkt is, dat het geen basis biedt voor een efficiëntieafslag voor GTS. Oftewel, onze inzet is een statische efficiëntiescore van 100%. Naast de inhoudelijke tekortkomingen van het gebruikte benchmarkmodel, is het onderzoek volgens ons ook onvoldoende inzichtelijk en controleerbaar.

(ii) Energiekosten

Ten aanzien van het prijsrisico van de kosten van energie en vermogen (energiekosten) wordt in het methodebesluit ten onrechte geen nacalculatie toegepast. De benadering van de ACM, waarbij het volledige prijsrisico bij GTS wordt neergelegd, is gebaseerd op een onjuist beeld van onze energiekosten. Door geen nacalculatie toe te passen op de energiekosten van GTS wordt het financiële risico dat GTS loopt op deze kosten onevenredig groot.

Inzet van GTS is volledige nacalculatie van de totale kosten van energie en vermogen, eventueel met een beperkte bonus-malusregeling.

Gedurende de maanden september tot en met december 2022 heeft het merendeel van de zittingsdagen plaatsgevonden. In maart vinden de laatste zittingsdagen plaats over de resterende agendapunten. Naar verwachting zal het CBb op zijn vroegst in het najaar van 2023 een uitspraak doen.

Omzetstijging in 2022

De omzet van GTS valt in 2022 significant hoger uit dan in 2021. Als gevolg van de situatie op de Europese gasmarkt en het wegvallen van de Russische gasstromen naar Noordwest-Europa, ontstond er een fors gasprijsverschil tussen enerzijds het Nederlandse marktgebied TTF en anderzijds de Britse en Belgische marktgebieden. Hierdoor ontstond er

veel vraag naar transportcapaciteit van België naar Nederland, waardoor congestie in het gastransportnetwerk van GTS optrad. Als gevolg hiervan hebben shippers in 2022 voor ruim € 222 miljoen aan veilingpremies betaald aan GTS. Ook de omzet uit afschakelbare capaciteit steeg fors, naar € 300 miljoen.

De omzet uit afschakelbare capaciteit geeft GTS terug aan de netgebruikers via een nacalculatie in toekomstige transporttarieven. Dit geldt ook voor de omzet uit veilingpremies, tenzij GTS deze inzet voor congestie-mitigerende maatregelen. Deze nacalculatie(s) zullen een dempend effect hebben op de transporttarieven vanaf 2024.

In mei 2023 wordt het tarievenbesluit 2024 gepubliceerd door de ACM.

Duitsland

Voor de nieuwe reguleringsperiode 2023-2027 heeft de Duitse toezichthouder Bundesnetzagentur (BNetzA) in 2022 het toepasselijke inkomstenplafond voor GUD vastgesteld. In juni 2021 diende GUD zijn kostenaanvraag in bij BNetzA op basis van de in het "fotojaar" 2020 gemaakte kosten (het fotojaar [basisjaar] is drie jaar voorafgaand aan het eerste jaar van de nieuwe reguleringsperiode). Het overleg over de kostenaanvraag werd in 2022 afgerond en eind april 2022 ontvingen wij de definitieve en goede resultaten van de kostenaanvraag.

In oktober 2021 publiceerde BNetzA de rentevoeten voor het eigen vermogen voor de nieuwe regulatoire periode voor elektriciteits- en gasnetten. Het toegestane rendement op het eigen vermogen bedraagt 5,07% vóór belastingen voor nieuwe activa en 3,51% vóór belastingen voor oude activa. Zoals vele andere netbeheerders heeft GUD een rechtszaak aangespannen bij het Oberlandesgericht in Duitsland met betrekking tot de vaststelling van het eigen vermogen door het BNetzA. De zaak liep in 2022 en de mondelinge behandeling is gepland voor juni 2023.

Begin 2022 is BNetzA begonnen met de evaluatie van een nieuwe algemene efficiëntiefactor die in de reguleringsperiode 2023-2027 voor alle beheerders van transportnetten en distributienetten gaat gelden. In een eerste fase heeft de regulator alle nodige gegevens opgevraagd bij de transportnetbeheerders om de parameters voor het efficiëntiemodel te bepalen.

Verder is de toezichthouder begonnen met de bepaling van de individuele efficiëntiefactor voor de nieuwe regulatoire periode. In september startte BnetzA de consultatiefase en stelde zes verschillende modellen voor met deels goede en deels slechte verwachte resultaten voor GUD. We zijn in februari 2023 in kennis gesteld van de definitieve modelselectie. De efficiëntiewaarde voor GUD voor de vierde reguleringsperiode is vastgesteld op 100%. De details van het besluitvormingsproces worden door BNetzA aan GUD ter beschikking gesteld in het kader van de hoorzitting over het inkomstenplafond voor de vierde reguleringsperiode.

EU Taxonomie

De EU Taxonomie maakt duidelijk welke activiteiten van bedrijven wel of niet duurzaam mogen heten, op grond van hun bijdrage aan het voorkomen van klimaatverandering of beperken van de gevolgen ervan. In 2022 had 12,9% van de kapitaaluitgaven (CAPEX) en 4,3% van de operationele kosten (OPEX) een duurzaam karakter (*taxonomy eligible activities*). In 2021 lagen deze percentages op respectievelijk 10,5% en 6,3%. De volgens de Taxonomie als duurzaam aan te merken omzet is met € 5,1 miljoen (2021: € 4,5 miljoen) nog beperkt. Een uitgebreide EU Taxonomie-verantwoording is te vinden als bijlage bij dit jaarverslag.

07 Interne maatschappelijke waardecreatie

Interne maatschappelijke waardecreatie is de som van positieve en negatieve niet-financiële waarden die wij creëren in onze dagelijkse bedrijfsvoering. Wij veroorzaken emissies, maar werken ook aan het terugdringen daarvan. We hebben te maken met ongevallen en verzuim, maar maken ons sterk voor een werkomgeving gericht op het verhogen van focus, prestaties, zingeving, werkplezier en veiligheid.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Door dit decennium grote investeringen te doen in nieuwe energie-infrastructuren, leggen we de basis voor toekomstige, externe maatschappelijke waardecreatie. Door onze dagelijkse bedrijfsvoering toekomstbestendiger te maken, creëren we op dit moment al interne maatschappelijke waarde.

Het verschil tussen Gasunie Visie 2030 en de Gasunie Green Deals

Plan	Omschrijving	Sluit aan op	Looptijd	Creatie van
Gasunie Visie 2030	Aanleg van nieuwe infrastructuur voor duurzame energie	Klimaatakkoord Parijs, emissiedoelen EU, NL, DE	2020-2030	Externe maatschappelijke waarde
Gasunie Green Deals	Eigen bedrijfsvoering duurzamer en socialer maken	UN Sustainable Development Goals	2020-2030	Interne maatschappelijke waarde

Gasunie Green Deals

In 2020 hebben we negen verschillende terreinen vastgelegd waarop we onze dagelijkse bedrijfsvoering groener en socialer kunnen maken, waarmee we aansluiten op de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. In 2021 hebben we voor deze negen Gasunie Green Deals concrete doelen (KPI's) gesteld. In 2022 hebben we de eerste resultaten vastgelegd. Op de webpagina gasunie.nl/mvo rapporteren we over de voortgang die we boeken in het realiseren van de doelen. De komende jaren evalueren we regelmatig of de Gasunie Green Deals en de KPI's haalbaar en voldoende ambitieus zijn.

Hieronder geven we een samenvatting van onze Green Deals-prestaties. Daarna geven we in dit hoofdstuk voor diverse Green Deals verdieping. Bij de meeste Green Deals hebben we in 2022 progressie kunnen boeken. Dat geldt niet voor de Green Deals Energie-efficiency en Emissiereductie. We hebben het afgelopen jaar aanzienlijk meer energie moeten gebruiken om onze kerntaken uit te voeren. Dit heeft onder meer te maken met het wegvallen van Rusland als gasleverancier. Russisch gas dat op relatief hoge druk vanuit het oosten en noorden de netwerken van GUD en GTS binnenkwam, is vervangen door gastromen die met een lagere druk vanuit het westen en zuiden onze netten binnenkomen. Hierdoor hebben de compressoren in onze netten op harder moeten werken om gas op druk te houden.

Gasunie Green Deal	Ambitie 2030	Mijlpalen in 2022	Verwachtingen voor 2023	Sluit aan bij SDG	Verantwoordelijk manager
1. Emissievrije bouwplaats	50% van onze bouwprojectbestedingen gunnen aan aannemers met verifieerbare emissiereductiemaatregelen	Pilot inzet H2-aggregaat voor opwekken bouwstroom bij herinrichting N270 te Venray. Komend jaar aanvang inzet waterstofaggregaten bij eigen onderhoudsklussen.	Nieuwe raamovereenkomsten voor ingenieursbureaus en aannemers, waarbij vanaf 2023 duurzaamheid als een van de vijf strategische pijlers zwaar meegewogen wordt.	7, 9, 13	NL: Manager Operations Techniek
		Vervanging dynamische no-breaks (draaiend op diesel) door statische, emissievrije no-breaks. Afgelopen jaar zijn de installaties van CS Beverwijk aangepakt.	Emissievrije no-breaks op CS Grijskerk en CS Wieringermeer.		DE: Manager Operations
2. Circulair inkopen	50% van de ingekochte kilogrammen materiaal is aantoonbaar circulair	In 2022 hebben we 5,36% van onze materialen circulair ingekocht en hebben we vervolg gegeven aan de introductie van grondstofpaspoorten bij (Europese) aanbestedingen.	Verder uitrollen van de grondstofpaspoorten en de validatie hiervan verder onderzoeken.	8, 12, 13	NL: Manager Inkoop
		Organisatie is klaar voor ontvangst digitale grondstofpaspoorten van leveranciers. Op dit moment hebben we meer dan 100 grondstofpaspoorten die per type component zijn gedefinieerd.			DE: Manager Inkoop
3. Herinzet van activa	Nederlands landelijk waterstofnetwerk 100% gereed, met 85-90% hergebruik bestaande leidingen	Samen met overheid principebesluit genomen om waterstofnetwerk Nederland verder te ontwikkelen.	Eerste investeringsbeslissingen voor waterstofnetwerk Nederland.	7, 9, 13	Manager Corporate Strategie

Gasunie Green Deal	Ambitie 2030	Mijlpalen in 2022	Verwachtingen voor 2023	Sluit aan bij SDG	Verantwoordelijk manager
4. Sociale keten	80% van onze leveranciers is OECD/UNGP-compliant	We hebben de Gasunie Supplier Code of Conduct (GSCoC) in lijn gebracht met de meest recente Responsible Business Alliance (RBA) Code of Conduct, de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de VN Principes voor Bedrijfsleven en Mensenrechten (UNGP).	Inrichting en implementatie van Due Dilligence conform de OESO-richtlijnen. Due Diligence is een doorlopend proces dat bedrijven helpt risico's op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten en milieu in kaart te brengen en vervolgens te stoppen, te voorkomen of te beperken.	8, 12, 17	NL: Chief Information Officer
		Gasunie Nederland heeft de geupdate GSCoC in Q3 2022 van toepassing verklaard op al haar inkoopopdrachten. Gasunie Duitsland heeft de GSCoC in Q3 2023 opgenomen in haar Algemene Voorwaarden.	GSCoC systematisch maximaal geborgd in het inkoopproces. Aandacht verschuift naar ketenverantwoordelijkheid via Due Dilligence.		DE: Manager Inkoop
		Duurzaamheidscommitment van de leverancier (CO2-reductie, circulariteit, social impact) telde voor 5-25% mee in vrijwel iedere aanbesteding.			
5. Inclusiviteit en diversiteit	Hoger management bestaat voor minimaal 30% uit vrouwen	Inmiddels is 27% van onze managers vrouw.		5, 8	NL: Directeur Human Resources
		Onderzoek uitgevoerd naar beloningsverschillen vrouwen en mannen (Equal Pay).	Periodieke vervolgonderzoeken.		DE: Manager Human Resources
		Stagevergoeding voor alle stagiairs gelijk getrokken, ongeacht niveau van de opleiding.			
		Alle leden van het hoger management zijn woonachtig in Nederland of Duitsland.			

<i>Gasunie Green Deal</i>	<i>Ambitie 2030</i>	<i>Mijlpalen in 2022</i>	<i>Verwachtingen voor 2023</i>	<i>Sluit aan bij SDG</i>	<i>Verantwoordelijk manager</i>
	60 personen met een afstand voor de arbeidsmarkt werkzaam voor Gasunie	Eind 2022 waren er bij Gasunie 31 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt werkzaam.	Eind 2023 hopen we dat 40 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij Gasunie werken.		
6. Biodiversiteit	100% van onze terreinen levert een bijdrage aan biodiversiteit	32% van onze grotere Nederlandse en 44% van onze grotere Duitse terreinen leverde per eind 2022 een bijdrage aan een grotere biodiversiteit. Gecombineerd levert dit een percentage van 36% op (Nederland telt meer terreinen dan Duitsland).	Voorsorteren op nieuw onderhoudscontract (Nederland) vanaf 2024 met maximale aandacht voor ecologisch maaien en afvoer van maaisel, ook op de kleinere terreinen.	15	NL: lid RvB
		In Nederland zijn we meer gaan maaien om te voorkomen dat aanpalende percelen te maken krijgen met extra onkruid.			DE: Manager Business
		In Duitsland hebben we het programma voortgezet om grond en terreinen die niet onmiddellijk in gebruik zijn, om te vormen tot natuurgebieden.			
7. Energie-efficiëntie	12,5% reductie energiegebruik ten opzichte van basisjaar 2020 (verhoging van 8% naar 12,5% in lijn met de nieuwe Europese Energy Efficiency Directive)	Het energieverbruik nam in 2022 toe met 24,1% ten opzichte van 2021, m.n. door de veranderende gasstromen. Met name GUD had meer energie voor compressie nodig.	Ambitie 2023: 2,4% energiereductie ten opzichte van basisjaar 2020	7, 9, 13	NL: Manager HSE
		Door het verlagen van de aardgastemperatuur op de gasontvangststations hadden we minder energie nodig voor de opwarming van het aardgas.	Door EemsEnergyTerminal en Zuidbroek II verwachten we een verder toenemende energievraag.		DE: Manager HSE
			Implementatie ISO50001-energiemanagementsysteem. Certificering in 2024.		

Gasunie Green Ambitie 2030 Deal**Mijlpalen in 2022****Verwachtingen voor 2023****Sluit Verantwoordelijk aan manager bij SDG**

			Door het verlagen van de voordruk op meet- en regelstations is vanaf 2023 op gasontvangststations minder energie nodig voor opwarming van het aardgas.	
8. Energie-inkoop	75% van onze elektriciteitsinkoop komt rechtstreeks van groene bronnen in ons marktgebied	Gestart met het aanbesteden van Corporate Power Purchase Agreements van duurzame lokale bronnen. Hiermee stimuleren we de ontwikkeling van hernieuwbare opwekcapaciteit.	7, 13	NL: Manager Deelnemingen
				DE: Manager Business
		Duitsland: maakt gebruikt van groene stroom.		
		Duitsland: aandeel groen gas in verbruik daalt van 5% (2021) naar 1% (2022) door sterk gestegen inzet gascompressie en krupper marktaanbod groen gas		
9. Emissiereductie	CH4: methaanemissie onder de 70 kton CO2eq/jaar	Methaanemissie in 2022 van 135 kton CO2eq (2020: 155, 2021: 144).	We blijven op koers om het 2030-reductiedoel te halen.	NL: Manager Assets
		Door inzet van hercompressie en stikstofverdringing is het afblazen van methaan verder verminderd.		DE: Manager HSE
	CO2: CO2eq-uitstoot (scope 1+2 market-based) onder de 219 kton o.b.v. gelijkblijvend transportvolume (2020=1085 TWh)	Onze CO2eq-uitstoot van 390 kton in 2022 ligt 61 kton (19%) hoger dan de 329 kton in 2020, door grotere behoefte aan compressie vanwege veranderde gasstromen en EemsEnergyTerminal.	Extra maatregelen nodig om het 2030-doel te kunnen bereiken.	

Gasunie Green Deal **Ambitie 2030**

Mijlpalen in 2022

Verwachtingen voor 2023

**Sluit Verantwoordelijk
aan manager
bij
SDG**

EemsEnergyTerminal wekte in 2022 zijn eigen elektriciteit op maar wordt begin 2023 aangesloten op het elektriciteitsnet.

** Exclusief onze scope 3-emissies. Deze laten we buiten beschouwing omdat Gasunie geen eigenaar is van het aardgas dat door onze infrastructuur stroomt.*

Gasunie Green Teams

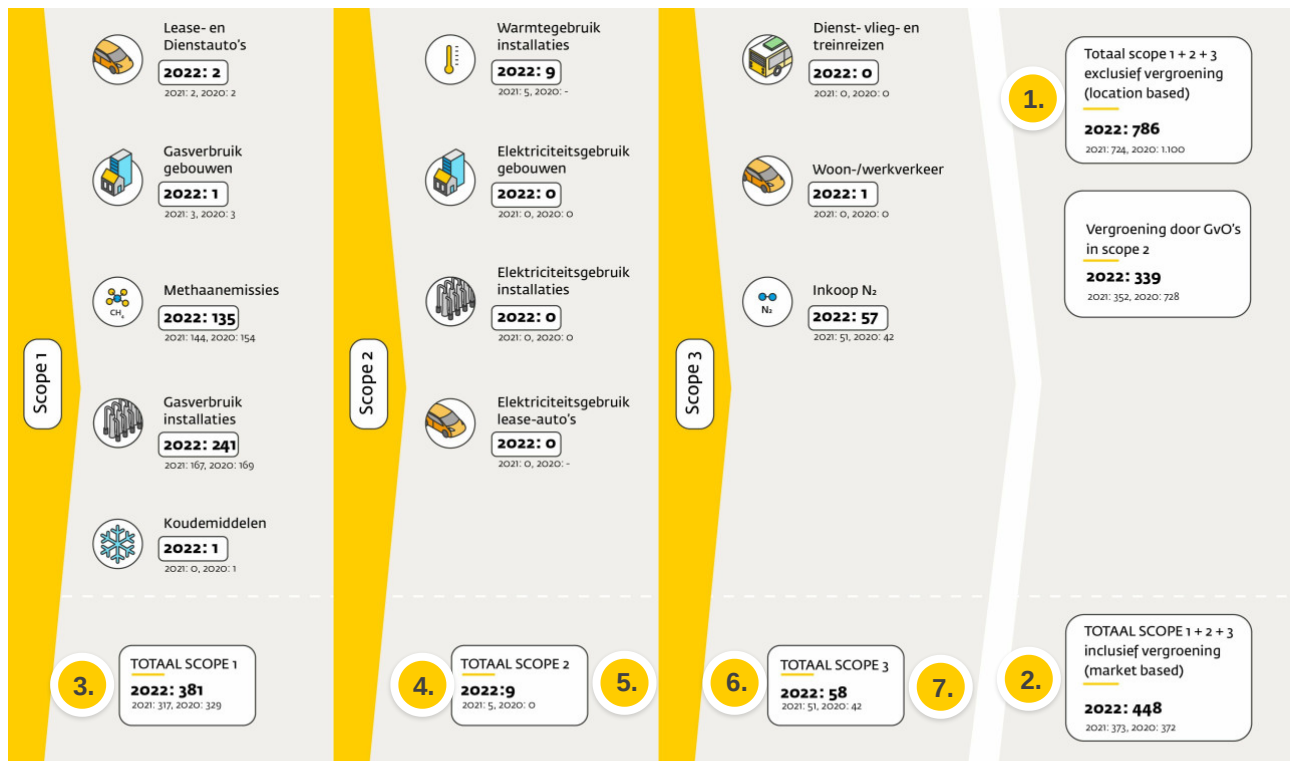
Medewerkers van Gasunie in Nederland startten in 2022 op eigen initiatief met het project Gasunie Green Teams. Collega's werden uitgedaagd om projectteams te vormen en verduurzamingsideeën in te sturen waarop gestemd kon worden. De drie populairste inzendingen hebben uitvoeringsbudget gekregen: kortere parkeerroutes bij het hoofdkantoor, meer en beter aanbod van vegetarisch/veganistisch eten in de bedrijfsrestaurants en betere afvalscheiding. De Gasunie Green Teams gaan in 2023 door en op zoek naar verdere verduurzamingsinitiatieven.

Green Deal 9: Emissiereductie

We rapporteren onze CO₂-emissies volgens de regels van het [Greenhouse Gas Protocol](#) (GHG) waarbij de emissies worden ingedeeld in drie groepen (scopes). De CO₂-voetafdruk wordt hierbij uitgedrukt in CO₂-equivalenten.

Op dit moment wordt onze emissiedata op vaststaande momenten in het jaar verzameld om onze emissies in kaart te brengen. Het belang van goede emissieregistratie is groot en neemt nog steeds toe. Om hieraan tegemoet te komen is in 2022 gewerkt aan ICT tool voor emissieregistratie en -rapportage. Hiermee gaan wij vanaf 2023 een hogere mate van transparantie, herleidbaarheid en beschikbaarheid van onze emissiedata bereiken.

CO₂-emissies volgens het GHG Protocol (in kilotonnen CO_{2eq})

Voor alle methaanemissies geldt dat de GWP waarde is verhoogd van 25 naar 28. Dit is in 2022 voor het eerst gedaan en doorgevoerd vanaf het jaar 2020

Scope 1: Direct gevolg van eigen bedrijfsactiviteiten

Scope 2: Indirect gevolg van ingekochte energie

Scope 3: Overige indirect gevolg, bijvoorbeeld ingekochte stikstof

1. Locatie-gebaseerd

Dit cijfer is gebaseerd op de uitstoot van broeikasgassen veroorzaakt door de productie van elektriciteit in de regio waar het elektriciteitsverbruik plaatsvindt. Het locatie-gebaseerde cijfer wordt dan berekend door vermenigvuldiging van het elektriciteitsverbruik (verbruik uitgedrukt in kWh) te vermenigvuldigen met de CO₂-emissiefactor elektriciteit conform de lijst CO₂-emissiefactoren.

2. Market based

Om dit cijfer te berekenen, moeten we ons baseren op de broeikasgasemissies veroorzaakt door de energie-installaties waarvan de gekochte elektriciteit afkomstig is. De herkomst van de elektriciteit bewijzen we door Garanties van Oorsprong (GvO's). In 2022 heeft Gasunie in Nederland GvO's van Europese windmolenparken aangekocht. In Duitsland heeft Gasunie haar elektriciteitsverbruik direct groen ingekocht bij de elektriciteitsleverancier.

3. Scope 1

Dit zijn alle emissies die direct het gevolg zijn van onze eigen activiteiten. Denk aan de CO₂-uitstoot van compressoren, eigen gasverbruik voor verwarming van gebouwen en eigen gasverbruik voor de verwarmingsketels op gasontvangststations. In deze categorie vallen ook onze CO₂-equivalenten aan methaanuitstoot en fluorkoolwaterstoffen (HFK's, voor koelprocessen).

4. Scope 2

Dit zijn de indirecte emissies van de energie die is ingekocht. We kopen elektriciteit in voor onze elektrische compressoren en voor de productie van stikstof, waarmee we hoogcalorisch gas uit het buitenland converteren naar laagcalorisch gas van Groningen-kwaliteit. Ook de elektriciteit die we verbruiken op onze kantoren en installatiegebouwen valt binnen deze categorie. We vergroenen de elektriciteit die we inkopen door de aankoop van Garanties van Oorsprong.

5. Scope 2

Scope 2-emissies zijn op basis van market based-methode opgegeven. De location-based gegevens van scope 2 zijn: 398 kton CO₂eq in 2020 en 352 kton CO₂eq in 2021. Voor 2022 is het elektriciteitsgebruik volledig vergoend.

6. Scope 3

Dit zijn overige indirecte emissies in de waardeketen van Gasunie die vallen buiten onze directe controle. Op dit moment rapporteren we maar een deel van onze scope-3 emissies, bijvoorbeeld emissies als gevolg van autorijden, vlieguren en treinreizen en ook de emissies van de productie van de stikstof die we inkopen. We werken aan een uitgebreide beoordeling van alle scope 3-emissiegegevens volgens het GHG-protocol.

7. Scope 3

De kwaliteitsconversie van buitenlands hoogcalorisch gas naar pseudo-G gas vindt plaats met zelfgeproduceerde stikstof (scope 2) en stikstof dat bij derden wordt ingekocht (scope 3).

Hoe we onze emissies terugdringen

Voor het transport van aardgas is energie nodig. Deze energie gebruiken we om het gasnet op druk te houden, voor het mengen van aardgas met stikstof en om wrijvingsverliezen tijdens transport te compenseren. Gasunie zet hiervoor aardgas en elektriciteit in. De verbranding van dit aardgas en de opwekking van deze elektriciteit zorgt voor emissies van CO₂ en NO_x. Daarnaast komt er bij het beheer en onderhoud van onze infrastructuur aardgas (CH₄) vrij. Dat gebeurt bij:

- het starten en het stoppen van compressoren;
- het aansturen van apparatuur met aardgasdruk (pneumatische componenten);
- lekkages (onder andere bij koppelingen);
- werkzaamheden aan het transportnet.

Onze methaanemissies over de afgelopen vijf jaar zijn als volgt (in tonnen methaan):

Methaanemissies	Nederland	Duitsland
2022	3.331	1.491
2021	4.071	1.085
2020	4.000	1.510
2019	4.176	405
2018	4.712	470

NOOT: Voor Duitsland is er vanaf het jaar 2020 sprake van een toegenomen inzicht door het rapportagemodel van het Oil and Gas Methane Partnership (OGMP), om deze reden liggen de methaanemissiegetallen van Duitsland vanaf 2020 hoger. De verhoging in Duitsland in 2022 ten opzichte van 2021 is toe te schrijven aan een hoger aantal draaiuren van de compressoren. Hierdoor zijn er ook meer draaiuur-afhankelijke emissies, bijvoorbeeld door incomplete verbranding.

Aanpassing in berekening schadelijkheid methaanemissies

Aardgas bestaat voornamelijk uit methaan. Net als koolstofdioxide is methaan een broeikasgas. Wij berekenen de bijdrage aan het broeikasgaseffect in koolstofdioxide-equivalenten, afgekort CO_{2eq}. Hierbij gebruiken we een nationaal erkende omzettingfactor die aangeeft hoeveel keer meer bijdrage aan klimaatverandering veroorzaakt wordt door 1 kilogram methaan dan door 1 kilogram CO₂. Deze omzettingfactor staat bekend als Global Warming Potential (GWP).

In 2022 is in de verslaglegging van Gasunie, conform de site Broeikasgassen | Emissieregistratie van het RIVM, de omzettingfactor van methaan naar CO_{2eq} verhoogd van 25 naar 28. Deze conversiefactor is ontleend aan het IPCC Fifth Assessment Report 'Climate Change 2014'. Voor de jaren 2020 tot en met 2022 hebben we de CO_{2eq} berekening met de GWP=28 voor methaan aangepast.

Onze maatregelen tegen methaanemissies

Er is ons veel aan gelegen om onze CO₂-voetafdruk te reduceren. We verminderen onze methaanemissies door het toepassen van:

1. Emissievrij regelen
2. Leak Detection and Repair-programma
3. Verdringing met stikstof
4. Mobiele hercompressie
5. Mobiel flaren

1. Emissievrij regelen

Bij nieuwbouw of renovatie worden geen gas-emitterende regelaars meer toegepast. Tot 2029 vervangen we alle emitterende regelapparatuur door niet-emitterende varianten.

2. Leak detection and repair (LDAR)

Met ons leak detection and repair-programma (LDAR) sporen we lekkages in verbindingen en appendages op bij compressorstations, gasontvangststations, meet- en regelstations en hogedruk-afsluiterlocaties. We maken hierbij gebruik van de NEN-EN 15446 meetmethode die is ontwikkeld door het Environmental Protection Agency (EPA).

3. Verdringen met stikstof

Een manier om het afblazen van aardgas uit een leiding te voorkomen, is verdringing met stikstof waarbij het aardgas wordt overgebracht in een ander deel van de leiding. Daar waar de situatie het toelaat, wordt deze techniek ingezet.

4. Hercompressie

Wij gebruiken een mobiele hercompressie-unit waarmee we gas, dat anders zou moeten worden afgeblazen, hercompresseren en in een andere leiding overbrengen. In 2022 is door hercompressie 0,9 miljoen m³ (2021: 1,7 miljoen m³) terug in het netwerk gebracht.

5. Flaren

Als hercompressie niet mogelijk is, biedt affakkelen de mogelijkheid om de milieueffecten van het methaan in het aardgas te verminderen door dit te verbranden. In 2022 is 340.522 m³ aardgas afgefakkeld (2021: 636.973 m³). Door daar waar mogelijk af te fakkelen in plaats van af te blazen is in 2022 een milieuwinst van 5 kiloton CO₂eq (2021: 8,2 kiloton CO₂eq) gerealiseerd.

Internationale samenwerking in methaanreductie

Gasunie is een actieve deelnemer aan de werkgroepen van het [Oil and Gas Methane Partnership](#) (OGMP). Hierin maken energiebedrijven vrijwillige afspraken voor het meten, berekenen en rapporteren van methaanemissies. Gasunie Nederland en Gasunie Duitsland hebben beloofd om voor hun operationele activa over verslagjaar 2023 de methaanemissies volgens de hoogste OGMP-rapportagestandaard (de zogeheten Gold Standard) te rapporteren.

Gasunie verwacht dat eind 2023 [een verordening](#) van de Europese Commissie van kracht wordt om methaanemissies terug te dringen. In de verordening wordt onder andere gesproken over het terugdringen van afblazen en *flaren* tot strikt noodzakelijke situaties en een aanscherping van het LDAR (leak detection and repair)-programma. De verwachting is dat de wijzigingen in het LDAR-programma gaan leiden tot een hogere inspectiefrequentie en korte reparatietijden-eisen.

Methaanemissies in perspectief

Het terugdringen van de uitstoot van methaan is voor Gasunie al lang een strategische prioriteit. Als we naar de recente prestaties kijken, zien we dat een reductie van 21% bereikt is in de periode 2016-2020. Met ons doel van minder dan 70 kt CO_{2eq} in 2030 (ten opzichte van 2020) zijn we ambitieuzer dan de Global Methane Pledge van de Verenigde Staten en Europa, die uitgaat van 30% minder methaanemissies in 2030 (ten opzichte van 2020).

Onze verwachting is dat we de methaanemissies de komende jaren verder terugdringen. In 2022 zien we al op totaalniveau een verlaging. Deze verlaging voor Nederland heeft onder meer betrekking op een verlaagde emissie als gevolg van het starten en stoppen van turbines. Ook zijn er minder draaiuren met de compressoren gemaakt.

In oktober 2021 zijn aanpassingen aan het besturingssysteem van een aantal Gasunie-gasturbines gedaan waardoor de onverbrande methaanemissies van deze turbines zijn afgenomen. Door minder projectenwerk in 2022 ten opzichte van 2021 hebben we minder afgeblazen.

In 2021 zijn we gestart met het ombouwen van gasgestuurde regelafsluiters naar emissievrije regelafsluiters. Ook zijn op een aantal locaties die zelden worden ingezet, de regelafsluiters tijdelijk uit bedrijf genomen. Gedurende de looptijd van de projecten wordt in de periode van 2021-2026 in totaal 760 ton aan methaanemissies voorkomen. Voor 2022 resulteert dit in een emissiereductie van 44,7 ton methaan.

Onze maatregelen tegen overige CO₂-emissies

1. Vergroenen van eigen elektriciteitsgebruik

In 2022 hebben we voor onze Nederlandse activiteiten Garanties van Oorsprong (GvO's) van Europese windmolenparken aangekocht. In Duitsland wordt de volledige elektriciteitsbehoefte afgedekt met elektriciteit van Europese waterkrachtcentrales.

2. Tijdelijk buiten bedrijf stellen van compressorstations

Als gevolg van de afname van de Groningengasproductie stellen we een aantal compressorstations tijdelijk buiten bedrijf om ze in de toekomst weer te kunnen aanwenden voor de energietransitie.

3. Groen inkopen van stikstofproductie bij derden

In 2021 is GTS met onze grootste stikstofproducent overeengekomen dat dat GTS de stikstof groen inkoopt. Deze stikstofproducent vergroent zijn uitstoot door GvO's in te kopen. Dit aandeel is in 2022 circa 81% van het totale elektriciteitsgebruik dat voor de productie van de ingekochte stikstof benodigd was.

4. Mobiliteit

In 2022 hebben we het beleid uit 2021 voortgezet om personenleaseauto's die fossiele brandstoffen gebruiken te vervangen door elektrische auto's.

Onze ambities voor voetafdrukreductie

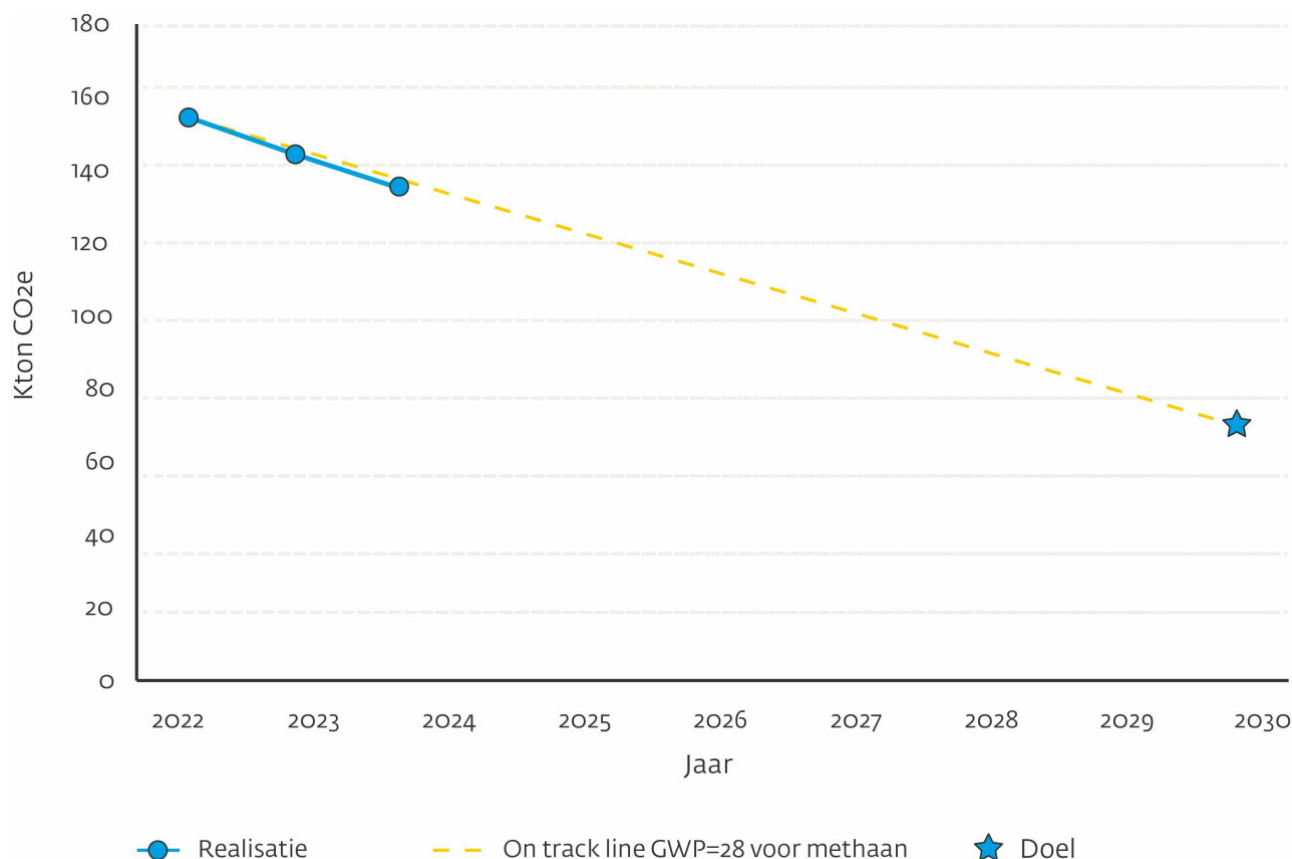
In 2021 hebben we een concernbreed doel gesteld voor zowel onze CO₂-emissies als onze methaanemissies. Onze doelstelling in 2030 is gerelateerd aan het basisjaar 2020. Het basisjaar 2020 is een voldoende recent jaar met

betrouwbare en actuele data. Met deze concernbrede doelstelling kunnen derden onze totaalprestatie beter vergelijken met de totaalprestatie van andere netbeheerders.

Doel in 2030: Onze uitstoot van methaan moet in 2030 onder de 70 kton CO_{2eq} liggen. Door de verhoging van de omzettingfactor van methaan (GWP, zie Kader Aanpassing in berekening schadelijkheid methaanemissies) in 2022 hebben we ook voor de jaren 2020 en 2021 de CO₂-equivalentenberekening voor methaan aangepast. Door vast te houden aan het doel in 2030 betekent dit dat wij de komende jaren bij GWP=28 meer methaan moeten reduceren dan bij een GWP=25 het geval zou zijn geweest.

Realisatie tot dusver: De gerapporteerde waarde voor 2022 is 135 kton CO_{2eq} (GWP=28). Dit is een daling en laat ons de uitdaging om nog eens 65 kton CO_{2eq} te realiseren. Op dit moment zijn we van mening dat we goed op weg zijn om de bedrijfsdoelstelling voor methaanemissies voor 2030 te halen ondanks de in 2022 verhoogde GWP-waarde van methaan (van 25 naar 28).

Onze methaanemissies in 2022: op koers om ons reductiedoel in 2030 te halen

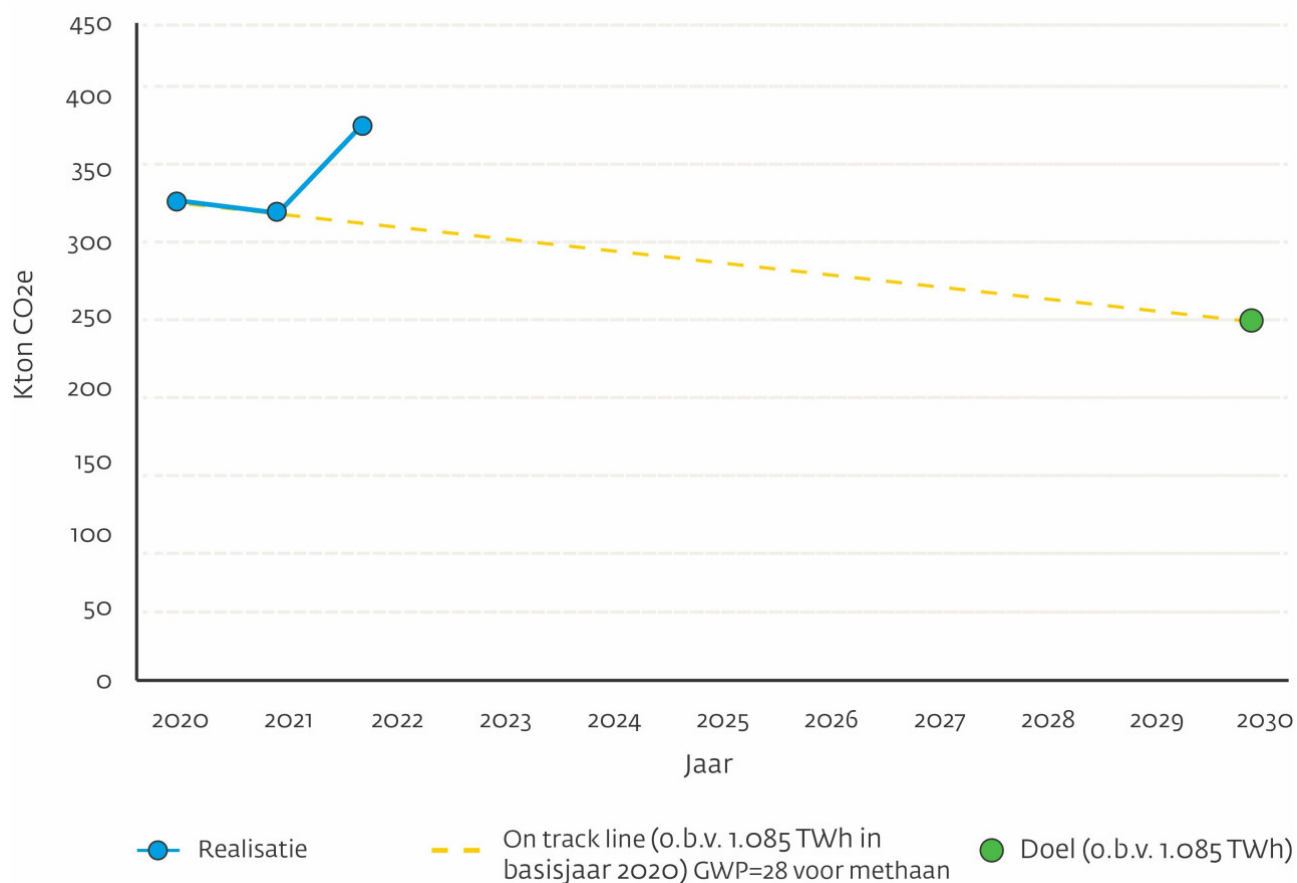

Doel in 2030: onze totale CO_{2eq}-uitstoot (dus inclusief methaanemissies) als gevolg van ons aardgastransport (scope 1+2 market-based) willen we in 2030 met minimaal 34% hebben teruggebracht ten opzichte van 2020, uitgaande van gelijkblijvende transportvolumes. In formulevorm wordt dit $CO_{2eq} (kton) = 70 (kton CO_{2eq}) + (0,137 \times transportvolume)$. Omdat de GWP van methaan ook in het CO_{2eq}-doel van 2030 doorwerkt en wij vast willen houden aan het doel in 2030, betekent het ook hier dat we meer moeten reduceren.

Realisatie tot dusver: De gerapporteerde waarde voor 2022 is 390 kton CO_{2eq}. Dat is een significante toename ten opzichte van 2021. We liggen hiermee niet op koers om ons doel voor 2030 te halen. Deze ongelukkige situatie is toe te schrijven aan de additionele compressiebehoefte in Duitsland en slechts ten dele door het transportvolume dat 2,1%

hoger ligt ten opzichte van de *baseline* van 1.085 Twh. Alhoewel het momenteel moeilijk is om te voorspellen hoe de toekomstige gasstromen zullen lopen, zijn we gecommitteerd aan onze afspraken en zullen we de noodzakelijke maatregelen nemen om daaraan te voldoen. EemsEnergyTerminal wekte in 2022 haar eigen elektriciteit op maar wordt begin 2023 aangesloten op het elektriciteitsnet.

Onze CO₂-emissies in 2022: niet op koers om ons reductiedoel in 2030 te halen

Green Deal 7: Energie-efficiëntie

Programma temperatuurverlaging op gasontvangstations

Door het steeds drogere gas in Nederland is het mogelijk de uitgaande gastemperatuur op de gasontvangstations te verlagen van 5°C naar 3°C. In de periode 2019-2022 is deze maatregel op circa 585 gasontvangstations gerealiseerd met een besparing van circa 8,3 GWh per jaar op basis van de transportvolumes van 2022.

Stooklijnregeling verwarmingssystemen op gasontvangstations

Door het efficiënter inzetten van de bestaande 300 verwarmingssystemen met HR-ketels op gasontvangstations kan een verdere afname van het energiegebruik worden bereikt. De uitvoering hiervan is gestart in 2021, echter de bulk van de ombouw volgt in de jaren 2023 en 2024.

Statische drukverlaging op meet- en regelstations

In 2020 is van een groot aantal meet- en regelstations de uitlaatdruk verlaagd van 40 naar 38 bar(e). Dit resulteert in een lagere druk voor het gasontvangstation waardoor de temperatuurdaling van het gas, en daarmee de stookkosten om de temperatuurdaling te corrigeren, verkleint. Op dit moment loopt een studie voor het verder verlagen van de uitlaatdruk. Begin 2023 wordt deze verlaging doorgevoerd. Omdat de drukverlagingen per meet- en regelstation nog niet bekend zijn, wordt als eerste inschatting uitgegaan van een besparing van 3,9 GWh per jaar op basis van de transportvolumes van 2022. Al deze maatregelen hebben bijgedragen aan een verdere afname van 5% in het energiegebruik op GOSsen per geleverde TWh in 2022 ten opzichte van 2021.

Overige energiebesparingsinitiatieven

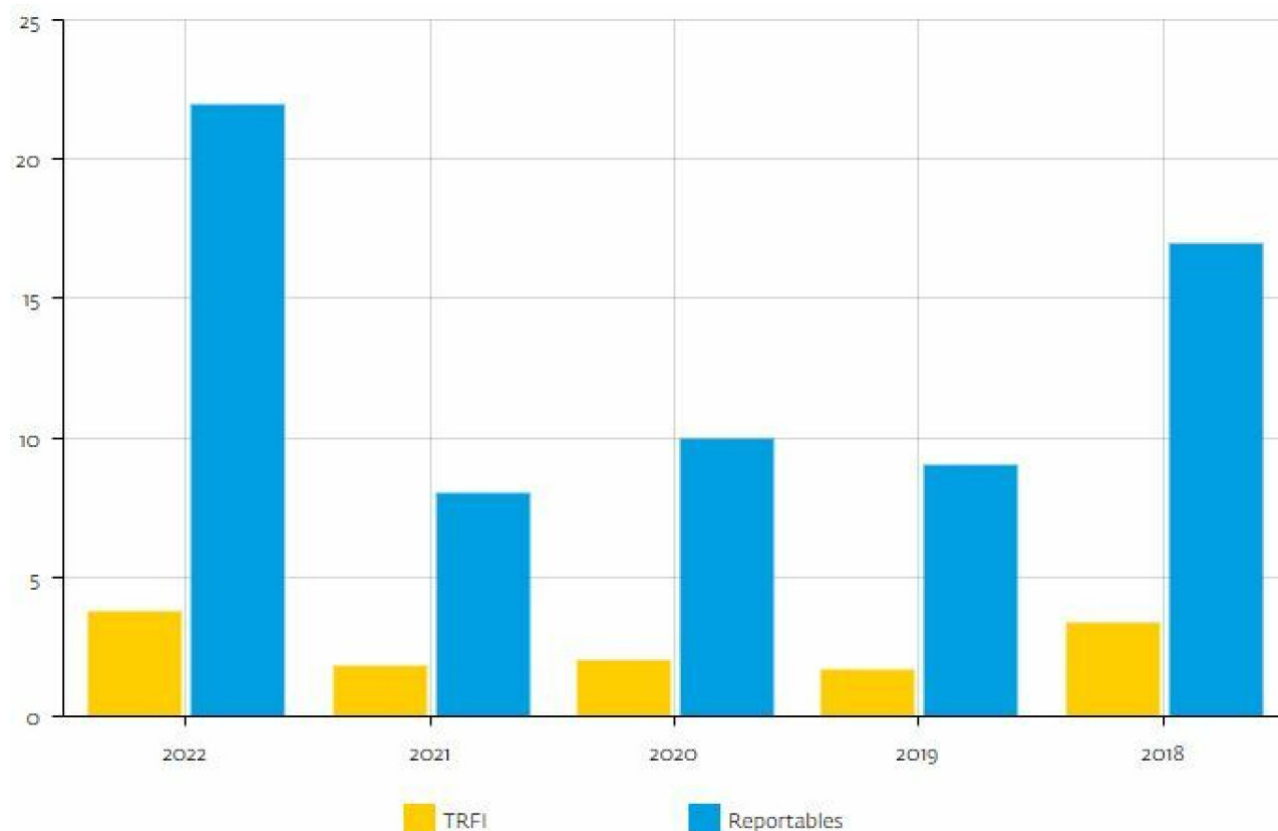
Naast deze omvangrijke projecten heeft Gasunie ook op kleinere schaal energie bespaard. Bijvoorbeeld door het gebruik van ledverlichting en het vervangen van de liftmotoren op het hoofdkantoor. Op BBL is een project gestart om zuinigere ventilatoren te plaatsen.

Operationele veiligheid

TRFI

Het aantal ongevallen binnen Gasunie monitoren we met de Total Reportable Frequency Index (TRFI, het aantal ongevallen gevolgd door verzuim, medische handelingen, vervangend werk of fataliteit per 1 miljoen werkuren). In 2022 hebben zich 57 (2021: 33) ongevallen voorgedaan waarvan 22* (2021: 8) reportable ongevallen. Dit geeft een TRFI van 3,8 (2021: 1,8). Bij 12 ongevallen was er sprake van verzuim (2021: 5). Als doelstelling voor 2022 hebben wij een TRFI die lager of hooguit gelijk is aan 2,5. Het TRFI-doel voor 2021 lag op $\leq 2,7$.

* In de bepaling van het aantal ongevallen is met ingang van 2022 ook een categorie omwonenden/passanten toegevoegd. Deze categorie had evenwel geen materiële invloed op de bepaling van de uiteindelijke TRFI over 2022.

Het totale aantal gewerkte uren door Gasunie-medewerkers en medewerkers van derden is gestegen van 4,53 miljoen naar 5,74 miljoen uren. De TRFI-score van 3,8 wordt dus veroorzaakt door 22 reportables in 2022 in combinatie met 5,74 miljoen gewerkte uren. Het aantal reportable ongevallen bij zowel Gasunie in Nederland (19) als Gasunie in Duitsland (3) is gestegen. Deze stijging is fors en betreurenswaardig te noemen.

In 2022 waren er geen werkgerelateerde sterfgevallen, zowel voor werknemers van Gasunie als voor externe medewerkers. Nadere analyse van de ongevallen, inclusief de reportables, laat zien dat 64% resulteert in snijwonden, beknelling of zelfs amputatie van (delen) van vingers en handen. De achterliggende oorzaken zijn divers en vragen nadere bestudering. Voorlopig onderzoek wijst erop dat meer ongevallen plaatsvinden bij projecten die gekenmerkt worden door grotere complexiteit, bijvoorbeeld vanwege de grote hoeveelheid gelijktijdige activiteiten op relatief kleine oppervlaktes die het gevolg zijn van weliswaar noodzakelijke maar ook ambitieuze tijdspaden.

De ongevallen zelf vinden plaats tijdens relatief eenvoudige en routinematige werkzaamheden, wat erop duidt dat de hoogrisicoactiviteiten voldoende aandacht krijgen. Gezien de huidige en nog verwachte groei van het projectenportfolio is het zaak te leren van deze ongevallen en hard ons best te doen om ze te voorkomen. Nauw contact met aannemers, versterkt toezicht, veiligheidswerkshops en Leerzaam Incident-bulletins worden ingezet om het tij te keren. Het komende jaar zullen we gebruiken om meer instrumenten te ontwikkelen om in te zetten.

Uncontrolled events

Uncontrolled events zijn incidenten met gasuitstroom ((aard)gas, waterstof, stikstof, lucht) van meer dan 14.000 m³ uit een door Gasunie beheerde drukhouder met een ontwerpdruk van 8 bar of hoger. We hebben met ingang van 2022 de eis van het maximum aantal uncontrolled events aangescherpt van jaarlijks 3 naar jaarlijks 2. Er heeft zich in 2022 1 uncontrolled event voorgedaan (2021: 0); een gaslekage in het gasontvangststation Vinkeveen op 29 augustus, waarbij onder een druk van 38 bar 35.649 m³ gas vrijkwam. Diverse woningen werden uit voorzorg ontruimd maar alle bewoners konden binnen enkele uren weer naar huis.

Jaar	Uncontrolled events
2018	2
2019	1
2020	0
2021	0
2022	1

Reportable ongevallen

Hieronder is het overzicht weergegeven van het aantal ongevallen dat plaatsvond bij Gasunie-medewerkers en bij onze aannemers tijdens werkzaamheden voor Gasunie.

	2022	2021	2020
Aantal reportable ongevallen	Totaal	Totaal	Totaal
Reportable ongevallen met verzuim			
- Gasunie-medewerkers	4	2	1
- Derden	8	3	4
Reportable ongevallen zonder verzuim			
- Gasunie-medewerkers	2	1	2
- Derden	8	2	3
Totaal reportable ongevallen	22	8	10
Total Reportable Frequency Index (TRFI)	3,8	1,8	2

Derden zijn: inleen- en regiepersoneel, medewerkers van aannemers en onderaannemers die werkzaamheden voor Gasunie uitvoeren op een Gasunie-locatie of projectlocatie, bezoekers aan een Gasunie-locatie of projectlocatie en omwonenden, passanten en verkeersdeelnemers die ongewild betrokken zijn geraakt bij een ongewenste gebeurtenis veroorzaakt door een Gasunie-asset of -activiteit.

Te melden reportable ongevallen bevatten de volgende categorieën:

- Ongeval met dodelijke afloop
Een ongeval met dodelijke afloop van een Gasunie-medewerker of een derde.
- Ongeval met verzuim
Een ongeval gepaard gaand met letsel waarbij de betrokkene met letsel niet binnen een werkdag (24 uur) het werk heeft hervat en waarbij het niet een ongeval met vervangend werk betreft.
- Ongeval met vervangend werk
Een ongeval waarbij betrokkene met letsel niet binnen een werkdag (24 uur) het normale werk kan hervatten, maar wel binnen 24 uur vervangend werk kan uitvoeren.
- Ongeval met medische behandeling
Een ongeval waarbij sprake is geweest van een medische behandeling (behandeling door een huisarts of medisch specialist).

Veiligheidscultuur

Gasunie streeft naar een veiligheidscultuur die zich kenmerkt door een hoge mate van sociale veiligheid. We leggen de focus op het nemen van eigen verantwoordelijkheid, eigen weerbaarheid en risicobewustzijn. En dat gaat veel verder dan alleen het opvolgen van regels. We streven naar een proactieve cultuur waarin medewerkers potentiële risico's

aankaarten en bespreken in alle openheid. Alleen zo zijn incidenten te voorkomen. Bij een dergelijke cultuur past dat mensen zich veilig voelen om gevaarlijke situaties en incidenten te delen. Hierdoor kunnen wij met zijn allen leren en herhaling voorkomen.

Bij meldingen van ongevallen, incidenten en gevaarlijke situaties worden deze onderzocht om te bepalen welke maatregelen noodzakelijk zijn om vergelijkbare voorvallen in de toekomst te voorkomen. We leren door het verspreiden en bespreken van Leerzaam Incident-bulletins en van gebeurtenissen bij bedrijven met vergelijkbare activiteiten. Hiermee versterken we het bewustzijn en draagvlak om verbetermaatregelen te realiseren.

Safe@Gasunie

Alle medewerkers van Gasunie (vast, tijdelijk en inleen) participeren in de jaarlijkse Safe@Gasunie Veiligheidsdag. Sociale veiligheid was in 2022 het hoofdthema. Alleen als medewerkers zich sociaal veilig voelen, kunnen ze hun werkzaamheden goed uitvoeren en zullen ze onveilige werkomstandigheden aankaarten; zaken waardoor incidenten kunnen worden voorkomen. Ook als je niet 'in het veld' werkt, is je invloed op de bedrijfsveiligheid groot. Veiligheid begint al veel eerder in de keten, het ontwerp en de processen rondom de inkoop van materialen bijvoorbeeld zijn van grote invloed op het veiligheidsniveau van de assets. Veel nieuwe medewerkers ervaren een hoge mate van sociale veiligheid binnen Gasunie met als voorbeeld de openheid en behulpzaamheid die ze ervaren. Collega's die al langer in dienst zijn, zien vaak ruimte voor verbetering in het verlagen van barrières tussen afdelingen, kantoor/veld en medewerker/leidinggevende.

Aantrekkelijke werkgever

Bij Gasunie werken ruim 2.350 mensen (FTE). Zij zijn de stuwende kracht achter de economische en maatschappelijke waarde die we creëren. We erkennen het belang van goed werkgeverschap en spannen ons in om een aantrekkelijke werkgever te zijn.

1. Totaal aantal medewerkers						
	FTE			Head count		
Contractvorm, geslacht	GU	GU-NL	GU-D	GU	GU-NL	GU-D
Vaste arbeidsovereenkomst, vrouw	266	212	54	300	240	60
Vaste arbeidsovereenkomst, man	1375	1181	194	1409	1214	195
Tijdelijke arbeidsovereenkomst, vrouw	34	32	2	39	37	2
Tijdelijke arbeidsovereenkomst, man	130	127	3	135	132	3
Totaal	1805	1552	253	1883	1623	260
Dienstverband, geslacht	GU	GU-NL	GU-D	GU	GU-NL	GU-D
Voltijds, vrouw	213	176	37	237	200	37
Voltijds, man	1166	974	192	1194	1002	192
Deeltijd, vrouw	87	68	19	102	77	25
Deeltijd, man	339	334	5	350	344	6
Total	1805	1552	253	1883	1623	260
2. Totaal aantal tijdelijke medewerkers						
	FTE			Head count		
Geslacht	GU	GU-NL	GU-D	GU	GU-NL	GU-D
Vrouw	72	72	0	95	95	0
Man	454	450	4	504	500	4
Totaal	526	522	4	599	595	4

Naast medewerkers die in dienst zijn bij Gasunie, werken er ook medewerkers op inleenbasis bij Gasunie. Het inzetten van tijdelijke (externe) medewerkers helpt ons om piekbelasting of uitval van eigen medewerkers op te vangen of om specialistische kennis in te huren.

Equal Pay

Gasunie wil gelijk werk ook gelijk belonen. Aandacht voor dit onderwerp helpt ons om een aantrekkelijke werkgever te zijn zodat we onze Visie 2030 kunnen bereiken. Vrouwen verdienen in Nederland voor hetzelfde werk per uur gemiddeld 13,2% minder dan mannen. Bij Gasunie was deze loonkloof begin 2022 4,8%. Een deel van deze loonkloof (1,8 procentpunt) is onverklaarbaar, zo blijkt uit onderzoek dat we hebben laten uitvoeren door de AWWN.

Interview: Equal pay bij Gasunie: op weg naar eerlijke beloning

Gasunie vindt diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid belangrijke waarden. Daarom heeft de afdeling Human Resources (HR) een onafhankelijk beloningsonderzoek laten uitvoeren door werkgeversvereniging AWWN. Projectleider Elina Hamstra van Gasunie en AWWN-beloningsdeskundige Karin Panman blikken terug op het onderzoek en de resultaten. Elina: "We willen onze ervaringen met equal pay graag delen met andere bedrijven."

[Lees meer >>](#)

Medewerkersonderzoek

In 2022 hebben we in de Nederlandse organisatie een groot medewerkersonderzoek uitgevoerd. De respons op de Corporate Pulse-vragenlijst was bijna 70%. Gemiddeld genomen zijn medewerkers (vast en inleen) positief over het werken binnen Gasunie en scoren we ook goed ten opzichte van onze benchmark van organisaties in de water- en energiesector. Binnen enkele afdelingen zien we een kritische blik op de werkbeleving. We zijn blij met het duidelijke signaal en besteden hier gericht aandacht aan de komende periode.

Ten opzichte van het vorige onderzoek (2020) zijn medewerkers beter op de hoogte van onze organisatiedoelen. Onze toekomstvisie inspireert en dat is goed nieuws voor een organisatie in transitie. Medewerkers begrijpen goed wat de effecten van veranderingen op het dagelijks werk zijn. Wel bestaat de behoefte om eerder of uitvoeriger geïnformeerd en ondersteund te worden bij de veranderingen.

Gasunie-medewerkers ervaren een sociale en inclusieve werkomgeving, zo blijkt uit de Corporate Pulse. Vooral de mate waarin we geaccepteerd worden op het werk, we onszelf durven zijn en gelijke behandeling ontvangen, scoort hoog. De samenwerking tussen afdelingen kan beter. Ook wordt in veel afdelingen ervaren dat het management niet voldoende weet wat er op de werkvloer leeft. Hier ligt een belangrijk verbeterpunt voor het management. Ook medewerkers kunnen hieraan bijdragen door hun leidinggevende van informatie te voorzien.

Arbeidsmarkt

We ervaren zowel in Nederland als in Duitsland nog altijd krapte op de arbeidsmarkt. Het afgelopen jaar groeide ons medewerkerbestand (FTE) met 189 personen. Met name het aantrekken van technisch personeel in Midden- en West-Nederland is uitdagend. Wervings- en selectieprocessen voor deze groepen duren lang.

In 2022 hebben we gerichte wervingscampagnes ingezet voor technici en omgevingsmanagers, juristen en business developers. De wervingsbonus van € 1.000 voor technische functies hebben we uitgebreid naar alle vacatures. Stagiairs op mbo- en hbo-niveau ontvangen voortaan dezelfde vergoeding als wo-stagiairs. In het kader van ons equal pay-beleid vragen we niet langer salarisstroken op van sollicitanten.

Verder ontving Gasunie de 'Diversiteit en Inclusie award' van uitzendorganisatie Randstad Participatie. De award is Gasunie toegekend voor de regio's Noord-oost en Utrecht-midden, omdat wij een veilige en stimulerende werkomgeving bieden aan collega's die nieuw zijn in de Nederlandse cultuur, of een fysieke of mentale beperking hebben.

Analyse hybride werken

Door de COVID-19-pandemie is de manier van werken bij Gasunie veranderd. Het is normaal geworden om naast de contacten op kantoor veel digitaal contact te hebben. Voor iedereen is de ideale mix tussen digitaal en persoonlijk contact anders, maar dat we met zijn allen op een nieuwe hybride manier zijn gaan werken staat vast en dat is ook blijvend. Als werkgever wil Gasunie de werkomgeving hierop zoveel mogelijk laten aansluiten. De Gasunie-vestigingen Utrecht, Ravenstein en Ommen zijn ingericht op hybride werken, en ook het hoofdkantoor in Groningen wordt nu fasegewijs aangepast. Daarbij wordt per afdeling rekening gehouden met specifieke wensen.

Veel afdelingen hebben het beleidsadvies overgenomen om afspraken te maken over momenten/dagen/situaties waarop/waarvoor collega's naar kantoor komen. Om de onderlinge betrokkenheid te borgen worden op veel afdelingen zogenaamde weekstarts of check-ins gehouden. Ook wordt er in deze meetings of specifiek in de fysieke bijeenkomsten vaker stilgestaan bij de gemoedstoestand van medewerkers en worden er vaker activiteiten gepland gericht op de onderlinge verbondenheid (teamuitjes, borrels).

Ziekteverzuim

Het voortschrijdend verzuimpercentage van Gasunie is nu 4,05 in Nederland en 4,77 in Duitsland. In Nederland zijn we twee jaar verantwoordelijk voor het doorbetalen en begeleiden bij ziekte van een medewerker. In Duitsland is dat zes weken. Onze Gasunie-doelstelling is een ziekteverzuim dat niet hoger ligt dan 4,1%.

Indicator	Eenheid	2022		2021		2020		2019	
		GUN	GUD	GUN	GUD	GUN	GUD	GUN	GUD
Ziekteverzuimpercentage (totaal)		4,05	4,77	3,96	4,46	3,58	3,66	3,85	3,82
- kortdurend verzuim	Procenten	0,92	1,81	0,48	0,92	0,49	0,96	0,68	1,57
- middellang verzuim	Procenten	0,83	1,8	0,56	1,25	0,69	1,01	0,56	1,22
- langdurig verzuim	Procenten	2,30	1,16	2,92	2,29	2,4	1,69	2,61	1,03
Ziekteverzuimfrequentie *	Frequentie	1,14	2,61	0,7	1,83	0,72	1,67	0,96	2,38
Arbeidsgerelateerd verzuim (opgave medewerker)	Verzuimgevallen	29	-	37	-	33	-	23	-
Melding aan Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCB)	Meldingen	-	-	-	-	-	-	-	-

* De verzuimfrequentie is het aantal verzuimgevallen gedeeld door de gemiddelde nominale bezetting. Een lagere verzuimfrequentie betekent dus dat werknemer gemiddeld genomen minder vaak ziek zijn. De verzuimfrequentie zegt niets over de lengte van het verzuim.

Met de toegenomen werklast in de Gasunie-organisatie ten gevolge van de extra inspanningen op het gebied van transportzekerheid en energietransitie heeft het voorkomen van ziekteverzuim veel aandacht. We bieden sinds 2022 onder andere de training Master Your Energy aan, waarin medewerkers leren hoe ze slimmer gebruik kunnen maken van hun energie en kunnen zorgen voor een goede energiebalans en slaap. Verzuimrapportages worden met alle leidinggevendenden gedeeld. Zij hebben ook de mogelijkheid om met de bedrijfsarts in gesprek te gaan over specifieke thema's, bijvoorbeeld over het terugdringen van psychisch verzuim.

Nieuw besturingsmodel

Onze wereld bestaat allang niet meer alleen uit het transport en opslag van aardgas. De energietransitie vraagt van Gasunie dat we oplossingen moeten bedenken voor alternatieve transportstromen zoals CO₂ en waterstof. En veel van de dingen waaraan we werken, hangen onderling heel nauw samen. Gasunie bezit veel kennis, die nu verspreid is over verschillende afdelingen. Hoe meer we die kennis kunnen delen en inzetten, hoe efficiënter en resultaatgerichter we kunnen samenwerken en onze Visie 2030 kunnen realiseren.

In 2022 heeft een werkgroep de eerste stappen gezet voor een nieuw Gasunie-besturingsmodel. Hiermee willen we onze expertise voor verschillende activiteiten bundelen, zoals *engineering* voor aardgas, warmte en waterstof; zonder dat een grootschalige reorganisatie nodig is. Ook op het gebied van reguleringskennis en commerciële expertise kunnen we onderling van elkaar leren, waarbij we uiteraard maatregelen nemen om commercieel gevoelige kennis en data adequaat af te schermen. Over de inrichting van het besturingsmodel hebben we overleg gezocht met onze toezichthouder. Het nieuwe besturingsmodel wordt naar verwachting in 2023 ingevoerd.

SamenSterk

Onder de naam SamenSterk zijn de GTS-afdelingen OI (Installaties) en OL (Leidingen en Stations) met ingang van 2023 opgegaan in één nieuwe onderhoud- en beheersorganisatie: Operation Assets (OA). Hiermee zijn alle kennis en kunde gebundeld om het onderhoud en beheer van bestaande en nieuwe assets te kunnen uitvoeren; voor transport en opslag van aardgas, maar ook voor nieuwe energiedragers.

De organisatiewijziging heeft impact op onze medewerkers en de manier waarop we werken en samenwerken. Zo is in de nieuwe organisatie een aantal functies vervallen, maar zijn er ook nieuwe ontstaan. Ook zijn thema's uitgewerkt die belangrijk zijn voor toekomstig succes. Denk aan goed georganiseerde wachtdiensten, voldoende en relevante kennis en expertise, werkbare capaciteitsplanning en heldere processen en procedures. De OR heeft een positief advies uitgebracht over SamenSterk.

08 Dilemma's

Omgaan met Russische partners

Gasunie onderhield sinds de jaren '90 goede banden met Russische bedrijven en instellingen. Dat was onderdeel van de gedachte dat de productie uit het Groningenveld een keer zou ophouden, en dat Russisch aardgas een belangrijke vervanging hiervoor zou zijn. We namen in 2007 een belang van 9% in het Nord Stream-consortium en wisselden kennis uit met Russische organisaties in het Energy Delta Institute. De Russische invasie in Oekraïne maakte hieraan een abrupt einde.

Al snel kondigde de Europese Commissie sancties af tegen Rusland en Russische bedrijven, maar niet op de invoer van Russisch aardgas. Dat stelde Gasunie voor een groot dilemma. Voortgaan op dezelfde voet vonden we uitgesloten, maar vanwege de grote maatschappelijke en economische consequenties voor de leveringszekerheid konden we ook niet volledig de dienstverlening staken. Gasunie heeft immers de wettelijke taak om transportcapaciteit non-discriminatoir aan te bieden.

We hebben besloten om geen unilaterale stappen bovenop het Nederlandse en Europese sanctiebeleid te zetten. Russische klanten mochten dus niet geweerd worden uit de Gasunie-netwerken in Nederland en Duitsland zo lang ze niet op de sanctielijst stonden. We namen wel het besluit om alle non-operationele relaties en contacten, zoals wetenschappelijke samenwerking, te bevriezen. De werkzaamheden in het Shareholders' Committee van Nord Stream, waar Han Fennema als CEO zitting in had, hebben we opgeschort. De operationele contacten met Russische bedrijven brachten we terug tot het minimumniveau dat noodzakelijk was voor het veilig kunnen faciliteren van de leveringszekerheid in Nederland en Europa via onze infrastructuur.

Methaanemissies reduceren

Onze werkzaamheden zorgen helaas voor uitstoot van gassen die slecht zijn voor het klimaat. Methaan en CO₂ dragen bij aan het broeikaseffect. Daarom hebben we doelen gesteld om onze uitstoot voor 2030 sterk te verminderen. We willen in Europa tot de koplopers behoren in het verminderen van emissies.

Ook overheden stellen steeds strengere eisen aan rapportage, registratie en reparatie. Eind 2023 wordt er een methaanverordening actief, waaraan wij moeten voldoen. Op dit moment is nog niet precies duidelijk hoe de wetgeving er uit komt te zien maar de contouren van die wetgeving zijn al wel zichtbaar.

Ons huidige beleid is dat we, om de emissie van 1 ton CO₂-equivalent (dat is 35,7 kg methaan) te vermijden, maximaal € 200 investeren. Dat is ongeveer het dubbele van wat een Europees CO₂-uitstootrecht momenteel waard is. Een hoger bedrag in de nieuwe verordening is onderdeel van onze eigen voorstellen want we willen ver gaan om onze emissies heel klein te maken en te houden.

In de verordening komt, voor zover we nu weten, te staan dat we al het mogelijke moeten doen om methaanemissies te reduceren en dat we alle geconstateerde lekken moeten repareren. Het repareren van kleine lekken kost veel tijd en geld, middelen die we beter kunnen besteden aan projecten die ook anderen helpen hun emissies te reduceren en zodoende de totale impact op het klimaat te vergroten. Bovendien stoten we soms meer methaan uit bij de reparatie (door het gasvrij maken van de leiding) dan dat het lek te dichten over lange periode oplevert. En dat levert een dilemma op: houden we ons aan de wet, of kiezen we voor het beste alternatief voor het klimaat?

Investeringsbesluit EemsEnergyTerminal

De Europese lidstaten hebben in 2022 hard gewerkt om hun afhankelijkheid van Russisch aardgas af te bouwen. Een probaat middel hierbij is de inzet van drijvende LNG-aanlandingsterminals. Gasunie nam in september de EemsEnergyTerminal in gebruik, die op jaarbasis 8 en straks 10 miljard kubieke meter aardgas kan produceren uit vloeibaar aardgas dat door LNG-tankers van overzee wordt aangevoerd.

Maar dat aardgas heeft wel een maatschappelijk prijskaartje. De productie en het transport van LNG heeft een hogere CO₂-voetafdruk dan pijpleidinggas. Daarnaast moet het vloeibare LNG, dat een temperatuur heeft van -162°C, weer gasvormig worden gemaakt met behulp van opwarming voordat het in het netwerk van GTS kan worden gebracht. Daar is veel energie voor nodig.

EemsEnergyTerminal heeft er daarom voor gezorgd dat ons eigen gasgebruik in 2022 ongeveer een kwart hoger lag. Hierdoor is ook onze CO₂-voetafdruk in Nederland (scope 1+2) gestegen (+20%) terwijl onze getransporteerde volumes juist daalden (-7%). Bij het nemen van het investeringsbesluit hebben we het faciliteren van de leveringszekerheid (externe economische waardecreatie) afgewogen tegen het maximaal reduceren van onze emissies (interne maatschappelijke waardecreatie) en zijn tot conclusie gekomen dat we de extra emissies onder deze omstandigheden moesten accepteren.

Deze afweging zullen we in de komende jaren vaker moeten maken. Met onze energietransitieprojecten stellen we onze klanten in staat CO₂-emissiereductie te realiseren, maar deze projecten zorgen er tegelijkertijd voor dat onze eigen CO₂-voetafdruk tijdens de bouw van de nieuwe infrastructuur dreigt te groeien. In komende jaarverslagen willen we zowel de positieve als de negatieve impact van onze transitie-investeringen inzichtelijk maken.

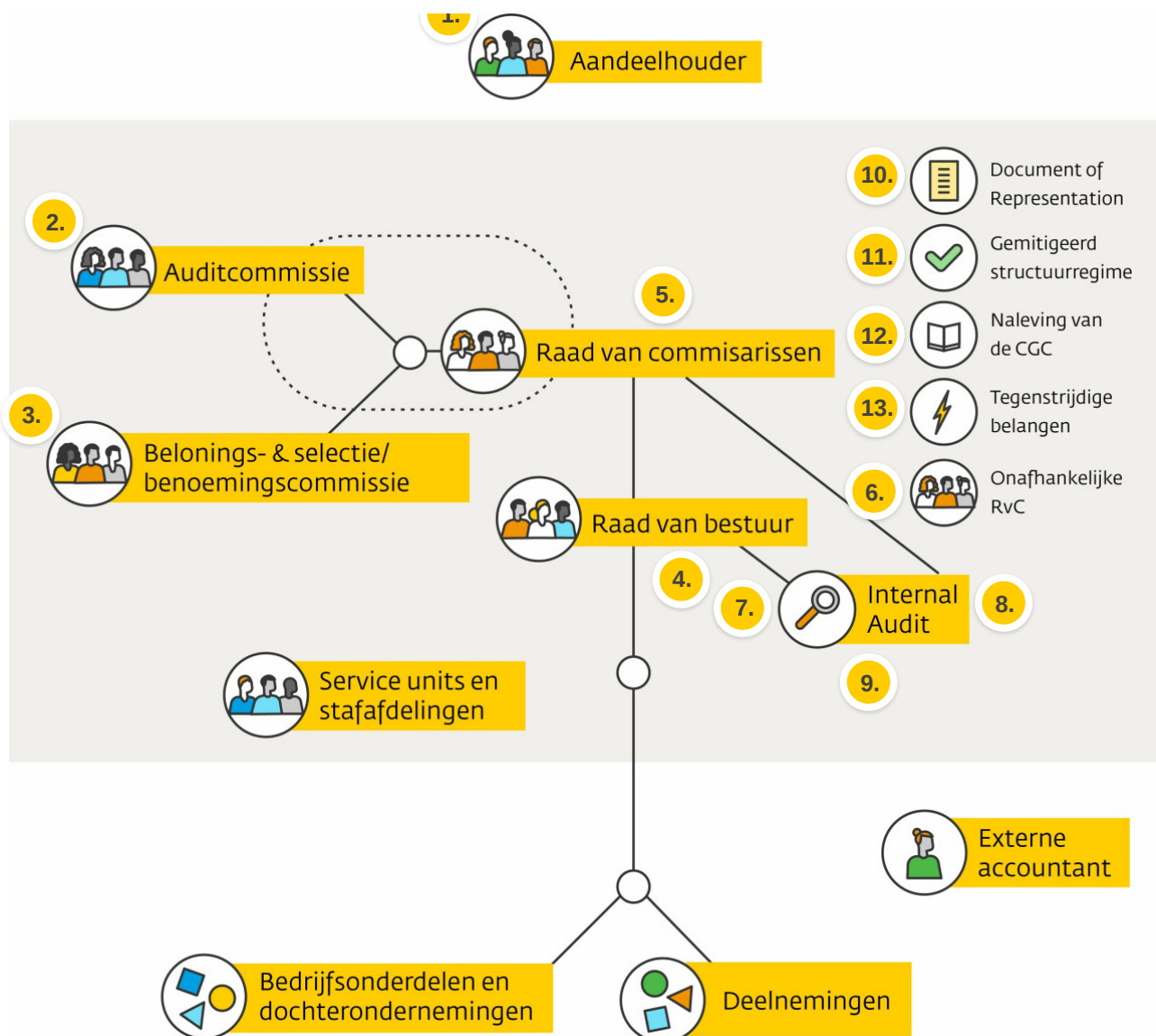
09 Governance

Algemeen

Corporate governance gaat over de manier waarop Gasunie wordt bestuurd, hoe daar toezicht op wordt gehouden en hoe wij daarover verantwoording afleggen. Goede corporate governance is een voorwaarde voor het effectief en efficiënt realiseren van gestelde doelen. Het zorgt voor een adequate beheersing van risico's en voor een weloverwogen afweging van de belangen van alle stakeholders van Gasunie.

Corporate governance bij Gasunie

1. Aandeelhouder

N.V. Nederlandse Gasunie (Gasunie) is een naamloze vennootschap met de Nederlandse Staat als enig aandeelhouder. De aandelen worden gehouden door het ministerie van Financiën.

2. Auditcommissie

De Auditcommissie van de raad van commissarissen houdt met name toezicht op de risicobeheersings- en control-systemen, de jaarlijkse en halfjaarlijkse financiële verslaglegging en de financiering van de onderneming.

3. Belonings- & selectie/benoemingscommissie (BBC)

De raad van commissarissen heeft geen afzonderlijke Remuneratiecommissie (best practice 2.3.2). Remuneratie is belegd bij de gecombineerde Belonings- & selectie/benoemingscommissie. Dit vindt zijn rechtvaardiging in het feit dat het remuneratiebeleid voor de raad van bestuur bij Gasunie als staatsdeelneming wordt vastgesteld in nauwe afstemming met de overheid als enige aandeelhouder. De laatste herijking heeft plaatsgevonden in 2021.

4. Raad van bestuur

De raad van bestuur (ook wel 'bestuur') bestaat uit twee statutair bestuurders, aangevuld met twee niet-statutair bestuurders.

5. Raad van commissarissen

De raad van commissarissen bestaat uit zes personen en treedt op als werkgever van de statutaire bestuurders van Gasunie, houdt toezicht op de raad van bestuur en staat het bestuur met raad terzijde. Op basis van de Gaswet en de statuten worden ook belangrijke besluiten van GTS en andere dochtermaatschappijen aan de raad ter goedkeuring voorgelegd.

6. Onafhankelijk

Behoudens één commissaris zijn alle RvC-leden onafhankelijk zoals bedoeld in de Corporate Governance Code. Voor Anja Mutsaers geldt de regeling zoals vastgelegd in best practices 2.1.7 (i) en 2.1.8 (iii), en zijn bijkomende afspraken gemaakt om elke vorm en mogelijke schijn van belangenverstrengeling te vermijden. Hiermee is naar het oordeel van de raad van commissarissen voldaan aan de eisen voor onafhankelijkheid zoals bedoeld in de Corporate Governance Code.

7. Internal Audit (I)

Internal Audit geeft onafhankelijk en objectief assurance, inzichten en adviezen inzake governance, risicobeheersing, managementcontrole, interne beheersing en bedrijfsprocessen. Dit doet Internal Audit voor de bedrijfsafdelingen binnen Gasunie, de 100%-deelnemingen en de meerderheidsparticipaties.

8. Internal Audit (II)

In 2022 heeft Internal Audit onder andere audits uitgevoerd ten aanzien van recruitment en pre-employment screening, inkoop van energie en het betalingsproces in zowel Nederland als Duitsland. Daarnaast keek de afdeling naar de oorzaken voor de lange doorlooptijd van de vervanging van een interne applicatie en heeft ze aanbevelingen gedaan die bijdragen aan een snellere afronding van dit project.

9. Externe accountant

De externe accountant wordt benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders, waarvoor de raad van commissarissen een voordracht kan doen. PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. was vanaf boekjaar 2015 tot en met boekjaar 2022 de externe accountant van Gasunie. Vanaf boekjaar 2023 is Ernst & Young Accountants LLP benoemd als externe accountant.

10. Document of Representation

De verantwoording van de diverse bedrijfsonderdelen aan de raad van bestuur vindt plaats via het Document of Representation (DoR). Hiermee geven de (business)units formele terugkoppeling in welke mate wordt voldaan aan de minimale vereisten voor management control. Dit document wordt jaarlijks met de raad van commissarissen besproken.

11. Gemitigeerd structuurregime

Voor de onderneming geldt het gemitigeerd structuurregime. De governance-structuur is gebaseerd op boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de statuten van de vennootschap, de Corporate Governance Code en diverse interne reglementen. Ook de Gaswet bevat diverse bepalingen die van invloed zijn op de governance van Gasunie.

12. Corporate Governance Code

Gasunie past de Nederlandse Corporate Governance Code (CGC) toe. Hoewel de code strikt genomen alleen van toepassing is op beursvennootschappen met een aandelennotering, volgt Gasunie de principes en best practice-bepalingen van de code op voor zover deze relevant en toepasbaar zijn op Gasunie. De principes en bepalingen van de code zijn veelal geïmplementeerd in de statuten en in de diverse reglementen. Met ingang van boekjaar 2023 is een geactualiseerde Corporate Governance Code van kracht. Gasunie beziet in de komende periode of dit aanleiding geeft voor aanscherpingen of wijzigingen van haar governance-structuur.

13. Tegenstrijdige belangen

Wij leven best practice-bepaling 2.7.4 na. Hierin wordt bepaald dat in het jaarverslag melding moet worden gemaakt van transacties met tegenstrijdige belangen die worden uitgevoerd door de leden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen. In 2022 hebben dergelijke transacties niet plaatsgevonden.

Diversiteit raad van bestuur en raad van commissarissen

Diversiteit heeft nadrukkelijk de aandacht van de onderneming. Het beleid is er op gericht om bij toekomstige vacatures in de raad van bestuur en raad van commissarissen recht te doen aan de in de wet en de Corporate Governance Code genoemde diversiteitseisen.

Met ingang van 2022 is de Wet tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het evenwichtiger maken van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur en de raad van commissarissen van grote naamloze en besloten vennootschappen van kracht.

De statutaire samenstelling van de raad van bestuur voldoet aan het wettelijk streefcijfer (30%) voor een evenwichtige verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur. Dit percentage is 50% (CEO man, CFO vrouw). Het percentage vrouwen binnen de raad van bestuur van Gasunie (statutair en niet-statutair) is 25%.

De raad van commissarissen bestaat uit zes personen waarvan vier mannen en twee vrouwen en voldoet hiermee statutair en algemeen aan het wettelijk streefcijfer voor een evenwichtige verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in de raad. Een commissaris heeft de Duitse nationaliteit.

Gasunie rapporteert jaarlijks binnen tien maanden na afloop van het boekjaar aan de Sociaal Economische Raad (SER) over (i) het aantal mannen en vrouwen dat aan het eind van het boekjaar deel uitmaakt van de raad van bestuur en de raad van commissarissen, alsmede van de nader door de vennootschap te bepalen categorieën werknemers in leidinggevende functies, (ii) de doelen in de vorm van een streefcijfer, (iii) het plan om deze doelen te bereiken en (iv) de redenen als één of meer doelen niet zijn bereikt.

Deelnemingenbeleid Rijksoverheid

In juli 2022 heeft het ministerie van Financiën de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 gepresenteerd. Hierin beschrijft het ministerie hoe de staat het aandeelhouderschap in deelnemingen (zoals Gasunie) invult. Deze nota vervangt de Nota 2013 en zet steviger in op de rol van deelnemingen bij de borging van publieke belangen en op een verdere professionalisering van actief aandeelhouderschap door de staat. Uit de Nota 2022 volgt dat deelnemingen een belangrijke rol kunnen spelen als schakel op het snijvlak tussen publiek en privaat en daarmee een bijdrage leveren aan het tot stand brengen van de energie- en klimaattransitie. Bovendien kan staatsdeelname een optie zijn om een bijdrage te leveren aan (economische) veiligheid en zekerheid bieden in onzekere tijden.

Verder staat maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) hoog op de agenda en is financiële weerbaarheid een van de aspecten die aan bod komt bij de bredere monitoring van en sturing op de financiële positie van staatsdeelnemingen. Het publiek belang van Gasunie bestaat uit het borgen van de zekerheid van transport, waarbij efficiëntie, veiligheid van de gasinfrastructuur en duurzaamheid de belangrijkste randvoorwaarden zijn. Voor Gasunie ligt maatschappelijk verantwoord ondernemerschap en leveren van een bijdrage aan de Sustainable Development Goals (door middel van de Gasunie Green Deals) in het verlengde van haar kerntaken en de publieke belangen die zij borgt.

Met de Nota 2022 is er een nadrukkelijker focus op de publieke belangen, onder andere in de nauwe betrokkenheid van de staat bij de strategie, bij investeringen en bij brede activiteiten waaronder buitenlandse activiteiten. De staat heeft een langetermijnperspectief en laat zich in mindere mate leiden door (korte termijn) commerciële motieven. Dit is terug te zien in de manier waarop de staat als aandeelhouder kijkt naar de financiële positie van deelnemingen, hun investeringen en het dividendbeleid, met de kanttekening dat de beoordelingsruimte voor de aandeelhouder bij investeringen binnen het gereguleerd kader kleiner is dan bij investeringen buiten het gereguleerd kader. Daarnaast stuurt de staat als aandeelhouder aan op goed ondernemingsbestuur door beleid over benoemingen, beloningen, strategie en MVO. Hiermee beoogt zij langetermijnwaardecreatie te stimuleren door de belangen van alle stakeholders mee te wegen.

Beschikbaarheid documentatie

Op de website van Gasunie zijn de volgende documenten over onze corporate governance beschikbaar:

- [het Reglement houdende principes en best practices voor de raad van bestuur](#);
- [het Reglement houdende principes en best practices voor de raad van commissarissen](#);
- [de Regeling Meld wat er mis is](#);
- [de Gedragswijzer Samen Werken](#);
- [een 'pas toe of leg uit'-overzicht met betrekking tot de toepassing van de Corporate Governance Code](#).

Reglementen houdende principes en best practices voor RvB en RvC

De Reglementen houdende principes en *best practices* voor het bestuur en de raad van commissarissen reflecteren de principes en best practices bepalingen van de Nederlandse Corporate Governance Code, voor zover deze relevant zijn voor en toegepast worden op de vennootschap.

Meld wat mis is Regeling

De regeling “Meld wat mis is” borgt dat medewerkers vertrouwelijk melding kunnen doen van ongewenste omgangsvormen of integriteitskwesties én voor vertrouwelijk sparren over andere onderwerpen. Gasunie heeft in Nederland zes interne vertrouwenspersonen, verspreid over de Gasunie-locaties, die vertrouwelijk kunnen worden geraadpleegd, plus één externe vertrouwenspersoon, waarvoor hetzelfde geldt.

Gedragswijzer Samen Werken

Bij het opstellen van de Gedragswijzer was het uitgangspunt: welk gedrag hebben we nodig om onze ambities voor 2030 waar te kunnen maken? En wat verwachten we van elkaar op het gebied van integer handelen? De Gedragswijzer is tot stand gekomen in overleg met de raad van bestuur, het senior management en medewerkers van Gasunie via klankbordgroepen.

Op het bedrijfsintranet van Gasunie in Nederland zijn de volgende documenten over onze corporate governance beschikbaar:

- de Beleidsuitgangspunten omgaan met informatie;
- het GTS-reglement.

Beleidsuitgangspunten omgaan met informatie

Iedere Gasunie-medewerker dient zorgvuldig om te gaan met bedrijfsmiddelen en informatie. In dit kader zijn de “Beleidsuitgangspunten omgaan met informatie” opgesteld. Dit document geeft een overzicht van de belangrijkste regels voor het omgaan met informatie en de daartoe ter beschikking gestelde bedrijfsmiddelen binnen Gasunie.

GTS Reglement

Het GTS Reglement waarborgt dat medewerkers, die werken voor Gasunie Transport Services B.V. en toegang hebben tot vertrouwelijke informatie, ervoor zorgen dat die informatie niet ter beschikking komt of kan komen van derden. Dit document wordt jaarlijks door de medewerkers ondertekend en elke twee jaar vindt er een audit op naleving van het document plaats.

GUD-medewerkers ondertekenen bij aanvang van hun dienstverband een privacyverklaring. De GUD-arbeidsovereenkomsten bevatten een vertrouwelijkheidsclausule.

Governance en Management Control

Het Governance en Management Control-bouwwerk van Gasunie is gebaseerd op het Three Lines Model. Het uitgangspunt van dit model is dat het lijnmanagement (de eerste lijn) de operationele verantwoordelijkheid draagt voor het beheer van risico's. De tweede lijn bestaat uit specialisten die de eerste lijn ondersteunen en adviseren, zoals Risk Management, Control en Compliance. De derde lijn wordt tenslotte gevormd door Internal Audit die door middel van het uitvoeren van audits de werking en effectiviteit van het risicomanagement- en control-systeem beoordeelt.

Governance en Management Control bij Gasunie

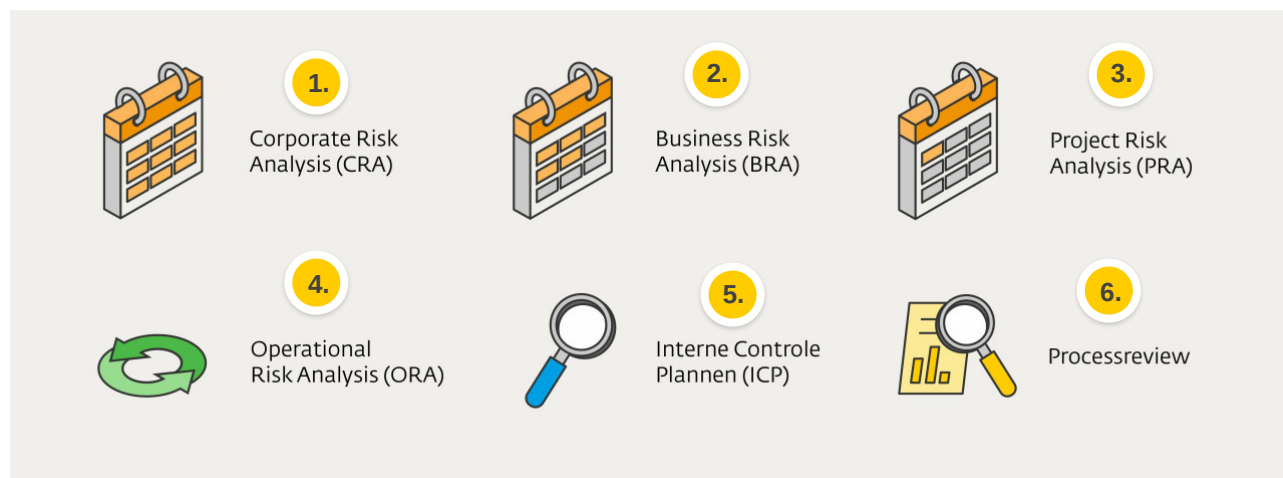
De raad van bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor het risicomanagement en legt daarover verantwoording af aan de raad van commissarissen. De raad van commissarissen spreekt op regelmatige basis met (leden van) de raad van bestuur over Governance en Management Control, waarbij onder meer belangrijke risico's en uitkomsten van audits worden besproken. Risicomanagement is daarmee een activiteit die op alle niveaus in de organisatie terugkomt.

Risicomanagement

Belangrijke aspecten in de uitvoering van risicomanagement zijn het vaststellen van de corporate risicobereidheid en het uitvoeren van risicoanalyses op verschillende niveaus in de organisatie. De corporate risicobereidheid en de corporate risicoanalyse worden hieronder in meer detail beschreven.

De raad van bestuur stelt ieder jaar de risicobereidheid vast ten aanzien van de drie pijlers van de strategie. Op deze wijze doen we een uitspraak over de mate waarin de organisatie bereid is om risico's te nemen ten behoeve van het behalen van de strategische doelen. Daarnaast hanteren we een aantal algemene principes die de Strategische Pijlers overstijgen en waaraan we als organisatie te allen tijde moeten voldoen. De risicobereidheid dient als leidraad in strategische en operationele besluitvorming.

Gasunie hanteert een aantal instrumenten om risico's in kaart te brengen

1. Corporate Risk Analysis (CRA)

In de CRA analyseren we jaarlijks de belangrijkste strategische en operationele risico's die het realiseren van onze strategie op middellange tot lange termijn in de weg kunnen staan en/of de uitvoering van onze bedrijfsprocessen negatief kunnen beïnvloeden. De CRA vormt een integraal onderdeel van ons corporate businessplan dat drie jaar vooruitkijkt en dat we elk jaar vernieuwen.

2. Business Risk Analysis (BRA)

Voor onze businessunits en serviceproviders voeren we jaarlijks een BRA uit. Deze bestaat uit (i) de corporate risico's die aan de betreffende businessunit of serviceprovider toegewezen zijn, en uit (ii) de risico's die specifiek van toepassing zijn op de businessunit respectievelijk serviceprovider. De BRA kijkt naar risico's op de korte tot middellange termijn en vormt een integraal onderdeel van de businessunit-plannen.

3. Project Risk Analysis (PRA)

Projectrisicoanalyses voeren we uit gedurende de verschillende fasen van een project. De belangrijkste projectrisico's verwerken we in de interne rapportages en controleplannen van de afdelingen die betrokken zijn bij deze projecten.

4. Operational Risk Analysis (ORA)

Operationele risicoanalyses voeren we uit op bedrijfsprocessen. De uitkomsten van ORA's verwerken we in de interne rapportages en controleplannen van de afdelingen die betrokken zijn bij deze processen.

5. Interne Controle Plannen (ICP)

Mitigerende maatregelen die worden genomen om in de operationele risicoanalyse gedefinieerde risico's te beheersen, moeten worden getoetst op effectiviteit. Dat doen we in interne controleplannen.

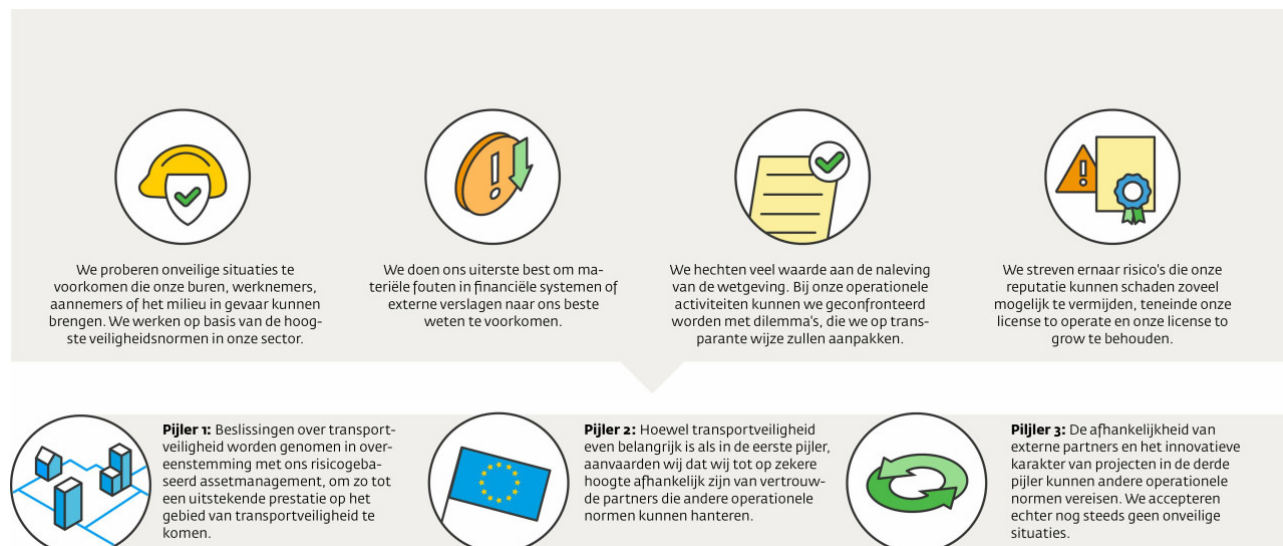
6. Processreview

Proceseigenaren doen jaarlijkse een procesreview. Aan de hand van een checklist beoordelen ze of ze 'in control' zijn en of er verbetermogelijkheden zijn. De eigenaar wordt hierbij ondersteund door de procesbeheerder en andere experts. Blijkt uit de procesreview dat het goed is om meer zicht te krijgen op eventuele risico's? Bijvoorbeeld omdat de context van het proces is veranderd? Dan starten we een Operationele Risico Analyse (ORA).

Algemene Principes

We proberen onveilige situaties te voorkomen die onze naasten, medewerkers, aannemers of de omgeving in gevaar kunnen brengen. We handelen op basis van de hoogste veiligheidsstandaarden in onze sector. We doen ons uiterste best om materiële fouten in financiële systemen of externe rapportages te voorkomen en we zijn niet bereid om risico's te nemen die onze toegang tot financiële markten zouden kunnen beperken.

Onze algemene principes als het gaat om veiligheid

We hechten grote waarde aan de naleving van de wet. In onze operationele activiteiten kunnen we geconfronteerd worden met dilemma's, waar we vervolgens op transparante wijze mee omgaan. We proberen risico's te vermijden die onze reputatie kunnen beschadigen ten behoeve van het behouden van onze *licence to operate* en onze *licence to grow*.

Veranderende kijk op risico

Door de turbulente ontwikkelingen op de Europese gasmarkt is onze kijk op risico veranderd. Het EemsEnergyTerminal-project laat zien dat we bereid en in staat zijn om risico's te nemen om de transportzekerheid te vergroten. Het risico dat onze CO₂-emissies door EemsEnergyTerminal hoger uitvallen en daarmee afbreuk doen aan onze reputatie, nemen we ook voor lief.

Gasunie's kijk op risico's

		Categorie					
		Strategisch		Operationeel		Reporting	Compliance
		Financieel	Reputatie	Transport zekerheid	VGM	Financieel	Wet- en regelgeving
Pijlers	 1. Pijler 1						
	 2. Pijler 2						
	 3. Pijler 3						

1. Pijler 1

Het lage gereguleerde rendement in de eerste pijler gaat gepaard met een risicomijdend financieel profiel. Voordat strategische investeringsbeslissingen worden genomen, moeten eerst de inkomsten worden veiliggesteld.

2. Pijler 2

Financiële risico's met betrekking tot strategische investeringen zijn gebaseerd op een algemeen aanvaardbaar evenwicht tussen risico en rendement. Strategische investeringen worden beoordeeld op hun publieke relevantie, maatschappelijk effect en bijdrage aan de ondersteuning van de voorzieningszekerheid in Europa.

3. Pijler 3

Ondernemerschap is vereist voor onze waardecreatie op lange termijn, wat neerkomt op een hogere financiële risicobereidheid voor strategische investeringen. Wij zijn bereid meer onzekerheid over het verwachte rendement te aanvaarden met het oog op de ontwikkeling van toekomstige bedrijfsmodellen.

Inschattingen van risico's

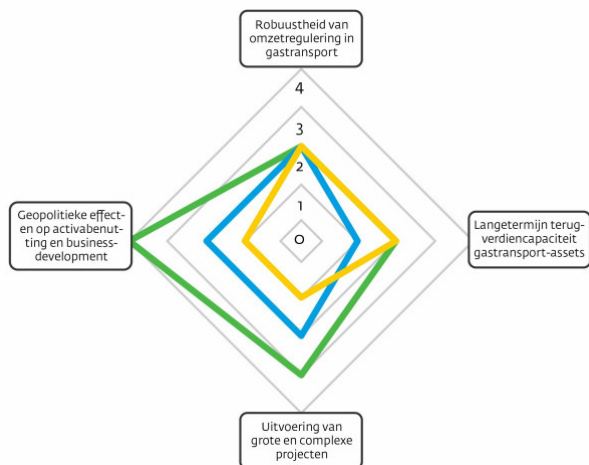
In onderstaand overzicht presenteren we een beknopt overzicht van de actuele corporate risico's en onze verwachting hoe deze risico's zich gaan ontwikkelen. Alle gepresenteerde risico's hebben een potentieel significante materiële impact op het behalen van de strategische doelstellingen of op de uitvoering van bedrijfsprocessen.

Onze strategische risico's

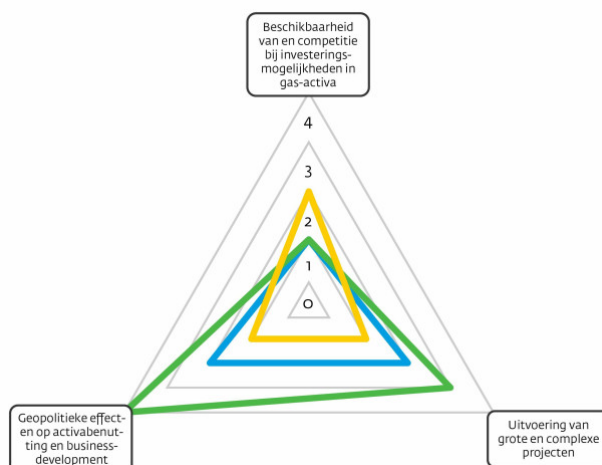
● 2021
 ● 2022
 ● Doel
 1 = laag risico
 4 = hoog risico

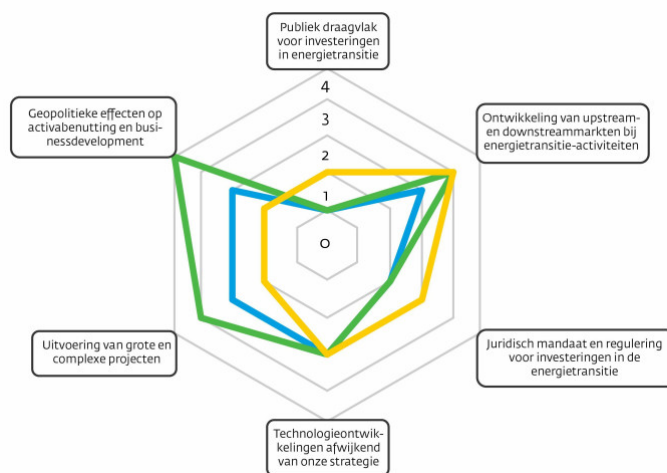
Optimaliseren infrastructuur:
Externe uitdagingen aangaan met
veerkracht en aanpassing

Europees verbindend:
Succesvol voorzieningszekerheid
handhaven in onzekere omgeving

Versnellen energietransitie:
Kansen grijpen die ontstaan door toenemende
publieke steun voor de energietransitie

Onze strategische risico's

Wat is het risico?	Hoe managen we het risico?
Robuustheid van omzetregering in gastransport	In dialoog blijven met toezichthouders en andere belanghebbenden om regulering te optimaliseren in de context van een dalende benutting van de assets
	Optimaliseren van assetmanagement in termen van kosten- en risico-efficiëntie
	Bevorderen van internationale marktintegratie
	Bevorderen van alternatieve benutting van de assets (bijvoorbeeld biomethaan en waterstof)
Lange-termijn terugverdien capaciteit van gastransport-assets	In dialoog blijven met toezichthouders en andere belanghebbenden om regulering te optimaliseren in de context van efficiëntie-vereisten en afschrijvingstermijnen
	Bevorderen van alternatieve benutting van de assets (bijvoorbeeld biomethaan en waterstof)
	Rekening houden met de mogelijke omschakeling naar waterstof bij de aanleg van nieuwe pijpleidingen
Beschikbaarheid van, en competitie bij, investeringsmogelijkheden in gas-activa	Actief monitoren en voorbereiden van investeringsmogelijkheden en onderhouden van relaties met relevante partijen
	Onderzoeken brownfield-businessdevelopment voor bestaande assets
	Onderzoeken van hergebruik van assets voor alternatieve energiedragers
Publiek draagvlak voor investeringen in de energietransitie	Versterken van stakeholdermanagement en maatschappelijke betrokkenheid
	Uitdragen van Gasunie's narratief in maatschappelijke discussies over de energietransitie
Ontwikkeling van upstream- en downstreammarkten bij energietransitie-activiteiten	Zelf investeren in diverse onderdelen van de waardeketen (binnen wettelijke grenzen)
	Nauwe samenwerking met partijen in de waardeketen
	Ontwikkelen van initiatieven om de vraag in de gehele waardeketen te stimuleren
	Communicatie met overheden over belang van marktstimulatie
Juridisch mandaat en regulering voor investeringen in de energietransitie	Waarborgen van nadrukkelijke aandacht voor Public Affairs-representatie in Nederland en de EU
	Uitbreiden van Public Affairs-representatie in Duitsland
	Versterken van samenwerking met andere netbeheerders op Europees niveau
Technologie-ontwikkelingen afwijkend van onze strategie	Aandacht voor diversificatie in New Energy-portfolio
	Actief portfoliobeheer in New Energy-portfolio (periodieke evaluatie)
	Verwerken van technologische ontwikkelingen in strategieherzieningen
Reputatie in relatie tot de uitvoering van grote en complexe projecten	Waarborgen van adequate allocatie van financiële en persoonlijke middelen voor projecten met een grote maatschappelijke impact
	Strikt handhaven van hoge kwaliteitsstandaarden en gedragscodes op het gebied van projectmanagement
	Versterking van scenario-ontwikkeling in vroege projectfasen
	Aandacht voor actief contractmanagement in de uitvoering van projecten (bijv. project Nieuwe Inkoopstrategie)

Onze strategische risico's

Wat is het risico?	Hoe managen we het risico?
Geopolitieke effecten op activabenuutting en businessdevelopment	Integratie-initiatieven van projectprocessen tussen afdelingen
	Meer Europese/internationale integratie om transportzekerheid te blijven garanderen
	Flexibele inzet van bestaande assets (bijvoorbeeld nieuwe leveringsroutes voor LNG)
	Onderhouden van relaties met (inter)nationale stakeholders
	Aandacht voor internationale vertegenwoordiging en samenwerkingen
	Uitvoeren van geopolitieke scenarioanalyses en verwerken daarvan in contracten, besluitvorming en bedrijfsprocessen
	Uitdragen van onze visie op Gasunie's rol in toekomstige energiemarkten

Onze operationele risico's

Wat is het risico?	Hoe managen we het risico?
Risico	Samenvatting van responsemaatregelen
Onvoldoende naleving ESG met invloed op reputatie of financiering	Prioriteit geven aan energie-efficiëntie en methaanreductie
	Uitgeven van groene obligaties met ESG-voorwaarden
	Hanteren van transparantie in ESG-prestaties
ICT Security	Handhaven van verhoogde paraatheid voor cybersecurity-dreigingen
	Organiseren van diverse bewustwordingsprogramma's en opleidingen voor medewerkers
	Organiseren van operationele scenario's en stresstests op kritische processen
	Up-to-date blijven op het gebied van certificeringen, software, kennis, ontwikkelingen, et cetera
Veiligheid, Gezondheid, en Milieu	Toepassen van Gasunie's Technische Standaarden
	Bevorderen van aandacht voor VGM-prestaties van aannemers en leveranciers
	Optimaliseren van leveranciersinspecties
	Toepassen van risicogebaseerd assetmanagement
Personeel en organisatorische verandering	Intern optimaliseren van Strategische Personeelsplanning met het oog op de hoge projecten-werklast de komende jaren
	Continue aandacht voor duurzame inzetbaarheid (permanente educatie, omscholing, arbeidsvoorwaarden) en talentontwikkeling
	Intensiveren aandacht voor positionering Gasunie als werkgever en professionalisering van rekrutering
	Focus op ontwikkeling van management en leiderschap (IMPULS-programma)
	Verbetering van onboarding proces voor de grote aantallen nieuwe werknemers
	Verder verkennen van organisatie en werkomgeving op basis van hybride werkvormen
Fraude	Inbouwen van voldoende checks & balances bij fraudegevoelige processen
	Integreren van het onderwerp fraude in diverse bewustwordingsprogramma's en simulaties
	Integreren van frauderisico's in operationele risicoanalyses
	Verdere ontwikkeling van bestaande bewustwordingsprogramma's
Supply chains	Hanteren van beleidsregels voor beperkt aantal leveranciers voor cruciale onderdelen
	Onderhouden van regelmatige contacten met leveranciers van cruciale onderdelen
	Versterking van relaties met leveranciers van cruciale onderdelen
	Eerdere integratie van supply chain binnen projecten
Kredietrisico	Toepassen van interne beleidsregels voor kredietrisicobeheer
	Centralisatie van kredietrisicobeheer in de organisatie
	Actief monitoren van kredietwaardigheid van geselecteerde partijen

Risicobeheersing - terugblik op 2022

- De oorlog in Oekraïne, hoge energieprijzen en krapte in toeleveringsketens hebben onzekerheid gecreëerd die veel impact heeft op onze operationele processen en onze projecten. We zijn hier goed mee omgegaan door heldere prioriteiten te stellen met betrekking tot leveringszekerheid en het waarborgen van onze assets. De impact van de ontwikkelingen op onze projecten is dat reikwijdte, planningen en budgetten moesten worden aangepast;
- Op corporate niveau zijn we in 2022 gestart met een programma om een uniform risico- en kansen-proces neer te zetten binnen Gasunie.
- Op projectniveau hebben we in 2022 verder gewerkt aan de introductie van verbeterde en uniforme processen en standaarden en intensievere support voor projecten;
- Risicomanagement wordt steeds meer gezien als een essentieel onderdeel van de besluitvorming. Een concreet voorbeeld hiervan is de introductie van verplichte Value Assurance Reviews voor grote projecten.

Risicobeheersing - vooruitblik op 2023

- De publieke steun voor de energietransitie groeit sterk, mede door de noodzaak van onafhankelijkheid van Russisch gas;
- Alle energietransitieprojecten kampen met risico's met betrekking tot marktontwikkeling. Dit kan plannen vertragen. De rol van de overheid is hierin zeer belangrijk;
- Onzekerheden in toeleveringsketens en de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel voor Gasunie, maar ook haar partners en aannemers, blijft de komende jaren bestaan;
- We zetten onze lopende initiatieven rondom het versterken van risicomanagement in 2023 door. Dit betekent dat we meer integratie met andere afdelingen gaan creëren, en met meer mensen meer projecten kunnen helpen om hun risico's in kaart te brengen en goed te managen.

Onze projectrisico's

In 2022 is gewerkt aan het verder professionaliseren van risk management binnen de projecten. De uitdaging hier is om de grote hoeveelheid werk die we in de komende jaren willen realiseren goed te coördineren en te zorgen dat projecten leren van elkaar. Om dit te bereiken is er in 2022 een eenduidig risk management framework ontwikkeld dat alle projecten eenzelfde structuur geeft om met hun risico's om te gaan. Daarnaast is meer support beschikbaar voor projecten om risicomanagement effectief in te richten en vanaf de start in beheersing te blijven van de risico's.

Inschatting van kansen

Risicomanagement binnen Gasunie richt zich op zowel het herkennen van bedreigingen als kansen voor de organisatie. Met name de aandacht voor het realiseren van kansen is toegenomen in de afgelopen jaren, zoals te zien is in de groeiende projectenportfolio, de support die Gasunie levert aan partners voor het ontwikkelen van nieuwe technologieën om de energietransitie te versnellen en de Gasunie Green Deals, waarmee Gasunie haar maatschappelijke waardecreatie wil vergroten. Ook naar de toekomst toe willen we het herkennen en realiseren van kansen vanuit ons risicomanagement proces verder ontwikkelen, zoals bijvoorbeeld binnen het ontwerp- en bouwproces van onze projecten.

Compliancemanagement

Compliance bij Gasunie richt zich op het bevorderen en handhaven van de naleving van (inter)nationale wet- en regelgeving, van procedures, normen en interne regels. Het doel van compliance is de integriteit van de organisatie te borgen, het bestuur en de medewerkers te beschermen en het voorkomen van (risico's op) wettelijke en regulatoire sancties, materieel financieel verlies en reputatieschade van de organisatie.

Het compliancemanagementsysteem van Gasunie is gebaseerd op de internationale richtlijn voor compliancemanagement en vastgelegd in ons compliancestatuut. Het statuut beschrijft de verantwoordelijkheden voor compliance en de monitoring van en rapportage over compliance. Alle medewerkers van Gasunie zijn verantwoordelijk voor en aanspreekbaar op hun eigen gedrag. De (unit)managers zijn als 'first line' verantwoordelijk voor de naleving van regels in hun unit of afdeling. De corporate compliance officer heeft als 'second line' een onafhankelijke rol en rapporteert direct aan de raad van bestuur. Er wordt jaarlijks gerapporteerd over het compliancesysteem aan de raad van commissarissen via de Compliance-brief.

Resultaten Compliancebeleid

Gasunie heeft meerdere vertrouwenspersonen, verspreid over de Gasunie-locaties, die vertrouwelijk kunnen worden geraadpleegd. Ook is er een externe coördinator voor de vertrouwenspersonen. In 2022 hebben zich in totaal 29 mensen (2021: 19) bij de vertrouwenspersonen gemeld. Zij hebben in totaal 37 (16) onderwerpen aangekaart, waarvan 23 (13) met betrekking tot ongewenste omgangsvormen, 2 (3) met betrekking tot integriteitskwesaties en 12 (8) met betrekking tot overige onderwerpen (arbeidsconflicten, psychosociale klachten, privé).

Het gestegen aantal meldingen hangt mogelijk samen met de grotere aandacht voor ongewenst gedrag in de media en de groei van het personeelsbestand. Daarnaast hebben de vertrouwenspersonen in 2022 werk gemaakt van het vergroten van hun zichtbaarheid, onder andere door het geven van een groot aantal presentaties aan afdelingen.

Alle leidinggevendenden binnen de Nederlandse geledingen van Gasunie hebben in 2022 een e-learning met betrekking tot ongewenste omgangsvormen gevolgd. Ook bieden we aan alle medewerkers de zogeheten Active Bystander-training aan. In 2022 hebben we negen van deze trainingen georganiseerd waaraan circa 180 collega's deelnamen.

In 2022 is er in het kader van de Meld wat mis is-Regeling 1 melding gedaan bij de onderzoekscommissie. Er is geen onderzoek uitgevoerd omdat de melder de melding heeft ingetrokken voordat de onderzoekscommissie een onderzoek kon starten. Reden voor intrekking was dat de betreffende kwestie reeds was opgelost.

In 2022 zijn er geen gevallen van omkoping of corruptie geconstateerd, in Nederland noch in Duitsland.

Verslag van de raad van commissarissen

Als raad van commissarissen (hierna RvC of raad) houden wij toezicht op en staan de bestuurders met raad gevraagd en ongevraagd terzijde met betrekking tot het formuleren en realiseren van de doelstellingen, strategie en het beleid van N.V. Nederlandse Gasunie. Wij treden op als werkgever van de statutaire leden van de raad van bestuur (RvB). De RvC richt zich op het belang van de vennootschap en weegt daartoe de belangen van de bij de vennootschap betrokkenen, zoals: aandeelhouder, medewerkers, directe en indirecte klanten en de maatschappij ("het publieke belang").

Onze werkzaamheden

Respons op Oekraïne-oorlog

De Russische inval in Oekraïne eind februari 2022 had directe gevolgen voor de activiteiten van Gasunie. Bijvoorbeeld op het vlak van leveringszekerheid van gas, veiligheid van onze leidingen en andere risico's. De raad heeft zich vanaf het begin van de crisis regelmatig laten informeren en met de RvB gesproken over verschillende aspecten van veiligheid, crisisrespons en -beheersing. Van een aparte categorie was de snelle ontwikkeling van projecten om de import van LNG mogelijk te maken: de realisatie van een nieuwe tijdelijke LNG-terminal in de Eemshaven en de uitbreiding van Gate terminal met 33% waarmee in de Nederlandse huishoudelijke gasvraag kan worden voorzien, en de voorgenomen nieuwe terminal in Brunsbüttel.

Met name bij EemsEnergyTerminal en het investeringsbesluit (zoals voorgelegd aan de aandeelhouder) voor Brunsbüttel heeft de raad samen met de RvB de risicobereidheid aanzienlijk verhoogd in een bewuste afweging voor publieke waarde: het zekerstellen van voldoende aanvoer van gas in de komende winter en zo spoedig mogelijk bereiken van een onafhankelijker positie ten aanzien van Russisch gas in Noordwest-Europa. Hierbij was de focus voor Gasunie primair op het zorgdragen van de transportzekerheid.

Gasunie heeft marktanalyses uitgebracht en voorwaarden aangegeven voor voldoende gaslevering, zoals vraagreductie en het vullen van gasopslagen. Deze waren primair bedoeld als informatiebron voor de overheid. Maar door het publiek delen van deze informatie hebben ze ook bijgedragen aan het bredere debat over het (toekomstige) energiesysteem. We complimenteren de RvB en alle medewerkers voor de ongekennde inzet bij de uitzonderlijke maatregelen om de gevolgen van de oorlog voor de gasmarkt te mitigeren. Nu het ernaar uitziet dat de oorlog voorlopig nog voortduurt en het gasaanbod ook in 2023 en 2024 krap blijft, zullen ook deze jaren de nodige uitdagingen voor Gasunie met zich meebrengen.

Planrealisatie 2022

In de reguliere besprekingen van de RvC en RvB en de Auditcommissie is elk kwartaal de realisatie van het businessplan voor 2022 gemonitord. Het resultaat over 2022 staat in het teken van de gascrisis, met hoge capaciteitsveilingopbrengsten bij de netbeheerders in Nederland en Duitsland, hoge eigen energiekosten en extra inkomsten bij de BBL-pijpijn als gevolg van een omgekeerde richting van de gasstromen. De operationele en veiligheidsprestaties hebben de targetwaarde niet gehaald. Dit kan deels worden verklaard door een groeiend aantal projecten in uitvoering, maar vergt aandacht in 2023.

De bouw van de stikstofinstallatie heeft meerdere malen vertraging opgelopen. De oplevering is nu voorzien in 2023. De COVID-19-crisis en vertraging in de aanvoer van bouwmaterialen en bouwcomponenten zijn hier een voorname oorzaak van, samen met een slechte onderlinge verstandhouding tussen hoofdaannemer en onderaannemer. Met name dit laatste zorgt voor frustraties. De raad heeft de RvB bijgestaan in de aanpak van de discussies om de bouw zo spoedig mogelijk, veilig en zorgvuldig af te ronden. Na oplevering zullen we samen met de RvB de lessen trekken uit dit project en bezien waar processen in de toekomst verbeterd kunnen en moeten worden om herhaling te voorkomen.

De raad heeft in 2022 meerdere besluiten goedgekeurd. Naast investeringen in het gereguleerde domein (netwerkaansluitingen) waren dit de (conditionele) besluiten voor onder meer Porthos CO₂-opslag, Brunsbüttel LNG, uitbreiding Gate en EemsEnergyTerminal. Voor het waterstoftransportnetwerk zal bij voldoende marktvraag gefaseerd worden besloten, hiervoor is het investeringsraamwerk met het ministerie van EZK vastgelegd. Dit vergde extra discussies en een bijzondere goedkeuring, aangezien met dit raamwerk en de gecommuniceerde mijlpalen (2026-2028-2030) het traject qua financiële randvoorwaarden grotendeels vastligt voor de komende jaren.

De raad ziet in het algemeen dat de investeringsafwegingen veranderen. Veel risico's kunnen niet worden gemitigeerd terwijl er door de urgentie van de energietransitie en het maatschappelijk belang toch concrete stappen voorwaarts moeten worden gezet. In het afgelopen jaar 2022 zijn bijvoorbeeld al meerdere positieve investeringsbesluiten genomen met expliciet afgewogen grotere financiële risico's, omdat anders het maatschappelijke relevante project niet tijdig of geheel niet zou doorgaan. Deze verandering van afweging is niet alleen een gevolg van de oorlog in Oekraïne en de afbouw van Russisch gas, maar ook vanuit de groeiende urgentie de energietransitie op snelheid te brengen.

Businessplan 2023–2025

Het businessplan staat voor een groot deel in het teken van het realiseren van de Visie 2030 en de bijdrage van Gasunie aan de internationale klimaatdoelstellingen (Parijs) en het Nederlandse Klimaatakkoord. De investeringen komen bij dit scenario op circa € 8,5 miljard tot 2030. Daarnaast zijn de financiële effecten en onzekerheden zichtbaar van het reguleringsmethodebesluit (waartegen Gasunie en andere marktpartijen bezwaar hebben gemaakt), hoge gasprijzen en de regulatoire verrekeningen van hoge capaciteitsinkomsten (extra veilinginkomsten) in het boekjaar 2022.

Het realiseren van de Visie 2030 leidt tot een transitiepad met oplopend tot 22 megaton vermeden CO₂ in 2030. De voornaamste bijdragen komen van het realiseren van het Nederlandse waterstofnetwerk, de CO₂-opslagprojecten Porthos en Aramis en groengasprojecten. De doelstellingen, tempo en investeringen in het transitiepad (zie hoofdstuk x in dit verslag) geven een concreet beeld van de Gasunie-inzet. Deze marsroute is ambitieus en met veel inzet haalbaar, maar ligt ook bezaaid met interne en externe onzekerheden. Onzekerheden van de energietransitie, projectrealisaties, marktacceptatie, regulering, geopolitieke ontwikkelingen, marktprijzen.

Gasunie probeert een belangrijke tempobepalende partij te zijn, maar staat hier niet alleen aan het roer. Het gaat niet alleen om 'standalone'-projecten, maar om waardeketens met meerdere spelers die de komende jaren van de grond moeten komen. De samenwerking met partners en het inspelen op externe ontwikkelingen is cruciaal. In onze discussies over het businessplan is veel gesproken over de ambities, de gevolgen en benodigdheden voor de organisatie en scenario's om de onzekerheden in kaart te brengen en hun gevolgen voor de wendbaarheid, financierbaarheid, winstgevendheid en kasstroom.

Het businessplan en de Visie 2030 transformeert Gasunie van een aardgastransportbedrijf tot een energie-infrastructuurbedrijf, opererend in geïntegreerde duurzame-energiesystemen en met internationale verbindingen en belangen. Deze transformatie is groot. Het is een transformatie naar een ander activiteiten-, geografisch, financieel en risicoprofiel. Het is een transformatie in de inhoud van werk voor medewerkers en van de cultuur in de organisatie. Van Gasunie als organisatie die faciliteert op de achtergrond naar Gasunie als toekomstgericht verbinder voor de energietransitie, naar buiten gericht en slagvaardig. Als raad steunen we de urgentie en moed die Gasunie toont en proberen we de RvB bij te staan door onze adviserende en controlerende taak.

Overleggen met de ondernemingsraad

Gedurende 2022 hebben individuele leden van de raad een tweetal overlegvergaderingen met de ondernemingsraad (OR) bijgewoond. Ook is het dit jaar gelukkig weer mogelijk geweest om het najaarsgesprek met de ondernemingsraad fysiek te laten plaatsvinden in aanwezigheid van alle commissarissen. In verschillende gespreksrondes aan deeltafels zijn er vrijelijk gedachten uitgewisseld over de koers van Gasunie en de daarbij horende uitdagingen voor de organisatie. Dit gesprek wordt als zeer nuttig ervaren door iedereen.

Met de OR is meerdere malen voorbereidend overleg gevoerd voor de rekrutering van een nieuwe voordrachtscommissaris, die in 2023 ter vervanging van Dirk Jan van den Berg moet worden benoemd door de aandeelhouder.

Overleggen met de aandeelhouder

Met het ministerie van Financiën is meermaals informeel overlegd en tweemaal formeel, in het voorjaar en najaar. Als aandeelhouder heeft het departement een cruciale faciliterende rol gespeeld bij de besluiten rond de LNG-capaciteit in Nederland en Duitsland, het Porthos-project en het tot stand brengen van de raamwerkafspraken voor de uitrol van het waterstofnetwerk. Met de aandeelhouder is veelvuldig overleg geweest over de afwegingen die Gasunie (en de aandeelhouder en partners van Gasunie) moet maken ten aanzien van risico's, rendement en publieke waarde. Deze afwegingen, in de context van de urgentie van de energietransitie en de afbouw van Russisch gas moeten transparant en verantwoordbaar worden gemaakt, zowel in individuele investeringsbesluiten als op het totale bedrijfsniveau. Hiertoe zijn de investeringstemplates en de scenario's in het businessplan verbeterd. Ook is de aandeelhouder betrokken geweest bij de discussies van RvB en raad over de transitiepad-methodologie en de rapportage van maatschappelijke en economische waardecreatie.

Jaarrekening 2022

De raad heeft het jaarverslag 2022 besproken en na kennisneming van het positieve advies van de Audit Commissie en de goedkeurende controleverklaring van de externe accountant PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., besloten de jaarrekening over 2022 ter vaststelling aan te bieden aan de algemene vergadering. Tevens steunt de raad het voorstel van de RvB om van de nettowinst € 200 miljoen uit te keren als dividend en € 355 miljoen toe te voegen aan de overige reserves.

Samenwerking RvC-RvB, externe evaluatie

De samenwerking en interactie tussen RvC en RvB is dit jaar, met name naar aanleiding van alle extra leveringszekerheid- en energietransitieprojecten zeer intensief geweest. Op een aantal punten hebben we onze governance veranderd het afgelopen jaar. Dit zijn onder meer: het opnemen van maatschappelijke-waardedoelstellingen en de CO₂-reductie volgens de Transition Pathway-methodologie, verbeterde standaard-investeringsvoorstellen, meer aandacht voor strategische risico's en scenario's, monitoren van de voortgang op het Strategisch Personeelsplan en het toevoegen van internationale (met name Duitse) diversiteit aan de raad.

De (externe) evaluatie geeft aan dat de RvC goed functioneert. Agendapunten die uit de evaluatie voortkomen, voor verdere uitwerking in 2023, zijn onder andere het gebruik van scenarioanalyses en het gezamenlijk met stakeholders opbouwen van het beeld van de externe onzekerheden waarmee de activiteiten te maken hebben. Daarnaast leidt de evaluatie tot een actiepunt voor RvB en RvC om meer explicitering te krijgen van de nieuwe balans van risico-rendement-publieke waarde. Het is belangrijk dat ook de aandeelhouder hierin wordt betrokken. Het Staatsdeelnemingenbeleid heeft meer dan ooit focus op publieke waarde en de energietransitie als het gaat om de rol die bedrijven als Gasunie, TenneT en andere staatsdeelnemingen worden geacht te spelen.

Samenstelling en besprekingen

Anja Mutsaers en Johannes Meier zijn inmiddels beiden alweer geruime tijd (sinds najaar 2021) lid van de RvC. We zijn zeer verheugd met hun inbreng van kennis en ervaring en de impuls aan diversiteit en professionaliteit die zij ieder op eigen wijze geven. Ate Visser is bij de aandeelhoudersvergadering van 29 maart 2022 herbenoemd voor een nieuwe periode van vier jaar. Carolina Wieringa is voorgedragen voor herbenoeming in 2023. Voor de opvolging van Dirk Jan van den Berg, die de RvC begin 2023 reglementair na twee termijnen verlaat, is het rekruteringsproces in volle gang.

Kerncompetenties raad van commissarissen

Gebieden waarop de leden van de raad van commissarissen bijzondere vaardigheid of deskundigheid hebben.

Vaardigheid/ervaring	Pieter Duisenberg	Dirk Jan van den Berg	Carolina Wieringa	Ate Visser	Johannes Meier	Anja Mutsaers
Raad van bestuur	•	•	•	•	•	•
Netwerken, infrastructuur				•		
Energietransitie	•				•	•
Leveringszekerheid				•		
Financiën	•		•	•	•	
MVO			•		•	
Bedrijfstransformaties	•	•				
Digitale bedrijfsprocessen			•		•	
Cyberveiligheid			•		•	
Technologie, innovatie				•	•	
Juridisch		•				•
Diversiteitsinformatie:						
Geslacht	man	man	vrouw	man	man	vrouw
Geboortejaar	1967	1953	1970	1956	1963	1970
Nationaliteit	Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands	Duits	Nederlands

De raad vergaderde in 2022 (fysiek en online) twaalf maal. Daarnaast werd eenmaal plenair vergaderd met de voltallige RvC en ondernemingsraad. Ook zijn leden van de RvC aangeschoven bij overlegvergaderingen van de OR. Leden van de raad hadden werkbezoeken aan de stikstofinstallatie (bestaand en in aanbouw) Zuidbroek, EnergyStock en HyStock. De voorzitter RvC participeerde in een rondetafelgesprek met RvC-voorzitters van Nederlandse bedrijven die een voorname rol spelen in de energietransitie. Naast eigen individuele permanente educatie-activiteiten van leden, organiseren de RvB en RvC ook jaarlijks een aantal gezamenlijke sessies. In 2022 zijn er verdiepingssessies gehouden over: besluitvorming in een onzekere context (anti-fragiliteit), besluitvormingsstructuren, gereguleerde gasmarkten en geopolitiek.

Aanwezigheid bij vergaderingen RvC en commissies	RvC	AC	BBC	Opmerking
Pieter Duisenberg	12/12		6/6	
Dirk Jan van den Berg	12/12		6/6	
Martika Jonk	3/5		1/1	tot AvA 2022
Johannes Meier	12/12	5/5		
Anja Mutsaers	12/12		6/6	
Willem Schoeber	3/5	1/1		tot AvA 2022
Ate Visser	12/12	5/5		
Carolina Wielinga	8/12	5/5		

Belonings- & selectie/benoemingscommissie (BBC)

Leden: Anja Mutsaers (voorzitter), Dirk Jan van den Berg, Pieter Duisenberg

De BBC heeft in 2022 zes maal digitaal vergaderd over reguliere onderwerpen, zoals de realisatie van de doelen voor de vaststelling van de variabele beloning over 2021, het vaststellen van nieuwe kwantitatieve en kwalitatieve doelen voor de variabele beloning van de RvB over 2022 en de remuneratieparagraaf voor het jaarverslag met betrekking tot 2021. Leden van de commissie hebben gedurende het jaar veel tijd besteed aan de opstart en eerste interviews voor de opvolging van Dirk Jan van den Berg. De discussies en bevindingen van de BBC worden gerapporteerd in de plenaire vergaderingen van de RvC. De vergaderstukken en notulen van de commissie worden aan alle commissarissen ter beschikking gesteld.

Wij zijn werkgever van de statutaire leden van de RvB en verantwoordelijk voor een goed functionerende RvB in zijn geheel. Daartoe voeren de leden van de BBC periodiek formele functioneringsgesprekken met alle leden van de RvB, het meest recent in januari 2023. Daarnaast kunnen we uit de vele contacten die we met de bestuurders hebben, maar ook met de ondernemingsraad en anderen binnen en buiten de organisatie ons ook anderszins een oordeel vormen over de wijze waarop het bestuur de onderneming leidt. De raad is van mening dat het functioneren van het bestuur goed is en goed past bij de fase waarin Gasunie zit.

De uitkomsten van de jaarlijkse beoordeling zijn van grote invloed op de hoogte van de uit te keren variabele beloning. Deze past ons inziens bij het belang dat de realisatie van de langetermijndoelen van de vennootschap heeft. Maar ook bij zaken als veiligheid, leveringszekerheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen; zaken die van belang zijn voor de *license to operate* van Gasunie. De bepaling van de uit te keren variabele beloning gebeurt door de voltallige raad op advies van de BBC.

Auditcommissie

Leden: Carolina Wielinga (voorzitter), Ate Visser, Johannes Meier

De Auditcommissie ondersteunt de RvC met het toezicht op, onder meer, de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, het financiële verslagleggingsproces en de instelling en handhaving van daarbij horende interne procedures, de financiering van de vennootschap en de relatie met de in- en externe accountants. De Auditcommissie heeft in 2022 vijf keer vergaderd. Naast de leden van de commissie waren in de reguliere overlegvergaderingen de CFO, de interne auditor en de externe accountant steeds aanwezig, evenals de concerncontroller. Daarnaast heeft de commissie met de externe accountants en de interne auditor vergaderd buiten aanwezigheid van het management.

Op de agenda stonden reguliere onderwerpen zoals de periodieke interne en externe financiële rapportages, het businessplan, de fiscaliteit, de financiering, winstbestemming en dividend, de periodieke verslagen van de operational auditor en de vaststelling van zijn werkplan, het controleplan van de externe accountant, het jaarverslag 2021, inclusief de jaarrekening 2021, de management letter en het accountantsverslag, het Document of Representation van het bestuur, de risicomatrix en de beheersing van de belangrijkste risico's, de ontwikkelingen in de informatietechnologie en de organisatie en effectiviteit van de beveiliging met het oog op een veilig en betrouwbaar gastransport. De implementatie van SAP4HANA wordt in de Auditcommissie als speciaal project gevolgd. In 2022 heeft de procedure plaatsgevonden voor een nieuwe accountant geleid tot selectie van Ernst & Young. De overdracht is inmiddels in gang gezet, met het oog op overname van de controle-opdracht door EY met ingang van het verslagjaar 2023.

Ook in 2022 heeft de Auditcommissie nadrukkelijk aandacht besteed aan strategische risico's en informatieveiligheid. In het kader van de Oekraïne-oorlog is de aandacht hiervoor nog verder verscherpt. De voorzitter van de Auditcommissie spreekt voorafgaand aan de vergaderingen van de Auditcommissie rechtstreeks met de externe accountant, meestal in aanwezigheid van de CFO. De discussies en bevindingen van de Auditcommissie worden gerapporteerd in de plenaire vergaderingen van de RvC. De vergaderstukken en notulen van de commissie worden aan alle commissarissen ter beschikking gesteld.

Dank!

Met de RvB en de gehele organisatie delen we de teleurstelling over de vertraagde oplevering van de stikstofinstallatie, maar de raad is boven alles trots op de daadkracht waarmee Gasunie in dit jaar in reactie op de Oekraïne-oorlog heeft gehandeld en op de enorme voortgang die er is geboekt met de realisatie van de Visie 2030. Dank aan de hele organisatie!

Groningen, maart 2023

Raad van commissarissen van N.V. Nederlandse Gasunie

Pieter Duisenberg, voorzitter

Dirk Jan van den Berg, vicevoorzitter

Anja Mutsaers

Ate Visser

Carolina Wielinga

Johannes Meier

De raad van commissarissen van Gasunie. Van links naar rechts: Dirk Jan van den Berg, Ate Visser, Carolina Wielinga, Johannes Meier, Pieter Duisenberg en Anja Mutsaers.

Samenstelling raad van commissarissen

Drs. P.J. (Pieter) Duisenberg RC

(voorzitter RvC)

(1967, Nederlandse nationaliteit, man)

Datum eerste benoeming: 1 september 2019

Eerste termijn loopt af in 2024 (AvA)

Lid van de Belonings- & selectie/benoemingscommissie

Overige bestuursfuncties

- Voorzitter Vereniging Universiteiten van Nederland (UNL) (hoofdfunctie)
- Voorzitter Stichting van het Onderwijs (StvhO)
- Vice-voorzitter Dagelijks Bestuur Neth-Er
- Lid raad van toezicht Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB)
- Lid raad van commissarissen Stadion Feijenoord

Drs. D.J. (Dirk Jan) van den Berg

(vicevoorzitter RvC)

(1953, Nederlandse nationaliteit, man)

Datum eerste benoeming: 1 oktober 2014

Datum herbenoeming: 21 maart 2019 (AvA)

Datum aftreden: 29 maart 2023 (AvA)

Lid van de Belonings- & selectie/benoemingscommissie

Overige bestuursfuncties

- Voorzitter Zorgverzekeraars Nederland (hoofdfunctie)
- Voorzitter raad van toezicht NWO
- Lid raad van commissarissen Air France-KLM
- Voorzitter Atlantische Commissie
- Voorzitter raad van commissarissen FMO (Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.)
- Voorzitter van de Board van Tradesparent BV

Drs. C. (Carolina) Wielinga RA

(1970, Nederlandse nationaliteit, vrouw)

Datum eerste benoeming: 15 april 2019

Eerste termijn loopt af in 2023

Voorzitter van de Audit Commissie

Overige bestuursfuncties

- Chief Financial Officer BDR Thermea Group B.V. (hoofdfunctie)Chairman Supervisory Board NX Filtration

Ir. A.S. (Ate) Visser

(1956, Nederlandse nationaliteit, man)

Datum eerste benoeming: 6 juli 2018

Datum herbenoeming: 29 maart 2022 (AvA)

Lid van de Audit Commissie

Overige bestuursfuncties

- Lid Executive Advisory Council van RLG International Inc.
- Lid raad van commissarissen Stargate Oil Terminal Rotterdam B.V. (tot en met 31 december 2022)
- Director van Immaterial Ltd.
- Voorzitter van de Board van Recircle Ltd.
- Lid raad van advies van NL Space Campus

Prof. Dr. J. (Johannes) Meier

(1963, Duitse nationaliteit, man)

Datum eerste benoeming: 1 september 2021

Eerste termijn loopt af in 2025 (AvA)

Lid van de Audit Commissie

Overige bestuursfuncties

- Managing Director and Founder Xi GmbH (Gütersloh, Duitsland) (hoofdfunctie)
- Non-executive Director New Work SE (Hamburg, Duitsland)
- Chair Advisory Board Stiftung Mercator (Essen, Duitsland)
- Member Advisory Board Meridian Stiftung (Essen, Duitsland)
- Member of the Board Unicef Germany (Köln, Duitsland)

Mr. A.L.M. (Anja) Mutsaers

(1970, Nederlandse nationaliteit, vrouw)

Datum eerste benoeming: 1 december 2021

Eerste termijn loopt af in 2026 (AvA)

Voorzitter van de Belonings- & selectie/benoemingscommissie

Overige bestuursfuncties

- Bestuurslid De Brauw Blackstone Westbroek (hoofdfunctie)
- Lid raad van commissarissen Het Concertgebouw N.V.

Samenstelling raad van bestuur

J.J. (Han) Fennema, CEO en voorzitter van de raad van bestuur

(1964, Nederlandse nationaliteit, man)

Han Fennema is op 1 januari 2014 toegetreden tot de raad van bestuur. Op 1 maart 2014 nam hij de functie over van CEO en voorzitter van de raad van bestuur. Han Fennema is herbenoemd op 1 maart 2022.

Han Fennema heeft als voorzitter van de RvB een aantal specifieke taken en verantwoordelijkheden. Deze hangen nauw samen met de coördinerende rol van de CEO en zijn genoemd in artikel 4.2 van het Reglement houdende principes en *best practices* voor het bestuur. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor de business unit GUD en de afdelingen Human Resources, Corporate Business Development, Communicatie, Public Affairs, Audit en Veiligheid.

Han Fennema was van 2010 tot 2014 bestuursvoorzitter van Enexis, een functie die hij tussen 2011 en 2013 combineerde met het voorzitterschap van Netbeheer Nederland. Daarvoor werkte hij onder meer bij Eneco en Exxon Mobil. Han Fennema is als informaticus afgestudeerd aan de Universiteit van Twente.

Nevenfuncties

- Bestuurslid Koninklijke Vereniging van Gasfabrikanten in Nederland (KVGn) (tot 23 mei 2022)
- Lid raad van toezicht Hanzehogeschool in Groningen (vicevoorzitter)
- Lid aandeelhouderscommissie Nord Stream A.G. (tot 3 maart 2022)
- Lid International Supervisory Board Energy Delta Institute
- Lid adviesraad Clingendael International Energy Programme
- Lid Executive Committee International Gas Union (tot 27 oktober 2022)
- Lid strategische adviesraad TNO Energy Transition
- Bestuurslid Nederlands-Duitse Handelskamer

J. (Janneke) Hermes, CFO

(1978, Nederlandse nationaliteit, vrouw)

Janneke Hermes is sinds 1 oktober 2019 CFO en lid van de raad van bestuur. Binnen de raad van bestuur is Janneke Hermes verantwoordelijk voor de financiële verslaglegging en legt verantwoording hierover af aan de Audit Commissie en de raad van commissarissen. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor: Finance & Control, Treasury, Risk Management, Inkoop, ICT en Juridische Zaken.

Janneke Hermes heeft binnen Gasunie diverse leidinggevende functies bekleed. Zo was zij manager treasury control (2005-2007), manager arbeidsvoorwaarden (2014-2016) en sinds 2016 manager corporate finance. Janneke Hermes studeerde econometrie aan de Rijksuniversiteit Groningen en volgde het New Board Program van Nyenrode Business Universiteit.

Nevenfuncties

- Bestuurslid Pensioenfonds N.V. Nederlandse Gasunie (tot 1 juli 2022)
- Lid raad van toezicht Openbaar Onderwijs Groningen
- Lid Curatorium Executive Master of Finance & Control, Rijksuniversiteit Groningen

B.J. (Bart Jan) Hoevers, titulair lid

(1971, Nederlandse nationaliteit, man)

Bart Jan Hoevers is op 1 september 2017 toegetreden tot de raad van bestuur als titulair lid. Bart Jan Hoevers is herbenoemd op 1 september 2021. Bart Jan is algemeen directeur van Gasunie Transport Services B.V. Bart Jan Hoevers is binnen de raad van bestuur verantwoordelijk voor de aandachtsgebieden Unit Operations en Projects.

Bart Jan Hoevers is sinds 2007 werkzaam voor Gasunie, achtereenvolgens als projectmanager business development, manager regelgevende zaken en manager netwerkontwikkeling. Daarvoor werkte hij voor het ministerie van Financiën - met staatsdeelnemingen als aandachtsgebied - en De Nederlandsche Bank. Hoevers studeerde monetaire economie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Nevenfuncties

- Lid Ledenraad Netbeheer Nederland
- President European Network of Transmission System Operators for Gas
- Voorzitter raad van commissarissen BAS (Beheerder Afsprakenstelsel)

U. (Ulco) Vermeulen, titulaire lid

(1959, Nederlandse nationaliteit, man)

Ulco Vermeulen is op 1 mei 2016 toegetreden tot de raad van bestuur als titulaire lid. Hij is herbenoemd op 1 mei 2020. Ulco Vermeulen is directeur Business Development & Participations en verantwoordelijk voor het aandachtsgebied Participations. Vermeulen heeft economie gestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Nevenfuncties

- Lid raad van commissarissen Anthony Veder Group N.V.
- Lid raad van commissarissen ICE Endex Holding B.V.
- Bestuurslid Platform Groen Gas
- Lid International Supervisory Board Energy Delta Institute
- Lid raad van toezicht New Energy Coalition
- Bestuursvoorzitter TKI Gas
- Lid raad van commissarissen Ommelander Ziekenhuis Groningen

Hans Coenen nieuw lid RvB

Hans Coenen treedt per 1 april 2023 toe tot de raad van bestuur van Gasunie. Hij is benoemd voor een termijn van vier jaar en zal in de raad van bestuur Ulco Vermeulen opvolgen, die op eigen verzoek per 1 juli 2023 terugtreedt als bestuurslid verantwoordelijk voor business development en deelnemingen. Ulco Vermeulen blijft tot eind 2024 verbonden aan Gasunie als speciaal adviseur van de raad van bestuur met als aandachtsgebied de ontwikkeling van internationale waterstofketens. Hans Coenen werkt sinds 1990 bij Gasunie, meest recent als directeur business development en strategie.

Remuneratiebeleid raad van bestuur

Het remuneratiebeleid is door de algemene vergadering op 14 juli 2021 vastgesteld, op voordracht van de raad van commissarissen met inachtneming van het advies van de Belonings- & selectie/ benoemingscommissie. Er zijn geen wijzigingen doorgevoerd in het remuneratiebeleid van 2022 ten opzichte van voorgaande jaren.

Doelstellingen en principes van het remuneratiebeleid

Het remuneratiebeleid is gericht op het aantrekken, motiveren en vasthouden van bestuurders met de juiste kwaliteit en ervaring, zowel uit eigen kweek als bewezen talent uit de markt. De beloning reflecteert de verantwoordelijkheid die de bestuurders dragen, en is afgezet tegen geldende beloningsprincipes in de markt, zoals hierna wordt uitgelegd. Dit bestuurlijke talent is noodzakelijk voor het realiseren van de doelstellingen van de strategie van Gasunie. Bij de uitvoering van dit beleid gelden de volgende overwegingen:

- Met de Nederlandse Staat als enig aandeelhouder, past Gasunie in beginsel de uitgangspunten toe die gelden voor het beloningsbeleid van staatsdeelnemingen. Indien dit naar de mening van de raad van commissarissen tot onacceptabele risico's voor de onderneming leidt, zal de raad van commissarissen in overleg treden met de aandeelhouder.
- Voor het remuneratiepakket van bestuurders hanteert Gasunie een marktvergelijking op basis van een relevante arbeidsmarktreferentiegroep; deze groep bestaat uit (semi-) publieke, private en internationale ondernemingen die zich zowel qua grootte (aantal medewerkers, assets en omzet) als qua activiteiten in voldoende mate laten vergelijken met Gasunie. In de vergelijking zitten met name bedrijven uit de energie-, distributie-, installatie-, bouw- en ingenieursadviessector.
- De structuur van de bezoldiging van bestuurders wordt vastgesteld aan de hand van de marktvergelijking, waarbij aangesloten wordt bij de beloningsverhoudingen binnen de onderneming, zodat er een logisch doorlopende salarislijn is van de functies in de raad van bestuur naar de functies onder de raad van bestuur.
- De variabele beloning geldt afhankelijk van de realisatie van doelen op korte en lange termijn en op operationeel en strategisch gebied.

Beloningselementen

De remuneratie bestaat uit:

- een vast gedeelte (basisjaarsalaris);
- een variabel gedeelte, afhankelijk van het realiseren van zowel korte- als langetermijndoelstellingen, zoals in onderstaande teksten gespecificeerd;
- een werkgeversbijdrage in de pensioenpremie;
- overige secundaire arbeidsvoorwaarden.

Basisjaarsalaris

De raad van commissarissen limiteert bij benoeming van bestuurders de som van vast en variabel jaarsalaris tot het maximum van € 397.205 (niveau 2021) voor de voorzitter van de raad van bestuur. De raad van commissarissen bepaalt de jaarlijkse groei van het salaris. Als het maximumsalaris is bereikt, wordt verdere groei beperkt tot de structurele verhogingspercentages van de cao.

Variabele beloningselementen

De variabele beloningselementen zijn gebaseerd op het beloningsbeleid dat door de aandeelhouder is goedgekeurd. Het maximum van de variabele beloningselementen is 20% van het basisjaarsalaris. De doelen voor het behalen van deze beloningselementen worden jaarlijks vastgesteld. Ze moeten ambitieus zijn en de op langetermijn-waardecreatie gerichte strategie van de onderneming reflecteren. De realisatie van de doelstellingen wordt discretionair vastgesteld waarbij rekening wordt gehouden met alle omstandigheden en ontwikkelingen in het afgelopen jaar. De raad van commissarissen heeft de bevoegdheid om, binnen de hiervoor aangegeven limieten, de variabele bezoldiging aan te passen wanneer deze tot onbillijke uitkomsten leidt vanwege buitengewone omstandigheden in de prestatieperiode. De raad van commissarissen heeft eveneens de bevoegdheid de variabele beloning die is toegekend op basis van onjuiste (financiële) gegevens of 'incorrect gedrag' terug te vorderen van bestuurders.

De raad van commissarissen laat zich bij het bepalen van de prestatiecriteria, zowel voor de korte als voor de lange termijn, leiden door de strategische doelstellingen van Gasunie. Bij de vaststelling van de strategie wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de maatschappelijke functie van de activiteiten van Gasunie en de effecten op de samenleving. Ook daarvoor zijn prestatiecriteria ontwikkeld, gerelateerd aan veiligheid en transportzekerheid.

De variabele beloningselementen zijn verdeeld over vijf targets, elk met een weging van 4%. Vier reguliere targets hebben betrekking op het op een veilige, betaalbare en een betrouwbare manier realiseren van de bedrijfsdoelstellingen van Gasunie en op het wezenlijk verder brengen van het bedrijf in het realiseren van de lange termijn strategische doelstellingen. De RvC stelt jaarlijks een specifiek vijfde target vast, gericht op een thema waarvoor in dat jaar extra aandacht wordt gevraagd. Voor 2022 zag dit toe op de herziening van het governanceproces en de projectrichtsnoeren.

Motivering variabele beloning

De raad van commissarissen heeft de variabele beloning van de raad van bestuur over het jaar 2022 vastgesteld op 16%. De Belonings- & selectie/benoemingscommissie heeft geadviseerd ten aanzien van de realisatie van de doelstellingen en de kwantitatieve elementen zijn geverifieerd door de interne auditor.

Gasunie heeft in 2022 een veelzijdig jaar achter de rug. Management en medewerkers toonden zich wendbaar en zetten zich onvermoeibaar in om de gevolgen van de Russische inval in Oekraïne voor de gasmarkt op te vangen. Door de EemsEnergyTerminal in zes maanden operationeel te krijgen is een precedent geschapen in Europa. Er is ook aanzienlijke vooruitgang geboekt met de energietransitieportefeuille, met een principebesluit over de ontwikkeling van het Waterstofnetwerk Nederland en een akkoord met de regering over de voorwaarden voor de subsidie van € 750 miljoen. Dit resulteert in een sterke groei van business, ontwikkeling van de organisatie en positionering van Gasunie.

Aan de andere kant blijven de veiligheidsprestaties ver achter bij de doelstelling en is Gasunie er - ondanks de inspanningen van de raad van bestuur - niet in geslaagd om de nieuwe stikstoffabriek in Zuidbroek in 2022 operationeel te krijgen. Dit doet afbreuk aan het vermogen van Gasunie om complexe projecten uit te voeren, een belangrijke voorwaarde om de steun van de overheid voor de energietransitie-ambities te behouden. Tegelijkertijd leiden de financiële prestaties, gedreven door het EemsEnergyTerminal-project en aanzienlijke incidentele inkomsten (die aan de markt zullen moeten worden terugbetaald) tot een solide financieel resultaat. Er is vooruitgang geboekt met betrekking tot herziening van het governanceproces en de projectrichtsnoeren, maar niet alle elementen zijn volledig uitgevoerd. Dit leidt tot de volgende toekenning van variabele beloning:

Variabele beloningselementen	Gewicht	Realisatie
Operational excellence - gericht op prestaties in 2022	4%	1%
Groei in business - gericht op langetermijn-waardecreatie	4%	4%
Organisatieontwikkeling - gericht op langetermijn-waardecreatie	4%	4%
Positionering van (aard)gas en Gasunie - gericht op langetermijn-waardecreatie	4%	4%
Herziening governanceproces en projectrichtsnoeren - gericht op prestaties in 2022	4%	3%
Totaal	20%	16%

De uitbetaling van de variabele beloning vindt plaats na vaststelling door de aandeelhoudersvergadering.

Pensioen

Op de leden van de raad van bestuur is de pensioenregeling van Gasunie van toepassing. Deze regeling is op basis van middelloon en bevat een eigen bijdrage van de bestuurders in overeenstemming met de regels zoals die ook van toepassing zijn op andere medewerkers van Gasunie.

Overige secundaire arbeidsvoorwaarden

Gasunie heeft voor haar bestuurders een pakket secundaire arbeidsvoorwaarden dat ook op andere medewerkers van toepassing is.

Overige uitgangspunten

Benoemingsduur

Bij benoeming van leden van de raad van bestuur geldt een benoemingsduur van vier jaar, met de mogelijkheid tot verlenging met telkens vier jaar. De statutaire bestuurders hebben een dienstverband met Gasunie met dezelfde duur als de benoemingsperiode. Hun dienstverband eindigt van rechtswege in het geval de bestuurder niet wordt herbenoemd.

Opzegtermijn

Voor de leden van de raad van bestuur geldt een opzegtermijn van de arbeidsovereenkomst van drie maanden. Voor de vennootschap geldt een opzegtermijn van zes maanden.

Vertrekvergoeding

Voor bestuurders geldt, behoudens kennelijke onredelijkheid, een beperking van de ontslagvergoeding conform de Corporate Governance Code, te weten maximaal één basisjaarsalaris (het "vaste" deel van de remuneratie). Deze

vergoeding omvat tevens de eventuele transitievergoeding. In geval van niet-herbenoeming wordt in beginsel geen vertrekvergoeding toegekend. Een voorstel van de raad van commissarissen tot afwijking van dit beginsel vereist de goedkeuring van de aandeelhouder.

Change of control

Voor bestuurders geldt een 'change of control-clausule', waarbij in geval van beëindiging van het dienstverband naar aanleiding van een fusie of overname van de vennootschap door een niet tot de vennootschap behorende partij, of in het kader van een aan de raad van bestuur opgelegde wezenlijke verandering in aard, aansturing of structuur van de onderneming, aan de bestuurder een vergoeding wordt toegekend van maximaal één basisjaarsalaris (het "vaste" deel van de remuneratie), ongeacht op wiens initiatief de beëindiging plaatsvindt.

Beloningspakket 2022

Op basis van het hiervoor genoemde beleid heeft de raad van commissarissen voor de leden van de raad van bestuur de volgende basisjaarsalarissen en variabele beloningen toegekend:

In euro's	Basisjaarsalaris 2022	Variabele beloning (m.b.t. prestaties 2022)
De heer J.J. Fennema	340.736	54.518
Mevrouw J. Hermes	299.848	47.976
De heer U. Vermeulen	272.577	43.612
De heer B.J. Hoevers	272.577	43.612

Beloningsverhouding

De beloningsverhouding bij Gasunie is 4,96. De verhouding is uitgedrukt als ratio tussen de totale bezoldiging van de hoogst betaalde medewerker en de mediaan van de totale bezoldiging van alle overige medewerkers van Gasunie in Nederland. De totale bezoldiging is gebaseerd op de som van het fiscale jaarloon en de kosten van pensioen (werkgeversbijdrage). Bij de berekening van de mediaan zijn alleen die medewerkers betrokken die het gehele jaar in dienst waren. De salarisstijging van de hoogst betaalde medewerker is gelijk aan salarisstijging van alle overige medewerkers van Gasunie in Nederland.

Verklaring van de raad van bestuur

In control verklaring

De raad van bestuur is zich ervan bewust dat de beheerssystemen, hoe professioneel deze ook zijn, geen absolute zekerheid kunnen bieden dat de ondernemingsdoelstellingen worden gerealiseerd, noch dat deze systemen onjuistheden van materieel belang, verlies, fraude en overtredingen van wetten en regels volledig kunnen voorkomen.

Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's verklaart de raad van bestuur dat de interne risicobeheersings- en control-systemen voldoende mate van zekerheid geven, dat de financiële verslaggeving geen materiële onjuistheden bevat, en dat de risicobeheersings- en control-systemen in het verslagjaar adequaat hebben gewerkt. Eventuele tekortkomingen worden opgenomen in het jaarverslag.

Materiële risico's die komend jaar relevant zijn maken onderdeel uit van dit jaarverslag. De verwachting is dat de continuïteit van de vennootschap minimaal voor de komende twaalf maanden gewaarborgd is.

Bestuursverklaring

(in de zin van artikel 5:25c lid 2 sub c Wft)

De raad van bestuur verklaart dat, voor zover hen bekend,

- de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat van de vennootschap en de gezamenlijke in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en dat
- het jaarverslag een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van de vennootschap en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar jaarrekening zijn opgenomen en dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de vennootschap wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

De raad van bestuur,

Dhr. J.J. Fennema*, voorzitter

Mevr. J. Hermes*

Dhr. B.J. Hoevers

Dhr. U. Vermeulen

Groningen, 7 maart 2023

* statutair bestuurder

Jaarverslag 2022

Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2022

(vóór resultaatbestemming)

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Activa			
Vaste activa			
- materiële vaste activa	4,5	9.457,0	9.077,5
- investeringen in joint ventures	7	372,3	284,0
- investeringen in geassocieerde deelnemingen	8	0,6	0,5
- overige deelnemingen	9	7,0	515,2
- uitgestelde belastingvorderingen	10	239,2	258,0
Totaal vaste activa		10.076,1	10.135,2
Vlottende activa			
- voorraden	11	196,6	49,7
- handels- en overige vorderingen	12	361,8	228,6
- vennootschapsbelasting	13	2,6	28,0
- liquide middelen	14	435,9	38,3
Totaal vlottende activa		996,9	344,6
Activa aangehouden voor verkoop	7	32,2	-
Totaal activa		11.105,2	10.479,8

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Passiva			
Totaal eigen vermogen			
toekomend aan de aandeelhouder	15	6.304,4	6.429,3
Langlopende schulden			
- rentedragende leningen	16	2.775,5	2.506,0
- leaseverplichtingen	17	411,0	96,9
- contractverplichtingen	18	60,7	46,2
- uitgestelde belastingverplichtingen	19	170,2	193,9
- personeelsbeloningen	20	86,2	118,2
- overige voorzieningen	21	97,0	28,8
- afgeleide financiële instrumenten	22	15,9	-
Totaal langlopende schulden		3.616,5	2.990,0
Kortlopende schulden			
- kortlopende financieringsverplichtingen	23	225,0	744,2
- leaseverplichtingen	17	70,1	7,8
- contractverplichtingen	18	10,1	3,6
- handels- en overige schulden	24	846,4	304,9
- vennootschapsbelasting	13	32,7	-
Totaal kortlopende schulden		1.184,3	1.060,5
Totaal passiva		11.105,2	10.479,8

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2022

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	2022	2021
Voortgezette bedrijfsactiviteiten	27		
Netto-omzet		2.257,6	1.386,3
Aan investeringen toegerekende kosten	5	71,9	61,6
Personeelskosten	28	-221,9	-198,3
Afschrijvingskosten	5,29	-365,7	-347,9
Bijzondere waardeverminderingen	4	-159,1	-
Overige kosten	30	-853,9	-486,6
Totale lasten		-1.528,7	-971,2
Bedrijfsresultaat		728,9	415,1
Financiële baten	31	24,4	2,3
Financiële lasten	32	-66,9	-59,3
Aandeel in resultaat joint ventures	7	34,3	29,3
Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen	8	0,1	-
Dividend van overige deelnemingen	9	-	32,5
Resultaat vóór belastingen		720,8	419,9
Belastingen	33	-165,9	-109,2
Resultaat na belastingen		554,9	310,7

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat over 2022

In miljoenen euro's	Noot	2022	2021
Resultaat na belastingen, zoals opgenomen in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening		554,9	310,7
Saldo van actuariële winsten en verliezen terzake van personeelsbeloningen,	20,43	31,7	10,9
waarvan vennootschapsbelasting		-9,4	-3,2
Mutatie van tegen reële waarde gewaardeerde overige deelnemingen	9,42	-508,1	-1,1
Totaal van de resultaten verwerkt in het eigen vermogen, welke bij realisatie niet worden geherclassificeerd naar de winst-en-verliesrekening		-485,8	6,6
Mutatie in de cashflow hedges reserves van joint ventures en geassocieerde deelnemingen	7,43	23,7	11,4
Totaal van de resultaten verwerkt in het eigen vermogen, welke bij realisatie worden geherclassificeerd naar de winst-en-verliesrekening		23,7	11,4
Totaal niet-gerealiseerde resultaten		-462,1	18,0
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		92,8	328,7
Toe te rekenen aan aandeelhouder		92,8	328,7

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen over 2022

<i>In miljoenen euro's</i>	Aandelenkapitaal	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
2022					
Stand per 1 januari 2022	0,2	335,4	5.782,9	310,7	6.429,2
Totaal van de gerealiseerde resultaten over het boekjaar	-	-	-	554,9	554,9
Totaal van de niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	-	-508,1	46,0	-	-462,1
Uitgekeerd dividend 2021	-	-	-	-217,5	-217,5
Toegevoegd aan de overige reserves	-	-	93,2	-93,2	0,0
Stand per 31 december 2022	0,2	-172,7	5.922,1	554,9	6.304,4
2021					
Stand per 1 januari 2021	0,2	336,5	5.404,6	599,7	6.341,0
Totaal van de gerealiseerde resultaten over het boekjaar	-	-	-	310,7	310,7
Totaal van de niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	-	-1,1	19,1	-	18,0
Wijziging in uitgestelde belastingen	-	-	21,8	-	21,8
Uitgekeerd dividend 2020	-	-	-	-262,3	-262,3
Toegevoegd aan de overige reserves	-	-	337,4	-337,4	-
Stand per 31 december 2021	0,2	335,4	5.782,9	310,7	6.429,2

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022

In miljoenen euro's	Noot	2022	2021
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>			
Netto-omzet	3,27	2.257,6	1.386,3
Totale lasten	28,29,30	-1.528,7	-971,2
Bedrijfsresultaat		728,9	415,1
Aanpassingen voor:			
- afschrijvingskosten	5,29	362,1	347,4
- bijzondere waardeverminderingen	4,5	159,1	-
- mutatie voorraden	11	-139,8	-2,5
- mutatie operationeel werkkapitaal	12,24	441,2	54,3
- mutatie voorzieningen	20,21	36,3	-10,9
- mutatie reële waarde afgeleide financiële instrumenten	22	-15,9	-
- resultaat desinvesteringen	29	3,4	0,5
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		1.575,3	803,9
Ontvangen rente	31	3,4	1,2
Ontvangen dividend joint ventures	7	27,9	17,8
Ontvangen dividend overige kapitaalbelangen	9	-	32,5
Betaalde rente	32	-69,0	-77,7
Betaalde vennootschapsbelasting	33	-122,2	-101,5
Kasstroom uit operationele activiteiten		1.415,4	676,2

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	2022	2021
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in materiële vaste activa	5	-426,6	-298,9
Desinvesteringen in materiële vaste activa	5	-	11,4
Investerings in joint ventures	7	-87,8	-19,9
Investerings in overige kapitaalbelangen	8,9	-	-7,0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-514,4	-314,4
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
Opname langlopende leningen	16	493,1	638,7
Aflossing van langlopende leningen	16	-494,2	-733,2
Leasebetalingen	17	-35,9	-9,6
Opname kortlopende financieringsverplichtingen	23	1.175,0	2.340,0
Aflossing kortlopende financieringsverplichtingen	23	-1.425,0	-2.315,0
Uitgekeerd dividend	45	-217,5	-262,3
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-504,5	-341,4
Netto kasstroom in het boekjaar		396,5	20,4
Liquide middelen primo periode	14	38,3	17,9
Koers- en omrekeningsverschillen op geldmiddelen		1,1	-
Liquide middelen ultimo periode	14	435,9	38,3

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

Opmaken en vaststellen van de jaarrekening

De jaarrekening 2022 is opgemaakt door de raad van bestuur op 7 maart 2023. De opgemaakte jaarrekening wordt op 29 maart 2023 ter vaststelling voorgelegd aan de algemene vergadering.

Verslaggevende entiteit

N.V. Nederlandse Gasunie (hierna ook: 'Gasunie', 'de vennootschap' of 'we') is een Europees energie-infrastructuurbedrijf. De vennootschap heeft haar domicilie in Groningen, Nederland.

De voornaamste activiteit is het aanbieden van gereguleerde transportdiensten in Nederland en in Duitsland. Gasunie zet haar infrastructuur en kennis daarnaast sterk in voor verdere ontwikkeling en integratie van alternatieve energiebronnen en -dragers, zoals waterstof, warmte en groen gas alsmede de ontwikkeling van CCS. Gasunie neemt verder deel in samenwerkingsverbanden voor pijpleidingen die het Gasunie-transportnet verbinden met buitenlandse markten. Daarnaast biedt Gasunie ook andere diensten aan op het gebied van energie-infrastructuur, waaronder (LNG) gasopslag en de certificering van groen gas en waterstof.

De vennootschap is een Naamloze Vennootschap en is statutair en feitelijk gevestigd te Groningen, Nederland op de Concourslaan 17 en is ingeschreven onder KvK-nummer 02029700. N.V. Nederlandse Gasunie is het ultieme groepshoofd. Alle op balansdatum geplaatste aandelen van N.V. Nederlandse Gasunie worden gehouden door de Staat der Nederlanden.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2022 dat eindigde op de balansdatum van 31 december 2022.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat ook de functionele valuta is van de vennootschap. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Het management is van mening dat er geen onzekerheid bestaat over het hanteren van de continuïteitsveronderstelling.

Onderdelen van het bestuursverslag en de jaarrekening

Het bestuursverslag, als bedoeld in art. 2:391 van het Burgerlijk Wetboek, bestaat uit de volgende secties van het jaarverslag en de jaarrekening:

- Waardecreatie bij Gasunie
- Voorwoord RvB en kerncijfers
- Strategie
- Externe economische waardecreatie
- Externe maatschappelijke waardecreatie
- Interne economische waardecreatie
- Interne maatschappelijke waardecreatie
- Dilemma's
- Governance (uitgezonderd het 'Verslag van de raad van commissarissen')
- Aanvullende informatie (uitgezonderd het 'Verslag van de ondernemingsraad')

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht. In deze overzichten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties verwijzen we naar de toelichting op de jaarrekening. De toelichtingen bij de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening en de vennootschappelijke jaarrekening vormen samen de statutaire jaarrekening van de vennootschap.

Basis voor opstelling

Overeenstemmingsverklaring

Op grond van de Verordening (EG) 1606/2002 van het Europees Parlement stelt de vennootschap haar geconsolideerde jaarrekening op in overeenstemming met de bepalingen van de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals bekrachtigd door de Europese Unie en in overeenstemming met de bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek (BW).

IFRS omvat zowel de International Financial Reporting Standards (IFRS) als de International Accounting Standards (IAS), die door de International Accounting Standards Board zijn uitgebracht, en de interpretaties van IFRS- en IAS-standaarden, uitgebracht door het IFRS Interpretations Committee (IFRIC) respectievelijk het Standing Interpretations Committee (SIC).

Nieuwe en gewijzigde standaarden voor de financiële verslaggeving

Tenzij anders aangegeven zijn met betrekking tot het boekjaar 2022 de onderstaande wijzigingen in standaarden van kracht geworden:

- Amendments to IFRS 3 Business Combinations;
- Amendments to IAS 16 Property, Plant and Equipment;
- Amendments to IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets;
- Annual Improvements 2018-2020.

Met ingang van het boekjaar 2023 zijn de onderstaande wijzigingen in standaarden van kracht:

- Amendments to IAS 1 Presentation of Financial Statements and IFRS Practice Statement 2: Disclosure of Accounting policies;
- Amendments to IAS 8 Accounting policies, Changes in Accounting Estimates and Errors: Definition of Accounting Estimates;
- IFRS 17 Insurance Contracts; including Amendments to IFRS 17;
- Amendments to IAS 12 Income Taxes: Deferred Tax related to Assets and Liabilities arising from a Single Transaction;
- Amendments to IFRS 17 Insurance contracts: Initial Application of IFRS 17 and IFRS 9 – Comparative Information.

Daarnaast worden onderstaande standaarden of wijzigingen daarin naar verwachting in de toekomst van kracht. Van deze standaarden is de EU-goedkeuring nog niet afgerond:

- Amendments to IAS 1 Presentation of Financial Statements: Classification of Liabilities as Current or Non-current and Classification of Liabilities as Current or Non-current - Deferral of Effective Date;
- Amendments to IAS 1 Presentation of Financial Statements: Non-current Liabilities with Covenants;
- Amendments to IFRS 16 Leases: Lease Liability in a Sale and Leaseback.

Uit onze analyse blijkt dat zowel de vastgestelde standaarden als de nog te bekrachtigen standaarden geen materiële impact hebben op het vermogen, de kasstromen en het resultaat van de vennootschap en dat geen sprake is van significante additionele toelichtingen. Om die reden zijn de gevolgen van deze wijzigingen voor de vennootschap niet in detail toegelicht in deze jaarrekening.

Oordelen en schattingen door het management

Het management maakt bij het opstellen van de jaarrekening gebruik van schattingen en beoordelingen die de gerapporteerde bedragen voor activa en passiva op balansdatum en het resultaat over het boekjaar kunnen beïnvloeden. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Indien het voor het geven van de vereiste inzichten noodzakelijk is, is de aard van de oordelen en de schattingen, inclusief de bij de onzekerheden behorende veronderstellingen, opgenomen in de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

De invloed van oordelen en schattingen van het management is significant bij de:

- Waardering en de bepaling van de levensduur van de vaste activa (zoals opgenomen in noot 4 'Onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen' en noot 5 'Materiële vaste activa');
- Waardering van de overige deelnemingen (zoals opgenomen in noot 9 'Overige deelnemingen');
- Waardering en de bepaling van de voorziening voor opruimingskosten en saneringen (zoals opgenomen in noot 21 'Overige voorzieningen');
- Waardering van de uitgestelde belastingvorderingen (zoals opgenomen in noot 10 'Uitgestelde belastingvorderingen');
- Waardering van de pensioenverplichtingen (zoals opgenomen in noot 20 'Personeelsbeloningen');
- Classificatie van de kapitaalsbelangen (zoals opgenomen in noot 6 'Investerings in joint operations' en noot 7 'Investerings in joint ventures');
- Waardering van de afgeleide financiële instrumenten (zoals opgenomen in noot 22 'afgeleide financiële instrumenten').

In bepaalde gevallen worden de voornoemde oordelen en schattingen ook beïnvloed door de ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie en door aangescherpte milieu- en klimaatdoelstellingen. We nemen ook deze ontwikkelingen mee in onze oordelen en schattingen.

Bepaling van de reële waarde

Voor een aantal waarderingsgrondslagen en toelichtingen is bepaling van de reële waarde vereist. De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs;
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten bepalen we door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markttrente voor de resterende looptijd, vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen;
- De reële waarde van derivaten waarbij geen onderpand wordt uitgewisseld, bepalen we door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve, vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Bij het bepalen van de reële waarde van een actief of een verplichting maken we zoveel mogelijk gebruik van op de markt waarneembare gegevens. De reële waarden classificeren we naar verschillende niveaus op basis van een reëlewaardehiërarchie, afhankelijk van de gehanteerde informatie op basis waarvan we de waarderingstechnieken hebben toegepast. De verschillende waarderingsniveaus zijn als volgt gedefinieerd:

- Niveau 1: Op basis van genoteerde prijzen op actieve markten voor hetzelfde instrument;
- Niveau 2: Op basis van prijzen op actieve markten voor vergelijkbare instrumenten of op basis van andere waarderingstechnieken, waarbij alle benodigde significante gegevens direct of indirect zijn ontleend aan zichtbare marktgegevens;
- Niveau 3: Op basis van waarderingstechnieken, waarbij alle benodigde significante gegevens niet zijn ontleend aan zichtbare marktgegevens.

Als de gehanteerde informatie die we gebruiken voor het bepalen van de reële waarde van een actief of verplichting binnen verschillende niveaus van de reëlewaardehiërarchie vallen, dan classificeren we de bepaalde reële waarde in zijn geheel in het laagste niveau dat van toepassing is.

We verwerken herrubriceringen tussen de niveaus van de reëlewaardehiërarchie aan het eind van de verslagperiode waarin de wijziging zich heeft voorgedaan. We beoordelen voortdurend wijzigingen in belangrijke gehanteerde informatie en stellen de reëlewaardebepaling indien nodig hierop bij.

Significante grondslagen voor de financiële verslaggeving

Grondslagen voor consolidatie

Algemeen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens van het groepshoofd N.V. Nederlandse Gasunie en haar groepsmaatschappijen opgenomen. Groepsmaatschappijen zijn vennootschappen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend.

Van overheersende zeggenschap is sprake als de vennootschap, direct of indirect:

- macht (*power*) heeft over de relevante activiteiten van de betreffende vennootschap en is blootgesteld aan of gerechtigd is tot variabele opbrengsten uit hoofde van de betrokkenheid bij de vennootschap; en
- over de mogelijkheid beschikt zijn macht over de vennootschap te gebruiken om de omvang van de opbrengsten van de investeerder te beïnvloeden.

In het algemeen wordt overheersende zeggenschap verondersteld als de vennootschap meer dan 50% van de stemrechten of stemgerechtigde aandelen bezit. Dit beoordelen we echter naar de feitelijke omstandigheden per individuele deelneming. Bij gewijzigde omstandigheden beoordelen we opnieuw of sprake is van overheersende zeggenschap.

Groepsmaatschappijen consolideren we integraal vanaf de datum waarop overheersende zeggenschap over de groepsmaatschappij is verkregen. De groepsmaatschappijen nemen we niet meer in de consolidatie op vanaf de datum waarop geen sprake meer is van overheersende zeggenschap. De posten in de geconsolideerde jaarrekening stellen we volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vast.

Intragroepssaldi en -transacties, alsmede eventuele niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit intra- groepstransacties, worden geëlimineerd.

Consolidatiekring

In noot 56 'Overzicht groepsmaatschappijen en deelnemingen' hebben we een overzicht opgenomen van alle in de consolidatie begrepen groepsmaatschappijen.

Bedrijfscombinaties en goodwill

Bedrijfscombinaties, zoals fusies of overnames, verantwoorden we volgens de acquisitiemethode van IFRS 3 'Business Combinations'. De verkrijgingsprijs van een acquisitie is het totaal van opgeofferde activa, aangegane of overgenomen verplichtingen en (eventueel) door de overnemende partij uitgegeven eigen vermogen instrumenten. De kosten die verband houden met de bedrijfscombinatie brengen we direct ten laste van de winst-en-verliesrekening. De bij de bedrijfscombinaties verkregen identificeerbare activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen worden door de vennootschap, als verkrijgende partij, verantwoord tegen de reële waarde op de overnamedatum. Voorwaardelijke vergoedingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde op de verkrijgingsdatum. Een voorwaardelijke vergoeding die kwalificeert als een financieel instrument, waarden we tegen reële waarde, waarbij we wijzigingen in reële waarde verantwoorden in de winst-en-verliesrekening op het moment dat deze wijzigingen zich voordoen.

Het meerdere van de verkrijgingsprijs van een acquisitie boven het aandeel in de reële waarde van de netto identificeerbare activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen kwalificeren we, indien van toepassing, als goodwill en we nemen we op onder de immateriële vaste activa. Na de eerste opname waarderen we de goodwill tegen kostprijs minus (eventuele) geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta waarderen we bij de eerste verwerking in de functionele valuta door omrekening tegen de wisselkoers tussen de functionele valuta en de vreemde valuta die geldt op de datum van de transactie.

In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen rekenen we op balansdatum in de functionele valuta om tegen de op die datum geldende wisselkoersen. De valutakoersverschillen die ontstaan uit de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta verwerken we in de winst-en-verliesrekening in de periode dat zij zich voordoen, behalve als op deze transacties hedge accounting is toegepast.

Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta die tegen historische kostprijs worden opgenomen, rekenen we naar de functionele valuta om tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedatum.

Valutakoersverschillen die optreden bij de omrekening van in aanmerking komende kasstroomhedges, voor zover de afdekking effectief is, verwerken we als niet-gerealiseerde resultaten.

Grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van de activa en de passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. De gehanteerde grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande boekjaar.

Vaste activa

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa waarderen we tegen de kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en de cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De kosten van periodiek groot onderhoud zijn bij de initiële opname verwerkt in de boekwaarde van het actief op basis van de componentenbenadering. Dit geldt – in voorkomende gevallen – eveneens voor de kosten van sanering, opruiming of demobilisatie. Rentelasten activeren we als deze betrekking hebben op de aankoop, constructie of productie van kwalificerende activa, waarvoor geldt dat het actief noodzakelijkerwijze pas na een aanzienlijke tijdsperiode (langer dan één jaar) klaar is voor het beoogde gebruik.

Afschrijvingen bepalen we door de kosten van de materiële vaste activa minus hun geschatte restwaarde lineair af te schrijven over hun geschatte levensduur. Op grond en terreinen en permanente gasvolumes in de leidingen en cavernes wordt niet afgeschreven.

Een belangrijk deel van de activa is bedoeld voor de gereguleerde bedrijfsactiviteiten. Regulering van de toekomstige kasstromen door de toezichthouder bepaalt mede de realiseerbare waarde van de gereguleerde activa. Hierbij zijn belangrijke schattingen en oordelen van het management vereist, onder andere ten aanzien van de levensduur, restwaarde en de toekomstige kasstromen uit hoofde van het gastransport. De restwaarde van het actief, de levensduur en de afschrijvingsmethodes worden jaarlijks beoordeeld en, indien noodzakelijk, aangepast. In noot 5 'Materiële vaste activa' is een nadere toelichting opgenomen inzake de verwachte levensduur van de activa.

De materiële vaste activa worden onderscheiden naar categorieën. Per categorie is de levensduur en de bijbehorende afschrijvingstermijn bepaald. In noot 5 'Materiële vaste activa' lichten we toe welke categorieën zijn onderkend en wat de afschrijvingstermijn per categorie is.

Bijdragen van derden in de kosten van de aanleg van de energie-infrastructuur brengen we op de investeringen in mindering, voor zover het om overheidsbijdragen (waaronder subsidies) of andere niet-transportcapaciteit gerelateerde bijdragen gaat. Klantbijdragen voor investeringen die wel gerelateerd zijn aan transportcapaciteit, worden als contractverplichting opgenomen in de balans overeenkomstig de bepalingen van IFRS 15 en brengen we overeenkomstig de looptijd van het contract met de klant periodiek ten gunste van de winst-en-verliesrekening. Als sprake is van een significante financieringscomponent in de klantbijdragen, worden de financieringslasten verantwoord onder de financiële lasten. Onder het hoofd 'Netto-omzet' in deze grondslagen lichten we de voornoemde verwerking nader toe.

Materiële vaste activa die op balansdatum nog niet in bedrijf zijn, verantwoorden we onder de 'vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering'. Na de ingebruikname rubriceren we de betreffende activa naar hun aard onder één van de hoofdcategorieën. De hoeveelheid gas die permanent aanwezig is in de pijpleidingen en cavernes en die benodigd is voor het gastransport en de gasopslag en de daaraan gerelateerde diensten, nemen we op onder de 'andere vaste bedrijfsmiddelen'. In geval van mutaties in deze permanente gasvolumes geldt dat het begrip kostprijs wordt ingevuld door gebruikmaking van de gemiddelde gasprijs van de periode waarin de mutatie plaatsvond.

Een winst of een verlies op de desinvestering van een materieel vast actief verwerken we onder de afschrijvingskosten in de winst- en-verliesrekening op het moment van buitengebruikstelling.

De materiële vaste activa waarvan de vennootschap op grond van een leaseovereenkomst het gebruiksrecht heeft, worden eveneens in de balans opgenomen. Zie hiervoor ook de grondslagen onder het hoofd 'Leasing'.

Investerings in joint operations

Investerings in joint operations zijn deelnemingen waarin de vennootschap gezamenlijke zeggenschap uitoefent en waarbij de vennootschap rechten ten aanzien van de activa heeft en verplichtingen ten aanzien van de schulden van de deelneming.

In de financiële overzichten worden de rechten ten aanzien van de activa en verplichtingen ten aanzien van de schulden van de deelneming en de bijbehorende rechten op de opbrengsten en lasten van de joint operations opgenomen.

Investerings in joint ventures

Investerings in joint ventures zijn deelnemingen waarin de vennootschap met andere partijen gezamenlijke zeggenschap uitoefent en rechten heeft op de netto-activa van de deelnemingen.

Deze deelnemingen waarderen we volgens de equity-methode. Overeenkomstig deze methode worden de deelnemingen opgenomen tegen de verkrijgingsprijs (inclusief goodwill) vermeerderd met het aandeel in het resultaat en het aandeel in de overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten vanaf het moment van verwerving en verminderd met het aandeel in de dividenduitkeringen. In de winst-en-verliesrekening en in het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat wordt het aandeel van de vennootschap in het (totaal)resultaat van de joint ventures opgenomen.

Investerings in geassocieerde deelnemingen

Investerings in geassocieerde deelnemingen zijn deelnemingen waarin de vennootschap invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, maar waarover geen overheersende zeggenschap kan worden

uitgeoefend.

Deze deelnemingen waarderen we volgens de equity-methode. Overeenkomstig deze methode worden de deelnemingen opgenomen tegen de verkrijgingsprijs (inclusief goodwill) vermeerderd met het aandeel in het resultaat en het aandeel in de overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten vanaf het moment van verwerving en verminderd met het aandeel in de dividenduitkeringen. In de winst-en-verliesrekening nemen we het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de geassocieerde deelnemingen op.

Eliminatie van transacties met deelnemingen

Niet-gerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met deelnemingen verwerkt volgens de equity-methode, elimineren we naar rato van het belang dat de vennootschap in de deelneming heeft.

Overige deelnemingen

Overige deelnemingen waarderen we op basis van IFRS 9 na de eerste verwerking tegen reële waarde, waarbij we niet-gerealiseerde winsten of verliezen verwerken in het totaalresultaat. Er vindt geen recycling via de winst-en-verliesrekening plaats.

Bij het bepalen van de reële waarde van de overige deelnemingen maakt het management aannames en schattingen, onder andere ten aanzien van de verwachte toekomstige dividenden, kasstromen en disconteringsvoeten. In noot 9 'Overige deelnemingen' en noot 25 'Financiële instrumenten' lichten we de voornaamste aannames en veronderstellingen nader toe.

In het geval dat de reële waarde niet betrouwbaar kan worden vastgesteld op basis van deze aannames, hanteren we de kostprijs of nettovermogenswaarde als benadering van de reële waarde en vermelden we dit gegeven in de toelichting op de jaarrekening.

Het resultaat deelneming van de overige deelnemingen verwerken we in de winst-en-verliesrekening op het moment dat formeel besloten is tot het uitkeren van dividend door deze deelnemingen dan wel het moment van betaalbaarstelling.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Aan het eind van iedere verslaggevingsperiode onderzoekt de vennootschap of sprake is van een bijzondere waardevermindering van de vaste activa, waaronder de materiële en de financiële vaste activa. Het management bepaalt daartoe de realiseerbare waarde van de activa. De realiseerbare waarde is de hoogste van de directe opbrengstwaarde (bijvoorbeeld op basis van een verkoopovereenkomst minus de te maken kosten voor de verkoop) en de indirecte opbrengstwaarde (bijvoorbeeld op basis van een bedrijfswaardeberekening). Als de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde, dan wordt het verschil ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De aard van de materiële vaste activa leidt ertoe dat de realiseerbare waarde veelal niet per actief kan worden bepaald. In deze gevallen bepalen we de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

De vennootschap onderzoekt ook periodiek of een bijzondere waardevermindering die in voorgaande perioden is verantwoord, niet meer bestaat of is afgenomen. Als wordt vastgesteld dat een in het verleden verantwoord bijzondere waardevermindering niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa of kasstroom genererende eenheid niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn als geen bijzondere waardevermindering voor het actief of de kasstroom genererende eenheid zou zijn verantwoord. Een eventuele terugname van een in het verleden verantwoord bijzondere waardevermindering wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Vlottende activa

Vorraden

Vorraden nemen we op tegen kostprijs uitgaande van de gemiddelde inkooprijzen onder toepassing van FIFO of lagere realiseerbare waarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met eventuele overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De realiseerbare waarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen waarderen we bij de eerste verwerking tegen de reële waarde. Vorderingen op handelsdebiteuren en overige vorderingen waarderen we na eerste opname tegen geamortiseerde kostprijs, omdat het businessmodel van de vennootschap toeziet op het incasseren van de contractuele kasstromen uit hoofde van voornoemde vorderingen en de kasstromen uitsluitend toezien op de betaling van de verschuldigde hoofdsom plus eventuele interest.

De vennootschap past vanwege de korte looptijd van de handels- en overige vorderingen de vereenvoudigde methode van IFRS 9 toe voor het waarderen van de handels- en overige vorderingen (op basis van de lifetime expected credit losses). Hierbij wordt een voorziening gevormd ter dekking van de verwachte kredietverliezen, gebaseerd op de nog te ontvangen bedragen en de waarschijnlijkheid van niet-betaling. Ook wordt rekening gehouden met eventuele verkregen zekerheden, die het kredietverlies mogelijk kunnen beperken.

Onder de post handelsvorderingen zijn ook de per balansdatum nog niet gefactureerde bedragen begrepen van in het boekjaar verleende diensten.

Liquide middelen

Liquide middelen omvatten de beschikbare geldmiddelen in de vorm van uitstaande bedragen bij banken en bij andere derden, zoals bankrekeningen of tegoeden in de vorm van deposito's of callgelden. Een deposito komt alleen in aanmerking als kasequivalent als we het deposito binnen negentig dagen kunnen omzetten in een gekend bedrag aan geldmiddelen en het deposito niet onderhevig is aan een significant risico op waardeverminderingen.

De liquide middelen houden we aan met als doel aan de kortlopende verplichtingen te kunnen voldoen en worden in beginsel niet aangehouden voor het doen van investeringen of voor andere doeleinden.

Afgeleide financiële instrumenten

Afgeleide financiële instrumenten - met toepassing van hedge accounting

In bepaalde gevallen maakt de vennootschap gebruik van afgeleide financiële instrumenten ten einde financiële risico's ingevolge toekomstige transacties (kasstromen) te beheersen. Deze instrumenten verantwoorden we bij de eerste opname tegen de reële waarde per de datum waarop het contract is aangegaan (in beginsel is de waarde bij inceptie nihil). Vervolgens bepalen we de reële waarde aan het eind van iedere verslaggevingsperiode opnieuw. De winst of het verlies op het effectieve deel van het afdekkinginstrument verwerken we in de cash flow hedge reserve in het eigen vermogen, onder aftrek van uitgestelde belastingen. Een eventueel ineffectief gedeelte van de afdekking verwerken we onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening.

Wanneer een afdekkinginstrument wordt afgewikkeld, blijft de winst of het verlies op het effectieve deel in het eigen vermogen opgenomen, voor zover naar verwachting de onderliggende kasstroom nog zal plaatsvinden. Als we de onderliggende kasstroom niet langer verwachten, brengen we de winst of het verlies op het effectieve deel, dat is uitgesteld in het eigen vermogen, onmiddellijk ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening.

De afgeleide financiële instrumenten die aangewezen en effectief zijn in het kader van hedge accounting, verwerken we overeenkomstig de afgedekte positie. Afhankelijk van de aard en de looptijd rubriceren we de afgedekte positie als langlopend of kortlopend.

Afgeleide financiële instrumenten – zonder toepassing van hedge accounting

Voor overige afgeleide financiële instrumenten waarvoor geen cash flow hedge accounting wordt toegepast, verwerken we veranderingen in de reële waarde vanaf eerste opname direct in de winst-en-verliesrekening.

Grondstoffencontracten

Contracten gesloten voor de inkoop van hulpstoffen, zoals energie ten behoeve van eigen gebruik in de normale bedrijfsactiviteiten, nemen we in overeenstemming met IFRS 9.2.4 niet in de balans op.

Langlopende schulden

Langlopende schulden zijn verplichtingen met een resterende nominale looptijd van meer dan één jaar. De aflossingsverplichtingen die binnen één jaar vervallen, nemen we op onder kortlopende schulden.

Rentedragende leningen worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, verminderd met de transactiekosten. Na de eerste opname waarderen we de rentedragende leningen tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, waarbij we de transactiekosten en het disagio ten laste van de winst-en-verliesrekening brengen in de periode waarop zij betrekking hebben. De nog niet in de winst-en-verliesrekening verwerkte bedragen van het disagio en de transactiekosten verwerken we als verlaging van de langlopende schulden waarop ze betrekking hebben.

Voor bepaalde leningen is de te betalen couponrente mede gebaseerd op te bereiken toekomstige duurzaamheidsdoelstellingen. Als deze duurzaamheidsdoelstellingen niet worden behaald, leidt dit tot een verhoging van de couponrente. Aan het eind van iedere verslagperiode evalueert de vennootschap de verwachte realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen. Als de vennootschap verwacht dat de duurzaamheidsdoelstellingen niet worden behaald, dan wordt de effectieve rente vanaf dat moment hierop aangepast en komen de additionele rentekosten op basis van de effectieve-rentemethode ten laste van de winst-en-verliesrekening.

De leningen worden verwijderd uit de balans op het moment dat de contractuele verplichting is vervallen of verlopen.

Personeelsbeloningen

De personeelsbeloningen worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Onder de personeelskosten wordt verstaan alle kosten die verband houden met personeelsbeloningen tijdens en na afloop van het dienstverband. De verplichtingen van de vennootschap met betrekking tot personeelsbeloningen omvatten naast de in rechte afdwingbare verplichtingen, ook eventuele verplichtingen waarbij sprake is van een situatie waarin de vennootschap geen ander reëel alternatief heeft dan het nakomen van die verplichting ('feitelijke verplichtingen').

De verplichtingen met betrekking tot de personeelsbeloningen hebben betrekking op pensioenverplichtingen, jubileumuitkeringen en de kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering voor post-actieve en gepensioneerde werknemers.

Personele voorzieningen

De personele voorzieningen bestaan uit de voorziening voor pensioenverplichtingen en overige personele voorzieningen.

Pensioenregelingen

De vennootschap is pensioenregelingen aangegaan die haar werknemers aanspraak geven op onder andere ouderdoms- en nabestaandenpensioen.

Voor de medewerkers van Gasunie in Nederland geldt een collectief beschikbare premieregeling (toegezegde-bijdrageregeling) die een looptijd heeft uiterlijk tot en met 31 december 2026, of het eerdere moment waarop overgang naar het nieuwe pensioenstelsel feitelijk gerealiseerd is. De regeling houdt in dat de vennootschap zich verplicht heeft tot het betalen van een vaste, vooraf vastgestelde, premie. Deze premie is gebaseerd op een voorwaardelijk middelloonsysteem, in lijn met de vigerende fiscale- en pensioenwetgeving. De pensioenopbouw in het voorwaardelijk middelloonsysteem is gemaximeerd op 1,875% per jaar over de gemiddelde pensioengrondslag tot ten hoogste het wettelijk maximaal pensioengevend salaris. De pensioenopbouw is niet gegarandeerd. De verschuldigde premie uit hoofde van de pensioentoezeggingen aan de werknemers wordt betaald aan de Stichting Pensioenfonds Gasunie. De stichting voert de pensioenregeling uit.

Voor de werknemers van Gasunie Deutschland die vanaf 2012 in dienst zijn getreden, is sprake van een regeling die is verzekerd bij een pensioenfonds. Ook deze regeling kwalificeert als een toegezegde bijdrageregeling. De werkgeversbijdrage wordt per jaar bepaald en bedraagt voor 2022 43% van het pensioengevend salaris tot aan de vastgestelde drempelwaarde en 15% van het pensioengevend salaris boven de vastgestelde drempelwaarde.

Uitgangspunt bij de verwerking van de voornoemde regelingen is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, nemen we een overlopende actiefpost op voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De contante waarde van de voorziening voor de pensioenverplichting voor de werknemers van Gasunie Deutschland die vóór 2012 in dienst zijn getreden, wordt berekend in overeenstemming met de projected unit credit method. In de berekening zijn belangrijke aannames gedaan over de marktrente op bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit ter bepaling van de disconteringsvoet, de verwachte toekomstige salarisverhogingen, de verwachte toekomstige pensioenverhogingen en de gemiddelde levensverwachting. Voor aanvullende informatie over deze variabelen verwijzen we naar noot 20 'Personeelsbeloningen' van de nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Actuariële winsten en verliezen en ervaringsaanpassingen verantwoorden we in het overzicht van het totaalresultaat en verwerken we vervolgens in het eigen vermogen in de periode waarin zij zich voordoen, onder aftrek van uitgestelde belastingen. Jaarlijks worden de relevante actuariële berekeningen opgesteld en beoordeeld door externe actuarissen.

De overige personele voorzieningen worden hierna toegelicht.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

De voorziening heeft betrekking op de jubileumuitkeringen die de vennootschap uitkeert aan haar werknemers bij dienstjubilea. Er is rekening gehouden met de kans dat de uitkering plaatsvindt en met een disconteringsvoet vóór belastingen, die rekening houdt met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Voorziening voor kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering voor post-actieve en gepensioneerde werknemers

De voorziening heeft betrekking op de vergoeding die de vennootschap verstrekt aan haar werknemers na hun pensionering. De voorziening vertegenwoordigt de contante waarde van de al ingegane verplichtingen met betrekking tot post-actieve en gepensioneerde werknemers. Er is rekening gehouden met de levensverwachting en met een disconteringsvoet vóór belastingen, die rekening houdt met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Aan het eind van iedere verslaggevingsperiode toetsen we de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de personele voorzieningen. We stellen ze onder meer bij aan de hand van overlevingstafels en rente- en kostenontwikkelingen.

Overige voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting, die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Het bedrag opgenomen als voorziening is de best mogelijke schatting op de balansdatum van de uitgaven die vereist zijn om aan de bestaande verplichting te voldoen, rekening houdend met de waarschijnlijkheid van de gebeurtenis.

De overige voorzieningen betreffen de voorziening voor bepaalde opruimingskosten en saneringen en de voorziening voor demobilisatie en overige opruim- en nieuwbouwverplichtingen.

Voorziening voor opruimingskosten en saneringen

Deze voorziening is gevormd naar aanleiding van besluiten van de vennootschap om binnen afzienbare tijd specifiek aanwijsbare activa buitengebruik te stellen, te verwijderen of te saneren en waarvoor wetgeving dat in voorkomende gevallen vereist. De omvang van de voorziening wordt mede bepaald aan de hand van ervaringscijfers van eerdere opruiming en saneringen.

De voorziening is gewaardeerd op de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting vereist zullen zijn om de verplichting af te wikkelen. De disconteringsvoet wordt bepaald vóór belastingen en houdt rekening met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Voorziening voor demobilisatie en overige opruim- en nieuwbouwverplichtingen

Deze voorziening is gevormd op basis van contractuele verplichtingen die zich gedurende en aan het einde van de looptijd van diverse lease en overige contracten voordoen. De omvang van de voorziening is bepaald op basis van de contractueel vastgelegde maximale bedragen of, waar dat niet voorhanden was, gedetailleerde calculaties op grond waarvan de verwachte kosten zijn geschat.

De voorziening is gewaardeerd op de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting vereist zullen zijn om de verplichting af te wikkelen. De disconteringsvoet wordt bepaald vóór belastingen en houdt rekening met de huidige marktbeoordelingen voor de tijdswaarde van geld en de risico's die inherent zijn aan de verplichting.

Leasing

De initiële verwerking en waardering van leases is als volgt:

- De vennootschap onderscheidt leaseverplichtingen in lease en non-lease componenten. De non-lease componenten vallen niet onder de reikwijdte van IFRS 16. De kosten ingevolge deze non-lease componenten verantwoorden we in de winst-en-verliesrekening in de periode waarop ze betrekking hebben;
- De verwachte looptijd van de leaseverplichting bepalen we op basis van de contractuele looptijd van de overeenkomst, waarbij we rekening houden met de optionele verlengingsmogelijkheden, in het geval de vennootschap redelijkerwijs verwacht hiervan gebruik te maken;
- Indien van toepassing houden we bij de waardering van de leaseverplichtingen rekening met restwaardegaranties, significante variabele leasebetalingen en boeteclausules;
- De leaseverplichtingen worden in beginsel contant gemaakt tegen de impliciete rentevoet. Waar de impliciete rentevoet niet direct uit de leaseovereenkomst afleidbaar is, maken we gebruik van de incrementele rentevoet van de vennootschap. Voor portfolio's van leases met vergelijkbare condities maken we gebruik van een rentevoet die voor het portfolio als geheel representatief is;
- Het gebruiksrecht actief dat met de lease is verbonden, nemen we initieel tegen contante waarde van de leaseverplichting in de balans op, eventueel vermeerderd met direct toerekenbare bijkomende kosten (waaronder kosten voor herstel, sanering en/of demobilisatie);
- De leaseovereenkomsten met een looptijd van korter dan één jaar of met een contractwaarde van minder dan € 5.000 zijn overeenkomstig de uitzonderingsbepalingen van IFRS 16 niet in de balans opgenomen.

De bij de leaseverplichting behorende activa zijn verantwoord onder de materiële vaste activa in de hoofdcategorie gebruiksrecht activa.

De vervolgwaardering van de leases is als volgt:

- Gebruiksrecht activa waarderen we tegen de kostprijs, verminderd met de lineaire afschrijving berekend over de verwachte looptijd van de leaseovereenkomst en met eventuele bijzondere waardevermindervingsverliezen. Bepaling van de kostprijs is hiervoor toegelicht onder de initiële verwerking en waardering van leases;
- De leaseverplichtingen waarderen we na eerste opname tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode;
- Indien de uitgangspunten in de leaseovereenkomst wijzigen (bijvoorbeeld door indexering of andere modificaties), bepalen we de boekwaarde van de leaseverplichting en het gebruiksrecht actief opnieuw en verwerken we dit in de balans.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen waarderen we na eerste opname tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

De bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Netto-omzet

Onder netto-omzet verstaan we de opbrengsten van aan derden geleverde diensten inzake gastransport en gasopslag en daaraan gerelateerde diensten, onder aftrek van kortingen (bij niet-gereguleerde diensten) en over deze omzet geheven belastingen, zoals omzetbelasting. Hierbij maakt de vennootschap inschattingen over het risico van kredietverlies door niet-betaling en, in het geval van contractverplichtingen door klantbijdragen, van de relevante rentevoet.

Als we het resultaat van een transactie aangaande het verlenen van een dienst betrouwbaar kunnen schatten, wordt de opbrengst met betrekking tot die dienst verwerkt naar rato van de verrichte prestaties in het boekjaar. De vennootschap levert diensten op het gebied van gastransport, -opslag en aanverwante diensten. Deze diensten worden aangeboden als capaciteitsdiensten. Hierbij verwerven klanten het recht om voor een vooraf overeengekomen periode (uur, dag, maand, etc.) gebruik te maken van vooraf gecontracteerde capaciteiten. De vennootschap beschouwt de dienst als geleverd en verantwoordt dienovereenkomstig de omzet over het verloop van de tijd. De realisatie van de netto-omzet kan betrouwbaar worden vastgesteld. De vennootschap ontvangt geen vergoeding van afnemers anders dan de bedragen volgens de contractueel overeengekomen vergoedingsmethodieken.

De tarieven voor de gereguleerde activiteiten worden vastgesteld door onafhankelijke toezichthouders in Nederland en Duitsland. Op de gereguleerde omzetten worden geen kortingen toegepast. Wel kan sprake zijn van klantbijdragen in de aanleg of verbetering van transportinfrastructuur of kortingen/voorstelbetalingen in het niet-gereguleerde domein. Deze worden onder IFRS 15 als contractverplichting beschouwd en in de balans opgenomen en over de verwachte levensduur van het actief periodiek ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Indien een contractverplichting of -vordering een significante financieringscomponent bevat, wordt de hoogte van de financieringscomponent bepaald op basis van een schatting van de relevante rentevoet. De financieringscomponent verantwoorden we in de financiële baten en lasten in de periode waarop deze betrekking heeft.

Aan investeringen toegerekende kosten

Hieronder worden begrepen de eigen bedrijfskosten ten dienste van de vervaardiging van materiële vaste activa. Het betreft voornamelijk de kosten van eigen en inleenpersoneel en een deel van de organisatiekosten van de ondersteunende afdelingen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies brengen we ten gunste van de winst-en-verliesrekening van het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen. Eventuele vooruitontvangen bedragen nemen we onder de kortlopende schulden op.

Vooruitontvangen investeringssubsidies worden initieel gepresenteerd onder de overlopende passiva. Deze investeringssubsidies brengen we vervolgens, zodra de investeringsuitgaven aanvangen en voldoen aan de voorwaarden voor activering, in mindering op de materiële vaste activa waarvoor de subsidie is beschikt.

Overige kosten

De kosten worden bepaald op historische basis, met inachtneming van de hiervoor al vermelde grondslagen voor de waardering. We rekenen ze toe aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Hieronder worden begrepen de baten en de lasten die verband houden met de financiering en soortgelijke baten en lasten. Rentebaten en soortgelijke baten verantwoorden we in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk. Rentelasten en soortgelijke lasten verantwoorden we in de periode waartoe zij behoren. Financiële lasten omvatten ook de amortisatie van disagio en transactiekosten.

De verwerking van de geactiveerde rentelasten is beschreven onder het hoofd 'Materiële vaste activa' in deze grondslagen.

Belastingen over het resultaat

Belastingen over het resultaat omvatten de over de verslagperiode en voorgaande periodes verschuldigde winstbelastingen en de uitgestelde belastingen. Deze belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval het belastingeffect ook rechtstreeks in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe al materieel is besloten op verslagdatum, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting. De verschuldigde belasting berekenen we rekening houdend met fiscaal vrijgestelde posten en geheel of gedeeltelijk niet-aftrekbare kosten.

Als de boekwaarde van de activa en de verplichtingen voor de financiële verslaggeving afwijkt van de fiscale boekwaarde, is sprake van tijdelijke verschillen. Voor alle belastbare tijdelijke verschillen nemen we een uitgestelde belastingverplichting op. Voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen wordt een uitgestelde belastingvordering opgenomen, voor zover het waarschijnlijk is dat er voldoende fiscale winst beschikbaar zal zijn voor toekomstige verrekening. Hiertoe zijn door de vennootschap aannames gedaan over de toekomstige fiscale winsten en het moment van realisatie van de tijdelijke verschillen.

De uitgestelde belastingverplichtingen en -vorderingen waarderen we tegen de nominale waarde. Bij de waardering worden de belastingtarieven gehanteerd die naar verwachting van toepassing zullen zijn op de periode waarin realisatie zal plaatsvinden op basis van de belastingtarieven en de belastingwetgeving waarvan het wetgevingsproces materieel is afgerond op balansdatum. De uit eventuele tariefswijziging van de vennootschapsbelasting voortvloeiende mutaties verwerken we in de winst-en-verliesrekening, met uitzondering van de mutaties die oorspronkelijk rechtstreeks zijn verwerkt in het eigen vermogen. Deze mutaties verwerken we rechtstreeks in het eigen vermogen.

(Uitgestelde) belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien:

- een wettelijk afdwingbaar recht bestaat om de belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen en de vorderingen en verplichtingen samenhangen met door dezelfde belastingautoriteit opgelegde winstbelasting aan dezelfde belasting verschuldigde entiteit; en/of;
- op verschillende belasting verschuldigde entiteiten die voornemens zijn de belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen of waarvan de belastingvorderingen en -verplichtingen gelijktijdig worden gerealiseerd.

Tussen N.V. Nederlandse Gasunie en haar Nederlandse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid voor de Nederlandse vennootschapsbelasting. Tussen Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG (Gasunie Deutschland) en haar Duitse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid voor de Duitse vennootschapsbelastingen.

Financiële informatie per segment

Informatie over de bedrijfsactiviteiten waarover afzonderlijke financiële informatie beschikbaar is en waarvan de bedrijfsresultaten regelmatig worden beoordeeld door het management, dient per segment toegelicht te worden. De vennootschap heeft de onderstaande operationele segmenten gedefinieerd:

- Gasunie Transport Services
- Gasunie Deutschland
- Participations

Voor een nadere toelichting op de financiële informatie per segment verwijzen we naar noot 3 'Financiële informatie per segment' van de nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

De kasstroom uit operationele activiteiten bepalen we op basis van de indirecte methode, uitgaande van de netto-omzet in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en soortgelijke tegoeden die zonder beperkingen en zonder significant risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

De vennootschap presenteert ontvangen en betaalde rente, ontvangen dividenden van joint ventures, geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen en betaalde vennootschapsbelasting als onderdeel van de kasstroom uit operationele activiteiten.

De verkrijgingsprijs van acquisities is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De in de geacquireerde deelneming of activiteiten aanwezige geldmiddelen zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht.

Kasstromen uit afgeleide financiële instrumenten die worden verantwoord als cash flow hedge, delen we in dezelfde categorie in als de kasstromen uit de afgedekte posities.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening verwerken we in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum verwerken we niet in de jaarrekening. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, lichten we de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toe in de jaarrekening.

Nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

1. Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022

Geopolitieke en afgeleide ontwikkelingen op de energiemarkten en de gevolgen voor Gasunie

Voor de Europese energiemarkt is in 2022 een nieuw tijdperk aangebroken. In februari viel Rusland Oekraïne binnen, waardoor de geopolitieke situatie ingrijpend veranderd is. Dit heeft grote consequenties gehad op de energiemarkten. Er komt minder Russisch gas naar Europa, waardoor de gasprijzen historisch hoog zijn geworden. Tegelijkertijd hebben Europese landen beleid gevoerd om de afhankelijkheid van Russisch gas te verkleinen. Mede hierdoor zien we dat de fysieke gasstromen een omgekeerde richting hebben in vergelijking met voorgaande jaren.

De Russische inval in Oekraïne had directe gevolgen voor de operationele activiteiten van Gasunie. Daarvan afgeleid zagen we ook effecten op onze financiële resultaten en financiële positie. Dit heeft gevolgen voor meerdere posten in de jaarrekening. Onderstaand vatten we de belangrijkste gevolgen samen.

Gestegen omzet en energiekosten

De netto-omzet nam met ca. € 870 miljoen toe ten opzichte van het vorige boekjaar. De stijging van de omzet is met name te verklaren door hogere gerealiseerde opbrengsten uit gereguleerde capaciteitsveilingen en de verkoop van zogenaamde afschakelbare transportcapaciteit. Waar onze gasstromen voorheen oost-west georiënteerd waren, zagen we in 2022 hierin een ommekeer. Nederland ontving significant grotere gasstromen uit Noorwegen, Groot-Brittannië, België en vanuit de import van LNG. Duitsland zag zijn bevoorrading vanuit Noorwegen en Nederland sterk stijgen.

De gereguleerde omzet die de toegestane omzet te boven gaat, geven we de komende jaren terug aan de markt. Daarvoor zorgt het systeem van regulering in zowel Nederland als Duitsland. Als de werkelijke omzet afwijkt van de door de toezichthouder toegestane omzet, wordt het verschil verrekend in de tarieven van volgende jaren. Onder de huidige IFRS-standaarden mogen we de toekomstige verrekeningen niet in de balans opnemen en niet op de omzet en het resultaat in mindering brengen. We verantwoorden deze verrekeningen pas in het jaar waarin de verrekening plaatsvindt. Onze omzet in 2022 was substantieel hoger dan de door de toezichthouder toegestane omzet. Dit betekent echter ook dat we het surplus in de volgende boekjaren zullen verrekenen met de tarieven die marktpartijen betalen voor het gereguleerde aardgastransport, wat in die jaren een dempend effect heeft op de toegestane omzet.

Ook de gestegen energieprijzen raken Gasunie rechtstreeks. De kosten van energie en netwerkbeheer namen toe met ca. € 290 miljoen. We gebruiken gas en elektriciteit ten behoeve van het gastransport en de gasopslag en ten behoeve van de productie van stikstof voor conversiedoeleinden. De stijging in de kosten ten opzichte van 2021 is met name het gevolg van de substantieel hogere prijzen voor de inkoop van energie en een lichte toename in de inzet van compressiecapaciteit. De gestegen energiekosten kunnen we in Nederland in het gereguleerde domein onder de huidige reguleringsmethode niet volledig doorbelasten aan onze klanten, omdat de toezichthouder het prijsrisico vooralsnog aan de netbeheerder heeft toegewezen.

Nadere informatie over de omzet en energiekosten is opgenomen in noot 3 'Financiële informatie per segment' en noot 27 'Netto-omzet' resp. noot 30 'Overige kosten'.

Ontwikkelingen Nord Stream

Gasunie heeft een 9% financieel belang in de sinds 2012 operationele Nord Stream-pijpleiding. Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne op 24 februari 2022 en de geleidelijke beperking van de gasstromen in de maanden daaropvolgend, was het risicoprofiel van het aandeelhouderschap van Gasunie in Nord Stream reeds substantieel toegenomen. Dit hogere risicoprofiel heeft bij het opstellen van de halfjaarrekening per 30 juni 2022 reeds geleid tot een reëlewaarde-aanpassing van ons belang in Nord Stream van ca. € 500 miljoen naar ca. € 240 miljoen.

Op 26 september 2022 zijn beide transportleidingen van Nord Stream door een aantal explosies ernstig beschadigd geraakt en als gevolg daarvan niet inzetbaar voor het gastransport. We hebben ultimo 2022 meerdere scenario's ten aanzien van de toekomst van Nord Stream overwogen en de financiële gevolgen daarvan beoordeeld. Op basis van onze geactualiseerde risico-inschatting inclusief onze verwachtingen ten aanzien van toekomstige dividenden hebben wij besloten om de waarde van ons belang in Nord Stream ultimo 2022 op € nihil te stellen.

Nadere informatie over de waardering van Nord Stream is opgenomen in noot 9 'Overige deelnemingen'.

Investerings in verminderen afhankelijkheid Russisch gas en borging leveringszekerheid

In 2022 hebben we fors geïnvesteerd in het verminderen van de afhankelijkheid van Russisch gas. Eén van de belangrijkste maatregelen die genomen is om de afhankelijkheid van Russisch gas te verminderen en de leveringszekerheid te borgen, betreft het faciliteren van de toevoer van aardgas naar Nederland en de rest van Europa met een alternatieve herkomst. Gasunie draagt hieraan bij via haar nieuw opgerichte groepsmaatschappij EemsEnergy Terminal B.V (EemsEnergyTerminal). EemsEnergyTerminal zet hiertoe sinds september 2022 twee drijvende LNG-installaties in. Deze installaties worden vanuit de Eemshaven geëxploiteerd en kunnen LNG – dat door LNG-tankers wordt aangevoerd – opslaan en regassificeren. Hierna wordt het aardgas in het gastransportnet van GTS gevoerd.

De activiteiten van EemsEnergyTerminal hebben op een aantal onderdelen van de jaarrekening een significante impact. Dit betreft vooral de investeringen in de materiële vaste activa en de gebruiksrecht activa (zoals opgenomen in Noot 5 'Materiële vaste activa') en de bijbehorende leaseverplichtingen (zoals opgenomen in Noot 17 'Leaseverplichtingen').

Voorts heeft GTS waarborgen getroffen voor de pieklevering aan de leveranciers van kleinverbruikers in Nederland. Hoewel deze taak niet nieuw is, is deze taak in 2022 wel anders ingevuld dan voorheen. Gezien de volatiele gasmarkt heeft GTS het benodigde gas voor de piektaak zelf ingekocht, waar dit voorheen deels werd uitbesteed aan marktpartijen. Dit leidde ultimo 2022 tot het in de balans opnemen van ca. € 100 miljoen aan fysieke gasvoorraden. Deze gasvoorraden zijn exclusief bedoeld en aangehouden voor pieklevering en niet voor handelsdoeleinden overeenkomstig de wettelijke taak van GTS hieromtrent. Nadere informatie over deze gasvoorraden is opgenomen in noot 11 'Voorraden'.

Kredietrisico en beheersingsmaatregelen

De stijging van de energieprijzen leidt voor marktpartijen tot grotere financiële risico's op de energiemarkten. Partijen actief op de energiemarkten vragen sneller of hogere financiële zekerheden vanwege het toegenomen kredietrisico. Het gaat om zekerheden in de vorm van bankgaranties, security deposits of aandeelhoudersgaranties. Ook Gasunie vraagt in voorkomende gevallen garanties van zijn afnemers voor de reservering van transport- en opslagcapaciteit. De aard en omvang van de garanties wordt bepaald aan de hand van het risico dat we lopen op individuele afnemers. Ultimo 2022 hebben we voor ca. € 850 miljoen aan garanties verkregen ter afdekking van het kredietrisico op capaciteitsreserveringen. Ca. € 300 miljoen hiervan is ultimo 2022 als onderpand in de vorm van liquiditeiten aan ons betaald. Ten opzichte van 2021 is dit een stijging van ca. € 250 miljoen.

Gasunie bewaakt het kredietrisico continu. In 2022 hebben we voor één van onze klanten in Duitsland – hoewel deze afnemer financieel wel kredietwaardig te achten is – een afwaardering moeten doen op de openstaande vorderingen van ca. € 9 miljoen op grond van het niet-nakomen van de contractuele betaalverplichtingen. Gasunie spant zich in om deze vorderingen alsnog te incasseren. Mocht incasso van de vorderingen alsnog onmogelijk blijken, dan wordt de afwaardering vergoed onder de toepasselijke reguleringsmethode. Betreffende klant heeft ultimo 2022 geen transportovereenkomsten meer met Gasunie Deutschland.

Mede door de stijging van de onderpandontvangsten was ultimo 2022 sprake van een surplus in de kortlopende liquiditeitspositie ten opzichte van de normale situatie, waarbij een beperkt liquiditeitssaldo wordt aangehouden. Mede hierdoor bestond ultimo 2022 in tegenstelling tot voorgaande jaren geen noodzaak gebruik te maken van kortlopende depositoleningen en Euro Commercial Paper (ECP).

Nadere informatie over het kredietrisico is opgenomen in noot 25 'Financiële instrumenten'. Informatie over onze liquiditeitspositie is opgenomen in het kasstroomoverzicht, in noot 14 'Liquide middelen' en noot 23 'Kortlopende financieringsverplichtingen'.

Waardering van de materiële vaste activa

Ultimo 2022 hebben wij de waardering van een aantal belangrijke bedrijfsonderdelen onderzocht door middel van een bedrijfswaardeberekening. Het betreft de waardering van het gastransportnetwerk van GTS in Nederland en dat van Gasunie Deutschland in Duitsland en de waardering van de BBL-interconnector pijpleiding tussen Nederland en Engeland, die voor 60% eigendom is van Gasunie via onze joint operation BBL Company. Onderstaand volgt een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van de bedrijfswaardeberekeningen. Een uitgebreide toelichting is opgenomen in noot 4 'Onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen'.

Gastransportnetwerk Nederland

Aanleiding voor de bedrijfswaardeberekening door GTS ultimo 2022 was de significante stijging van de energieprijzen in 2022 zonder de regulatoire mogelijkheid om deze in de toekomst volledig te mogen verrekenen. Daarnaast was sprake van een stijging in de relevante markttrentes ultimo 2022. Deze markttrentes vormen de basis voor de IFRS-disconteringsvoet, zoals gebruikt in de bedrijfswaardeberekening.

De uitkomsten van de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is dat de realiseerbare waarde van het gastransportnetwerk in Nederland ongeveer gelijk is aan de boekwaarde daarvan.

Gastransportnetwerk Duitsland

Aanleiding voor de bedrijfswaardeberekening door Gasunie Deutschland en een aantal van haar joint-ventures ultimo 2022 was de publicatie van de nieuwe uitgangspunten die de basis vormen voor de regulering van transportactiviteiten in Duitsland voor de periode 2023-2027.

De uitkomst van de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is dat de realiseerbare waarde van het gastransportnetwerk in Duitsland ca. € 117 miljoen lager is dan de boekwaarde van de activa. Dit bedrag is in de winst-en-verliesrekening voor € 109 miljoen als bijzondere waardevermindering op materiële vaste activa opgenomen en voor € 8 miljoen opgenomen in het resultaat uit joint-ventures.

BBL-interconnector

Aanleiding voor de bedrijfswaardeberekening voor ons 60% belang in de BBL-interconnector was een wijziging in de lange termijn assumpties met betrekking tot de aardgasvraag in het Verenigd Koninkrijk en daarvan afgeleid de behoefte aan transportcapaciteit tussen het Verenigd Koninkrijk en Europa (onder meer via de BBL-interconnector). De recente ontwikkelingen op de Europese energiemarkten zijn hier de belangrijkste oorzaak van. Bijstelling van deze verwachtingen heeft invloed op de hoogte van de kasstromen en daarmee op de waardering van ons belang in de BBL-interconnector.

De uitkomst van de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is dat de realiseerbare waarde van de BBL-interconnector voor het aandeel dat Gasunie heeft ca. € 50 miljoen lager is dan de boekwaarde van de activa. Dit bedrag is in de winst- en-verliesrekening als bijzondere waardevermindering op materiële vaste activa opgenomen.

Dividenduitkering

De vennootschap heeft in 2022 € 217,5 miljoen (boekjaar 2021: € 262,3 miljoen) dividend uitgekeerd aan haar enige aandeelhouder, de Staat der Nederlanden. Het betrof de resultaatbestemming over het boekjaar 2021, overeenkomstig het besluit van de algemene vergadering van 29 maart 2022. Nadere informatie hierover is opgenomen in noot 45 'Onverdeeld resultaat'.

2. Bedrijfscombinaties en nieuwe entiteiten

In 2022 vonden, net als in 2021, geen bedrijfscombinaties plaats. Wel zijn in 2022 een aantal nieuwe entiteiten opgericht. Deze nieuwe entiteiten richten zich onder andere op het ontwikkelen van CCS-, warmte- en waterstofactiviteiten. Daarnaast richtten we in 2022 EemsEnergyTerminal op met als doel het verminderen van de afhankelijkheid van Russisch gas en het borgen van de leveringszekerheid. De oprichting van deze entiteit had significante invloed op een aantal jaarrekeningposten, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022'.

De oprichting van de overige entiteiten had geen significante invloed op het geconsolideerde resultaat en de geconsolideerde kasstromen over 2022 of het geconsolideerde vermogen ultimo 2022. We lichten deze effecten om die reden niet nader toe in deze jaarrekening. De nieuw opgerichte entiteiten zijn opgenomen in noot 56 'Overzicht groepsmaatschappijen en deelnemingen'.

3. Financiële informatie per segment

De financiële informatie wordt gesegmenteerd naar de activiteiten van de vennootschap. De operationele segmenten weerspiegelen de managementstructuur. De vennootschap onderscheidt de volgende segmenten:

- **Gasunie Transport Services**

Dit segment beslaat het netbeheer in Nederland en is verantwoordelijk voor de aansturing van het aardgastransport, de ontwikkeling van het aardgasnetwerk en de bijbehorende installaties en het bevorderen van de marktwerking.

- **Gasunie Deutschland**

Dit segment beslaat het netbeheer in Duitsland en is verantwoordelijk voor de aansturing van het aardgastransport, de ontwikkeling van het aardgasnetwerk en de bijbehorende installaties en het bevorderen van de marktwerking.

- **Participations**

Dit segment richt zich op het ontwikkelen van projecten ten behoeve van de energietransitie, het optimaal benutten van de bestaande deelnemingen en het faciliteren van de komst van nieuwe gasstromen naar Noordwest-Europa via LNG-aanvoer en langeafstandspijpleidingen. Onder dit segment vallen ook een aantal samenwerkingsverbanden voor pijpleidingen die het Gasunie-transportnet verbinden met buitenlandse markten.

De grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van de segmenten zijn gelijk aan de grondslagen zoals gehanteerd bij het opstellen van deze geconsolideerde jaarrekening. De activa, opbrengsten en resultaten van een segment omvatten zowel posten die rechtstreeks tot dat segment behoren als posten die redelijkerwijs aan dat segment kunnen worden toegerekend. Omdat de financiering van de vennootschap overwegend op concernniveau plaatsvindt, vindt geen segmentering van de passiva plaats en wordt hierover daarom niet separaat gerapporteerd. Transacties tussen bedrijven die toebehoren aan de segmenten worden verricht tegen een zakelijke grondslag. In de financiële informatie per segment elimineren we transacties tussen segmenten.

Opbrengsten en resultaat per segment

De informatie over de opbrengsten en het resultaat per segment is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Netto-omzet		Resultaat	
	2022	2021	2022	2021
Segmenten				
- Gasunie Transport Services	1.628,7	965,6	698,9	260,1
- Gasunie Deutschland	360,8	298,8	-17,2	138,5
- Participations	396,8	167,9	47,2	16,5
Inter-segment eliminatie	-128,7	-46,0	-	-
Segmententotaal	2.257,6	1.386,3	728,9	415,1
Saldo van niet-gealloceerde financiële baten en lasten en resultaat uit deelnemingen			-8,1	4,8
Resultaat vóór belastingen			720,8	419,9
Belastingen			-165,9	-109,2
Opbrengsten en resultaat na belastingen	2.257,6	1.386,3	554,9	310,7

Gedurende 2022 heeft het segment Gasunie Transport Services voor € 59,6 miljoen (2021: € 16,9 miljoen), het segment Gasunie Deutschland voor € 0,6 miljoen (2021: € 0,4 miljoen) en het segment Participations voor € 68,5 miljoen (2021: € 28,7 miljoen) aan inter-segment diensten geleverd.

Activa per segment

De informatie over de activa per segment is als volgt:

In miljoenen euro's	Activa	
	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Segmenten		
- Gasunie Transport Services	6.573,9	6.591,9
- Gasunie Deutschland	1.560,8	1.644,0
- Participations	1.734,4	1.641,3
Segmententotaal	9.869,1	9.877,2
Niet-gealloceerde activa	1.236,1	602,6
Totaal activa	11.105,2	10.479,8

De gealloceerde activa omvat de materiële vaste activa, de investeringen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen en de investeringen in de overige deelnemingen. De niet-gealloceerde activa bestaan uit de uitgestelde belastingvorderingen en de vlottende activa.

De investeringen in en de afschrijvingen van materiële vaste activa (inclusief de gebruiksrecht activa) en de andere belangrijke niet-geldelijke posten zijn als volgt:

In miljoenen euro's		Gasunie Transport Services	Gasunie Deutschland	Participations	Segmententotaal
Investerings materiële vaste activa	2022	209,3	83,4	618,7	911,4
	2021	212,5	95,0	4,3	311,8
Afschrijvingen materiële vaste activa	2022	-219,7	-46,9	-95,8	-362,4
	2021	-265,8	-44,1	-37,5	-347,4
Andere belangrijke niet-geldelijke posten	2022	41,2	-115,8	-20,2	-94,9
	2021	0,8	2,6	0,8	4,2

De andere belangrijke niet-geldelijke posten bestaan onder meer uit de mutaties in de personele- en overige voorzieningen, de resultaten op desinvesteringen en bepaalde kosten van de toegezegd-pensioen regeling. In 2022 werden de andere belangrijke niet-geldelijke posten significant beïnvloed door de bijzondere waardeverminderingen, zoals toegelicht in Noot 4 'Onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen'.

Activa per geografisch gebied

Het bepalen van de vaste activa per geografisch gebied vindt primair plaats aan de hand van het gebied waar de activiteiten plaatsvinden. De vennootschap onderscheidt twee geografische gebieden: Nederland en buiten Nederland.

De onderverdeling van de activa naar geografisch gebied is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>		Vaste activa
	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Nederland	8.057,7	7.470,4
Buiten Nederland	1.811,4	2.406,8
Totaal vaste activa	9.869,1	9.877,2

De in de tabel opgenomen vaste activa omvat de materiële vaste activa alsmede het aandeel in de joint ventures, de geassocieerde deelnemingen en de overige deelnemingen. De lagere activawaarde buiten Nederland is met name het gevolg van de reëlewaardemutatie van het belang in Nord Stream en de bijzondere waardevermindering van de materiële vaste activa van BBL Company en van Gasunie Deutschland. De hogere activawaarde in Nederland is met name het gevolg van de investeringen in EemsEnergyTerminal.

Informatie over joint ventures en geassocieerde deelnemingen

De segmentinformatie over joint ventures en geassocieerde deelnemingen is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>		Investerings in joint ventures en geassocieerde deelnemingen		Aandeel in het vermogen van joint ventures en geassocieerde deelnemingen
	2022	2021	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Segmenten				
- Gasunie Transport Services	-	-	-	-
- Gasunie Deutschland	-	-	98,5	108,0
- Participations	90,3	19,9	306,5	176,5
Segmententotaal	90,3	19,9	405,1	284,5

De investeringen in joint ventures in 2022 zien met name toe op onze belangen in German LNG en Porthos.

<i>In miljoenen euro's</i>		Acquisities joint ventures en geassocieerde deelnemingen		Aandeel in het resultaat joint ventures en geassocieerde deelnemingen
	2022	2021	2022	2021
Segmenten				
- Gasunie Transport Services	-	-	-	-
- Gasunie Deutschland	-	-	-2,6	5,7
- Participations	-	-	36,9	23,6
Segmententotaal	-	-	34,3	29,3

Een nadere toelichting op de mutaties in joint ventures en geassocieerde deelnemingen is opgenomen in noot 7 'Investerings in joint ventures' en noot 8 'Investerings in geassocieerde deelnemingen'.

4. Onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen

Aan het eind van iedere verslaggevingsperiode onderzoeken we of sprake is van indicaties voor bijzondere waardeverminderingen van vaste activa. Daarnaast onderzoeken we of er aanleidingen bestaan om reeds eerder verantwoorde bijzondere waardeverminderingen terug te nemen.

Onderstaand volgt voor de belangrijkste kasstroom genererende eenheden onze analyse.

Gastransportnetwerk Nederland

Aanleiding voor het onderzoek

De Russische inval in Oekraïne, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022', had directe gevolgen voor de operationele activiteiten van GTS inclusief de bijbehorende kasstromen en de financiële resultaten. We zien onder meer een significante stijging in de energiekosten. We gebruiken gas en elektriciteit ten behoeve van het gastransport en ten behoeve van de productie van stikstof voor conversiedoeleinden. De gestegen energiekosten kunnen we in Nederland ingevolge het methodebesluit GTS 2022-2026 niet volledig nacalculeren. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft de bevoegdheid om middels een reguleringskader de tarieven vast te stellen die GTS in rekening mag brengen voor haar wettelijke taken. Indien de hoge energieprijzen van 2022 ook voor de toekomst van toepassing blijven en niet grotendeels nagecalculeerd mogen worden in de toekomstige tarieven, heeft dit gevolgen voor de inkomsten van GTS en daarmee de waardering van het gastransportnetwerk.

Een tweede – meer afgeleid – effect van de ontwikkelingen op de energiemarkten en algemene economische ontwikkelingen en onzekerheden zijn de hoge inflatie en als reactie daarop de gestegen markttrentes. De disconteringsvoet die gebruikt wordt onder IFRS is gebaseerd op de relevante markttrentes op de balansdatum en wijkt daarmee af van de wijze waarop de ACM de kapitaalkostenvergoeding bepaalt voor de toegestane inkomsten van GTS. Abrupte stijgingen in de (spot)markttrentes – zoals we deze in 2022 hebben gezien – hebben onder IFRS daarmee een mogelijk effect op de waardering van het gastransportnetwerk ultimo 2022.

Voorafgaand aan het onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen ultimo 2022 bedroeg de boekwaarde van het gastransportnetwerk, dat als één samenhangende kasstroom genererende eenheid wordt beschouwd, ca. € 5,9 miljard.

Testmethode

Het management maakt gebruik van een bedrijfswaardeberekening (value in use) om de realiseerbare waarde van het gastransportnetwerk vast te stellen. De indirecte opbrengstwaarde is bepaald aan de hand van een Discounted Cash Flow (DCF) Model. Een directe opbrengstwaarde was ultimo 2022 niet beschikbaar; er zijn geen aanwijzingen dat de directe opbrengstwaarde hoger is dan de indirecte opbrengstwaarde.

Uitgangspunt bij het bepalen van de realiseerbare waarde en belangrijkste veronderstellingen en schattingen

Bij het bepalen van de realiseerbare waarde is in beginsel uitgegaan van de bepalingen in het reguleringskader, zoals dat in het Methodebesluit GTS 2022-2026 en in andere van toepassing zijnde regelingen en besluiten is vastgelegd.

Uitgangspunt voor de geprognosticeerde inkomsten in de periode 2023-2026 zijn de op basis van het methodebesluit GTS 2022-2026 verwachte toegestane inkomsten en daaruit afgeleide kasstromen. Voor de periode na 2026 is de waarde van het netwerk afgeleid van de dan verwachte gestandaardiseerde activawaarde (terminal value approach). De gestandaardiseerde activawaarde is de waarde van de investeringen die de netbeheerder met een redelijk rendement via de tarieven in rekening mag brengen.

Uitgangspunt voor de geprognosticeerde uitgaven en andere variabelen, zoals de verwachte operationele kostenontwikkeling (inclusief de energiekostenontwikkelingen), het investeringsniveau en de IFRS-disconteringsvoet, zijn door het management van de vennootschap bepaald. De belangrijkste operationele en investeringskasstromen (relevant voor de kapitaalkostenvergoeding en de nacalculatie daarvan) zijn gebaseerd op het door de raad van bestuur goedgekeurde business plan voor de komende drie jaren en op een recente meerjarenprognose voor de middellange termijn.

Het totaal van de vaste activa van GTS wordt beschouwd als één kasstroomgenererende eenheid, met uitzondering van de activa in ontwikkeling, gehuurde terreinen en de permanente gasvoorraad in de leidingen. Deze activa worden verondersteld niet aan een bijzondere waardevermindering onderhevig te zijn.

De belangrijkste uitgangspunten in de bedrijfswaardebepaling zijn hierna toegelicht:

Efficiency na de reguleringsperiode 2022-2026

Voor de reguleringsperiode 2022-2026 is de gemiddeld gewogen statische efficiency van GTS door de ACM op basis van een benchmarkonderzoek vastgesteld op 96,1% (voorgaande methodebesluit: 88,6%). GTS heeft in de voorbije jaren aantoonbaar gewerkt aan het verbeteren van haar efficiency, onder meer door middel van personele herstructureringen, structurele kostenbesparingen en onderhoudsoptimalisatie. Het management werkt ook in de komende jaren onverminderd door aan het nog verder optimaliseren van de efficiency.

GTS vindt dat de robuustheid van het benchmarkonderzoek van de ACM beperkt is en dat dit onderzoek geen basis biedt voor de opgelegde efficiëntieafslag. GTS heeft bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) beroep ingesteld tegen (de wijze van bepaling van) de statische efficiency. Naar de mening van GTS dient een statische efficiëntiescore van 100% toegekend te worden. Naast de inhoudelijke tekortkomingen van het gebruikte benchmarkmodel, is het onderzoek naar onze mening voor ons ook onvoldoende inzichtelijk en controleerbaar. Uitkomsten van deze beroepszaak worden medio 2023 verwacht.

In het kader van de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is met de voorlopige aanname gewerkt dat de gemiddeld gewogen statische efficiency voor de reguleringsperiode 2022-2026 gehandhaafd blijft op 96,1%. Voor de periode na 2026 rekenen we met een statische efficiency van 100%.

Energiekosten

Ten aanzien van het prijsrisico van de energiekostenontwikkeling wordt in het methodebesluit GTS 2022-2026 geen volledige nacalculatie toegepast. GTS heeft hier beroep tegen ingesteld bij het CBb. Inzet van GTS is volledige nacalculatie van de totale energiekosten. De uitkomsten van deze beroepszaak worden medio 2023 verwacht. Vooruitlopend hierop – en mede gegeven de unieke situatie op de energiemarkten in 2022 – is de ACM voornemens een incidentele correctie op de energiekosten die GTS in 2022 heeft gemaakt, toe te passen. De correctie wordt in de tarieven over 2024 verrekend. Voor de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is verondersteld dat deze correctie in de toekomstige jaren wordt gecontinueerd.

Kapitaalkostenvergoeding – ACM WACC

In het methodebesluit voor de reguleringsperiode 2022-2026 is een kapitaalkostenvergoeding opgenomen die onder meer afhankelijk is van een door de ACM bepaalde WACC. Voor investeringen vanaf 2022 is de nominale WACC bepaald op 3,0% vóór belastingen. Voor bestaand vermogen is de nominale WACC vóór belastingen vanaf 2023 eveneens 3,0%. Jaarlijks bepaalt de ACM de werkelijke van toepassing zijnde WACC, welke vervolgens nagecalculeerd en verrekend wordt in de toegestane omzet van GTS in de daaropvolgende jaren. Bij het opstellen van de impairment test is rekening gehouden met de mogelijke effecten van een nacalculatie van dit onderdeel van de kapitaalkostenvergoeding.

IFRS-disconteringsvoet

Bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening is gerekend met een nominale disconteringsvoet vóór belastingen van 5,6%. Bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening in 2020 werd gerekend met een nominale disconteringsvoet vóór belastingen van 2,9%. Rond de balansdatum van 31 december 2022 was een piek in de relevante markttrentes zichtbaar. Hoewel de markttrentes sindsdien licht zijn gedaald, mag bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening op grond van IFRS-bepalingen geen rekening gehouden worden met de daling na de balansdatum.

Sensitiviteitsanalyse

De realiseerbare waarde is gebaseerd op belangrijke veronderstellingen en assumpties. De invloed van wijzigingen in deze veronderstellingen en assumpties kan aanzienlijk zijn. In onderstaande tabel is indicatief het effect aangegeven van een wijziging van een belangrijke veronderstelling op de realiseerbare waarde. De wijziging wordt verondersteld aan begin van de reguleringsperiode plaats te vinden onder overige gelijkblijvende omstandigheden.

Wijziging in de veronderstelling of schatting	Omvang	Impact op de realiseerbare waarde
Statische efficiency na de reguleringsperiode	-1%	ca. +/- € 40-50 miljoen
Kapitaalkostenvergoeding voor de periode 2023-2026 – ACM WACC	+/- 0,25%	ca. +/- € 45-55 miljoen
IFRS-disconteringsvoet vóór belastingen	+/- 0,25%	ca. +/- € 40-50 miljoen
Nacalculatie energiekosten	-1%	ca. +/- € 8-10 miljoen

Uitkomst van het onderzoek

Op basis van de uitgevoerde bedrijfswaardeberekening concludeert het management dat de realiseerbare waarde van gastransportnetwerk in Nederland nagenoeg gelijk is aan de boekwaarde daarvan. Er is derhalve geen sprake van een bijzondere waardevermindering of een terugname van een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering.

Gastransportnetwerk Duitsland**Aanleiding voor het onderzoek**

De tarieven die Gasunie Deutschland in rekening mag brengen voor het gereguleerde gastransport worden bepaald door de Duitse toezichthouder (BNetzA). Eind 2022 heeft de BNetzA nieuwe besluitvorming gepubliceerd, die relevant is voor de bepaling van de toekomstige inkomsten van Gasunie Deutschland in de reguleringsperiode 2023-2027. De gevolgen hiervan kunnen zowel positief als negatief zijn en zijn daarom aanleiding om een onderzoek uit te voeren naar de waardering van het gastransportnetwerk in Duitsland ultimo 2022.

Voorafgaand aan het onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen ultimo 2022 bedroeg de boekwaarde van het gastransportnetwerk ca. € 1,5 miljard. Onderdeel van de kasstroomgenererende eenheid Gasunie Deutschland zijn ook onze belangen in de joint-ventures NETRA en DEUDAN. Omdat NETRA en DEUDAN net als Gasunie Deutschland netbeheeractiviteiten ondernemen, worden de algemene en regulatoire aannames die worden toegepast op Gasunie Deutschland ook op de waardering van deze entiteiten toegepast. Voorafgaand aan het onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen ultimo 2022 bedroeg de boekwaarde van deze joint-ventures gezamenlijk ca. € 0,1 miljard.

Testmethode

Het management maakt gebruik van een bedrijfswaardeberekening (value in use) om de realiseerbare waarde van het gastransportnetwerk vast te stellen. De indirecte opbrengstwaarde is bepaald aan de hand van een Discounted Cash Flow (DCF) Model. Een directe opbrengstwaarde was ultimo 2022 niet beschikbaar; er zijn geen aanwijzingen dat de directe opbrengstwaarde hoger is dan de indirecte opbrengstwaarde.

Uitgangspunt bij het bepalen van de realiseerbare waarde en belangrijkste veronderstellingen en schattingen

Bij het bepalen van de realiseerbare waarde is in beginsel uitgegaan van de variabelen zoals deze zijn opgenomen in de Duitse van toepassing zijnde regelingen en besluiten ultimo 2022.

Uitgangspunt voor de geprognosticeerde inkomsten in de reguleringsperiode 2023-2027 zijn de verwachte toegestane inkomsten volgens de bepalingsmethodiek van de BNetzA en de daaruit afgeleide kasstromen. Voor de periode na 2027 is de waarde van het netwerk afgeleid van de dan verwachte gestandaardiseerde activawaarde (terminal value approach). De gestandaardiseerde activawaarde is de waarde van de investeringen die de netbeheerder met een redelijk rendement via de tarieven in rekening mag brengen.

Uitgangspunt voor de geprognosticeerde uitgaven en andere variabelen, zoals de verwachte operationele kostenontwikkeling, het investeringsniveau en de IFRS-disconteringsvoet, zijn door het management van de vennootschap bepaald. De belangrijkste kasstromen zijn gebaseerd op het door de raad van bestuur goedgekeurde business plan voor de komende drie jaren (geactualiseerd met de meest recente informatie omtrent de toegestane tarieven voor 2023), het door de BNetzA goedgekeurde investeringsplan van Gasunie Deutschland en op een recente meerjarenprognose voor de middellange termijn. De stijging van de energiekosten is niet als belangrijke veronderstelling aangemerkt. Op grond van het vigerende reguleringskader kunnen deze kosten worden doorberekend aan klanten.

De belangrijkste uitgangspunten in de bedrijfswaardebepaling zijn hierna toegelicht:

Toegestaan rendement op eigen vermogen

De BNetzA heeft het rendement op het eigen vermogen voor de nieuwe reguleringsperiode vastgesteld op 5,07% vóór belastingen voor nieuwe activa en 3,51% vóór belastingen voor oude activa. Voorheen was het toegestane rendement 6,91% resp. 5,12% vóór belastingen. Zoals vele andere netbeheerders heeft Gasunie Deutschland bezwaar aangetekend met betrekking tot de vaststelling van het eigen vermogen door de BNetzA. Uitkomst van de rechtszaak wordt medio 2023 verwacht. In de bedrijfswaardeberekening is gerekend met de door de BNetzA bepaalde percentages.

Kostenbasis

Voor de reguleringsperiode 2023-2027 heeft de BNetzA in 2022 de toegestane inkomsten bepaald. Mede hieraan ten grondslag ligt de kostenbasis van Gasunie Deutschland. In juni 2021 diende Gasunie Deutschland zijn kostenaanvraag in bij de BNetzA. De kostenaanvraag is gebaseerd op de in het zogenaamde 'fotojaar' 2020 gemaakte kosten. Het overleg over de kostenaanvraag werd in 2022 afgerond en eind april 2022 ontvingen wij de definitieve resultaten. Gasunie Deutschland kan zich verenigen met de uitkomsten hiervan; er zijn geen onderhanden bezwaarprocedures.

Individuele efficiëntieparameter (X-ind)

De BNetzA heeft in 2017 de individuele efficiëntieparameter ('X-ind') van Gasunie Deutschland vastgesteld voor de reguleringsperiode 2018-2022 vastgesteld. Zoals voorgeschreven in Duitse wet- en regelgeving is de individuele efficiëntiedoelstelling gebaseerd op een benchmarkprocedure. Begin 2023 is dit benchmarkonderzoek afgerond en zijn de uitkomsten door de BNetzA gepubliceerd. Net als in de reguleringsperiode 2018-2022 is Gasunie Deutschland aangemerkt als 100% efficiënt. In de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is eveneens uitgegaan van een 100% individuele efficiency.

Algemene efficiëntieparameter (X-gen)

Begin 2022 is de BNetzA begonnen met de evaluatie van een nieuwe algemene efficiëntiefactor ('X-gen') die in de reguleringsperiode 2023-2027 voor alle beheerders gaat gelden. Initieel heeft de BNetzA alle benodigde gegevens opgevraagd bij de Duitse netbeheerders om de parameters voor het efficiëntiemodel te bepalen. In september 2022 is de consultatiefase gestart. De BNetzA heeft verschillende modellen voor bepaling van de X-gen voorgelegd. De verschillende modellen hebben verschillende uitkomsten voor Gasunie Deutschland. Definitieve besluitvorming over de X-gen wordt medio 2023 verwacht. Voor de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 hebben we een X-gen van 0,49% verondersteld. Dit is gelijk aan de X-gen voor de huidige reguleringsperiode (2018-2022).

IFRS-disconteringsvoet

Bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening is gerekend met een nominale disconteringsvoet vóór belastingen van 5,8%. Rond de balansdatum van 31 december 2022 was een piek in de relevante markttrentes zichtbaar. Hoewel de markttrentes sindsdien licht zijn gedaald, mag bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening op grond van IFRS-bepalingen geen rekening gehouden worden met de daling na de balansdatum.

Sensitiviteitsanalyse

De realiseerbare waarde is gebaseerd op belangrijke veronderstellingen en assumpties. De invloed van wijzigingen in deze veronderstellingen en assumpties kan aanzienlijk zijn. In onderstaande tabel is indicatief het effect aangegeven van een wijziging van een belangrijke veronderstelling op de realiseerbare waarde. De wijziging wordt verondersteld aan begin van de reguleringsperiode plaats te vinden onder overige gelijkblijvende omstandigheden.

Wijziging in de veronderstelling of schatting	Omvang	Impact op de realiseerbare waarde
X-gen	+/- 0.5%	Ca. +/- € 6-8 miljoen
IFRS disconteringsvoet vóór belastingen	+/- 0.25%	Ca. +/- € 12-16 miljoen

Uitkomst van het onderzoek

Op basis van de beschikbare informatie concludeert het management dat de bijzondere waardevermindering van het gastransportnetwerk in Duitsland ultimo 2022 ca. € 117 miljoen bedraagt. Dit bedrag is voor € 109 miljoen toegewezen aan de materiële vaste activa en voor € 8 miljoen aan de lagere waardering van de belangen in de joint-ventures NETRA en DEUDAN.

BBL-interconnector

Aanleiding voor het onderzoek

Aanleiding voor de bedrijfswaardeberekening van ons 60% belang in de BBL-interconnector is een wijziging in de lange termijn assumpties met betrekking tot de aardgasvraag in het Verenigd Koninkrijk en daarvan afgeleid de behoefte aan transportcapaciteit tussen het Verenigd Koninkrijk en Europa (onder meer via de BBL-interconnector). Ten opzichte van de vorige bedrijfswaardeberekening in 2019, achten we een stabiel scenario met een gematigde groei van de gasimport door het Verenigd Koninkrijk niet langer waarschijnlijk. Dit hebben we mede gebaseerd op scenario-onderzoeken en het 10-jaars netwerkontwikkelingsplan van National Grid, de netbeheerder in het Verenigd Koninkrijk. De recente ontwikkelingen op de Europese energiemarkten, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022' zijn hier een belangrijke oorzaak van. Bijstelling van deze verwachtingen heeft invloed op de hoogte van de kasstromen en daarmee op de waardering van ons belang in de BBL-interconnector.

Voorafgaand aan het onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen ultimo 2022 bedroeg de boekwaarde van ons belang in de BBL-interconnector ca. € 0,2 miljard.

Testmethode

Gasunie maakt gebruik van een bedrijfswaardeberekening (value in use) om de realiseerbare waarde van de BBL-interconnector vast te stellen. De indirecte opbrengstwaarde is bepaald aan de hand van een Discounted Cash Flow (DCF) Model. Als gevolg van de verplichte uittreding van een 20% mede-eigenaar (Uniper) uit BBL Company eind 2022, was eveneens een afleidbare directe opbrengstwaarde beschikbaar rondom de balansdatum op grond van biedingen van derden op het belang van Uniper. Op grond van de relevante IFRS-bepalingen vindt waardering van ons belang in de BBL-interconnector plaats tegen de hogere indirecte opbrengstwaarde. Hieronder volgt een nadere detaillering van de belangrijkste assumpties in de bepaling van de realiseerbare waarde op grond van de indirecte methode.

Uitgangspunt bij het bepalen van de realiseerbare waarde en belangrijkste veronderstellingen en schattingen

Bij het bepalen van de realiseerbare waarde heeft het management veronderstellingen gemaakt, waarvan de belangrijkste aannames toezien op de verwachte inkomsten en de gehanteerde disconteringsvoet. De belangrijkste kasstromen zijn gebaseerd op het door het management van BBL Company opgestelde en door de raad van bestuur van Gasunie (als aandeelhouder) goedgekeurde business plan voor de komende drie jaren en op een recente meerjarenprognose voor de middellange termijn. De stijging van de energiekosten is niet als belangrijke veronderstelling aangemerkt. Op grond van contractuele afspraken kunnen deze kosten grotendeels worden doorberekend aan klanten.

Het totaal van de vaste activa van BBL Company wordt beschouwd als één kasstroomgenererende eenheid, met uitzondering van de activa gerelateerd aan terreinen. Deze activa worden, naar hun aard, verondersteld niet aan een bijzondere waardevermindering onderhevig te zijn.

De belangrijkste uitgangspunten in de bedrijfswaardebepaling zijn hierna toegelicht:

Toekomstige inkomsten en daaruit afgeleide kasstromen

Bij het bepalen van de verwachte toekomstige inkomsten is onderscheid gemaakt tussen inkomsten uit bestaande vaste transportcontracten en inkomsten op grond van de veiling van toekomstige transportcapaciteit. De aannames inzake de verwachte toekomstige transportvolumes zijn mede gebaseerd op reeds geboekte (geveilde) transportcapaciteit en op scenario-onderzoeken en het 10-jaars netwerkontwikkelingsplan van National Grid. De onderzoeken van National Grid kennen meerdere scenario's omtrent de aardgasimport en -export. Ten opzichte van de vorige bedrijfswaardeberekening in 2019 acht het management een stabiel scenario met een gematigde groei van de gasimport door het Verenigd Koninkrijk en een fysiek aardgastransport tot 2070 niet meer waarschijnlijk. Ultimo 2022 verwacht het management dat de aardgasstromen tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk sneller tot nihil afbouwen. Voorts is de periode herzien waarin het – bij de huidige kostenbasis en tarieven – economisch rendabel is om aardgas te transporteren. Bij het bepalen van de tarieven voor de capaciteitsverkoop is uitgegaan van de huidige tarieven die jaarlijks worden gecorrigeerd voor de verwachte inflatie.

H2

De relatief ondiepe Noordzee is geschikt voor de opwek van grote volumes aan windenergie. Hiermee kan waterstof worden gemaakt. Vier Noordzeelanden hebben in 2022 aangekondigd de Noordzee als 'groene energiecentrale' te ontwikkelen, met focus op de productie van groene waterstof. Voor het ontsluiten van deze offshore geproduceerde groene waterstof kan de BBL-interconnector een belangrijke rol spelen. Verder onderzoek naar het offshore waterstofnetwerk zal op termijn meer inzicht geven in de systeemeisen, routes vanaf de waterstof-productielocaties op zee en de aanlandingspunten op land waar de waterstof wordt overgedragen aan de (onshore) nationale waterstofnetwerken. In de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is aangenomen dat de BBL-interconnector in de toekomst wordt ingezet ten behoeve van het offshore waterstofnetwerk en dat dit dientengevolge leidt tot een toekomstige kasstroom uit hoofde van overdracht aan een waterstofoperator.

IFRS-disconteringsvoet

Bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening is gerekend met een nominale disconteringsvoet vóór belastingen van 8,7%. Bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening in 2019 werd gerekend met een nominale disconteringsvoet vóór belastingen van 7,3%. Rond de balansdatum van 31 december 2022 was een piek in de relevante markttrentes zichtbaar. Hoewel de markttrentes sindsdien licht zijn gedaald, mag bij het uitvoeren van de bedrijfswaardeberekening op grond van IFRS-bepalingen geen rekening gehouden worden met de daling na de balansdatum.

Sensitiviteitsanalyse

De realiseerbare waarde is gebaseerd op belangrijke veronderstellingen en assumpties. De invloed van wijzigingen in deze veronderstellingen en assumpties kan aanzienlijk zijn. In onderstaande tabel is indicatief het effect aangegeven van een wijziging van een belangrijke veronderstelling op de realiseerbare waarde.

Wijziging in de veronderstelling of schatting	Omvang	Impact op de realiseerbare waarde (60% belang)
IFRS-Disconteringsvoet vóór belastingen	+/- 1,0%	ca. +/- € 9-12 miljoen
Inkomsten gedurende economische levensduur	Jaarlijks +/- € 5,0 miljoen	ca. +/- € 12-15 miljoen
Hogere of lagere inkomsten uit overdracht aan waterstofentiteit	+/- € 20,0 miljoen	ca. +/- € 2-4 miljoen

Uitkomst van het onderzoek

De uitkomst van de bedrijfswaardeberekening ultimo 2022 is dat de realiseerbare waarde van de BBL-interconnector voor het aandeel dat Gasunie heeft ca. € 50 miljoen lager is dan de boekwaarde van de activa. Dit bedrag is in de winst-en-verliesrekening als bijzondere waardevermindering opgenomen.

LNG-terminal EemsEnergyTerminal

Uit onze beoordeling blijken geen indicaties voor een bijzondere waardevermindering van de EemsEnergyTerminal per 31 december 2022.

Ondergrondse gasopslag EnergyStock

Uit onze beoordeling blijken geen indicaties voor een bijzondere waardevermindering van de EnergyStock gasopslag per 31 december 2022.

Overige materiële en financiële vaste activa

Uit onze beoordeling blijken geen indicaties voor een bijzondere waardevermindering van de overige materiële en financiële vaste activa per 31 december 2022.

5. Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa in 2022 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Boekwaarde per 1 jan. 2022	Herrubri- ceringen	Investerings	Desinveste- ringen	Afschrijvingen	Bijzondere waarde- vermindering	Boekwaarde per 31 dec. 2022
Bedrijfsgebouwen en terreinen	134,2	-	4,1	-0,2	-7,9	-0,4	129,8
Compressorstations	763,2	-	11,0	-1,2	-50,3	-12,7	710,0
Installaties	923,7	-	171,5	-0,5	-65,0	-11,5	1.018,2
Hoofdtransportleidingen	4.923,9	-	115,0	-0,2	-113,9	-132,4	4.792,4
Regionale transportleidingen	917,0	-	34,7	-0,9	-29,3	-	921,5
Ondergrondse gasopslag	439,8	-	0,6	-	-28,3	-	412,1
Andere vaste bedrijfsmiddelen	259,3	-7,1	17,4	-0,3	-32,1	-2,1	235,1
Gebruiksrecht activa	101,7	-	459,7	-	-35,6	-	525,8
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	614,7	-	97,4	-	-	-	712,1
Totaal voor boekjaar 2022	9.077,5	-7,1	911,4	-3,3	-362,4	-159,1	9.457,0

De investeringen hadden in Nederland voornamelijk betrekking op de bouw van de nieuwe stikstoffabriek, de ombouw van bepaalde afnemers van hoog- naar laagcalorisch gas, de drijvende LNG-installaties en toebehoren in de Eemshaven (zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022') en het warmtetransportnetwerk van WarmtelinQ. Ook in Duitsland investeerden we in activa benodigd voor de import van LNG. De kolom investeringen bevat ook de overboekingen van de vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering naar de andere activacategorieën voor de activa die gedurende 2022 in gebruik zijn genomen.

De mutatie in de kolom herrubriceringen ziet toe op een gewijzigde aanwending van een klein deel van de permanente gasvoorraad en een deel van de stikstofvoorraad. Vanaf 2022 presenteren we deze gassen onder de balanspost voorraden. Gegeven de niet-significante omvang van de herrubricering zijn de vergelijkende cijfers over 2021 niet aangepast. Nadere informatie over deze gewijzigde presentatie is opgenomen in noot 11 'Voorraden'.

De voorwaardelijke investeringsverplichtingen ultimo 2022 zijn opgenomen in noot 26 'Niet in de balans opgenomen verplichtingen'.

Onder de materiële vaste activa is ultimo 2022 een bedrag van € 525,8 miljoen (ultimo 2021: € 101,7 miljoen) begrepen inzake gebruiksrecht activa. De vennootschap heeft het economische, maar niet het juridische eigendom van deze gebruiksrecht activa. Nadere informatie over de bijbehorende leaseverplichtingen is opgenomen in noot 17 'Leaseverplichtingen'.

De mutaties in de bij de leases behorende gebruiksrecht activa in 2022 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Boekwaarde per 1 jan. 2022	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec. 2022
Bedrijfsgebouwen en terreinen	89,0	88,4	-	-5,7	171,7
Installaties	-	368,2	-	-26,8	341,4
Regionale transportleidingen	6,9	-	-	-0,2	5,5
Andere vaste bedrijfsmiddelen	5,8	3,1	-	-2,9	7,2
Totaal voor boekjaar 2022	101,7	459,7	-	-35,6	525,8

De mutaties in de materiële vaste activa in 2021 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Boekwaarde per 1 jan. 2021	Aquisities	Investerings	Desinveste- ringen	Afschrijvingen	Bijzondere waarde- vermindering	Boekwaarde per 31 dec. 2021
Bedrijfsgebouwen en terreinen	141,8	-	3,6	-1,8	-9,4	-	134,2
Compressorstations	796,2	-	25,2	-0,3	-57,9	-	763,2
Installaties	963,1	-	24,0	-0,8	-62,6	-	923,7
Hoofdtransportleidingen	4.917,2	-	127,0	-5,6	-114,7	-	4.923,9
Regionale transportleidingen	922,5	-	25,0	-0,8	-29,7	-	917,0
Ondergrondse gasopslag	422,1	-	47,8	-1,8	-28,3	-	439,8
Andere vaste bedrijfsmiddelen	259,9	-	36,3	-0,8	-36,1	-	259,3
Gebruiksrecht activa	98,0	-	12,4	-	-8,7	-	101,7
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	604,2	-	10,5	-	-	-	614,7
Totaal voor boekjaar 2021	9.125,0	-	311,8	-11,9	-347,4	-	9.077,5

De bedragen die in 2021 zijn vermeld onder investeringen hebben met name betrekking op de bouw van de nieuwe stikstoffabriek en de ombouw van bepaalde afnemers van hoog- naar laagcalorisch gas en de ingebruikname van fase 2 van de EUGAL-pijpleiding.

De mutaties in de bij de leases behorende gebruiksrecht activa in 2021 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Boekwaarde per 1 jan. 2021	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec. 2021
Bedrijfsgebouwen en terreinen	91,3	3,5	-	-5,8	89,0
Installaties	-	-	-	-	-
Regionale transportleidingen	0,1	7,0	-	-0,2	6,9
Andere vaste bedrijfsmiddelen	6,6	1,9	-	-2,7	5,8
Totaal voor boekjaar 2021	98,0	12,4	-	-8,7	101,7

De aanschafwaardes en de cumulatieve afschrijvingen van de materiële vaste activa zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Aanschafwaarde per 31 dec. 2022 *	Cumulatieve afschrijvingen per 31 dec. 2022 **	Aanschafwaarde per 31 dec. 2021 *	Cumulatieve afschrijvingen per 31 dec. 2021 **
Bedrijfsgebouwen en terreinen	261,2	-131,4	262,7	-128,5
Compressorstations	1.859,6	-1.149,6	1.850,6	-1.087,4
Installaties	2.690,2	-1.672,0	2.530,6	-1.606,9
Hoofdtransportleidingen	10.015,0	-5.222,6	9.900,8	-4.976,9
Regionale transportleidingen	1.764,1	-842,6	1.734,3	-817,3
Ondergrondse gasopslag	651,8	-239,7	651,2	-211,4
Andere vaste bedrijfsmiddelen	747,0	-511,9	737,8	-478,5
Gebruiksrecht activa	586,2	-60,4	126,4	-24,7
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	712,1	-	614,7	-
Totaal	19.287,2	-9.830,2	18.409,1	-9.331,6

* Inclusief herwaardering van materiële vaste activa bij de transitie naar IFRS in 2005 (veronderstelde kostprijs)

** Inclusief gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen en terugnames daarvan

Afschrijvingstermijnen

Bij het bepalen van de relevante afschrijvingstermijnen hanteert de vennootschap aannames en veronderstellingen. De vennootschap heeft geconcludeerd dat ultimo 2022 geen aanleiding bestond om de huidige afschrijvingstermijnen te herzien.

De activa van de vennootschap bestaat voor een groot deel uit gereguleerde activa. Onder het systeem van regulering in Nederland en Duitsland mag de vennootschap de investeringen in de materiële vaste activa terugverdienen. De toezichthouders voor de gereguleerde netten in Nederland (ACM) en Duitsland (BNetzA) bepalen hiervoor de gereguleerde afschrijvingstermijnen. In het methodebesluit GTS 2022-2026 gaat de ACM – mede op basis van door haar uitgevoerde studies naar de energietransitie – nog steeds uit van een lange afschrijvingshorizon (oplopend tot 55 jaar voor transportleidingen) voor het gastransportnetwerk. Voor het Duitse gastransportnetwerk geldt ultimo 2022 een vergelijkbare situatie voor wat betreft de door de toezichthouder veronderstelde levensduur van het gastransportnetwerk. De vennootschap heeft de zienswijze van de toezichthouders overwogen bij het bepalen van de afschrijvingstermijnen onder IFRS.

Mochten de toezichthouders in Nederland en Duitsland op termijn besluiten om de gereguleerde afschrijvingstermijnen aan te passen, bijvoorbeeld naar aanleiding van meer concrete ontwikkelingen rondom de uitfasering van het aardgastransport, dan neemt de vennootschap deze ontwikkeling op dat moment opnieuw mee in de bepaling van de afschrijvingstermijnen onder IFRS. Dit kan in voorkomende gevallen leiden tot het verkorten of het verlengen van de afschrijvingstermijnen, waardoor de afschrijvingslasten onder IFRS wijzigen. Overigens zal dit in de praktijk overwegend invloed hebben op de afschrijving van de hoofd- en regionale transportleidingen, omdat de andere activa relatief gezien veelal een kortere (technische) levensduur hebben.

Naast de externe regulering is een andere belangrijke overweging bij het bepalen van de afschrijvingstermijnen onder IFRS onze eigen zienswijze op de energietransitie, milieu- en klimaatdoelstellingen en overige maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Dit geldt zowel voor de gereguleerde als de niet gereguleerde activa. De vennootschap heeft net als de ACM en de BNetzA de visie dat de bestaande gasinfrastructuur nog tot op de (middel)lange termijn benodigd is.

We werken daarnaast ook aan de mogelijkheid om de bestaande gasinfrastructuur op termijn in te zetten voor het transport en de opslag van alternatieve energiedragers, zoals waterstof. Met de recente politieke besluitvormingen in Nederland op het gebied van waterstof, warmte en CCS wordt deze langetermijnvisie steeds concreter en naar verwachting in de komende jaren steeds gedetailleerder uitgewerkt. Ook de Duitse regering werkt aan plannen op het gebied van klimaat, waarbij ook voor waterstof een belangrijke rol is weggelegd. De Russische inval in Oekraïne in 2022 heeft deze ontwikkelingen verder versneld. We evalueren periodiek de gevolgen van de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op de afschrijvingstermijnen onder IFRS. Ultimo 2022 heeft dit niet geleid tot een wijziging in de afschrijvingstermijnen.

Tot slot overwegen we in onze periodieke beoordeling van de afschrijvingstermijnen of sprake is van individuele activa die op middellange termijn niet meer dienstbaar is aan het gastransport en de gasopslag. In die specifieke gevallen kunnen we aanpassingen doorvoeren in de afschrijvingstermijnen van deze activa. Deze installaties zijn reeds of kunnen in de nabije toekomst tijdelijk buitengebruik gesteld worden en worden in die gevallen versneld afgeschreven tot het moment van buitengebruikstelling. Bij de wijze van technisch buitengebruik stellen wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om de installaties op termijn toch weer in gebruik te nemen, mocht een alternatieve aanwending worden voorzien op het gebied van waterstof, warmte en CCS. De installaties worden daarom niet gesaneerd, maar duurzaam geconserveerd.

Voor de overige gereguleerde en de niet-gereguleerde activa, waaronder de ondergrondse gasopslag en de activa benodigd voor de import van LNG, geldt dat de vennootschap geen aanwijzingen heeft dat de verwachte levensduur korter is dan de huidige afschrijvingstermijn.

De afschrijvingstermijnen van de belangrijkste activa categorieën zijn als volgt:

Terreinen	geen afschrijving
Bedrijfsgebouwen	50 jaar
Compressorstations	30 jaar
Installaties	30 jaar
Hoofdtransportleidingen	tot 2070
Regionale transportleidingen	tot 2070
Ondergrondse gasopslag	tot 2035
Andere vaste bedrijfsmiddelen	5-20 jaar
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	geen afschrijving

Gebruiksrecht activa schrijven we af overeenkomstig de bovenstaande categorieën, waarbij voor gehuurde terreinen geldt dat we deze afschrijven overeenkomstig de levensduur van actief waarmee de huur van het terrein verband houdt. De gehuurde drijvende LNG-installaties schrijven we af in vijf jaar overeenkomstig de looptijd van het leasecontract. Op terreinen, permanente gasvoorraden en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven.

6. Investerings in joint operations

De vennootschap heeft rechtstreeks dan wel indirect belangen in de volgende joint operations:

Naam van de vennootschap	Zetel	Financieel belang op	
		31 dec. 2022	31 dec. 2021
BBL Company V.O.F.	Groningen	60,0%	60,0%
EUGAL BTG	Kassel, Duitsland	16,5%	16,5%

BBL Company

BBL Company is opgericht in 2004 en exploiteert sinds 2006 een gaspijpleiding tussen Balgzand in Nederland en Bacton in het Verenigd Koninkrijk. Gasunie heeft ultimo 2022 een 60% financieel belang in het samenwerkingsverband BBL Company. De andere vennoten, Fluxys en een namens Uniper optredende trustfirma, houden ieder 20% van het belang in het samenwerkingsverband. Op grond van wet- en regelgeving moest Uniper haar belang in BBL Company eind 2022 hebben afgestoten. Vooruitlopend op de feitelijk-juridische overdracht van haar eigendom heeft Uniper haar belang ultimo 2022 ondergebracht in een separate trustfirma. We verwijzen naar noot 37 'Gebeurtenissen na de balansdatum' voor meer informatie over de overdracht van de aandelen van Uniper in 2023. Op grond van de overeenkomsten tussen de vennoten van BBL Company moeten significante besluiten genomen worden met een meerderheid van 80%. Gasunie heeft daardoor geen overheersende zeggenschap. Verder wordt in Nederland een V.O.F.-structuur gezien als een transparante structuur, waarbij de partners een belang in de activa en de verplichtingen van de V.O.F. hebben. De juridische en economische realiteit van BBL Company is daardoor vergelijkbaar met die van een joint operation.

EUGAL

Gasunie Deutschland heeft in 2017 een belang van 16,5% verworven in het samenwerkingsverband dat het EUGAL-pijpleidingproject realiseert. EUGAL staat voor Europäische Gas-Anbindungsleitung. De overige belangen worden gehouden door de Duitse gastransportnetbeheerders Gascade, ONTRAS en Fluxys. Op basis van de samenwerkingsovereenkomst is sprake van gezamenlijke zeggenschap; unanimiteit is vereist in de belangrijkste besluitvorming. De EUGAL-pijpleiding beslaat een traject van circa 485 kilometer van Greifswald aan de Duitse Oostzee naar het zuiden van Saksen en van daar naar de Tsjechische grens. Gascade houdt een 50,5% financieel belang in het project en is verantwoordelijk voor de bouw en het beheer van de leiding. Fase 1 van de EUGAL-pijpleiding is vanaf januari 2020 operationeel. De tweede pijpleiding is vanaf april 2021 operationeel.

7. Investerings in joint ventures

De vennootschap heeft rechtstreeks dan wel indirect belangen in de volgende joint ventures:

Naam van de vennootschap	Zetel	Financieel belang op	
		31 dec. 2022	31 dec. 2021
Biogas Netwerk Twente B.V.	Almelo	50,0%	50,0%
Demonstratie Faciliteit Super Kritische Water Vergassing (SKW) Alkmaar B.V.	Alkmaar	35,0%	35,0%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport GmbH	Handewitt, Duitsland	75,0%	75,0%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport GmbH & Co. KG	Handewitt, Duitsland	33,4%	33,4%
EemsGas Asset Company B.V. *	Amsterdam	50,0%	-
Gate terminal C.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Gate terminal Management B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
German LNG Terminal GmbH	Hamburg, Duitsland	100,0%	33,3%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	50,0%	50,0%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale & Co. KG	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	44,1%	44,1%
Porthos System Operator B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos Offshore Transport and Storage GP B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos CO2 Transport and Storage GP B.V.	Rotterdam	33,3%	33,3%
Porthos Onshore Transport GP B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos Offshore Transport and Storage C.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos CO2 Transport and Storage C.V.	Rotterdam	33,3%	33,3%
Porthos Onshore Transport C.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
VertiCer B.V. **	Arnhem	50,0%	-

* Acquisitie in 2022

** Nieuw opgericht in 2022

Biogas Netwerk Twente

Biogas Netwerk Twente is een samenwerkingsverband met Cogas met als doel de aanleg en het beheer van leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen en de aanleg, het onderhoud en het ter beschikking stellen van installaties ten behoeve van biogas-invoeding in het gastransportnetwerk. Het aandeel van Gasunie in de stemrechten is 50%. Op basis van de samenwerkingsovereenkomst is sprake van gezamenlijke zeggenschap.

Demonstratiefaciliteit SKW

In 2017 hebben SCW Systems en Gasunie Demonstratiefaciliteit SKW Alkmaar opgericht. Het betreft een samenwerkingsverband met betrekking tot de realisatie van installaties ten behoeve van biogas-invoeding in het gastransportnetwerk door middel van superkritische watervergassing (SKW).

Doel van het samenwerkingsverband is een demonstratiefaciliteit te realiseren om in de komende jaren de robuuste werking van de nieuwe technologie op industriële schaal aan te tonen. Sinds 2021 is het financiële belang van Gasunie 35%. Op basis van de samenwerkingsovereenkomsten is er evenwel sprake van gezamenlijke zeggenschap.

DEUDAN

DEUDAN ('Deutsch/Dänische Erdgastransport') exploiteert een gaspijpleiding in Duitsland tussen de Itzehoe-regio en de Duits/Deense grens in de regio Flensburg. De andere aandeelhouder is Open Grid Europe. Het financieel belang en het stemrecht van Gasunie Deutschland zijn verschillend in deze deelneming. Het financieel belang van Gasunie Deutschland in DEUDAN is 75%. Op basis van de overeenkomsten tussen de aandeelhouders hebben beide bedrijven echter gezamenlijke zeggenschap.

EemsGas

EemsGas is een samenwerkingsverband tussen Gasunie en Perpetual Next. Met het project EemsGas onderzoeken we de mogelijkheden voor de bouw van een vergassingsinstallatie in Delfzijl, gebaseerd op getorreficeerde houtige reststromen vanuit recycling. Er wordt gebruik gemaakt van een tweetraps vergassingstechniek, waarmee vanuit synthetisch gas op duurzame wijze groen gas kan worden geproduceerd en gedistribueerd. Hierdoor wordt de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen verder gereduceerd. Gasunie is gezamenlijk met Perpetual Next de eigenaar van de installatie; het eventueel opereren van de toekomstige installatie wordt volledig door Perpetual Next uitgevoerd. Op basis van de overeenkomsten tussen de aandeelhouders hebben de partners gezamenlijke zeggenschap. Gasunie heeft een financieel belang van 50%.

Gate terminal

Gate terminal is een samenwerkingsverband met Royal Vopak met als doel het exploiteren van een LNG-terminal op de Maasvlakte. Gasunie heeft, net als Royal Vopak, een 50% financieel belang in Gate terminal Management B.V. en Gate terminal C.V. Laatstgenoemde heeft een 100% financieel belang in Gate terminal B.V., de feitelijke operator van de LNG-terminal. Op basis van de overeenkomsten tussen de aandeelhouders hebben beide bedrijven gezamenlijke zeggenschap.

German LNG Terminal

German LNG Terminal heeft als oogmerk het ontwikkelen van een LNG-terminal in Noord-Duitsland (Brunsbüttel). In het eerste halfjaar van 2022 is de aandeelhoudersstructuur van German LNG gewijzigd. Gasunie heeft alle aandelen in het consortium overgenomen van de voormalige aandeelhouders Royal Vopak en Oiltanking. Met Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW, namens de Duitse overheid) en RWE heeft Gasunie een intentieverklaring getekend die de bouw van een LNG-terminal mogelijk moet maken. Gasunie is de beoogde operator van de terminal en heeft de intentie om in 2023 een meerderheid van haar aandelen over te doen aan KfW en RWE, waarbij ook na de overdracht gezamenlijke control over de entiteit blijft bestaan. Omdat Gasunie op grond van de intentieverklaring geen volledige control heeft verkregen over German LNG, kwalificeert het resterende aandelenbelang nog steeds als joint-venture en is waardering op basis van de equity methode gehandhaafd. Het over te dragen aandelenbelang is gepresenteerd als activa aangehouden voor verkoop.

NETRA

NETRA ('Norddeutsche Erdgas Transversale') beheert een netwerk bestaande uit circa 350 km pijpleiding en twee compressorstations. De andere aandeelhouder in NETRA is Open Grid Europe. Gasunie Deutschland heeft een financieel belang van 44,1% in NETRA. Open Grid Europe houdt het resterende financieel belang van 55,9%. Het financieel belang en de stemrecht van Gasunie Deutschland zijn verschillend in deze deelneming. Op basis van de overeenkomsten tussen de aandeelhouders hebben beide bedrijven gezamenlijke zeggenschap.

Porthos

Porthos is een samenwerkingsverband tussen Gasunie, Energie Beheer Nederland (EBN) en Havenbedrijf Rotterdam. Porthos richt zich op het realiseren van opslag van CO₂ in lege gasvelden in de Noordzeebodem. Het project omvat de realisatie van een afvang-, opslag- en transportsysteem waarop diverse industrieën en bedrijven kunnen aansluiten. Gasunie brengt met name kennis in op het gebied van transport en opslag. Op basis van de overeenkomsten tussen de aandeelhouders hebben de partners gezamenlijke zeggenschap. Porthos bestaat in juridische zin uit meerdere vennootschappen. Het belang van Gasunie in de individuele deelnemingen varieert tussen 33,3% en 50%.

VertiCer

VertiCer is eind 2022 opgericht en is op 1 januari 2023 gefuseerd met Vertogas B.V. (een groepsmaatschappij van Gasunie) en CertiQ B.V. (een groepsmaatschappij van TenneT). Met de fusie is VertiCer vanaf 2023 hét centrale punt voor de verstrekking van Garanties- en Certificaten van Oorsprong voor elektriciteit, hernieuwbare thermische energie, groen gas en waterstof. Door de krachten en kennis van Vertogas en CertiQ te bundelen, ontstaat een solide partner voor de certificering van alle energiedragers. Het certificatiesysteem van VertiCer waarborgt inzicht in de herkomst, techniek en kwaliteit van duurzame energie. Gasunie en TenneT houden beide 50% van de aandelen in VertiCer. Op basis van de overeenkomsten tussen de aandeelhouders hebben beide bedrijven gezamenlijke zeggenschap.

De mutaties in de joint ventures zijn geaggregeerd als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	284,0	241,2
Investerings	90,0	19,9
Rechtstreekse eigen vermogen mutaties	23,7	11,4
Resultaat in joint ventures	42,3	29,3
Bijzondere waardevermindering	-8,0	-
Ontvangen dividend	-27,9	-17,8
Geclassificeerd als 'activa aangehouden voor verkoop'	-32,2	-
Stand per 31 december	371,9	284,0
Leningen aan joint ventures	0,4	-
Totaal investeringen in joint ventures	372,3	284,0

De investeringen in 2022 hebben overwegend betrekking op German LNG Terminal en op Porthos. De rechtstreekse vermogensmutaties hebben betrekking op de herwaardering van het belang in Gate terminal als gevolg van de wijziging in de reële waarde van een cash flow hedge van Gate terminal. Gasunie heeft deze vermogensmutatie verwerkt in de niet-gerealiseerde resultaten.

In 2022 heeft een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden van het belang in Deudan en Netra. Voor een nadere toelichting hieromtrent verwijzen wij naar noot 4 'Onderzoek naar bijzondere waardeverminderingen'.

Van de joint ventures heeft Gate terminal een materiële invloed op het vermogen en het resultaat van de vennootschap. De informatie over de boekwaarde, het aandeel in de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het resultaat over het boekjaar en het ontvangen dividend uitgesplitst naar Gate terminal en overige joint ventures is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>		Gate terminal	Overige joint ventures	Totaal joint ventures
Boekwaarde per 31 december	2022	193,2	178,7	371,9
	2021	151,4	132,6	284,0
Aandeel in het resultaat na belastingen	2022	37,6	4,7	42,3
	2021	25,5	3,8	29,3
Aandeel in de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	2022	61,3	-4,8	56,5
	2021	36,9	3,8	40,7
Ontvangen dividend in het boekjaar	2022	21,0	6,9	27,9
	2021	17,3	0,5	17,8

Vanwege de materiële invloed op het vermogen en het resultaat van Gasunie is ten aanzien van Gate terminal onderstaand nadere gedetailleerde informatie opgenomen.

Informatie over Gate terminal

De geconsolideerde financiële informatie van Gate terminal is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Vaste activa	851,9	883,0
<i>waarvan uitgestelde belastingvorderingen</i>	3,9	20,1
Vlottende activa	93,4	65,8
<i>waarvan belastingvorderingen</i>	1,4	2,1
<i>waarvan liquide middelen</i>	72,7	53,9
Langlopende schulden	-480,8	-582,3
<i>waarvan rentedragende leningen</i>	-338,8	-387,6
<i>waarvan afgeleide financiële instrumenten</i>	-15,1	-79,1
Kortlopende schulden	-78,1	-63,7
<i>waarvan kortlopende financieringsverplichtingen</i>	-49,7	-47,5
<i>waarvan belastingverplichtingen</i>	-9,6	-0,9
Netto investering	386,4	302,8
Aandeel Gasunie	50%	50%
Boekwaarde	193,2	151,4

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Opbrengsten	191,8	164,5
Totale lasten	-64,9	-67,6
<i>waarvan afschrijvingen</i>	39,4	42,3
Financieringslasten	-25,1	-28,5
Belastingen	-26,7	-17,5
Resultaat na belastingen	75,1	50,9
Overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	47,5	22,8
Totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	122,6	73,7
Aandeel Gasunie	50%	50%
Aandeel Gasunie in de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	61,3	36,9

8. Investeringen in geassocieerde deelnemingen

Ultimo 2022 omvatten de investeringen in geassocieerde deelnemingen het belang in Trading Hub Europe GmbH en Beheer Afspraken Stelsel B.V.

Trading Hub Europe

Trading Hub Europe GmbH (THE) is op 1 juni 2021 opgericht en per 1 oktober 2021 operationeel. THE is de marktgebiedscoördinator voor het Duitse hogedruk transportnetwerk en in die hoedanigheid onder andere betrokken bij aansturing van de netwerkbalancering, dataverzameling en -uitwisseling van relevante marktgegevens en het beheer van virtuele handelspunten. THE is opgericht door bayernets GmbH, Fluxys TENP GmbH, GASCADE Gastransport GmbH, Gastransport Nord GmbH, GRTgaz Deutschland GmbH, Nowega GmbH, ONTRAS Gastransport GmbH, Open Grid Europe GmbH, terranets bw GmbH, Thyssengas GmbH en Gasunie Deutschland Transport Services GmbH. Op grond van de samenwerkingsovereenkomst hebben de elf aandeelhouders ieder een gelijk aandeel (van 9,09%). Iedere aandeelhouder kan significante invloed op de relevante activiteiten van THE uitoefenen. Het belang in THE wordt daarom verantwoord als een geassocieerde deelneming met toepassing van de equity-methode.

THE heeft geen materiële invloed op het vermogen en het resultaat van de vennootschap. Ultimo 2022 was er geen sprake van uitstaande kortlopende leningen aan THE (ultimo 2021: € 10,0 miljoen). De waarde van het belang in THE was ultimo 2022 € 0,6 miljoen (ultimo 2021: € 0,5 miljoen).

Beheer Afspraken Stelsel B.V.

Eind 2022 heeft Gasunie 25% van de aandelen van de nieuw opgerichte entiteit Beheer Afspraken Stelsel B.V. (BAS B.V) verkregen. BAS is verantwoordelijk voor de praktische ondersteuning van de vereniging marktfaciliteringsforum (MFF) en daarnaast ook verantwoordelijk voor de implementatie en monitoring van de gemaakte afspraken binnen het MFF. De andere aandelen in BAS worden gehouden door TenneT (25%) en de regionale netbeheerders (gezamenlijk 50%). Ultimo 2022 is de waarde van ons aandeel in BAS B.V. kleiner dan € 0,1 miljoen (ultimo 2021: € nihil).

Het totale aandeel van Gasunie in de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van geassocieerde deelnemingen in 2022 is kleiner dan € 0,1 miljoen (2021: € nihil).

9. Overige deelnemingen

De overige deelnemingen zijn als volgt:

Naam van de vennootschap	Zetel	Financieel belang op	
		31 dec. 2022	31 dec. 2021
Energie Data Services Nederland (EDSN) B.V.	Arnhem	12,5%	12,5%
Nord Stream AG	Zug, Zwitserland	9,0%	9,0%
PRISMA European Capacity Platform GmbH	Leipzig, Duitsland	12,7%	12,7%
SCW Systems B.V.	Schoorl	4,9%	5,5%

Energie Data Services Nederland (EDSN)

EDSN werkt samen met de regionale netbeheerders, TenneT en GTS aan de centrale marktfacilitering voor de energiesector. EDSN ontwikkelt en beheert onder meer ICT-infrastructuur voor de energiemarkt. EDSN is gevestigd te Arnhem. Op basis van de aandeelhoudersovereenkomsten heeft Gasunie geen invloed van betekenis in EDSN.

Nord Stream

Gasunie heeft een 9,0% financieel belang in de sinds 2012 operationele Nord Stream-pijpleiding. Nord Stream AG is gevestigd in Zwitserland. De meerderheid van de aandelen (51,0%) wordt gehouden door het Russische staatsgasbedrijf Gazprom. De overige aandelen zijn eigendom van de West-Europese energiebedrijven Wintershall Dea (15,5%), het pensioenfonds van E.ON (15,5%) en Engie (9,0%).

Nord Stream exploiteert de twee gaspijpleidingen die onderdeel uitmaken van de Nord Stream verbinding door de Baltische Zee van Rusland naar Duitsland. De deelneming in Nord Stream is verkregen in 2008. Op basis van de aandeelhoudersovereenkomsten heeft Gasunie geen invloed van betekenis in Nord Stream.

PRISMA European Capacity Platform

PRISMA is een Europees platform voor de verhandeling van transportcapaciteit. Gasunie biedt haar transportcapaciteit mede op dit platform aan. PRISMA is gevestigd te Leipzig, Duitsland. Op basis van de aandeelhoudersovereenkomsten heeft Gasunie geen invloed van betekenis in PRISMA.

SCW Systems

SCW Systems is samen met Gasunie aandeelhouder in Demonstratiefaciliteit SKW Alkmaar B.V. Het betreft een samenwerkingsverband voor de realisatie van installaties ten behoeve van biogas-invoeding in het gastransportnetwerk door middel van superkritische watervergassing (SKW). Ultimo 2022 heeft Gasunie een belang van 4,9% in SCW systems (ultimo 2021: 5,5%). Op basis van de aandeelhoudersovereenkomsten heeft Gasunie geen invloed van betekenis in SCW Systems.

Toelichting reële waarde overige deelnemingen

Op 26 september 2022 zijn beide transportleidingen van Nord Stream door een aantal explosies ernstig beschadigd geraakt en als gevolg daarvan niet inzetbaar voor het gastransport. We hebben ultimo 2022 meerdere scenario's ten aanzien van de toekomst van Nord Stream overwogen en de financiële gevolgen daarvan beoordeeld. Op basis van onze geactualiseerde risico-inschatting inclusief onze verwachtingen ten aanzien van toekomstige dividenden hebben wij besloten om de waarde van ons belang in Nord Stream ultimo 2022 op € nihil te stellen (ultimo 2021: € 508,1 miljoen). De aanpassing van de reële waarde is verantwoord in de niet-gerealiseerde resultaten ('other comprehensive income').

De reële waarde van de overige deelnemingen bedraagt ultimo 2022 gezamenlijk € 7,0 miljoen (ultimo 2021: € 515,2 miljoen). Voor alle deelnemingen geldt dat dit een niveau 3 waardering is (ultimo 2021: niveau 3). De daling in de reële waarde is volledig toe te rekenen aan de afwaardering van ons belang in Nord Stream. In 2022 keerden de overige deelnemingen geen dividend uit (2021: € 32,5 miljoen).

Voor de belangen in PRISMA, EDSN en SCW Systems geldt dat, mede vanwege hun geringe omvang, we veronderstellen dat de boekwaarde een benadering is van de reële waarde. Voor deze belangen is geen reële waarde berekening en gevoeligheidsanalyse opgenomen in de jaarrekening.

10. Uitgestelde belastingvorderingen

De tijdelijke verschillen tussen de waardering van de activa en de passiva voor de financiële verslaggeving en de fiscale waardering geven aanleiding tot het opnemen van uitgestelde belastingvorderingen. Er is geen sprake van geactiveerde voorwaartse verliesverrekeningen.

De tijdelijke verschillen betreffen de fiscale verwerking van de door de Staat der Nederlanden betaalde koopsom, de verschillen uit hoofde van waardering van materiële vaste activa en overige tijdelijke verschillen. Het eerstgenoemde verschil is ontstaan bij de splitsing van Gasunie in 2005 in een transport- en een handelsbedrijf. Destijds heeft, in fiscale zin, een informele kapitaalstorting in de vennootschap plaatsgevonden door de Staat der Nederlanden. Onder IFRS is deze fiscale koopsom niet door Gasunie geactiveerd. Door deze verwerking van de koopsom heeft Gasunie een additioneel fiscaal afschrijvingspotentieel verkregen, waarvoor een uitgestelde belastingvordering is opgenomen.

Het tijdelijke verschil ingevolge de waardering van de materiële vaste activa is voornamelijk het resultaat van de eenmalige herwaardering van materiële vaste activa bij de splitsing van Gasunie in 2005 en de aansluitende transitie naar IFRS. Daarnaast wijken de fiscale afschrijvingsprincipes in voorkomende gevallen af van de afschrijvingsprincipes onder IFRS (inclusief de verwerking van bijzondere waardeverminderingen en de terugnages daarvan). Ook hiervoor worden tijdelijke verschillen opgenomen in de balans. Per saldo leiden de tijdelijke verschillen inzake de materiële vaste activa tot een uitgestelde belastingverplichting.

De overige verschillen betreffen met name tijdelijke verschillen ingevolge personeelsbeloningen en afgeleide financiële instrumenten.

Bovenstaande uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen hebben betrekking op de fiscale eenheid voor de Nederlandse vennootschapsbelasting en voldoen aan de voorwaarden voor saldering van fiscale schulden. Daarom hebben we de uitgestelde belastingen hier gesaldeerd weergegeven.

De mutaties in de uitgestelde belastingvorderingen in 2022 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Door de Staat betaalde koopsom	Materiële vaste activa	Overige tijdelijke verschillen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	1.254,8	-999,1	2,3	258,0
Realisatie tijdelijke verschillen in winst-en- verliesrekening	-54,2	43,6	-8,2	-18,8
Stand per 31 december 2022	1.200,6	-955,5	-5,9	239,2

Van de uitgestelde belastingvordering heeft ultimo 2022 naar verwachting een bedrag van € 34,3 miljoen (ultimo 2021: € 29,8 miljoen) een looptijd van korter dan één jaar. Dit bedrag is niet afzonderlijk vermeld onder de vlottende activa.

De mutaties in de uitgestelde belastingvorderingen in 2021 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Door de Staat betaalde koopsom	Materiële vaste activa	Overige tijdelijke verschillen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	1268,8	-1003,7	2,3	267,4
Realisatie tijdelijke verschillen in winst-en- verliesrekening	-52,9	35,6	-	-17,3
Effect van aanpassing belastingtarieven in winst- en verliesrekening	-	-13,9	0,1	-13,8
Effect van aanpassing belastingtarieven in Eigen Vermogen	38,9	-17,1	-	21,8
Stand per 31 december 2021	1254,8	-999,1	2,3	258,0

De mutaties in de uitgestelde belastingvorderingen in 2021 betroffen de reguliere mutaties en de mutaties als gevolg van de herziening van de tarieven voor de vennootschapsbelasting eind 2021.

11. Voorraden

De specificatie van de voorraden is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Gasvoorraden	113,3	-
Overige voorraden	83,3	49,7
Totaal voorraden	196,6	49,7

De post voorraden is mede gestegen doordat onze groepsmaatschappij GTS vanaf 2022 hogere fysieke gasvoorraden aanhoudt ten behoeve van de wettelijke piektaak in Nederland. GTS is gehouden waarborgen te treffen voor de pieklevering aan de leveranciers van kleinverbruikers. Er is sprake van pieklevering in het geval van bijzonder koude omstandigheden (een gemiddelde effectieve etmaaltemperatuur in De Bilt lager dan -9°C). In dergelijke gevallen zal GTS de vergunninghouders (de leveranciers van de kleinverbruikersmarkt) gas leveren.

In 2022 is de piektaak door GTS aanbesteed. Gezien de volatiele gasmarkt in 2022, is deze aanbesteding echter niet succesvol geweest. Als gevolg hiervan heeft GTS het benodigde gas voor de piektaak zelf ingekocht. Voor de opslag van het gas maakt GTS gebruik van Gasunie's Peakshaver installatie alsmede van gasbergingen van derden. Om het prijsrisico op de aangehouden gasvolumes te mitigeren, heeft GTS reeds een substantieel deel van het gasvolume voor de piektaak middels termijnleveringscontracten voor levering in 2023 verkocht. Mochten de gasvolumes desondanks wel nodig zijn voor de piektaak, dan zal GTS de termijnleveringscontracten nakomen door de benodigde volumes alsdan op de spot markt in te kopen.

De overige voorraden hebben betrekking op artikelen die worden aangehouden voor regulier dagelijks onderhoud, voor eigen (toekomstige) investeringen en voor projecten die in opdracht van derden en van joint-ventures worden uitgevoerd. De stijging van de overige voorraden in 2022 houdt met name verband met de toename van de projecten op het gebied van energietransitie die wij ten behoeve van onze joint-ventures uitvoeren.

In de waardering van de voorraden ultimo 2022 houden we reeds rekening met een afwaardering op grond van de lagere realiseerbare waarde. In 2022 is een bedrag van € 2,0 miljoen (2021: -/- € 0,5 miljoen) verantwoord in de overige kosten als gevolg van aanpassing van de voorraadwaardering naar de lagere realiseerbare waarde. Deze toevoeging ziet volledig toe op de overige voorraden en niet op de gasvoorraden.

12. Handels- en overige vorderingen

De handels- en overige vorderingen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Handelsvorderingen	195,0	105,1
Vorderingen op joint ventures en geassocieerde deelnemingen	30,2	33,7
Overige belastingen	45,1	31,1
Overige vorderingen en overlopende activa	91,5	58,7
Totaal handels- en overige vorderingen	361,8	228,6

De vorderingen op joint ventures en geassocieerde deelnemingen hebben met name betrekking op nog te verrekenen kosten en investeringen die Gasunie uitvoert ten behoeve van de joint ventures waarin wordt deelgenomen. De overige belastingen bestaan met name uit te vorderen omzetbelasting.

De handels- en overige vorderingen zijn gewaardeerd onder aftrek van verwachte kredietverliezen. De mutaties in de voorziening voor verwachte kredietverliezen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	16,9	16,6
Toevoegingen ten laste van de winst-en-verliesrekening	9,0	0,3
Onttrekkingen ten laste van de voorziening	-	-
Vrijval ten gunste van de winst-en-verliesrekening	-	-
Stand per 31 december	25,9	16,9

De handels- en overige vorderingen hebben een nominale looptijd van korter dan één jaar. Voor de verkregen zekerheden verwijzen we naar noot 25 'Financiële instrumenten'.

Het totaal van de handels- en vorderingen, exclusief de vorderingen uit hoofde van de overige belastingen, bedragen ultimo 2022 € 316,7 miljoen (ultimo 2021: € 197,5 miljoen). De ouderdom van deze vorderingen op de balansdatum is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Niet vervallen en niet voorzien	277,6	193,2
Vervallen en niet voorzien:		
<30 dagen	36,7	2,6
30 - 60 dagen	0,1	0,7
60 - 90 dagen	0,9	-
90 - 120 dagen	0,3	-
>120 dagen	1,1	1,0
Totaal	316,7	197,5

De vervallen en niet-voorzien posten zijn in voorkomende gevallen deels afgedekt middels verkregen bankgaranties of andere verkregen zekerheden.

13. Vennootschapsbelasting

Tussen N.V. Nederlandse Gasunie en haar Nederlandse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Tussen Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG en haar Duitse 100%-groepsmaatschappijen bestaat eveneens een fiscale eenheid voor de Duitse vennootschapsbelastingen. Vorderingen en schulden ingevolge de vennootschapsbelasting van verschillende fiscale eenheden salderen we niet.

De te betalen / te vorderen vennootschapsbelasting is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Nederland	-32,7	19,7
Duitsland	2,6	8,3
Totaal te betalen (te vorderen) vennootschapsbelasting	-30,1	28,0

De acute vorderingen en verplichtingen inzake de vennootschapsbelasting betreffen de verschuldigde vennootschapsbelasting over het huidige en over de voorgaande boekjaren verminderd met de op (voorlopige) aanslagen betaalde bedragen voor de betreffende fiscale eenheden.

De mutaties in de te betalen / te vorderen vennootschapsbelasting zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	28,0	-7,1
Verschuldigde belastingen over het boekjaar	-184,5	-64,2
Correcties voorgaande jaren	4,2	-2,2
Betaalde belastingen	122,2	101,5
Stand per 31 december	-30,1	28,0

14. Liquide middelen

De liquide middelen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Banken	85,9	38,2
Callgelden en deposito's	350,0	-
Betalingen onderweg	-	0,1
Totaal liquide middelen	435,9	38,3

De banksaldi kennen een rentevergoeding op basis van dagrente en zijn direct opvraagbaar. De callgelden en deposito's zijn eveneens rentedragend en hebben een korte looptijd (variërend tussen één en negentig dagen).

Het saldo liquide middelen is ultimo 2022 met name gestegen door ontvangen security deposits van klanten samenhangend met de toegenomen prijzen en onzekerheden op de Europese energiemarkten. Nadere informatie hierover is opgenomen in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022' en noot 24 'Handels- en

overige schulden'.

15. Eigen vermogen toekomend aan de aandeelhouder

Beleid omtrent het kapitaal en de vermogenspositie

Het beleid van de vennootschap met betrekking tot het kapitaal en de vermogenspositie is erop gericht om:

- De continuïteit van de vennootschap te waarborgen;
- De financiering van de investeringen in het transportnetwerk en in de energietransitie mogelijk te maken, waarbij rekening wordt gehouden met duurzaamheidsdoelstellingen;
- Een kapitaal- en financieringsstructuur aan te houden teneinde de financieringskosten te optimaliseren en een goede toegang tot de financiële markten te behouden.

De vennootschap streeft naar een financieel profiel, dat haar in staat stelt om haar strategie te realiseren en dat gelijktijdig leidt tot een adequate credit rating, die aansluit bij de signatuur van de vennootschap en het beleid van de aandeelhouder.

In noot 16 'Rentedragende leningen' en noot 25 'Financiële instrumenten' hebben we verdere informatie opgenomen over de kapitaalpositie van de vennootschap, de instrumenten die worden gebruikt en de omvang van deze instrumenten.

Voor een nadere toelichting op het eigen vermogen verwijzen we naar de toelichting op het eigen vermogen in de vennootschappelijke jaarrekening (noot 41 'Geplaatst kapitaal', noot 42 'Herwaarderingsreserve', noot 43 'Wettelijke reserve', noot 44 'Overige reserves' en noot 45 'Onverdeeld resultaat').

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 756.000 en is verdeeld in 7.560 gewone aandelen van elk € 100 nominaal. Hiervan zijn 1.513 aandelen geplaatst en volgestort. In het boekjaar hebben geen mutaties plaatsgevonden in het geplaatste en gestorte kapitaal (2021: idem).

Alle geplaatste aandelen worden gehouden door de Staat der Nederlanden.

Reële waarde reserve

Voor een toelichting op de reële waarde reserve verwijzen we naar de toelichting op het eigen vermogen in de vennootschappelijke jaarrekening (noot 43 'Wettelijke reserve').

Overige reserves

De onder de 'overige reserves' opgenomen bedragen hebben het karakter van gecumuleerde resultaten.

16. Rentedragende leningen

Ultimo 2022 bestaat het nominale bedrag aan langlopende leningen van € 3.015,0 miljoen (ultimo 2021: € 3.009,2 miljoen) voor € 2.250,0 miljoen (ultimo 2021: € 2.119,1 miljoen) uit obligatieleningen en voor € 765,0 miljoen (ultimo 2021: € 890,0 miljoen) uit onderhandse leningen. De nog te amortiseren transactiekosten en disagio bedragen € 14,5

miljoen (ultimo 2021: € 9,0 miljoen). Het gaat om leningen die op concernniveau zijn opgenomen, maar mede dienen als financiering voor investeringen door groepsmaatschappijen.

De mutaties in de rentedragende leningen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Oorspronkelijke nominale hoofdsom per 1 januari	3.140,0	3.300,0
Afgelost tot en met 1 januari	-130,8	-197,6
Restant nominale hoofdsom per 1 januari	3.009,2	3.102,4
Niet-geamortiseerde transactiekosten en disagio	-9,0	-9,1
Boekwaarde per 1 januari	3.000,2	3.093,3
Mutaties in het boekjaar:		
Aflossingen	-494,2	-733,2
Nieuw opgenomen leningen	500,0	640,0
Amortisatie van transactiekosten en disagio	1,5	1,3
Toevoeging transactiekosten en disagio	-6,9	-1,3
Totaal mutaties in het boekjaar	0,3	-93,2
Oorspronkelijke nominale hoofdsom per 31 december	3.015,0	3.140,0
Afgelost tot en met 31 december	-	-130,8
Restant nominale hoofdsom per 31 december	3.015,0	3.009,2
Resterende niet-geamortiseerde transactiekosten en disagio	-14,5	-9,0
Boekwaarde per 31 december	3.000,5	3.000,2
Gepresenteerd onder de kortlopende schulden	-225,0	-494,2
Totaal	2.775,5	2.506,0

In juli 2022 gaven we een zogenaamde Sustainability-Linked Bond (SLB) uit ter waarde van € 500,0 miljoen. De overeengekomen looptijd bedraagt 12 jaar; de aflossing vindt ineens plaats aan het einde van de looptijd. De duurzaamheidsdoelstellingen die zijn gekoppeld aan deze SLB zijn identiek aan de doelstellingen van de in 2021 uitgegeven SLB, zoals hieronder beschreven. De duurzaamheidsdoelen kunnen leiden tot een jaarlijkse couponverhoging van 0,125% als we op 31 december 2030 één doelstelling niet hebben behaald en van 0,25% als we beide doelstellingen niet hebben behaald.

In oktober 2021 gaven we onze eerste SLB uit ter waarde van € 300,0 miljoen. Uitgifte van de lening vond plaats in overeenstemming met het SLB Framework. Het SLB Framework is in lijn met de Sustainability-Linked Bond Principles (SLBP's), versie 2020, van de International Capital Markets Association (ICMA). De vennootschap heeft twee doelen gesteld die per 31 december 2030 moeten zijn bereikt. De eerste doelstelling houdt in dat de uitstoot van methaan door de vennootschap met ongeveer 50% moet worden verminderd ten opzichte van 2020. De tweede doelstelling heeft betrekking op de door de vennootschap beïnvloedbare CO2-equivalente emissies die in 2030 met 30% moeten zijn teruggebracht ten opzichte van 2020. De duurzaamheidsdoelen kunnen vanaf 2030 leiden tot een jaarlijkse couponverhoging van 0,10% als de vennootschap op 31 december 2030 één doelstelling niet heeft behaald en van 0,20% als de vennootschap beide doelstellingen niet heeft behaald.

De potentiële couponverhogingen op onze SLB's zijn ultimo 2022 niet verwerkt in de effectieve rente aangezien thans geen aanleiding bestaat te veronderstellen dat de vennootschap de doelstellingen niet behaalt.

In 2022 werden twee langlopende obligatieleningen op de expiratiedatum volledig afgelost.

De vervalkalender van de rentedragende leningen (nominale waarde) is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	1e halfjaar	2e halfjaar	Totaal
Aflossingsverplichting in			
2023	-	225,0	225,0
2024	-	175,0	175,0
2025	-	125,0	125,0
2026	650,0	-	650,0
2027	-	-	-
na 2027			1.840,0
Totaal van de aflossingsverplichtingen			3.015,0

Het overzicht van de langlopende leningen, inclusief de kortlopende aflossingsverplichtingen, is als volgt:

In miljoenen euro's

Soort lening	Oorspronkelijke hoofdsom	Looptijd	Effectieve rente	Rente herzienings- datum	Restant hoofdsom ultimo 2022	Restant hoofdsom ultimo 2021
Onderhandse lening	125,0	2008-2023	4,80%	Rentevast tot einde looptijd	125,0	125,0
Onderhandse lening	125,0	2008-2022	4,50%	Rentevast tot einde looptijd	-	125,0
Onderhandse lening	125,0	2009-2024	4,27%	Rentevast tot einde looptijd	125,0	125,0
Onderhandse lening	125,0	2010-2025	3,58%	Rentevast tot einde looptijd	125,0	125,0
Onderhandse lening	50,0	2014-2024	1,33%	Rentevast tot einde looptijd	50,0	50,0
Onderhandse lening	90,0	2021-2030	0,26%	Rentevast tot einde looptijd	90,0	90,0
Onderhandse lening	150,0	2021-2029	0,13%	Rentevast tot einde looptijd	150,0	150,0
Onderhandse lening	100,0	2021-2023	Variabel	Vier keer per jaar op 22 maart, 22 juni, 22 september en 22 december	100,0	100,0
Totaal onderhandse leningen					765,0	890,0
Obligatielening	500,0	2012-2022	2,70%	Rentevast tot einde looptijd	-	369,2
Obligatielening	650,0	2016-2026	1,04%	Rentevast tot einde looptijd	650,0	650,0
Obligatielening	300,0	2018-2028	1,48%	Rentevast tot einde looptijd	300,0	300,0
Obligatielening	500,0	2019-2031	0,47%	Rentevast tot einde looptijd	500,0	500,0
Obligatielening	300,0	2021-2036	0,76%	Rentevast tot einde looptijd	300,0	300,0
Obligatielening	500,0	2022-2034	3,38%	Rentevast tot einde looptijd	500,0	-
Totaal obligatieleningen					2.250,0	2.119,2
Totaal nominale waarde rentedragende leningen					3.015,0	3.009,2

De gewogen gemiddelde effectieve rente van de langlopende leningen bedroeg ultimo 2022 1,6% (ultimo 2021: 1,6%).

Inzake de rentedragende leningen heeft de vennootschap geen zekerheden gesteld aan de kredietverstrekkers. Ook is geen sprake van belangrijke financiële convenanten of ratio's waaraan de vennootschap moet voldoen.

Ten aanzien van de leningen die de vennootschap heeft verkregen van de Europese Investeringsbank (EIB) met een resterende waarde ultimo 2022 van € 665 miljoen geldt een aantal 'change-of-control' voorwaarden met betrekking tot het houden van de aandelen van N.V. Nederlandse Gasunie door de Staat der Nederlanden en met betrekking tot het houden van de aandelen van GTS B.V. door N.V. Nederlandse Gasunie. De vennootschap acht het onwaarschijnlijk dat deze change-of-control gebeurtenissen zich binnen afzienbare tijd aandienen.

Voor een nadere toelichting op de financiële risico's die samenhangen met de rentedragende leningen en het financiële risicomanagement dat de vennootschap toepast met het doel deze risico's te beperken, verwijzen we naar noot 25 'Financiële instrumenten'.

17. Leaseverplichtingen

De vennootschap is leasecontracten aangegaan voor onder meer terreinen en gebouwen, regionale transportleidingen, drijvende LNG-installaties en het wagenpark. Deze gebruiksrecht activa worden ingezet voor eigen gebruik; er is geen sprake van sub-leasing. Nadere informatie over de bijbehorende gebruiksrecht activa is opgenomen in noot 5 'Materiële vaste activa'.

De mutaties in de leaseverplichtingen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	104,7	100,0
Nieuwe leaseverplichtingen	418,4	9,3
Modificaties	8,2	3,1
Leasebetalingen	-35,9	-9,6
Oprenting	4,7	1,5
Effect omrekening vreemde valuta	-19,0	0,4
Totaal	481,1	104,7
Gepresenteerd onder de kortlopende schulden	-70,1	-7,8
Stand per 31 december	411,0	96,9

De leasetermijnen zijn in voorkomende gevallen gebaseerd op schattingen. Dit geldt met name voor de pacht van terreinen. Hoewel deze objecten over het algemeen gepacht worden voor onbepaalde tijd, heeft de vennootschap de mogelijkheid om de pacht op korte termijn op te zeggen. Voor de bepaling van de meest waarschijnlijke leaseperiode hebben we aansluiting gezocht bij de economische levensduur van het actief (zoals een leiding of een installatie) waarvoor het terrein wordt gepacht.

De gewogen gemiddelde incrementele rentevoet in 2022 bedroeg 2,20% (2021: 1,48%). Leaseovereenkomsten met een looptijd van korter dan één jaar of met een contractwaarde van minder dan € 5.000 zijn niet in de balans opgenomen. De impact hiervan bedraagt ultimo 2022 minder dan € 0,1 miljoen per jaar (ultimo 2021: idem).

Onder modificaties zijn begrepen de tussentijdse aanpassingen van variabelen in de bestaande leasecontracten die leiden tot een wijziging in de waardering van de contracten, zoals verwachte of overeengekomen looptijden en de hoogte van de leasebetalingen. De nieuwe leaseverplichtingen zien met name toe op de huur van terreinen en twee drijvende LNG installaties in de Eemshaven samenhangend met de aldaar gerealiseerde LNG-terminal, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022'.

De resterende looptijd van de leaseverplichtingen is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Resterende looptijd < 1 jaar	70,1	7,8
Resterende looptijd ≥ 1 jaar en ≤ 5 jaar	265,0	22,2
Resterende looptijd > 5 jaar	146,0	74,7
Totaal leaseverplichtingen	481,1	104,7

Het kortlopende deel van de leaseverplichtingen is afzonderlijk gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

18. Contractverplichtingen

De contractverplichtingen houden verband met de omzetverantwoording van de vennootschap. Voor bepaalde contracten geldt dat het betaalritme niet synchroon loopt met de wijze waarop de vennootschap de omzet aan de boekjaren moet toerekenen. Dit doet zich onder meer voor bij contracten waarbij klanten een financiële bijdrage hebben geleverd in een investering in specifieke transportcapaciteit. Deze bijdragen worden in beginsel toegerekend aan het contract met de klant en niet aan het actief waar de bijdrage betrekking op heeft. Voor dergelijke klantbijdragen hebben we een contractverplichting opgenomen, waarbij rekening wordt gehouden met het financieringselement in deze contracten.

Ultimo 2022 bedroegen de totale contractverplichtingen van de vennootschap € 70,8 miljoen (ultimo 2021: € 49,8 miljoen). In onderstaande tabel is het verloop van deze contractverplichtingen weergegeven:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	49,8	50,6
Verantwoord als netto-omzet	-14,5	-4,7
Oprenting	1,8	1,8
Toevoeging contractverplichtingen	33,7	2,1
Totaal	70,8	49,8
Gepresenteerd onder de kortlopende schulden	-10,1	-3,6
Stand per 31 december	60,7	46,2

De toename van de contractverplichtingen houdt overwegend verband met de verkoopcontracten die onze nieuwe entiteit groepsmaatschappij EemsEnergyTerminal B.V. in 2022 met haar klanten is aangegaan.

De resterende looptijd van de contractverplichtingen is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Resterende looptijd < 1 jaar	10,1	3,6
Resterende looptijd ≥ 1 jaar en ≤ 5 jaar	30,9	15,3
Resterende looptijd > 5 jaar	29,8	30,9
Totaal contractverplichtingen	70,8	49,8

Het kortlopende deel van de contractverplichtingen hebben we afzonderlijk gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

19. Uitgestelde belastingverplichtingen

De tijdelijke verschillen tussen de waardering van de activa en de passiva voor de financiële verslaggeving en de fiscale waardering geven aanleiding tot het opnemen van uitgestelde belastingverplichtingen. De uitgestelde belastingverplichtingen zien met name toe op tijdelijke waarderingsverschillen van materiële vaste activa in Duitsland. Daarnaast is sprake van enkele overige verschillen die leiden tot uitgestelde belastingverplichtingen en -vorderingen.

De uitgestelde belastingverplichtingen en -vorderingen hebben betrekking op de fiscale eenheid voor de Duitse vennootschapsbelastingen en voldoen aan de voorwaarden voor saldering van fiscale schulden. Daarom hebben we de uitgestelde belastingen hier gesaldeerd weergegeven.

De mutaties in de uitgestelde belastingverplichtingen in 2022 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Materiële vaste activa	Financiële vaste activa	Voorzieningen inzake personeelsbeloningen	Voorzieningen voor opruimingskosten en saneringen	Overige uitgestelde belastingverplichtingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	174,8	11,4	-20,0	21,8	5,9	193,9
Realisatie tijdelijke verschillen in winst-en-verliesrekening	-26,2	-1,5	0,2	1,2	-6,8	-33,1
Realisatie tijdelijke verschillen in Eigen Vermogen	-	-	9,4	-	-	9,4
Stand per 31 december 2022	148,6	9,9	-10,4	23,0	-0,9	170,2

Van de uitgestelde belastingverplichting heeft ultimo 2022 een bedrag van € 170,2 miljoen (ultimo 2021: € 193,9 miljoen) een looptijd van meer dan één jaar.

De mutaties in de uitgestelde belastingverplichtingen in 2021 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Materiële vaste activa	Financiële vaste activa	Voorzieningen inzake personeelsbeloningen	Voorzieningen voor opruimingskosten en saneringen	Overige uitgestelde belastingverplichtingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	170,0	11,3	-23,0	20,8	-	179,1
Realisatie tijdelijke verschillen in winst-en-verliesrekening	4,8	0,1	-0,2	1,0	5,9	11,6
Realisatie tijdelijke verschillen in Eigen Vermogen	-	-	3,2	-	-	3,2
Stand per 31 december 2021	174,8	11,4	-20,0	21,8	5,9	193,9

20. Personeelsbeloningen

De in de balans opgenomen verplichtingen uit hoofde van personeelsbeloningen betaalbaar op termijn zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Pensioenverplichtingen Gasunie Deutschland	77,2	107,5
Jubileumuitkeringen	8,7	10,3
Secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering	0,3	0,4
Totaal personeelsbeloningen	86,2	118,2

Voorzieningen pensioenverplichtingen Gasunie Deutschland

De pensioenregeling van de werknemers van Gasunie Deutschland die vóór 2012 in dienst zijn getreden, is een toegezegd-pensioenregeling, die is gebaseerd op een eindloonsysteem. De aanspraken van deze werknemers zijn niet gefinancierd. Deze regeling wordt behandeld als een toegezegd-pensioenregeling.

De voorziening heeft grotendeels een langlopend karakter. De daling van de pensioenverplichting in 2022 wordt voornamelijk verklaard door een stijging van de disconteringsvoet ultimo 2022.

De pensioenverplichting per ultimo boekjaar is samengevat in onderstaand meerjarenoverzicht:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021	31 dec. 2020	31 dec. 2019	31 dec. 2018
Contante waarde toegekende pensioenaanspraken	77,2	107,5	116,8	108,5	91,8
Pensioenvoorziening	77,2	107,5	116,8	108,5	91,8
Ervaringsaanpassingen verplichtingen van de regeling	1,1	-1,0	-2,2	0,1	1,3

De gewogen gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen bedraagt ultimo 2022 ca. 17 jaar (ultimo 2021: ca. 20 jaar). De aannames die ten grondslag liggen aan de berekening van de pensioenverplichtingen zijn als volgt:

	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Disconteringsvoet	3,7%	1,2%
Verwachte toekomstige salarisverhogingen	3,2%	2,7%
Verwachte toekomstige pensioenverhogingen	2,2%	1,7%

Het verloop van de contante waarde van de pensioenverplichting is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	107,5	116,8
Toename toegekende pensioenaanspraken	2,2	2,6
Oprenting	1,3	0,9
Actuarieel resultaat en ervaringsaanpassingen	-31,7	-10,9
Betaalde pensioenuitkeringen	-2,1	-1,9
Stand per 31 december	77,2	107,5

De actuariële resultaten zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Aanpassing in actuariële financiële veronderstellingen	-32,8	-9,9
Ervaringsaanpassingen	1,1	-1,0
Totaal actuariële resultaat op pensioenaanspraken	-31,7	-10,9

Het actuariële resultaat over 2022 is met name beïnvloed door een stijging van de disconteringsvoet.

Het totaal van rechtstreeks in het totaalresultaat verwerkte actuariële resultaten over 2022 bedraagt € 31,7 miljoen (2021: € 10,9 miljoen). Het cumulatieve saldo van de actuariële resultaten, voor aftrek van uitgestelde belastingen, bedraagt ultimo 2022 -/- € 4,5 miljoen (ultimo 2021: -/- € 36,3 miljoen). De actuariële resultaten zijn in het totaalresultaat verwerkt.

De gevoeligheid van de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is als volgt:

- Als de disconteringsvoet wijzigt met 0,1%-punt, dan leidt dit indicatief (en onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de contante waarde van de toegekende pensioenaanspraken en een wijziging in het totaalresultaat van € 1,2 miljoen (2021: € 2,1 miljoen);
- Als de verwachte toekomstige salarisverhoging wijzigt met 0,1%-punt, dan leidt dit indicatief (en onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de contante waarde van de toegekende pensioenaanspraken en een wijziging in het totaalresultaat van € 0,2 miljoen (2021: € 0,4 miljoen);
- Als de verwachte toekomstige pensioenverhoging wijzigt met 0,1%-punt, dan leidt dit indicatief (en onder overige gelijkblijvende omstandigheden) tot een wijziging in de contante waarde van de toegekende pensioenaanspraken en een wijziging in het totaalresultaat van € 0,9 miljoen (2021: € 1,6 miljoen).

De totale pensioenlasten uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling in de winst-en-verliesrekening bestaan uit:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Toename toegekende pensioenaanspraken	2,2	2,6
Oprenting	1,3	0,9
Totaal pensioenlasten	3,5	3,5

Voorziening voor jubileumuitkeringen

De voorziening heeft betrekking op de jubileumuitkeringen die de vennootschap uitkeert aan haar werknemers bij dienstjubilea. De mutaties in deze voorziening zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	10,3	10,3
Toevoegingen ten laste van de winst-en-verliesrekening	-	0,1
Onttrekkingen uit de voorziening	-0,1	-0,1
Vrijval ten gunste van de winst-en-verliesrekening	-1,5	-
Stand per 31 december	8,7	10,3

De voorziening heeft grotendeels een langlopend karakter.

Voorziening voor kosten van de secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering voor post-actieve en gepensioneerde werknemers

De voorziening heeft betrekking op bepaalde vergoedingen die de vennootschap verstrekt aan haar post-actieve en gepensioneerde werknemers. De mutaties in deze voorziening zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	0,4	0,4
Toevoegingen ten laste van de winst-en-verliesrekening	-0,1	0,1
Onttrekkingen uit de voorziening	-	-0,1
Vrijval ten gunste van de winst-en-verliesrekening	-	-
Stand per 31 december	0,3	0,4

De voorziening heeft grotendeels een langlopend karakter.

21. Overige voorzieningen

De overige voorzieningen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Voorziening voor opruimkosten en saneringen	70,9	28,8
Voorziening voor demobilisatie en overige opruim- en nieuwbouwverplichtingen	26,1	-
Totaal overige voorzieningen	97,0	28,8

Voorziening voor opruimingskosten en saneringen

De voorziening voor opruimingskosten en saneringen is initieel in 2010 gevormd naar aanleiding van besluiten van de vennootschap om specifieke activa van GTS buitengebruik te stellen of te verwijderen. Wet- en regelgeving en vergunningen, onder meer op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening, vereisen in voorkomende gevallen dat sanering plaatsvindt. De voorziening heeft betrekking op saneringen van buiten bedrijf gestelde leidingen. Het saneringsprogramma omvat tevens reeds ontkoppelde leidingen en in het verleden van derden overgenomen leidingen waarvoor de vennootschap thans verantwoordelijk is. In 2022 is het saneringsprogramma geactualiseerd. Een additioneel aantal buiten bedrijf zijnde leidingen is hierbij aangewezen als relevant voor de sanering. De gewijzigde omvang van het saneringsprogramma heeft geleid tot een dotatie aan de bestaande voorziening. Het saneringsprogramma heeft ultimo 2022 een resterende looptijd van ca. 12 jaar.

De vennootschap acht het ultimo 2022 niet aannemelijk dat het integraal opruimen van alle transportleidingen en toebehoren aan de orde zal komen. De vennootschap heeft in haar oordeel overwogen dat transport van aardgas in de komende jaren belangrijk blijft. Daarnaast ziet de vennootschap voldoende mogelijkheden voor diverse alternatieve toepassingen, waaronder het transport van alternatieve energiedragers, zoals waterstof. We verwachten dat we het bestaande aardgastransportnetwerk gefaseerd inzetten voor het transporteren van alternatieve energiedragers in de nabije en ook verdere toekomst. Daarnaast geldt dat de opbrengsten van een alternatieve toepassing (op termijn) verminderd met de kosten van conservering naar verwachting opwegen tegen de (maatschappelijke) kosten van het opruimen. Een voorziening voor opruimingskosten voor het gastransportnet als geheel op langere termijn is vanwege voornoemde overwegingen niet opgenomen.

Bij het bepalen van de voorziening voor opruimingskosten en saneringen neemt de vennootschap in ogenschouw dat haar oordelen en schattingen beïnvloed kunnen worden door de ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie en door aangescherpte milieu- en klimaatdoelstellingen. Mede door politieke besluitvormingen op het gebied van waterstof, warmte en CO₂, wordt de langetermijnvisie steeds concreter en naar verwachting in de komende jaren verder uitgewerkt. De vennootschap past de voorziening voor opruimingskosten en saneringen op iedere balansdatum aan op de meest recente ontwikkelingen. Voornoemde ontwikkelingen kunnen ook in toekomstige jaren leiden tot het bijstellen van de reikwijdte van de voorziening voor saneringen, bijvoorbeeld als bepaalde netwerkonderdelen geen toekomstige alternatieve toepassing kennen waar dit eerder wel werd verwacht. Daarnaast kan de voorziening worden aangepast als op basis van ervaringscijfers de technische wijze van saneren verandert of als de kosten van historische saneringen aanleiding geven om uit te gaan van hogere of lagere kosten voor toekomstige saneringen.

Voorziening voor demobilisatie en overige opruim- en nieuwbouwverplichtingen

Deze voorziening is in 2022 gevormd op basis van de contractuele verplichting tot het demobiliseren van de drijvende LNG-installaties. Dit hangt samen met de oprichting van EemsEnergyTerminal en de activiteiten om de afhankelijkheid van het Russisch gas te verminderen en de leveringszekerheid te borgen, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022'. De hoogte van de voorziening is bepaald op basis van de contractuele afspraken met de eigenaren van de drijvende LNG-installaties. Daarnaast is sprake van opruim- en nieuwbouwverplichtingen, welke samenhangen met de huur van bepaalde terreinen van derden. De omvang van de verplichting is bepaald op basis van contractuele afspraken met deze derden.

De mutaties in de overige voorzieningen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	28,8	30,2
Dotaties ten laste van de winst-en-verliesrekening	85,3	5,0
Vrijval ten laste van de winst-en-verliesrekening	-8,6	-
Oprenting ten laste van de winst-en-verliesrekening	1,3	-
Onttrekkingen ten laste van de voorziening	-9,9	-6,6
Stand per 31 december	97,0	28,8

Het kortlopend deel van de overige voorzieningen bedraagt ultimo 2022 naar verwachting € 11,5 miljoen (ultimo 2021: € 5,7 miljoen). Dit bedrag is niet afzonderlijk vermeld onder de kortlopende verplichtingen. We hebben in 2022 een disconteringsvoet gehanteerd tussen de 3,5% en 3,8% (2021: 0,0%). De stijging in de disconteringsvoet is met name gelegen in de gestegen marktrentes in vergelijking met 2021.

22. Afgeleide financiële instrumenten

De reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Valutatermijncontracten gewaardeerd op reële waarde	-0,5	-
Gasprijsswaps gewaardeerd op reële waarde	-15,4	-
Totaal afgeleide financiële instrumenten	-15,9	-

De afgeleide financiële instrumenten zijn gewaardeerd op de reële waarde. Hoewel we deze afgeleide financiële instrumenten aanhouden in het kader van risicoafdekking, zoals toegelicht in noot 25 'Financiële instrumenten', hebben we om praktische redenen en gezien de relatief korte looptijd van de afgeleide financiële instrumenten geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid van cash flow hedge of fair value hedge accounting. Dit betekent dat de waardemutaties van de bovenstaande afgeleide financiële instrumenten rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord.

De resterende looptijd van de afgeleide financiële instrumenten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Resterende looptijd < 1 jaar	-1,8	-
Resterende looptijd ≥ 1 jaar en ≤ 5 jaar	-14,1	-
Resterende looptijd > 5 jaar	-	-
Totaal afgeleide financiële instrumenten	-15,9	-

Het kortlopende deel van de afgeleide financiële instrumenten hebben we niet afzonderlijk gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Nadere informatie over de afgeleide financiële instrumenten is opgenomen in noot 25 'Financiële instrumenten' en noot 31 'Financiële baten'.

23. Kortlopende financieringsverplichtingen

De kortlopende financieringsverplichtingen zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Aflossingsverplichtingen op langlopende leningen	225,0	494,2
Kortlopende leningen	-	250,0
Totaal kortlopende financieringsverplichtingen	225,0	744,2

Nadere informatie over de langlopende rentedragende leningen hebben we opgenomen in noot 16 'Rentedragende leningen'.

De vennootschap heeft ultimo 2022, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022', geen kortlopende rentedragende leningen opgenomen (ultimo 2021: € 250,0 miljoen). In 2021 ging het om opgenomen deposito's en uitgegeven commercial paper met looptijden korter dan één jaar (in de praktijk variërend tussen één en negentig dagen).

24. Handels- en overige schulden

De specificatie van de handels- en overige schulden is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Handelsschulden	75,3	57,1
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	9,9	7,8
Overige schulden en overlopende passiva	761,2	240,0
Totaal handels- en overige schulden	846,4	304,9

De overige belastingen en premies sociale verzekeringen bestaan met name uit te betalen omzetbelasting, premies sociale verzekeringen en te betalen loonheffing.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan met name uit opgelopen rente op leningen, te ontvangen facturen, ontvangen security deposits en schulden aan joint ventures. De ontvangen security deposits betreffen gestelde zekerheden die door klanten aan de vennootschap zijn verstrekt ter afdekking van het kredietrisico. Over de security deposits berekenen we een marktconforme rente. Ultimo 2022 bedragen de ontvangen security deposits € 307,8 miljoen (ultimo 2021: € 44,7 miljoen). De gestegen security deposits hangen samen met de onzekerheden op de energiemarkten, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022'. De schulden aan joint ventures bedragen ultimo 2022 € 26,4 miljoen (ultimo 2021: € 26,3 miljoen) en hebben volledig betrekking op het cash pool management dat de vennootschap uitvoert ten behoeve van enkele joint ventures.

De handels- en overige schulden zijn, behalve de ontvangen security deposits, niet rentedragend en hebben een looptijd van korter dan één jaar.

25. Financiële instrumenten

Algemeen

De belangrijkste financiële risico's waaraan de vennootschap onderhevig is, zijn het marktrisico (bestaande uit renterisico, valutarisico en prijsrisico), het kredietrisico en het liquiditeitsrisico. De vennootschap past financieel risicomanagement toe met als doel deze risico's te beperken door middel van operationele en financiële maatregelen. Afhankelijk van de aard en omvang van de risico's worden daartoe zo nodig specifieke afdekkingsinstrumenten ingezet.

De vennootschap kan gebruik maken van afgeleide financiële instrumenten voor het beheersen van rente-, valuta- en prijsrisico's die voortvloeien uit de gewone bedrijfsuitoefening. Afgeleide financiële instrumenten zetten we uitsluitend in voor afdekking van risico's en niet voor handels- of andere doeleinden.

Renterisico

Het door de vennootschap gelopen renterisico is het risico dat toekomstige uitgaande rentekasstromen zullen toenemen door veranderingen in de marktrente van rentedragende leningen met een variabele rente en van opgenomen deposito's en uitgegeven commercial paper met looptijden korter dan één jaar. Het renterisico over deze instrumenten, voor zover gehouden door de vennootschap zelf of door haar 100% groepsmaatschappijen, is ultimo 2022 niet afgedekt (ultimo 2021: idem). Daarnaast loopt de vennootschap een renterisico in de periode tussen het besluit tot en de realisatie van de uitgifte of herfinanciering van langlopende leningen met een vaste rente.

De vennootschap heeft gemiddeld genomen tussen de 5-10% van het lang vreemd vermogen (inclusief de kortlopende aflossingsverplichting op de langlopende leningen) uitstaan in de vorm van kortlopende financieringen (zoals ECP of depositoleningen). Deze situatie kan op dagbasis, waaronder op de balansdatum, echter afwijken en is afhankelijk van de exacte liquiditeitssituatie en -behoefte. Hoewel deze kortlopende leningen worden afgesloten met een vaste rente voor de looptijd, geldt dat de vennootschap wel een renterisico loopt over de periodieke herfinanciering.

Tot slot was ultimo 2022 sprake van € 100,0 miljoen (ultimo 2021: € 100,0 miljoen) aan uitstaande langlopende leningen met een variabele rente.

Bij een rentewijziging van 1%-punt wijzigen de totale variabele rentelasten per jaar met ongeveer € 2,5 tot € 4,0 miljoen. Het renterisico op de leningen met een variabele rente dekken we gezien de beperkte omvang en looptijd niet af.

Valutarisico

Valutarisico's ontstaan als contracten of transacties zijn overeengekomen in een valuta die ongelijk is aan de functionele valuta. Het valutarisico dat de vennootschap loopt, is het risico dat toekomstige kasstromen, fluctueren als gevolg van veranderingen in de valutakoersen.

In het kader van de gereguleerde bedrijfsactiviteiten in Nederland en Duitsland is het valutarisico beperkt, omdat nagenoeg alle transacties plaatsvinden in euro's. Voor een aantal niet-gereguleerde bedrijfsactiviteiten geldt dat ook transacties plaatsvinden in valuta anders dan de euro, met name in Amerikaanse dollars. Voor een aantal van deze transacties heeft de vennootschap het valutarisico beperkt door de inzet van specifieke risicoafdekkingsinstrumenten, zoals valutatermijncontracten. Valutarisico's worden afgedekt als er in voldoende mate zekerheid bestaat over de omvang en het tijdstip van de kasstromen in vreemde valuta.

Ultimo 2022 liep de onderneming met name valutarisico over de lease en de bijkomende non-leasekosten van twee drijvende LNG-installaties (in Amerikaanse dollars) en de huur van terreinen in Engeland (in Britse ponden). De totale waarde van deze verplichtingen bedraagt ultimo 2022 \$ 371,1 miljoen (ultimo 2021: \$ nihil) resp. £ 4,7 miljoen (ultimo 2021: £ 4,8 miljoen). Ultimo 2022 was voor omgerekend \$ 344,5 miljoen aan toekomstige transacties in Amerikaanse dollars afgedekt (ultimo 2021: nihil) door middel van valutatermijncontracten. Meer informatie over deze afgeleide financiële instrumenten is opgenomen in noot 22 'Afgeleide financiële instrumenten'. Het valutarisico op de verplichtingen in Britse ponden is niet afgedekt door middel van valutatermijncontracten. Wel mitigeren we een deel van het valutarisico door het aanhouden van deze vreemde valuta op een bankrekening in Britse ponden. Ultimo 2022 bedroeg het saldo Britse ponden £ 4,2 miljoen (ultimo 2021: £ 4,3 miljoen).

Er zijn ultimo 2022 geen andere vreemde-valutaposities van significante omvang noch zijn andere valutarisicoafdekkingsinstrumenten ingezet.

Prijrsrisico

Ten behoeve van de dagelijkse bedrijfsactiviteiten, waaronder het gastransport, balanceeracties in het gastransportnetwerk en de interne en externe productie van stikstof voor kwaliteitsconversie, maakt de vennootschap gebruik van gas en elektriciteit. Hiervoor zijn gas- en elektriciteitsleveringscontracten gesloten met energieleveranciers. De contracten die de vennootschap heeft gesloten, zijn in de markt gangbare leveringscontracten, waarbij de prijs van energie variabel is en wordt bepaald aan de hand van de vigerende spotmarktprijzen op het moment van contractering/levering. Er geldt geen minimale afnameverplichting. De energieleveringscontracten hebben over het algemeen een relatief korte looptijd (3-5 jaar). De vennootschap loopt een prijsrisico als de variabele kosten van gas en elektriciteit toenemen, voorzover deze prijsstijgingen uit hoofde van de reguleringsafspraken niet nagecalculeerd mogen worden in de toekomstige gereguleerde tarieven of op grond van commerciële afspraken niet aan klanten mogen worden doorberekend in het niet-gereguleerde domein.

Voor het boekjaar 2022 geldt dat we het prijsrisico in Nederland gedeeltelijk en in Duitsland volledig mogen nacalculeren in de toekomstige gereguleerde tarieven. Om het prijsrisico uit hoofde van de dagelijkse bedrijfsactiviteiten voor de vennootschap te mitigeren – en daarmee ook stabiliteit in de regulatoire tarieven na te streven – hanteert de vennootschap een risicoafdeckingsbeleid en een bijbehorende inkoopstrategie. Uitgangspunt van dit beleid is dat de vennootschap niet handelt met energieleveringscontracten en geen speculatieve posities inneemt. De vennootschap is gecommitteerd om de gecontracteerde volumes energie zelf af te nemen en te gebruiken ten behoeve van de dagelijkse bedrijfsactiviteiten.

De energieleveringscontracten kennen de contractuele mogelijkheid om prijzen voor bepaalde toekomstige leveringsperiodes gedeeltelijk te fixeren. Dit kan onder de huidige contracten maximaal drie jaar vooruit plaatsvinden. Bij het doen van deze zogenaamde termijninkopen houdt de vennootschap rekening met de verwachte periodieke energiebehoefte ten einde aan de eigen gebruik voorwaarden van IFRS 9.2.4 te voldoen. De gewenste mate van afdekking van het prijsrisico verschilt per groepsmaatschappij, waarbij de voorspelbaarheid van de omvang en de timing van het energieverbruik medebepalend zijn. GTS streeft naar een afdekking van ten minste 65% van het verwachte energieverbruik, waarbij de mate van afdekking mede wordt bepaald op basis van de actuele prijzen en de forward prijzen. Voor Gasunie Deutschland wordt onder de huidige inkoopcontracten en binnen de huidige reguleringskaders zeer beperkt of niet gebruik gemaakt van prijsfixatie. Voor de andere belangrijke groepsmaatschappijen, zoals EemsEnergyTerminal, EnergyStock en BBL, varieert de mate van prijsfixatie, omdat het energieverbruik en de timing daarvan in de praktijk hier minder goed voorspelbaar is en omdat het prijsrisico ook ten dele wordt gedragen door klanten van deze groepsmaatschappijen. Energieverbruik dat niet middels termijnleveringscontracten is gecontracteerd, wordt gekocht op de spotmarkt op het moment dat de energievraag ontstaat en waar overeengekomen doorberekend aan afnemers.

Ultimo 2022 bedroeg de nominale waarde van de termijnleveringscontracten voor het eigen gebruik van energie ongeveer € 205,2 miljoen (ultimo 2021: € 76,1 miljoen). De termijnleveringen zien volledig toe op leveringen van elektriciteit en gas in het boekjaar 2023. Ingevolge IFRS 9.2.4 zijn de verplichtingen uit hoofde van de termijnleveringen niet in de balans opgenomen.

Ten aanzien van de gasvoorraad die is aangehouden ten behoeve van de piektaak van GTS geldt dat we geen prijsrisico lopen als gevolg van de onderliggende geregleerde verrekeningssystematiek. Om het prijsrisico voor de markt te reduceren heeft GTS reeds een substantieel deel van het gasvolume voor de piektaak middels termijnleveringscontracten voor levering in 2023 verkocht. Mochten de gasvolumes desondanks wel nodig zijn voor de piektaak, dan zal GTS de termijnleveringscontracten nakomen door de benodigde volumes alsdan op de spot markt in te kopen.

Tot slot is Gasunie in joint venture verband investeringsverplichtingen aangegaan die in hoogte kunnen variëren op basis van ontwikkelingen van de gasprijs. Om het kasstroomrisico op deze verwachte investeringsuitgaven te beperken, maken we gebruik van een gasprijsswap. Door middel van deze gasprijsswap hebben we de toekomstige variabele investeringsverplichting – voor wat betreft ons aandeel in de joint venture – effectief gefixeerd over de looptijd van de investeringsverplichting (tot en met december 2027).

Ultimo 2022 betrof het volume van de variabele investeringsverplichting 268.825 MWh (ultimo 2021: nihil MWh). Het prijsrisico op dit volume is ultimo 2022 volledig afgedekt (ultimo 2021: niet van toepassing). De waarde van de gasprijsswap bedroeg ultimo 2022 +/- € 15,3 miljoen (ultimo 2021: niet van toepassing).

Kredietrisico

Het kredietrisico bestaat uit het verlies dat zou ontstaan als tegenpartijen volledig of gedeeltelijk in gebreke zouden blijven en hun contractuele verplichtingen niet na zouden komen. De vennootschap loopt op balansdatum uit hoofde van capaciteitsverkoppen geen belangrijk kredietrisico ten aanzien van een enkele individuele afnemer of tegenpartij (ultimo 2021: idem). Wel is in algemene zin sprake van een verhoogd kredietrisico op partijen actief op de Europese energiemarkten, zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022'.

Bij toepassing van (afgeleide) financiële instrumenten hanteert de vennootschap ter beperking van het kredietrisico hierop strikte limieten per tegenpartij. Hierdoor wordt de hoogte van het risico dat op betreffende tegenpartij wordt gelopen, beperkt. De vennootschap heeft selectiecriteria opgesteld ten aanzien van tegenpartijen in financiële transacties. Deze criteria beperken het risico verbonden aan mogelijke kredietconcentraties en marktrisico's. Ten aanzien van de ultimo 2022 aangehouden afgeleide financiële instrumenten is geen onderpand ontvangen/verstrek.

Om het kredietrisico op handels- en overige vorderingen te beperken, vraagt de vennootschap in voorkomende gevallen om garantiestellingen van haar klanten en andere partijen waarmee transacties plaatsvinden.

De vennootschap heeft de volgende garantiestellingen ontvangen van derden:

In miljoenen euro's	31 dec. 2022		31 dec. 2021	
	Aantal	Saldo	Aantal	Saldo
Security Deposits	211	307,8	122	44,7
Bankgaranties	65	166,6	61	107,6
Parent Company Guarantees	37	582,3	33	401,2
Letters of Awareness	-	-	6	110,9
Surety Agreements	8	39,3	8	24,2
Totaal ontvangen garantiestellingen	321	1.096,0	230	688,6

De ontvangen zekerheden hebben met name betrekking op garanties behorende bij de gastransportovereenkomsten alsmede garanties verstrekt door aannemers en leveranciers betrokken bij grote investeringsprojecten. De security deposits worden in geld aangehouden en zijn rentedragend. Over de security deposits berekenen we een marktconforme rente. Het gestegen saldo van de ontvangen security deposits hangt samen met de onzekerheden op de energiemarkten.

De looptijd van de ontvangen garantiestelling is over het algemeen kort van aard (een tot drie jaar), maar enkele garanties kennen een looptijd van meer dan vijf jaar. De garantiestellingen zijn niet vrij overdraagbaar.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de vennootschap over onvoldoende liquide middelen beschikt om aan de direct opeisbare verplichtingen te voldoen. Voor de kwantificering van het liquiditeitsrisico werkt de vennootschap met een meerjarenplanning voor de kapitaalslasten en de investeringen en een liquiditeitsprognose met een horizon van minimaal een jaar voor de operationele uitgaven.

Het financieringsbeleid van de vennootschap is mede het reduceren van het liquiditeitsrisico tegen zo laag mogelijke kosten. De mogelijkheden tot reduceren van dit risico hangen mede samen met de solvabiliteit van de vennootschap. Gasunie is een solvabele vennootschap en kan daardoor relatief eenvoudig kredietfaciliteiten aantrekken. Gasunie's langetermijn-kredietwaardigheid volgens Standard & Poor's is AA- met een stabiel vooruitzicht. De kortetermijn-rating is A-1+. Bij Moody's Investors Service is de langetermijn-kredietwaardigheid A1 met een stabiel vooruitzicht en is de korte termijn rating P-1.

Om het liquiditeitsrisico af te dekken, heeft de vennootschap ultimo 2022 een niet-gecommitteerde rekening- courant faciliteit van € 45,0 miljoen (ultimo 2021: € 45,0 miljoen), een gecommitteerde kredietfaciliteit van € 600,0 miljoen (ultimo 2021: € 600,0 miljoen) en een Euro Commercial Paper (ECP) programma ter grootte van € 750,0 miljoen (ultimo 2021: € 750,0 miljoen) en een European Medium Term Note (EMTN) programma ter grootte van € 7,5 miljard (ultimo 2021: € 7,5 miljard). De gecommitteerde kredietfaciliteit is in maart 2022 tussentijds verlengd met een jaar en heeft nu een looptijd tot april 2027. Op de gecommitteerde kredietfaciliteit zijn het afgelopen jaar geen gelden getrokken. De vennootschap heeft als onderdeel van de normale bedrijfsuitoefening regelmatig kortlopende leningen op de geldmarkt aangetrokken in de vorm van depositoleningen en schuld papier onder het ECP. Binnen het EMTN-programma is ultimo 2022 € 2.250 miljoen (ultimo 2021: € 2.119,2 miljoen) aan leningen geplaatst. Het EMTN-programma is in juni 2022 geactualiseerd en is geldig tot 17 juni 2023.

Overzicht toekomstige kasstromen

Het overzicht van de vervalltermijnen van toekomstige kasstromen met betrekking tot de langlopende en kortlopende financiële verplichtingen uitstaand op de balansdatum is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Totaal	Direct opeisbaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
2022					
Langlopende schulden					
- rentedragende leningen	2.790,0	-	-	950,0	1.840,0
- leaseverplichtingen	411,0	-	-	265,0	146,0
- afgeleide financiële instrumenten	14,1	-		14,1	-
Kortlopende schulden					
- kortlopende financieringsverplichtingen	225,0	-	225,0	-	-
- leaseverplichtingen	70,1	-	70,1	-	-
- handelsschulden	75,3	64,6	10,7	-	-
- belastingverplichtingen	9,9	-	9,9	-	-
- overige schulden en overlopende passiva	761,2	17,8	743,5	-	-
- afgeleide financiële instrumenten	1,8		1,8		
Rentebetalingen op verplichtingen	312,0	-	45,5	128,2	138,3
Totaal voor boekjaar 2022	4.670,3	82,3	1.106,4	1.357,3	2.124,3

Het overzicht van de vervalttermijnen van toekomstige kasstromen met betrekking tot de langlopende en kortlopende financiële verplichtingen in 2021 is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Totaal	Direct opeisbaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
2021					
Langlopende schulden					
- rentedragende leningen	2.515,0	-	-	1.175,0	1.340,0
- leaseverplichtingen	96,9	-	-	22,2	74,7
Kortlopende schulden					
- kortlopende financieringsverplichtingen	744,2	-	744,2	-	-
- leaseverplichtingen	7,8	-	7,8	-	-
- handelsschulden	57,1	30,1	27,0	-	-
- belastingverplichtingen	7,8	-	7,8	-	-
- overige schulden en overlopende passiva	240,0	15,1	224,9	-	-
Rentebetalingen op verplichtingen	157,2	-	39,3	80,6	37,3
Totaal voor boekjaar 2021	3.826,0	45,2	1.051,0	1.277,8	1.452,0

Reële waarde

In deze jaarrekening zijn diverse financiële instrumenten opgenomen die zijn gewaardeerd op de reële waarde of waarvoor de reële waarde kan afwijken van de boekwaarde op basis van de geamortiseerde kostprijs. Het gaat om:

- Overige deelnemingen;
- Afgeleide financiële instrumenten;
- Rentedragende leningen;
- Overige primaire financiële instrumenten.

De wijze van reëlewaardebepaling is beschreven onder het hoofd 'Bepaling van de reële waarde' in de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling. Gedurende 2022 vonden geen transfers plaats tussen de verschillende reëlewaardebepalingsniveaus (2021: idem).

Overige deelnemingen

De waarde ultimo 2022 van de in de balans op reële waarde gewaardeerde overige deelnemingen bedraagt € 7,0 miljoen (ultimo 2021: € 515,2 miljoen). Het gaat om een reëlewaardebepaling volgens niveau 3 (ultimo 2021: niveau 3). Voor meer informatie verwijzen we naar noot 9 'Overige deelnemingen'.

Afgeleide financiële instrumenten

De afgeleide financiële instrumenten betreffen valutatermijncontracten en een gasprijsswap. De reële waarde van de valutatermijncontracten is bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstige kasstromen. Hierbij is gebruik gemaakt van de in de markt zichtbare valutatermijnkoersen met een vergelijkbare looptijd en een zero-coupon disconteringsvoet welke past bij de valuta en de looptijd van de transacties, rekening houdend met het kredietrisico van zowel Gasunie als de relevante tegenpartijen. Dit is een reëlewaardebepaling volgens niveau 2. Ultimo 2022 bedroeg de reële waarde van de valutatermijncontracten +/- € 0,5 miljoen (ultimo 2021: < € 0,1 miljoen).

De reële waarde van de gasprijsswap is bepaald op basis van de contante waarde van beursgenoteerde commodity prijzen voor gasprijsswaps. Hierbij is gebruik gemaakt van de in de markt zichtbare slotkoersen voor gastermijnproducten met een vergelijkbare looptijd en een zero-coupon disconteringsvoet welke past bij de looptijd van de transacties, rekening houdend met het kredietrisico van zowel Gasunie als de relevante tegenpartijen. Dit is een reëlewaardebepaling volgens niveau 2. Ultimo 2022 bedroeg de reële waarde van de gasprijsswap +/- € 15,4 miljoen (ultimo 2021: niet van toepassing).

Rentedragende leningen

De rentedragende leningen zijn obligatieleningen met een notering aan Euronext te Amsterdam alsmede onderhandse leningen.

De reële waarde van de beursgenoteerde obligaties is gelijk aan de slotkoers per balansdatum. Dit betreft een reëlewaardebepaling volgens niveau 1 (ultimo 2021: niveau 1). De reële waarde van de onderhandse leningen is berekend door verwachte toekomstige kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd, vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen. Hierbij houden we rekening met het eigen risicoprofiel en dat van de tegenpartijen. Dit is een reëlewaardebepaling volgens niveau 2 (ultimo 2021: niveau 2).

De boekwaarde en de reële waarde van de rentedragende leningen ultimo 2022 is als volgt:

In miljoenen euro's	31 dec. 2022			31 dec. 2021		
	Boekwaarde	Reële waarde	Vershil	Boekwaarde	Reële waarde	Vershil
Obligatieleningen	2.235,5	1.899,1	-336,4	2.110,2	2.161,3	51,1
Onderhandse leningen	765,0	723,8	-41,2	890,0	960,3	70,3
Totaal rentedragende leningen	3.000,5	2.622,9	-377,5	3.000,2	3.121,6	121,4

Overige primaire financiële instrumenten

De overige primaire financiële instrumenten bestaan uit handels- en overige vorderingen, liquide middelen, kortlopende financieringsverplichtingen (exclusief de kortlopende aflossingsverplichtingen op langlopende leningen) en handels- en overige schulden.

Voor deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde gegeven de korte looptijd van deze instrumenten.

26. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2022 is de vennootschap voorwaardelijke investeringsverplichtingen aangegaan ter hoogte van € 279,8 miljoen (ultimo 2021: € 168,0 miljoen). De verplichtingen houden met name verband met de investeringen in de LNG-terminal en toebehoren in de Eemshaven, het warmtetransportnetwerk van WarmtelinQ en afronding van de stikstoffabriek in Nederland. Daarnaast betreft het de voorgenomen investeringen in Duitsland ten aanzien activa benodigd voor de import van LNG. Ook de reguliere vervangingsinvesteringen in Nederland en Duitsland zijn in het investeringsbedrag opgenomen.

Verstrekte garantiestellingen

De vennootschap heeft (indirect) de volgende garantiestellingen afgegeven aan derden:

In miljoenen euro's	31 dec. 2022		31 dec. 2021	
	Aantal	Waarde	Aantal	Waarde
Bankgaranties	4	0,4	4	0,4
Parent Company Guarantees	12	293,7	11	57,6
Overig	1	0,8	1	0,8
Totaal verstrekte garantiestellingen	17	294,9	16	58,8

De verstrekte zekerheden omvatten zekerheden en garanties verstrekt aan klanten van de vennootschap en van de joint ventures en aan bepaalde leveranciers of overige belanghebbenden. De stijging in de verstrekte garanties in 2022 houdt met name verband met garanties die zijn afgegeven inzake de nieuw opgerichte LNG-terminal in de Eemshaven. De garantiestellingen zijn niet vrij overdraagbaar. De looptijd van de verstrekte zekerheden bedraagt over het algemeen 5 tot 10 jaar; een beperkt aantal zekerheden heeft geen overeengekomen einddatum.

Meerjarige verplichtingen

De meerjarige verplichtingen zijn als volgt:

In miljoenen euro's	Contractwaarde	
Looptijd	31 dec. 2022	31 dec. 2021
0 – 1 jaar	66,7	42,1
1 – 5 jaar	135,8	93,7
> 5 jaar	61,8	57,2
Totaal	264,3	193,0

De meerjarige verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op de inkoop van stikstofproductiecapaciteit en ICT- en overige diensten. In de meerjarige verplichtingen zijn niet begrepen de bedragen die betrekking hebben op de toekomstige levering van energie uit hoofde van de termijnleveringscontracten die de vennootschap is aangegaan. Nadere informatie over deze contracten hebben we opgenomen in noot 25 'Financiële instrumenten' onder het hoofd prijsrisico.

Verplichtingen uit hoofde van fysieke onbalansen

Hoewel we streven naar het minimaliseren van operationele onbalansen, treden in de praktijk stuurafwijkingen op waardoor de daadwerkelijke fysieke gasstroom in enige mate kan verschillen van de volumes die zijn genomineerd (en bevestigd) door onze klanten. Mede op grond van praktische uitvoerbaarheid worden deze verschillen niet dagelijks financieel verrekend, maar opgenomen in een cumulatieve verschillenrekening (een zogenaamde 'Operational Balancing Account' ('OBA')). GTS en BBL Company zijn OBA's aangegaan met aangrenzende netwerken, bergingen en productielocaties. Voor Gasunie Deutschland geldt dat onbalansen door Trading Hub Europe worden beheerd en niet door Gasunie Deutschland zelf.

De operationele onbalans wordt continu nauwlettend gemonitord en doorlopend in natura vereffend met betreffende tegenpartij(en) door fysieke ontvangst of levering van aardgas. De OBA's worden slechts voor operationele doeleinden gebruikt en niet voor commerciële doeleinden.

Bij het gebruik maken van de OBA wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling en een doorlopende verrekening in natura. De onbalansen worden slechts financieel verrekend indien partijen in de overeenkomst ophouden te bestaan en verrekening in gas alsdan niet meer mogelijk is. De OBA's hebben geen looptijd. Op grond van voornoemde overwegingen is het saldo te vorderen of te leveren gas als 'eeuwigdurend' aan te merken en heeft deze geen waarde op de balansdatum. Om deze reden zijn de onbalansen opgenomen in de niet in de balans opgenomen vorderingen en verplichtingen.

Ultimo 2022 is het cumulatieve operationele onbalans volume 252 GWh positief. Er is sprake van een verplichting jegens aangrenzende netwerken, bergingen en/of productielocaties. Uitgaande van de TTF-spotprijs per balansdatum bedraagt de waarde van deze onbalansverplichting ca. -/- € 19,2 miljoen (ultimo 2021: ca. -/- € 2,0 miljoen).

Naast onbalansen uit hoofde van de OBA's kunnen ook onbalansen met klanten voorkomen op basis van het Systeem Balans Signaal (SBS). Het Systeem Balans Signaal (SBS) is de som van de Portfolio Onbalans Signalen van alle in ons transportnetwerk actieve shippers. Ook hier wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling en een doorlopende verrekening in natura. De onbalansen worden slechts financieel verrekend indien de licentie van de shipper beëindigd wordt en verrekening in gas alsdan niet meer mogelijk is. Ultimo 2022 is het cumulatieve onbalans volume met de shippers 17 GWh negatief. Uitgaande van de TTF-spotprijs per balansdatum bedraagt de waarde van deze onbalansvordering ca. € 1,3 miljoen (ultimo 2021: ca. € 0,6 miljoen).

Hoofdelijke aansprakelijkheid fiscale eenheid

N.V. Nederlandse Gasunie vormt samen met haar Nederlandse 100% groepsmaatschappijen een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting en omzetbelasting. Op grond van de Invorderingswet is de vennootschap hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden inzake de vennootschapsbelasting en omzetbelasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen. In Duitsland geldt een soortgelijk aansprakelijkheidsregime voor de Duitse fiscale eenheid.

Hoofdelijke aansprakelijkheid persoonsvennootschappen

De vennootschap heeft indirect een aantal samenwerkingsverbanden in de vorm van persoonsvennootschappen (zonder rechtspersoonlijkheid). Daarnaast is de vennootschap indirect beherend vennoot in een aantal commanditaire vennootschappen. De groepsmaatschappij die de boven de betreffende vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid staat, en ook de beherende vennoten, zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de verplichtingen die deze persoonsvennootschappen zijn aangegaan.

27. Netto-omzet

De netto-omzet nam met 62,9% toe ten opzichte van het vorige boekjaar (2021: toename van 1,0%), zoals toegelicht in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022'.

Informatie over operationele activiteiten

De vennootschap categoriseert haar opbrengsten naar de manier waarop economische factoren de aard, omvang, timing, en onzekerheid van de kasstromen beïnvloeden. In het geval van Gasunie zijn twee categorieën te onderscheiden. De eerste omzetstroom is de omzet uit de gereguleerde transport- en aanverwante diensten, zoals gegenereerd door de bedrijfsonderdelen Gasunie Transport Services en Gasunie Deutschland. Voor deze omzetstroom stellen de Nederlandse en Duitse toezichthouders voor een meerjarige periode de toegestane inkomsten vast.

De tweede omzetstroom komt uit de niet-gereguleerde en/of van regulering vrijgestelde diensten. Bij deze diensten worden de inkomsten bepaald door de markt op basis van vraag en aanbod en is over het algemeen sprake van een hogere volatiliteit in omzet ten opzichte van de gereguleerde diensten. De omzet uit de niet-gereguleerde en/of van regulering vrijgestelde diensten wordt vrijwel volledig gegenereerd door het bedrijfsonderdeel Participations.

De omzet per operationele activiteit is als volgt:

In miljoenen euro's	Netto-omzet	
	2022	2021
Omzetgereguleerde diensten	1.882,3	1.223,3
Niet-gereguleerde en/of van regulering vrijgestelde diensten	375,2	163,0
Totaal netto-omzet	2.257,6	1.386,3

Informatie over producten en diensten

De omzet kan worden verdeeld in omzet uit hoofde van gastransport en aanverwante diensten en overige activiteiten. Onder gastransport en aanverwante diensten zijn zowel de omzet uit hoofde van gereguleerd gastransport als uit hoofde van niet-gereguleerd en/of van regulering vrijgesteld gastransport opgenomen. Onder overige activiteiten is mede begrepen de omzet uit hoofde van gasopslag, LNG-import en regassificatie en overige dienstverlening aan derden.

De onderverdeling is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>		Netto-omzet
	2022	2021
Gastransport en aanverwante diensten	2.076,2	1.288,9
Overige activiteiten	181,3	97,4
Totaal netto-omzet	2.257,6	1.386,3

Geografische informatie

De omzet per geografisch gebied wordt bepaald op basis van het gebied waar de activiteiten plaatsvinden (binnen Nederland of daarbuiten). De onderverdeling van de omzet naar geografisch gebied is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>		Netto-omzet
	2022	2021
Nederland	1.703,3	1.021,6
Buiten Nederland	554,3	364,7
Totaal netto-omzet	2.257,6	1.386,3

Belangrijke cliënten

De vennootschap realiseerde in 2022 bij één client meer dan 10% (maar minder dan 15%) van haar externe opbrengsten met betrekking tot het gastransport en de aanverwante diensten (2021: idem). Ultimo 2022 was geen sprake van betaalachterstanden door deze cliënt (ultimo 2021: idem). Voor een nadere toelichting op het kredietrisico wordt verwezen naar noot 25 'Financiële instrumenten'.

28. Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Salarissen	167,0	151,2
Sociale lasten	19,6	16,9
Pensioenkosten	35,3	30,2
Totaal personeelskosten	221,9	198,3

De stijging in de personeelskosten hangt met name samen met een toename van het aantal medewerkers. De nieuwe medewerkers zijn overwegend aangetrokken vanwege onze activiteiten op het gebied van de energietransitie.

De kosten van de toegezegde-bijdrageregelingen die verantwoord zijn in de winst-en-verliesrekening, bedragen € 31,8 miljoen (2021: € 26,5 miljoen). Voor de kosten van de toegezegd-pensioenregeling en het deel van de kosten dat rechtstreeks wordt verwerkt in het totaalresultaat, verwijzen we naar noot 20 'Personeelsbeloningen'.

Bezoldiging van bestuurders en commissarissen van de vennootschap

De bezoldiging van de bestuurders van de vennootschap over 2022 is als volgt:

<i>In euro's</i>	Salaris	Variabele beloning	Vaste en variabele beloning	Beloning betaalbaar op termijn	Sociale lasten	Overige emolumenten	Totaal
2022							
Raad van bestuur							
Dhr. J.J. Fennema, voorzitter	340.736	54.518	395.254	83.388	10.257	26.178	515.077
Mevr. J. Hermes	299.848	47.976	347.824	73.616	10.257	1.062	432.759
Dhr. U. Vermeulen	272.577	43.612	316.189	67.098	10.257	28.807	422.351
Dhr. B.J. Hoevers	272.577	43.612	316.189	67.098	10.257	10.307	403.851
Totaal voor boekjaar 2022	1.185.738	189.718	1.375.456	291.200	41.028	66.354	1.774.038

De variabele beloningen zijn gebaseerd op het bereiken van de afgesproken doelstellingen gedurende het verslagjaar, zoals nader toegelicht in het jaarverslag onder 'Remuneratiebeleid raad van bestuur'.

De pensioenregeling voor de leden van de raad van bestuur is gelijk aan die voor andere medewerkers van Gasunie in Nederland.

De vergoedingen begrepen onder de post 'Overige emolumenten' zijn de uitkeringen van het flexibiliseringsbudget alsmede voor het boekjaar 2022 ook een eenmalige CAO uitkering.

De bezoldiging van de bestuurders van de vennootschap over 2021 is als volgt:

<i>In euro's</i>	Salaris	Variabele beloning	Vaste en variabele beloning	Beloning betaalbaar op termijn	Sociale lasten	Overige emolu- menten	Totaal
2021							
Raad van bestuur							
Dhr. J.J. Fennema, voorzitter	329.562	59.321	388.883	77.377	8.472	24.362	499.094
Mevr. J. Hermes	263.639	47.455	311.094	62.280	8.472	70	381.916
Dhr. U. Vermeulen	263.639	47.455	311.094	62.280	8.472	26.904	408.750
Dhr. B.J. Hoevers	263.639	47.455	311.094	62.280	8.472	14.475	396.321
Totaal voor boekjaar 2021	1.120.479	201.686	1.322.165	264.217	33.888	65.811	1.686.081

De bezoldiging van de commissarissen van de vennootschap over 2022 is als volgt:

<i>In euro's</i>	RvC	AC	BBC	Premie Zvw	Totaal
2022					
Raad van commissarissen					
Dhr. P.J. Duisenberg, voorzitter	34.764	-	2.332	-	37.096
Dhr. D.J. van den Berg	25.504	-	2.332	1.879	29.715
Mevr. M.M. Jonk *	5.794	-	583	-	6.377
Dhr. J. Meier	23.176	5.800	-	1.956	30.932
Mevr. A.L.M. Mutsaers	23.176	-	2.332	-	25.508
Dhr. W.J.A.H. Schoeber *	5.794	1.450	-	489	7.733
Dhr. A.S. Visser	23.176	5.800	-	-	28.976
Mevr. C. Wielinga	23.176	5.800	-	-	28.976
Totaal voor boekjaar 2022	164.560	18.850	7.579	4.324	195.313

* Afgetreden per 29 maart 2022.

De bezoldiging van de commissarissen van de vennootschap over 2021 is als volgt:

<i>In euro's</i>	RvC	AC	BBC	Premie Zvw	Totaal
2021					
Raad van commissarissen					
Dhr. P.J. Duisenberg, voorzitter	33.624	-	2.252	-	35.876
Dhr. D.J. van den Berg	24.664	-	2.252	1.885	28.801
Mevr. M.M. Jonk	22.416	-	2.252	-	24.668
Dhr. J. Meier *	7.472	1.870	-	654	9.996
Mevr. A.L.M. Mutsaers **	1.868	-	188	-	2.056
Dhr. W.J.A.H. Schoeber	22.416	5.608	-	1.962	29.986
Dhr. A.S. Visser	22.416	5.608	-	-	28.024
Mevr. C. Wielinga	22.416	5.608	-	-	28.024
Totaal voor boekjaar 2021	157.292	18.694	6.944	4.501	187.431

* Lid van RvC en AC vanaf 1 september 2021

** Lid RvC en BBC vanaf 1 december 2021

De bezoldiging van de leden van de raad van commissarissen (RvC) bestaan uit een basisvergoeding en een aanvullende vergoeding bij deelname in de Audit Commissie (AC) en/of Belonings- & selectie/benoemingscommissie (BBC). Onder het begrip bezoldiging vallen eveneens de in het kader van de Zorgverzekeringswet (Zvw) af te dragen premies.

29. Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Afschrijvingskosten	326,8	338,7
Afschrijvingskosten gebruiksrecht activa	35,6	8,7
Boekresultaat desinvesteringen	3,3	0,5
Totaal afschrijvingen op materiële vaste activa	365,7	347,9

De stijging van de afschrijvingskosten is overwegend te verklaren door de afschrijving op de in 2022 in gebruik genomen drijvende LNG-installaties in de Eemshaven. Deze installaties zijn als gebruiksrechtactiva verantwoord onder de materiële vaste activa, zoals toegelicht in noot 5 'Materiële vaste activa'.

Het boekresultaat desinvesteringen is het saldo van de opbrengstwaarde van de verkochte of overgedragen actieven minus de boekwaarde daarvan op het moment van de levering.

30. Overige kosten

De overige kosten zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	213,2	182,7
Kosten van netbeheer	545,9	259,4
Overige bedrijfskosten	94,8	44,5
Totaal overige kosten	853,9	486,6

De kosten van netbeheer omvatten met name de inkoop van stikstofproductiecapaciteit en elektriciteit voor de productie van stikstof en de kosten van elektriciteit en gas voor het gastransport en de gasopslag. De stijging in de kosten ten opzichte van 2021 is met name het gevolg van de substantieel hogere prijzen voor de inkoop van energie en een lichte toename in de inzet van compressiecapaciteit.

De overige kosten omvatten met name verzekeringskosten, overige materiële en personele kosten en incidentele kosten, waaronder de dotatie aan de voorziening voor opruimingskosten en saneringen.

31. Financiële baten

De specificatie van de financiële baten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Rentebaten en soortgelijke baten voor instrumenten gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs	3,1	1,6
Resultaten op vreemde valuta	21,3	0,7
Totaal financiële baten	24,4	2,3

De rentebaten en soortgelijke opbrengsten omvatten onder meer de rente op belastingaanslagen, (negatieve) rentes op opgenomen deposito's en uitgegeven commercial paper met looptijden korter dan één jaar en ook de rentebaten op ontvangen security deposits (door klanten gestelde zekerheden, waarbij een negatieve rente van toepassing is).

In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden op balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoersen. Het ongerealiseerde valutaresultaat op monetaire activa en verplichtingen per balansdatum is verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De gerealiseerde valutaresultaten op de in 2022 betaalde leasetermijnen zijn eveneens verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De resultaten op vreemde valuta in 2022 zijn met name veroorzaakt door de huur van de drijvende LNG-installaties in de Eemshaven, zoals toegelicht in noot 17 'Leaseverplichtingen'. De huur van deze installaties is gedenomineerd in Amerikaanse dollars.

Nadere informatie over afgeleide financiële instrumenten is opgenomen in noot 22 'Afgeleide financiële instrumenten' en noot 32 'Financiële lasten'.

32. Financiële lasten

De specificatie van de financiële lasten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Rentelasten op leningen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs	50,4	63,0
Rentelasten op leases	4,7	1,5
Rentelasten op contractverplichtingen	1,8	1,8
Resultaten op vreemde valuta	-	0,4
Oprenting voorzieningen	1,3	-
Overige financieringslasten voor instrumenten gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs	2,0	2,3
Mutatie reële waarde voor instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde	15,9	-
Totaal rente- en financieringslasten	76,1	69,0
Geactiveerde bouwrente	-9,2	-9,7
Totaal financiële lasten	66,9	59,3

Van de rentelasten is in 2022 in totaal € 9,2 miljoen geactiveerd (2021: € 9,7 miljoen). Basis voor de activering vormt de gewogen gemiddelde rentevoet van de langlopende lening portefeuille van N.V. Nederlandse Gasunie. De overige financieringslasten bestaan met name uit geamortiseerde transactiekosten en disagio op de langlopende leningen alsmede uit overige financieringskosten.

De lasten ingevolge de instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde betreft de mutatie van de op reële waarde gewaardeerde gasprijsswap (-/- € 15,4 miljoen) en Euro/Dollar valutatermijncontracten (-/- € 0,5 miljoen). Op deze contracten is geen hedge accounting toegepast. Nadere informatie over de mutatie over afgeleide financiële instrumenten is opgenomen in noot 22 'Afgeleide financiële instrumenten' en noot 31 'Financiële baten'.

33. Belastingen

De specificatie van de belastinglast is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Belastinglast over het boekjaar	184,5	64,2
Belastinglast over voorgaande jaren	-4,2	2,2
Mutaties in uitgestelde belastingen	-14,4	42,8
Totale belastinglast	165,9	109,2

De effectieve belastingdruk is als volgt:

<i>In procenten</i>	2022	2021
Toepasselijk belastingtarief Nederland	25,8%	25,0%
Effect van belastingtarieven in andere landen	-0,1%	0,8%
Aanpassingen uit voorgaande jaren	-0,6%	0,1%
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen	0,1%	3,3%
Effect innovatiebox	-0,9%	-0,4%
Overige verschillen	-1,4%	-2,8%
Effectief tarief	23,0%	26,0%

De overige verschillen betreffen met name niet-belaste resultaten als gevolg van de toepassing van de deelnemingsvrijstelling in Nederland en Duitsland. Het effect van de tariefswijziging op de uitgestelde belastingen heeft in 2022 betrekking op de aanpassing van het Duitse vennootschapsbelastingtarief (2021: Aanpassing van het Nederlandse vennootschapsbelastingtarief).

34. Aantal werknemers

De gemiddelde personeelsbezetting over 2022 bedraagt 1.707 fulltime-equivalenten, waarvan 250 buiten Nederland (2021: 1.581 fulltime-equivalenten, waarvan 246 buiten Nederland). De personeelsbezetting ultimo 2022 bedraagt 1.805 fulltime-equivalenten, waarvan 253 buiten Nederland (ultimo 2021: 1.616, waarvan 246 buiten Nederland).

Gedurende het jaar is de personeelsbezetting met name toegenomen als gevolg van de toegenomen activiteit van Gasunie op het gebied van de energietransitie.

35. Verbonden partijen

Transacties in concernverband

De dienstverlening tussen Gasunie en haar groepsmaatschappijen en tussen groepsmaatschappijen onderling vindt plaats op zakelijke gronden ('at arm's length'). Dit geldt ook voor transacties met joint ventures, joint operations en geassocieerde en overige deelnemingen. Een volledige lijst met verbonden entiteiten hebben we opgenomen in noot 56 'Overzicht groepsmaatschappijen en deelnemingen'. Meer informatie over intercompany diensten is opgenomen in noot 3 'Financiële informatie per segment', noot 7 'Investerings in joint ventures' en noot 8 'Investerings in geassocieerde deelnemingen'.

Transacties met bestuurders en commissarissen

De leden van de raad van bestuur kwalificeren als verbonden partij, omdat zij zeggenschap of invloed van betekenis op het financiële of operationele beleid van de vennootschap kunnen uitoefenen. Met de leden van de raad van bestuur hebben geen andere transacties plaatsgevonden dan de transacties ingevolge hun bezoldiging en eventuele werkelijke onkostendeclaraties. Dit geldt ook voor de leden van de raad van commissarissen. Voor een toelichting op de bezoldiging van de bestuurders en commissarissen verwijzen we naar noot 28 'Personeelskosten' van de geconsolideerde jaarrekening.

Overige transacties met verbonden partijen

GTS verleent gastransportdiensten aan haar klanten, waaronder GasTerra B.V. Daarnaast heeft GTS met betrekking tot de wettelijke pieктаak in 2022 gas in- en verkooptransacties uitgevoerd met als tegenpartij onder meer GasTerra. De enig aandeelhouder van de vennootschap, de Staat der Nederlanden, is ook 50% aandeelhouder van GasTerra. Hierdoor kan de Staat der Nederlanden, binnen de kaders van haar hoedanigheid als aandeelhouder, invloed van betekenis uitoefenen op het beleid van beide vennootschappen.

De diensten van GTS aan GasTerra worden uitgevoerd in overeenstemming met de bepalingen van de Gaswet. Vanwege deze wetgeving moet GTS alle marktpartijen non-discriminatoir behandelen en conform aanvraag zaken doen. De bij GasTerra in rekening gebrachte tarieven zijn vastgesteld door de Nederlandse toezichthouder (ACM). De ACM werkt onafhankelijk van GTS, GasTerra en de Staat der Nederlanden.

36. Honoraria externe accountant

De volgende honoraria met betrekking tot de controle van de geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening zijn door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC Accountants N.V.) ten laste gebracht van de vennootschap, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert; een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1

en 2 BW.

<i>In miljoenen euro's</i>	Totaal PwC		Waarvan PwC Accountants N.V.	
	2022	2021	2022	2021
Onderzoek van de jaarrekening	1,0	0,7	0,8	0,6
Andere controleopdrachten	0,3	0,3	0,3	0,3
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-
Totaal honoraria externe accountant	1,3	1,0	1,1	0,9

37. Gebeurtenissen na de balansdatum

Op grond van wet- en regelgeving moest Uniper haar 20% belang in BBL Company eind 2022 hebben afgestoten. Vooruitlopend op de feitelijk-juridische overdracht van het eigendom heeft Uniper haar belang ultimo 2022 ondergebracht in een separate trustfirma. Gasunie heeft op grond van de samenwerkingsovereenkomst samen met mede-eigenaar Fluxys de optie om haar voorkeursrecht uit te oefenen in het geval een mede-eigenaar zijn belang moet of wenst te vervreemden. Begin 2023 heeft Gasunie haar voorkeursrecht uitgeoefend. Na afronding van de eigendomsoverdracht heeft Gasunie een belang van 75% in BBL Company (ultimo 2022: 60%).

De impact op het geconsolideerde resultaat, de geconsolideerde kasstromen en de geconsolideerde financiële positie vanaf het boekjaar 2023 is naar verwachting niet significant.

Er is geen sprake van andere belangrijke gebeurtenissen na de balansdatum die verwerkt of toegelicht moeten worden in de jaarrekening.

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke balans per 31 december 2022

(vóór resultaatbestemming)

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Activa			
Vaste activa			
- materiële vaste activa	38	84,8	84,8
- financiële vaste activa	39	9.582,1	9.915,8
Totaal vaste activa		9.666,9	10.000,6
Vlottende activa			
- voorraden		78,3	44,7
- handels- en overige vorderingen		51,4	55,0
- vorderingen op groepsmaatschappijen	40	297,0	230,4
- vorderingen op joint ventures		27,6	16,1
- liquide middelen		411,5	32,3
Totaal vlottende activa		865,8	378,5
Activa aangehouden voor verkoop	39	32,2	-
Totaal activa		10.564,9	10.379,1

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Passiva			
Eigen vermogen			
- geplaatst kapitaal	41	0,2	0,2
- herwaarderingsreserve	42	1.524,2	1.571,9
- wettelijke reserve	43	-	335,4
- overige reserves	44	4.225,1	4.211,0
- onverdeeld resultaat	45	554,9	310,7
Totaal eigen vermogen		6.304,4	6.429,2
Voorzieningen	46	87,4	98,1
Langlopende schulden			
- rentedragende leningen		2.775,5	2.506,0
- leaseverplichtingen		81,3	80,0
- afgeleide financiële instrumenten		15,9	0
Totaal voorzieningen en langlopende schulden		2.960,1	2.684,1
Kortlopende schulden			
- kortlopende financieringsverplichtingen		225,0	744,2
- leaseverplichtingen		6,7	6,3
- handels- en overige schulden	47	484,3	189,3
- schulden aan groepsmaatschappijen	48	584,4	326,0
Totaal kortlopende schulden		1.300,4	1.265,8
Totaal passiva		10.564,9	10.379,1

Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening over 2022

<i>In miljoenen euro's</i>	<i>Noot</i>	2022	2021
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Netto-omzet	49	840,1	545,7
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	50	-607,3	-372,4
Personeelskosten	51	-191,1	-168,7
Afschrijvingskosten	38	-7,5	-7,6
Overige kosten	52	-85,0	-40,5
Totale lasten		-890,9	-589,2
Bedrijfsresultaat		-50,8	-43,5
Aandeel in resultaat van deelnemingen	39	602,6	331,2
Financiële baten en lasten	53	5,3	33,0
Resultaat vóór belastingen		557,1	320,7
Belastingen	54	-2,2	-10,0
Resultaat na belastingen		554,9	310,7

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Algemeen

Deze vennootschappelijke jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening vormen samen de statutaire jaarrekening van de vennootschap. De financiële informatie van de vennootschap is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit de vennootschappelijke balans en de vennootschappelijke winst- en verliesrekening; de toelichtingen op de vennootschappelijke financiële overzichten maken integraal deel uit van de vennootschappelijke jaarrekening.

Basis voor de opstelling

Deze vennootschappelijke jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Voor het vaststellen van de grondslagen voor de verwerking en waardering van activa en passiva en de bepaling van resultaten van haar vennootschappelijke jaarrekening, maakt de vennootschap gebruik van de mogelijkheid die wordt geboden in artikel 2:362 lid 8 BW. Dit betekent dat de grondslagen voor de verwerking en waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat van de vennootschappelijke jaarrekening gelijk zijn aan de op EU-IFRS gebaseerde geconsolideerde jaarrekening.

In het geval er geen andere grondslagen worden genoemd, verwijzen we naar de grondslagen zoals beschreven in de geconsolideerde jaarrekening. Voor een juiste interpretatie van deze vennootschappelijke jaarrekening, moet de vennootschappelijke jaarrekening worden gelezen in samenhang met de geconsolideerde jaarrekening.

Informatie over het gebruik van financiële instrumenten en aanverwante risico's hebben we opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening. Dit geldt ook voor de toelichting op gebeurtenissen na balansdatum, de toelichting inzake transacties met verbonden partijen, de toelichting inzake niet in de balans opgenomen verplichtingen en de toelichting inzake de bezoldiging van de bestuurders en de commissarissen.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Groepsmaatschappijen zijn alle entiteiten waarin de vennootschap direct of indirect overheersende zeggenschap heeft. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden in de vennootschappelijke jaarrekening verwerkt volgens de nettovermogenswaarde, met afzonderlijke presentatie van eventuele goodwill onder immateriële vaste activa, onder toepassing van de grondslagen voor de opname en waardering van activa en passiva en resultaatbepaling zoals uiteengezet in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking een uitkering van de resultaten aan haar kan bewerkstelligen, nemen we de resultaten (voor dat deel) in een wettelijke reserve op.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de vennootschap in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de vennootschap en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor

zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, presenteren we onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten brengen we in mindering op het eigen vermogen.

Belastingen

Tussen N.V. Nederlandse Gasunie en haar Nederlandse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Aan de groepsmaatschappijen wordt geen vennootschapsbelasting gealloceerd, met uitzondering van de groepsmaatschappijen Gasunie Transport Services, Gasunie Assets B.V. en Maasvlakte Storage B.V. De in de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening opgenomen belastinglast van Gasunie heeft daarom betrekking op alle tot de fiscale eenheid behorende vennootschappen, met uitzondering van het deel van de belastinglast dat is gealloceerd aan de voornoemde groepsmaatschappijen.

Nadere toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

38. Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa in 2022 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Boekwaarde per 1 jan. 2022	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec. 2022
Andere vaste bedrijfsmiddelen	0,8	-	-0,5	-0,3	-
Gebruiksrecht activa	83,9	8,1	-	-7,2	84,8
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	0,1	-0,1	-	-	-
Totaal voor boekjaar 2022	84,8	8,0	-0,5	-7,5	84,8

Ultimo 2022 is onder de materiële vaste activa begrepen een bedrag van € 84,8 miljoen (ultimo 2021: € 83,9 miljoen) inzake leases. De vennootschap heeft het economische, maar niet het juridische eigendom van deze gebruiksrecht activa. De gebruiksrecht activa omvatten met name bedrijfsgebouwen en terreinen en het wagenpark.

De mutaties in de materiële vaste activa in 2021 zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Boekwaarde per 1 jan. 2021	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31 dec. 2021
Andere vaste bedrijfsmiddelen	1,1	0,1	-	-0,4	0,8
Gebruiksrecht activa	79,3	11,8	-	-7,2	83,9
Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	-	0,1	-	-	0,1
Totaal voor boekjaar 2021	80,4	12,0	-	-7,6	84,8

De aanschafwaardes en de cumulatieve afschrijvingen (inclusief bijzondere waardeverminderingen) zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	Aanschafwaarde per 31 dec. 2022	Cumulatieve afschrijvingen per 31 dec. 2022	Aanschafwaarde per 31 dec. 2021	Cumulatieve afschrijvingen per 31 dec. 2021 *
Andere vaste bedrijfsmiddelen	-	-	5,2	-4,3
Gebruiksrecht activa	112,1	-27,3	104,0	-20,1
Totaal	112,1	-27,3	109,2	-24,4

* Inclusief gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen

39. Financiële vaste activa

De mutaties in de financiële vaste activa zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Groepsmaatschappijen en deelnemingen		
Stand per 1 januari	5.820,1	5.698,6
Mutaties		
- Rechtstreekse mutaties eigen vermogen	-462,1	39,8
- Agiostortingen	590,2	211,3
- Terugbetaling agio	-0,8	-353,5
- Ontvangen dividend	-219,4	-107,3
- Resultaat groepsmaatschappijen en deelnemingen	602,2	331,2
Stand per 31 december	6.330,2	5.820,1
Leningen aan groepsmaatschappijen en deelnemingen		
Stand per 1 januari	4.095,8	4.195,4
Mutaties		
- Verstrekte langlopende leningen	121,4	241,7
- Rentetoevoeging	2,1	2,3
- Aflossing langlopende leningen	-935,2	-343,6
Stand per 31 december	3.284,1	4.095,8
Totaal financiële vaste activa per 31 december	9.614,3	9.915,9
Activa aangehouden voor verkoop	32,2	-
Totaal financiële vaste activa per 31 december	9.582,1	9.915,9

Groepsmaatschappijen en deelnemingen

De in 2022 verantwoorde agiostortingen houden met name verband met de omzetting van verstrekte langlopende leningen aan Gastransport Noord-West Europa Holding en aan Gasunie BBL die gedurende 2022 zijn omgezet in agio.

De rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de groepsmaatschappijen hebben betrekking op de reëlewaardemutatie van het belang in Nord Stream (zoals opgenomen in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022', noot 9 'Overige deelnemingen' en noot 43 'Wettelijke reserve'), het actuariële resultaat op de pensioenregeling van Gasunie Deutschland (zoals opgenomen in noot 20 'Personeelsbeloningen' en noot 44 'Overige reserves') en op de herwaardering van het belang in Gate terminal als gevolg van de wijziging in de waarde van een cash flow hedge (zoals opgenomen in noot 44 'Overige reserves').

Het overzicht met deelnemingen, hun vestigingsplaats en het deelnemingspercentage dat Gasunie heeft, is opgenomen in noot 56 'Overzicht groepsmaatschappijen en deelnemingen'.

Leningen aan groepsmaatschappijen en deelnemingen

De rentevoet over de verstrekte langlopende leningen bedraagt, tenzij anders aangegeven, de gewogen gemiddelde rentevoet van de lange-leningenportefeuille van N.V. Nederlandse Gasunie met een opslag van 12,5 basispunten (2021: idem).

Ultimo 2022 bedraagt de reële waarde van de verstrekte langlopende leningen aan groepsmaatschappijen en deelnemingen € 2.936,5 miljoen (ultimo 2021: € 4.627,9 miljoen).

Er zijn geen bijzondere voorwaarden overeengekomen tussen Gasunie en de groepsmaatschappijen met betrekking tot de verstrekte langlopende leningen. Voor verwachte kredietverliezen hebben we geen aanpassing in de waardering gedaan, omdat op basis van historische gegevens, alsmede actuele toekomstverwachtingen, hiertoe geen aanleiding bestaat.

Lening aan groepsmaatschappij GTS

De verstrekte langlopende lening aan GTS bedraagt ultimo 2022 € 3.140,6 miljoen (ultimo 2021: € 3.451,3 miljoen). Dit betreft de facto het opgenomen saldo onder een leningfaciliteit met een maximale omvang van € 6,0 miljard, die ter beschikking is gesteld op 1 januari 2014. De looptijd van deze faciliteit eindigt op 31 december 2029 en heeft een mogelijkheid tot verlenging. Met GTS is overeengekomen dat tussentijds onbeperkt op de faciliteit kan worden getrokken dan wel afgelost. Er is geen aflossingsschema overeengekomen.

GTS is de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in de zin van de Gaswet. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft regels gesteld ten aanzien van goed financieel beheer door een netbeheerder in het Besluit Financieel Beheer Netbeheerders ('BFBN'). Jaarlijks beoordelen we, rekening houdend met de bepalingen van het BFBN, of er afgelost dan wel getrokken moet worden op de kredietfaciliteit, om aan de BFBN-vereisten te voldoen. Bij deze periodieke beoordeling wordt niet alleen de actuele financiële positie betrokken, maar ook de verwachtingen voor de komende jaren inzake de verwachte omvang en moment van de investeringsuitgaven, de verwachte dividenduitkeringen en de verwachte operationele kosten voor het gastransportnetwerk. De omvang en volatiliteit van deze variabelen maakt een betrouwbare schatting van eventuele toekomstige aflossingen niet mogelijk. Om deze reden hebben we de verstrekte lening op balansdatum volledig gepresenteerd onder de langlopende vorderingen.

Leningen aan overige groepsmaatschappijen

In 2022 zijn de verstrekte langlopende leningen aan Gastransport Noord-West Europa Holding en aan Gasunie BBL omgezet in agio (ultimo 2021: lening van € 420,7 miljoen respectievelijk € 80,1 miljoen).

In 2022 heeft Gasunie een leningsfaciliteit ter hoogte van € 1,5 miljoen ter beschikking gesteld aan Vertogas. De looptijd van deze faciliteit is tot 31 december 2029. Onder deze faciliteit is ultimo 2022 een bedrag opgenomen van € 0,4 miljoen (ultimo 2021: € nihil).

Leningen aan overige deelnemingen

De verstrekte leningen aan overige deelnemingen bedroegen ultimo 2022 gezamenlijk € 19,2 miljoen (ultimo 2021: € 21,3 miljoen). De rentevoet over deze leningen varieert afhankelijk van het risicoprofiel van de deelneming.

40. Vorderingen op groepsmaatschappijen

Intra-groepsposities ontstaan door dienstverlening van N.V. Nederlandse Gasunie aan groepsmaatschappijen en vice versa, door uitkering van dividend binnen de groep en door de cashpool-transacties die door het groepshoofd worden uitgevoerd namens de groepsmaatschappijen in het kader van de operationele bedrijfsactiviteiten.

Er is geen aflossingsschema overeengekomen ten aanzien van de vorderingen op groepsmaatschappijen; de vorderingen hebben de kenmerken van een rekening-courantverhouding.

Over het saldo van de intra-groepsvorderingen betaalt de groepsmaatschappij in voorkomende gevallen een zakelijke rente die is gebaseerd op een variabele rente plus een opslag, die past bij het risicoprofiel van zowel Gasunie als de betreffende groepsmaatschappij.

Voor verwachte kredietverliezen hebben we geen voorziening gevormd, omdat op basis van historische gegevens, alsmede de actuele toekomstverwachtingen voor de deelnemingen die het betreft, hiertoe geen aanleiding bestaat.

41. Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 756.000 en is verdeeld in 7.560 gewone aandelen van elk € 100 nominaal. Ultimo 2022 zijn hiervan 1.513 aandelen geplaatst en volgestort. In het boekjaar hebben geen mutaties plaatsgevonden in het geplaatste en gestorte kapitaal (2021: idem).

Ultimo 2022 worden alle geplaatste aandelen gehouden door de Staat der Nederlanden (ultimo 2021: idem).

42. Herwaarderingsreserve

De herwaarderingsreserve heeft betrekking op de herwaardering van de materiële vaste activa. Deze herwaardering hield verband met de splitsing van Gasunie en aansluitend de invoering van IFRS in 2005 en is berekend naar de situatie per 1 januari 2004. De uitgestelde belastingen over de herwaardering hebben we verwerkt in de verplichting voor uitgestelde belastingen, die onderdeel is van de uitgestelde belastingvorderingen voor de Nederlandse fiscale eenheid. De herwaarderingsreserve wordt gerealiseerd naar rato van de afschrijving van de materiële vaste activa waar de herwaarderingsreserve betrekking op heeft.

De mutaties in de herwaarderingsreserve zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	1.571,9	1.642,3
Gerealiseerd deel van de ongerealiseerde herwaardering	-47,7	-53,3
Effect tariefswijziging op de uitgestelde belastingen	-	-17,1
Stand per 31 december	1.524,2	1.571,9

43. Wettelijke reserve

De wettelijke reserve is de wettelijke reserve deelnemingen die betrekking heeft op het 9,0% belang in Nord Stream. Dit belang is gewaardeerd tegen de reële waarde. Omdat Gasunie geen overheersende zeggenschap heeft in dit belang en daarmee geen resultaatuitkeringen kan afdwingen, is een wettelijke reserve gevormd voor het deel van de reële waarde waardering dat hoger is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs.

De mutaties in de wettelijke reserve zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	335,4	336,5
Mutatie van tegen reële waarde gewaardeerde overige kapitaalbelangen	-335,4	-1,1
Stand per 31 december	-	335,4

Nadere informatie over de waardering van het belang in Nord Stream is opgenomen in noot 1 'Significante aangelegenheden en gebeurtenissen in 2022' en noot 9 'Overige deelnemingen'.

44. Overige reserves

De mutaties in de overige reserve zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	4.211,0	3.762,2
Bestemming resultaat voorgaand boekjaar	93,2	337,4
Mutatie cashflow hedge joint ventures	23,7	11,4
Mutatie van tegen reële waarde gewaardeerde overige kapitaalbelangen	-172,7	-
Saldo van actuariële winsten en verliezen terzake van personeelsbeloningen,	31,7	10,9
waarvan vennootschapsbelasting	-9,4	-3,2
Gerealiseerd deel van de ongerealiseerde herwaardering	47,7	53,3
Wijziging uitgestelde belastingen	-	38,9
Stand per 31 december	4.225,1	4.211,0

Voor een toelichting op de mutaties verwijzen we naar noot 7 'Investeringen in joint ventures', noot 10 'Uitgestelde belastingvorderingen', noot 20 'Personeelsbeloningen', noot 42 'Herwaarderingsreserve', noot 43 'Wettelijke reserve' en noot 45 'Onverdeeld resultaat'.

De groepsmaatschappij GTS is de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in Nederland in de zin van de Gaswet. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft regels gesteld ten aanzien van goed financieel beheer door netbeheerders in het BFBN. Deze regels bestaan uit een aantal financiële ratio's, waaronder een eigenvermogensminimum. Dit kan leiden tot restricties ten aanzien van de hoogte van de uitkeerbare reserves van GTS. Een dergelijke situatie kan in voorkomende gevallen ook invloed hebben op de hoogte van de uitkeerbare reserves van N.V. Nederlandse Gasunie. Ultimo 2022 was een dergelijke beperking niet aan de orde en is hiervoor geen statutaire of wettelijke reserve opgenomen (ultimo 2021: idem).

45. Onverdeeld resultaat

De mutaties in het onverdeeld resultaat zijn als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	310,7	599,7
Uitgekeerd dividend	-217,5	-262,3
Toegevoegd aan de overige reserves	-93,2	-337,4
Resultaat boekjaar	554,9	310,7
Stand per 31 december	554,9	310,7

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2021

De jaarrekening 2021 is vastgesteld in de algemene vergadering van aandeelhouders gehouden op 29 maart 2022. De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het voorstel van de raad van bestuur.

De winst over 2021 bedroeg € 310,7 miljoen. Hiervan is € 217,5 miljoen als dividend uitgekeerd in 2022. Het restant van € 93,2 miljoen is toegevoegd aan de overige reserves.

Voorstel tot resultaatbestemming over het boekjaar 2022

Onze aandeelhouder ondersteunt onze energietransitie-activiteiten. Om de investeringen die hieruit voortvloeien te kunnen blijven financieren, zijn wij in gesprek met de aandeelhouder over een wijziging van het dividendbeleid. Gelet op de uitzonderlijke omstandigheden op de gasmarkt in 2022, is het voorstel om over 2022 een lager bedrag uit te keren dan de 70% van de winst zoals dat voorheen werd uitgekeerd.

De raad van bestuur stelt voor om van de winst over 2022 een bedrag van € 200,0 miljoen als dividend aan de aandeelhouder uit te keren en € 354,9 miljoen toe te voegen aan de overige reserves. Het dividend per aandeel bedraagt € 132,2 duizend.

Het voorstel tot resultaatbestemming is niet verwerkt in de balans per 31 december 2022 en de toelichting daarop.

46. Voorzieningen

De specificatie van de voorzieningen is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Voorziening voor uitgestelde belastingverplichtingen	77,4	86,7
Voorziening voor jubileumuitkeringen	8,1	9,6
Voorziening voor secundaire arbeidsvoorwaarden na pensionering	0,3	0,4
Reorganisatievoorziening	1,6	1,4
Totaal voorzieningen	87,4	98,1

Voor een nadere toelichting op de overige voorzieningen verwijzen we naar noot 10 'Uitgestelde belastingvorderingen', noot 20 'Personeelsbeloningen' en en noot 21 'Overige voorzieningen' van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

47. Handels- en overige schulden

De specificatie van de handels- en overige schulden is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	31 dec. 2022	31 dec. 2021
Handelsschulden	59,2	28,2
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	8,3	7,3
Overige schulden en overlopende passiva	416,8	153,8
Totaal handels- en overige schulden	484,3	189,3

De belastingverplichtingen omvatten de te betalen loonheffing en premies sociale verzekeringen.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan met name uit nog te betalen rente, nog te ontvangen facturen en ontvangen security deposits ter waarde van € 243,8 miljoen (ultimo 2021: € 36,9 miljoen). De ontvangen security deposits zijn gestelde zekerheden die door klanten van de vennootschap of haar groepsmaatschappijen aan N.V. Nederlandse Gasunie zijn verstrekt ter afdekking van het kredietrisico. Over de security deposits berekenen we een marktconforme rente.

Vanwege het kortlopende karakter van de handelsschulden en overige te betalen posten benadert de reële waarde de boekwaarde van deze verplichtingen.

48. Schulden aan groepsmaatschappijen

Intra-groepsposities ontstaan door dienstverlening van N.V. Nederlandse Gasunie aan groepsmaatschappijen en vice versa, door uitkering van dividend binnen de groep en door de cashpool transacties die door het groepshoofd worden uitgevoerd namens de groepsmaatschappijen in het kader van de operationele bedrijfsactiviteiten.

Er is geen aflossingsschema overeengekomen ten aanzien van de schulden aan groepsmaatschappijen; de schulden hebben de kenmerken van een rekening-courantverhouding.

Over het saldo van de intra-groepsschulden betaalt Gasunie in voorkomende gevallen een zakelijke rente die is gebaseerd op een variabele rente plus een opslag die past bij het risicoprofiel van zowel Gasunie als de betreffende groepsmaatschappij.

49. Netto-omzet

N.V. Nederlandse Gasunie koopt extern goederen en diensten in voor haar groepsmaatschappijen en/of andere deelnemingen. Daarnaast is N.V. Nederlandse Gasunie de juridisch werkgever voor medewerkers die werkzaam zijn voor Gasunie en haar groepsmaatschappijen. De netto-omzet van N.V. Nederlandse Gasunie bestaat voor een groot deel uit bedragen die zij in rekening brengt bij haar groepsmaatschappijen en/of andere deelnemingen voor de inzet van eigen personeel dan wel de levering van extern ingekochte goederen en diensten. N.V. Nederlandse Gasunie treedt jegens haar groepsmaatschappijen op als principaal.

50. Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

De specificatie van de kosten uitbesteed werk en andere externe kosten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	213,2	149,1
Kosten van netbeheer	394,1	223,3
Totaal kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	607,3	372,4

De kosten uitbesteed werk en andere externe kosten bestaan met name uit goederen en diensten die N.V. Nederlandse Gasunie inkoopt ten behoeve van de dienstverlening aan haar groepsmaatschappijen, waaronder GTS als de landelijk netbeheerder voor het gastransport in Nederland. De kosten van netbeheer omvatten met name de inkoop van stikstofproductiecapaciteit en elektriciteit en gas voor het gastransport. De stijging in de kosten ten opzichte van 2021 is met name het gevolg van de hogere prijzen voor de inkoop van energie.

51. Personeelskosten

De specificatie van de personeelskosten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Salariskosten	143,7	128,9
Sociale lasten	15,9	13,3
Pensioenkosten	31,5	26,5
Totaal personeelskosten	191,1	168,7

De gemiddelde personele bezetting in 2022 bedraagt 1.465 fulltime-equivalenten (2021: gemiddeld 1.337 fulltime-equivalenten), waarvan 2 buiten Nederland (2021: 2 buiten Nederland).

De toelichting op de bezoldiging van de bestuurders en de commissarissen van de vennootschap hebben we opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening onder noot 28 'Personeelskosten'.

52. Overige kosten

De specificatie van de overige kosten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Overige bedrijfskosten	85,0	40,5
Totaal overige kosten	85,0	40,5

De overige kosten bestaan met name uit goederen en diensten die N.V. Nederlandse Gasunie inkoopt ten behoeve van de dienstverlening aan haar groepsmaatschappijen, waaronder GTS als de landelijk netbeheerder voor het gastransport in Nederland. De overige kosten omvatten met name verzekeringskosten en overige materiële en personele kosten.

53. Financiële baten en lasten

De specificatie van de financiële baten en lasten is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Rentebaten en soortgelijke baten	78,2	100,2
Totaal financiële baten	78,2	100,2
Rentelasten en soortgelijke lasten	-53,7	-64,9
Overige financieringslasten	-2,8	-2,3
Mutatie reële waarde voor instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde	-16,4	-
Totaal financiële lasten	-72,9	-67,2
Totaal financiële baten en lasten	5,3	33,0

De rentelasten en soortgelijke lasten betreffen voornamelijk de rente over de langlopende leningen. De daling van de rentelasten is met name te verklaren door de aflossing van twee leningen in 2022 met relatief hoge rentepercentages in vergelijking tot de herfinancieringsrente in 2022.

Onder de rentebaten en soortgelijke baten zijn voornamelijk begrepen de rentes die berekend worden over leningen aan groepsmaatschappijen en in voorkomende gevallen de rente op belastingaanslagen. Als gevolg van de lagere rentelasten van N.V. Nederlandse Gasunie zijn ook de aan groepsmaatschappijen doorbelaste rentekosten gedaald. De rentebaten zijn gebaseerd op de gewogen gemiddelde rentevoet van de langleningenportefeuille van N.V. Nederlandse Gasunie met een opslag van 12,5 basispunten (2021: idem).

54. Belastingen

N.V. Nederlandse Gasunie staat aan het hoofd van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting in Nederland. De specificatie van de belastinglast in de winst-en-verliesrekening is als volgt:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Belastinglast over het boekjaar	156,0	33,7
Belastinglast over voorgaande jaren	-4,2	2,2
Belastinglast fiscale eenheid	151,8	35,9
Mutaties in uitgestelde belastingen	18,4	31,2
Belastinglast fiscale eenheid	170,2	67,1
Gealloceerd aan Gasunie Transport Services B.V.	-166,2	-57,1
Gealloceerd aan Gasunie Assets B.V.	-1,7	-
Gealloceerd aan Maasvlakte Storage B.V.	-0,1	-
Totale belastinglast	2,2	10,0

Tussen N.V. Nederlandse Gasunie en haar Nederlandse 100%-groepsmaatschappijen bestaat een fiscale eenheid voor de Nederlandse vennootschapsbelasting. Aan deze groepsmaatschappijen wordt geen vennootschapsbelasting gealloceerd, met uitzondering van de groepsmaatschappijen Gasunie Transport Services B.V., Gasunie Assets B.V. en Maasvlakte Storage B.V.

55. Overige posten

Voor een toelichting op de overige posten in de vennootschappelijke balans en winst-en-verliesrekening verwijzen we de toelichting op de geconsolideerde financiële overzichten.

56. Overzicht groepsmaatschappijen en deelnemingen

Het overzicht met groepsmaatschappijen en andere deelnemingen is als volgt:

Entiteit	Zetel	Financieel belang op
		31 dec. 2022 31 dec. 2021
<i>Groepsmaatschappijen</i>		
EemsEnergy Terminal B.V. *	Groningen	100% -
Gasunie BBL B.V.	Groningen	100% 100%

Entiteit	Zetel	Financieel belang op	
		31 dec. 2022	31 dec. 2021
Gridwise Engineering & Services B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie New Energy B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Waterstof Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Hynetwork Services B.V.	Groningen	100%	100%
HyStock B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Certification Holding B.V. *	Groningen	100%	-
Gasunie LNG Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Transport Services B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Energy Information Services B.V.	Groningen	100%	100%
EnergyStock B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 1 B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 2 B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 3 B.V.	Groningen	100%	100%
Gastransport Noord-West Europa Services 4 B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Deutschland GmbH & Co. KG	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Verwaltungs GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Transport Services Holding GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Deutschland Transport Services GmbH	Hannover, Duitsland	100%	100%
Gasunie Infrastructuur AG	Zug, Zwitserland	100%	100%
Gasunie Warmte Holding B.V.	Groningen	100%	100%
LdM Beheer B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM C.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 1 B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 2 B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 3 B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 4 B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 5 B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 6 B.V.	Rotterdam	100%	100%
LdM 7 B.V.	Rotterdam	100%	100%
WarmtelinQ Transport Services B.V.	Groningen	100%	100%

Entiteit	Zetel	Financieel belang op	
		31 dec. 2022	31 dec. 2021
Vertogas B.V. ***	Groningen	-	100%
Gasunie CC(U)S Holding B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Rotterdam CC(U)S B.V.	Groningen	100%	100%
GroRoCo LP B.V.	Groningen	100%	100%
GroRoCo Land LP B.V.	Groningen	100%	100%
GroRoCo Zee LP B.V.	Groningen	100%	100%
Maasvlakte Storage B.V.	Groningen	100%	100%
Gasunie Assets B.V.	Groningen	100%	100%
<i>Joint operations</i>			
BBL Company V.o.f.	Groningen	60,0%	60,0%
European Gas Pipeline Link (EUGAL) BTG	Kessel, Duitsland	16,5%	16,5%
<i>Joint ventures</i>			
Biogas Netwerk Twente B.V.	Almelo	50,0%	50,0%
Demonstratie Faciliteit Super Kritische Water Vergassing (SKW) Alkmaar B.V.	Alkmaar	35,0%	35,0%
EemsGas Asset Company B.V. **	Amsterdam	50,0%	-
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport GmbH	Handewitt, Duitsland	75,0%	75,0%
DEUDAN - Deutsch/Dänische Erdgastransport GmbH & Co. KG	Handewitt, Duitsland	33,4%	33,4%
Gate terminal C.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Gate terminal Management B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
German LNG Terminal GmbH	Hamburg, Duitsland	100,0%	33,3%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	50,0%	50,0%
NETRA GmbH Norddeutsche Erdgas Transversale & Co. KG	Emstek/Schneiderkrug, Duitsland	44,1%	44,1%
Porthos System Operator B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos Offshore Transport and Storage GP B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos CO2 Transport and Storage GP B.V.	Rotterdam	33,3%	33,3%
Porthos Onshore Transport GP B.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos Offshore Transport en Storage C.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
Porthos CO2 Transport en Storage C.V.	Rotterdam	33,3%	33,3%

Entiteit	Zetel	Financieel belang op	
		31 dec. 2022	31 dec. 2021
Porthos Onshore Transport C.V.	Rotterdam	50,0%	50,0%
VertiCer B.V. *	Arnhem	50,0%	-
<i>Geassocieerde deelnemingen</i>			
Beheer Afsprakenstelsel B.V.	Amersfoort	25,0%	25,0%
Trading Hub Europe GmbH	Berlijn, Duitsland	20,0%	20,0%
<i>Overige deelnemingen</i>			
Energie Data Services Nederland (EDSN) B.V.	Arnhem	12,5%	12,5%
PRISMA European Capacity Platform GmbH	Leipzig, Duitsland	12,7%	12,7%
Nord Stream AG	Zug, Zwitserland	9,0%	9,0%

* Opgericht in 2022

** Acquisitie in 2022

*** De aandelen van Vertogas B.V. worden ultimo 2022 gehouden door de nieuw opgerichte joint-venture VertiCer B.V. Per 1 januari 2023 is Vertogas B.V. gefuseerd met VertiCer B.V. VertiCer B.V. is de verkrijgende rechtspersoon en Vertogas B.V. de verdwijnende rechtspersoon. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar noot 7 'Investerings in joint ventures'.

Ondertekening

Ondertekening

De raad van bestuur,

Dhr. J.J. Fennema*, voorzitter

Mevr. J. Hermes*

Dhr. B.J. Hoevers

Dhr. U. Vermeulen

De raad van commissarissen,

Dhr. P.J. Duisenberg, voorzitter

Dhr. D.J. van den Berg

Dhr. J. Meier

Mevr. A.L.M. Mutsaers

Dhr. A.S. Visser

Mevr. C. Wielinga

Groningen, 7 maart 2023

*Statutair bestuurder

Jaarverslag 2022

Overige gegevens

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de winstbestemming

Overeenkomstig artikel 39, lid 2, van de statuten staat de winst over het boekjaar ter vrije beschikking van de algemene vergadering.

De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de
raad van commissarissen van N.V.
Nederlandse Gasunie

Verklaring over de jaarrekening 2022

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de geconsolideerde jaarrekening van N.V. Nederlandse Gasunie, samen met haar dochtermaatschappijen, ('de groep') een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de groep op 31 december 2022 en van het resultaat en de kasstromen over 2022, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie ('EU-IFRS') en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW');
- geeft de vennootschappelijke jaarrekening van N.V. Nederlandse Gasunie ('de vennootschap') een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de vennootschap op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022 van N.V. Nederlandse Gasunie te Groningen gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van de groep en de vennootschappelijke jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2022;
- de volgende overzichten over 2022: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht; en
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit:

- de vennootschappelijke balans per 31 december 2022;
- de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening over 2022; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening is EU-IFRS en de relevante bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW en het stelsel dat is gebruikt voor het opmaken van de vennootschappelijke jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Nederlandse Gasunie zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Onze controleaanpak

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot de kernpunten, fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten, de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Samenvatting en context

N.V. Nederlandse Gasunie ('Gasunie') is een Europees energie-infrastructuurbedrijf. Gasunie biedt gereguleerde transportdiensten aan in Nederland en Duitsland. Voorts neemt Gasunie deel in samenwerkingsverbanden voor pijpleidingen die de gastransportnetten van Gasunie verbinden met buitenlandse markten. Daarnaast biedt Gasunie ook andere diensten aan op het gebied van energie-infrastructuur, waaronder (LNG-)gasopslag en de certificering van groen gas en waterstof. Gasunie zet haar infrastructuur en kennis in toenemende mate in voor verdere ontwikkeling en integratie van alternatieve energiebronnen, zoals waterstof, warmte en groen gas evenals de ontwikkeling van CO₂-opslag.

De opbrengstenstromen uit gereguleerde activiteiten staan onder toezicht van de Autoriteit Consument & Markt ('ACM') in Nederland en de Bundesnetzagentur ('BNetzA') in Duitsland. Daarnaast heeft Gasunie niet-gereguleerde of van regulering vrijgestelde activiteiten, onder andere gericht op het aanbieden van gasopslagcapaciteit aan de markt, het ontwikkelen, exploiteren en beheren van activiteiten ten behoeve van instructuur voor (de import van) LNG en de BBL pijpleiding tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

De groep bestaat uit verschillende groepsonderdelen en daarom hebben wij de reikwijdte en aanpak van de groepscontrole overwogen zoals uiteengezet in de paragraaf 'De reikwijdte van onze groepscontrole'. We hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de groep.

Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar de raad van bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. Hierbij hebben wij aandacht besteed aan de assumpties die horen bij de fysieke en transitierisico's als gevolg van klimaatverandering. In het hoofdstuk 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening', paragraaf: 'Oordelen en schattingen door het management' van de jaarrekening heeft de vennootschap de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid en het gerelateerde hogere inherente risico verbonden aan de waardering van de materiële vaste activa en de overige deelnemingen, hebben wij deze aangemerkt als kernpunt, zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'.

Gasunie heeft de potentiële impact van klimaatverandering en haar plannen ten aanzien van *net zero commitments* op haar financiële positie beoordeeld. De risico's die voortkomen uit de klimaat-verandering zijn onderdeel van Gasunie's risicobeheersingsproces en zijn door Gasunie, gegeven de bedrijfsaard van Gasunie, geconcretiseerd naar specifieke risico's. Dit is nader toegelicht in het bestuursverslag, het hoofdstuk 'Governance', paragraaf 'Risicomanagement'. De plannen ten aanzien van net zero commitments zijn nader toegelicht in het bestuursverslag, hoofdstukken: 'Externe maatschappelijke waardecreatie' en 'Interne maatschappelijke waardecreatie'. Wij hebben de klimaatgerelateerde risico's met de raad van bestuur besproken, en de potentiële impact op de financiële positie inclusief de onderliggende assumpties en schattingen geëvalueerd. In het bijzonder hebben wij stilgestaan bij de waardering van de materiële vaste activa en de overige deelnemingen. Wij verwijzen naar de paragraaf 'De kernpunten van onze controle' waar de impact op onze controleaanpak is beschreven.

Andere aandachtsgebieden in onze controle, die niet als kernpunt zijn aangemerkt, waren: de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking die ten grondslag ligt aan het opbrengstenproces, de gebruiksduur van de materiële vaste activa, de waardering van de Duitse pensioenvoorziening en de waardering van de voorziening voor opruimingskosten en saneringen.

Wij hebben ervoor gezorgd dat de controleteams, zowel op groepsniveau als op het niveau van de groepsonderdelen, over voldoende specialistische kennis en expertise beschikten die nodig waren voor de controle van een Europees energie-infrastructuurbedrijf. Wij hebben daarom experts en specialisten op onder meer het gebied van waardering van vaste activa, IT en vennootschapsbelasting in ons team opgenomen.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: €111 miljoen
- Specifieke materialiteit: €44 miljoen

Reikwijdte van de controle

- We hebben de controlewerkzaamheden van de significante Nederlandse onderdelen uitgevoerd op één locatie en gebruikgemaakt van een buitenlandse accountant voor de controlewerkzaamheden bij Gasunie Deutschland en van Nederlandse accountants voor de controlewerkzaamheden bij Gate terminal C.V. (joint venture) en BBL Company V.O.F.
- We hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de waardering van de materiële vaste activa, investeringen in joint ventures en overige deelnemingen.
- Dekking controlewerkzaamheden: 96% van de geconsolideerde netto-omzet, 96% van het geconsolideerde balanstotaal en 97% van het geconsolideerde resultaat voor belastingen.

Kernpunt

- Waardering materiële vaste activa en overige deelnemingen

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit waaronder de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit voor de groep	€111 miljoen (2021: €104 miljoen).
Specifieke materialiteit	€44 miljoen (2021: €21 miljoen)
Hoe is de materialiteit bepaald	Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Gezien het belang van de waardering van de vaste activa gebruiken wij als basis voor deze oordeelsvorming 1% van het balanstotaal. Deze materialiteit is toegepast ten aanzien van de waardering voor de volgende balansposten: de materiële vaste activa, investeringen in joint ventures, investeringen in geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen evenals de toelichtingen hieromtrent (hierna: vaste activa). Daarnaast hebben wij een specifieke (lagere) materialiteit gebruikt voor de overige balans- en jaarrekeningposten die gerelateerd zijn aan het operationele resultaat en de toelichtingen hierop. Als basis hiervoor gebruiken we 5% van het resultaat voor belastingen genormaliseerd voor de bijzondere waardeverminderingen van vaste activa. In 2022 bedraagt de normalisatie €167 miljoen (2021: nihil).
De overwegingen voor de gekozen benchmark	Wij gebruikten het balanstotaal als de primaire benchmark, op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoefte van gebruikers van de jaarrekening. Op basis daarvan zijn wij van mening dat het balanstotaal geschikt is om als basis te dienen voor het bepalen van de materialiteit voor de controle van de waardering van de vaste activa in de jaarrekening. De reguliere operationele exploitatie van de energie-infrastructuur en de daarmee verband houdende omzet en lasten zijn eveneens een belangrijke indicator voor de financiële prestaties van de entiteit. Wij vinden de benchmark gebaseerd op het balanstotaal niet passend voor de controle van de overige jaarrekeningposten en de toelichtingen hierop. Daarom hebben wij voor deze posten een specifieke (lagere) materialiteit gehanteerd gebaseerd op een percentage van 5% van het resultaat voor belastingen genormaliseerd voor de terugname van een bijzondere waardevermindering en/of een bijzondere waardevermindering van vaste activa.
Materialiteit voor groepsonderdelen	Aan elk groepsonderdeel binnen de reikwijdte van onze controle is, op basis van onze oordeelsvorming, een materialiteit toegerekend die lager ligt dan de materialiteit voor de groep als geheel. De materialiteit die we hebben toegerekend aan de groepsonderdelen lag tussen €10 miljoen en €90 miljoen voor de waardering van de vaste activa en tussen de €3 miljoen en €40 miljoen voor de overige jaarrekeningposten. Enkele groepsonderdelen zijn gecontroleerd met de statutaire materialiteit op basis van een verplichte lokale controle die ook lager was dan de materialiteit voor de groep als geheel.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen met een impact op het resultaat voor belastingen boven de €2,2 miljoen (2021: €1,1 miljoen) rapporteren aan de raad van commissarissen, met uitzondering van afwijkingen vanuit de waardering van vaste activa waarvoor we afwijkingen boven €5,5 miljoen (2021: €5,0 miljoen) rapporteren. Ook zijn we overeengekomen om balansreclassificaties boven de €5,5 miljoen (2021: €5 miljoen) evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn aan hen te rapporteren.

De reikwijdte van onze groepscontrole

N.V. Nederlandse Gasunie is de moedermaatschappij van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van N.V. Nederlandse Gasunie.

Wij hebben de reikwijdte van onze controle zodanig bepaald dat wij voldoende controle-werkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Daarbij hebben wij, onder meer, in aanmerking genomen de managementstructuur van de groep, de aard van de activiteiten van de groepsonderdelen, de bedrijfsprocessen en interne beheersings-maatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de aard en omvang van de werkzaamheden bepaald op het niveau van de groepsonderdelen die noodzakelijk waren om door het groepsteam en door de accountants van groepsonderdelen te worden uitgevoerd.

De groepscontrole heeft zich voornamelijk gericht op de significante onderdelen: N.V. Nederlandse Gasunie, Gasunie Transport Services B.V., Gasunie Deutschland GmbH & Co KG (hierna: Gasunie Deutschland), EnergyStock B.V., BBL Company V.O.F. (hierna: BBL) en Gate terminal C.V. (hierna: de joint venture Gate terminal). Bij deze zes groepsonderdelen zijn controles van de volledige financiële informatie uitgevoerd omdat deze groepsonderdelen individueel een significante financiële omvang hebben.

Daarnaast zijn voor additionele groepsonderdelen specifieke controlewerkzaamheden verricht op individuele posten om voldoende dekking te verkrijgen voor de controle van individuele posten van de geconsolideerde jaarrekening.

In totaal hebben wij met het uitvoeren van deze werkzaamheden de volgende dekking over onderstaande jaarrekeningposten verkregen:

<i>Omzet</i>	96%
<i>Balanstotaal</i>	96%
<i>Resultaat voor belasting</i>	97%

De groepsonderdelen die niet onder de reikwijdte van de controle vallen vertegenwoordigen geen van alle meer dan 3% van de geconsolideerde omzet of het geconsolideerde balanstotaal. Op de financiële informatie van deze resterende groepsonderdelen hebben we op groepsniveau, onder meer, cijferanalyses uitgevoerd om onze inschatting dat deze onderdelen geen significante risico's op materiële fouten bevatten, te bevestigen.

Bij de groepsonderdelen N.V. Nederlandse Gasunie, Gasunie Transport Services B.V. en EnergyStock B.V. hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben gebruikgemaakt van andere accountants bij de controle van Gasunie Deutschland, BBL en de joint venture Gate terminal.

Waar controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd door accountants van groepsonderdelen, hebben wij de mate waarin onze betrokkenheid noodzakelijk was bepaald om in staat te zijn een conclusie te trekken of voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot deze onderdelen is verkregen als basis voor ons oordeel bij de geconsolideerde jaarrekening als geheel.

Wij hebben de accountants van Gasunie Deutschland, BBL en de joint venture Gate terminal instructies gestuurd. Wij hebben, als groepsaccountant, periodiek overleg gehad met de accountants van Gasunie Deutschland, BBL en de joint venture Gate terminal, waarbij gesproken is over de risico's, de controleaanpak, de voortgang van de controle en, op basis van de van de accountants van Gasunie Deutschland, BBL en de joint venture Gate terminal ontvangen rapportages, de bevindingen en conclusies. Wij hebben dit uitgebreid met het uitvoeren van een dossierreview van de accountant van Gasunie Deutschland en de accountant van BBL om de kwaliteit van de uitgevoerde werkzaamheden te evalueren. Voor Gasunie Deutschland en BBL is met het management en de accountant afsluitend gesproken over de financiële resultaten, de gehanteerde (belangrijke) schattingen en de bevindingen uit de controle.

Het groepsteam heeft de consolidatie van de groep, de toelichtingen in de jaarrekening en een aantal complexe aspecten gecontroleerd. Dit betreffen onder andere de opgestelde analyse ten aanzien van aanwijzingen voor een bijzondere waardevermindering en/of terugname van een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering van vaste activa alsmede de specifieke controlewerkzaamheden ten aanzien van de waardering van deze vaste activa, de specifieke controlewerkzaamheden inzake de reële waarde van de overige deelnemingen en de specifieke controlewerkzaamheden op de materiële vaste activa en de leaseverplichtingen in EemsEnergy Terminal B.V..

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, zijn wij in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep te verkrijgen als basis voor ons oordeel over de jaarrekening.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in N.V. Nederlandse Gasunie en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de raad van bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent en de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar het hoofdstuk 'Governance' van het jaarverslag, waarin de raad van bestuur zijn risicoanalyse (inclusief frauderisico's) heeft opgenomen.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van de raad van bestuur en de gedragscode en de klokkenluidersregeling, en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersmaatregelen.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van de raad van bestuur, het management (waaronder de directeurs van de bedrijfsonderdelen), vertegenwoordiger(s) van stafdiensten (waaronder Internal Audit, Juridische Zaken inclusief Compliance) en de raad van commissarissen of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's	Controlewerkzaamheden en observaties
<i>Het risico dat de raad van bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt</i>	
Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door de raad van bestuur, waaronder risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van de raad van bestuur. Wij hebben er in dat kader bijzondere aandacht voor gehad of er vanuit de regulering waaraan de netbeheerders onderhevig zijn, specifieke prikkels zijn ten aanzien van de verantwoording van omzet, lasten en/of investeringen en of er mogelijke indicaties zijn voor een bijzondere waardeverandering van de vaste activa.	Wij hebben, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing die het risico op doorbreking van de interne beheersing moeten mitigeren het bestaan en, indien noodzakelijk, de werking van de maatregelen getoetst in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. In dit kader hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiliging in de IT-systemen en de mogelijkheid dat hierdoor functiescheidingen worden doorbroken. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Bij de bepaling van de risicocriteria hebben wij rekening gehouden met de specifieke prikkels vanuit de regulering. Ook hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van de raad van bestuur, waaronder de waardering van de materiële vaste activa en de overige deelnemingen. Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van de raad van bestuur bij schattingen. Tot slot hebben wij aandacht besteed aan significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening, waaronder de transacties inzake nieuwe activiteiten die samenhangen met de energietransitie. Onze werkzaamheden hebben geen

Geïdentificeerde frauderisico's	Controlewerkzaamheden en observaties
Het risico dat de raad van bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt	
	materiële afwijkingen aan het licht gebracht in de door de raad van bestuur verschafte informatie in de jaarrekening en het bestuursverslag ten opzichte van de jaarrekening. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door de raad van bestuur.
Het risico van frauduleuze financiële verslaggeving in de verantwoorde omzet	
Als onderdeel van onze risico-inschatting en uitgaande van de veronderstelling dat er bij de omzetverantwoording frauderisico's bestaan, hebben wij geëvalueerd welke soorten omzet of beweringen per significant groepsonderdeel aanleiding geven tot een risico op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. Voor Gasunie Transport Services B.V. ('GTS') zien wij het risico op het toepassen van onjuiste prijzen en het verschuiven van de omzet van dit jaar naar het volgende jaar. Ook is in het boekjaar 2022 sprake van een significante omzetstroom uit veilingpremies en afschakelbare transport-capaciteit. Deze omzetstromen waren in voorgaande jaren zeer beperkt. Bij deze specifieke omzetstromen heeft de raad van bestuur een mogelijk belang om de omzet lager te verantwoorden doordat deze omzet (grotendeels) in toekomstige jaren via de tarieven moet worden 'teruggegeven' aan de marktpartijen. Voor de andere significante groepsonderdelen wordt vanuit de raad van bestuur gekeken naar het resultaat en daarmee inherent naar de gerealiseerde opbrengsten, daarom is het belang voor deze groeps-onderdelen om aan haar budget te voldoen. Hiermee ontstaat de tendentie om meer omzet te verantwoorden of fictieve omzet op te voeren. Tevens bestaat mogelijk het risico tot verschuiving van de omzet tussen boekjaren.	Wij hebben, voor zover relevant voor onze controle, de opzet van de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd en de werking ervan getoetst rondom de omzetverantwoording en in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten met betrekking tot de omzet. Wij concluderen dat wij, in het kader van onze controle, konden steunen op de voor dit risico relevante maatregelen van interne beheersing. Wij hebben specifieke gegevensgerichte cijferanalyse(s) en detailwerkzaamheden uitgevoerd. De controlewerkzaamheden zijn per significant groepsonderdeel specifiek gemaakt, afhankelijk van de relevante bewering(en) voor het veronderstelde frauderisico in de omzetverantwoording. De specifieke controlewerkzaamheden, afhankelijk van de relevante bewering per significant groepsonderdeel, bestaan onder meer uit: gegevensgerichte werkzaamheden op het voorkomen van de omzettransacties en het toepassen van de juiste prijzen;

<i>Geïdentificeerde frauderisico's</i>	<i>Controlewerkzaamheden en observaties</i>
<i>Het risico dat de raad van bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt</i>	
	vaststellen van het bestaan van debiteuren per jaareinde waarbij wij de afloop in 2023 getoetst hebben door middel van een deelwaarneming; gegevensgerichte werkzaamheden op de juiste afgrenzing van de omzet per jaareinde om mogelijke verschuivingen van omzet te identificeren; onderzoeken of in 2023 creditnota's zijn geboekt die een indicatie geven van onjuist geboekte omzet in het huidige boekjaar 2022; gegevensgerichte werkzaamheden op de volledigheid van de verantwoorde omzet veilingpremies en afschakelbare transportcapaciteit specifiek in de omzet van GTS; testen van specifieke journaalposten gerelateerd aan de verwerking van de omzet. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van de omzetverantwoording.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd en specifiek per significant onderdeel van de groep. Ook hebben we kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormt voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Controleaanpak continuïteit

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van de raad van bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en de raad van bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- Nagaan of de raad van bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gereide twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).

- Analyseren van de financiële positie per jaareinde inclusief de financiering, meer specifiek, de analyse of de bestaande financiering kan worden gecontinueerd en de benodigde financiering die nodig is voor het kunnen continueren van de bedrijfsactiviteiten kan worden gewaarborgd voor de periode die is meegenomen in de continuïteitsbeoordeling van de raad van bestuur.
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van ten minste twaalf maanden vanaf de datum van het opmaken van de jaarrekening rekening houdend met ontwikkelingen in regulering en onze kennis uit de controle.
- Evalueren of onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de waardering van activa indicatoren geven die kunnen duiden op continuïteitsrisico's.
- Inwinnen van inlichtingen bij de raad van bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door de raad van bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van de raad van bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben de raad van commissarissen op de hoogte gebracht van het kernpunt. Het kernpunt vormt geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf het kernpunt beschreven met daarbij een samenvatting van de op dit punt door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Kernpunt	Controlewerkzaamheden en observaties
Waardering materiële vaste activa en overige deelnemingen	
<i>Zie toelichting 1, 4, 5 en 9 van de nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening</i>	
<i>Waardering materiële vaste activa</i> De materiële vaste activa van circa €9,5 miljard zijn opgebouwd uit gereguleerde gastransportnetwerken bij Gasunie Transport Services B.V. (circa 70%) en Gasunie Deutschland (circa 15%). Ook zijn er de participaties in dochters met niet-reguleerde activiteiten (circa 17%), waaronder de BBL-interconnector, en <i>corporate assets</i> (circa 3%). De raad van bestuur voert jaarlijks een analyse uit of er aanwijzingen zijn die duiden op een bijzondere waardevermindering en/of een terugname van een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering in de materiële vaste activa. Indien de raad van bestuur concludeert dat er aanwijzingen zijn dan is de raad van bestuur verplicht om de realiseerbare waarde te bepalen en te vergelijken met de boekwaarde en eventueel een bijzondere waardevermindering en/of een terugname van een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering in de materiële vaste activa te verantwoorden. In deze analyses besteedt de raad van bestuur in het bijzonder aandacht aan de ontwikkelingen in het reguleringskader voor de gastransportnetwerken, de risico's (en kansen) vanuit klimaatverandering, de energietransitie en overige marktontwikkelingen. De raad van bestuur heeft op basis van de analyse of er aanwijzingen zijn die duiden op een waarde-vermindering en/of een terugname van een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering in de materiële vaste activa geconcludeerd dat er aanwijzingen zijn die duiden op een bijzondere waardevermindering in de materiële vaste activa. De raad van bestuur heeft als gevolg van deze aanwijzingen, onderzoek gedaan naar de realiseerbare waarde van de materiële vaste activa van Gasunie Transport Services B.V., Gasunie Deutschland en de BBL-interconnector en deze ingeschat op basis van een <i>value-in-use</i>-benadering. De raad van bestuur bepaalt hierbij de indirecte opbrengstwaarde van het gastransportnetwerk op basis van de verwachte kasstromen. De raad van bestuur heeft de voornaamste veronderstellingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde toegelicht in de jaarrekening. De	Wij hebben kennisgenomen van de door de raad van bestuur uitgevoerde analyse ten aanzien van de bijzondere waardevermindering in de materiële vaste activa. Wij kunnen ons vinden in de conclusie van de raad van bestuur dat er sprake is van aanwijzingen om de realiseerbare waarde van de gastransportnetwerken in Nederland en Duitsland en de BBL-interconnector te toetsen. Onze controlewerkzaamheden op de inschatting van de realiseerbare waarde van de materiële vaste activa bestonden uit: - het evalueren van de bruikbaarheid van het gehanteerde waarderingsmodel en het nagaan van de rekenkundige juistheid en de consistentie met voorgaande waarderingsonderzoeken; - het toetsen van de aannames ten aanzien van de gehanteerde disconteringsvoet met behulp van schaduwberekeningen op basis van marktdata; - het bevragen van de raad van bestuur over de gehanteerde aannames ten aanzien van de overige uitgangspunten; deze hebben wij ook aangesloten op onderliggende begrotingen, (investerings)plannen en andere rapportages van de raad van bestuur. - het evalueren in hoeverre klimaatverandering, de energietransitie of andere marktontwikkelingen een materiële impact hebben op de waardering van de materiële vaste activa en de overige deelnemingen. Specifiek voor Gasunie Transport Services B.V. bestonden onze werkzaamheden onder andere uit:

Kernpunt	Controlewerkzaamheden en observaties
Waardering materiële vaste activa en overige deelnemingen	
Zie toelichting 1, 4, 5 en 9 van de nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	
belangrijkste veronderstellingen in de hiervoor gehanteerde <i>value-in-use</i>-benadering zijn voor Gasunie Transport Services B.V.: - de verwachte gestandaardiseerde activawaarde; - efficiency na de reguleringsperiode 2022–2026; - energiekosten; - kapitaalskostenvergoeding – ACM WACC; - IFRS-disconteringsvoet. De belangrijkste veronderstellingen in de <i>value-in-use</i>-benadering zijn voor Gasunie Deutschland: - de verwachte gestandaardiseerde activawaarde; - toegestaan rendement op eigen vermogen; - kostenbasis; - individuele efficiëntieparameter (X-ind); - algemene efficiëntieparameter (X-gen); - IFRS-disconteringsvoet. De belangrijkste veronderstellingen in de <i>value-in-use</i>-benadering zijn voor BBL: - toekomstige inkomsten en daaruit afgeleide kasstromen; - de overdrachtswaarde van de BBL-interconnector (zgn. H2); - disconteringsvoet. Uit de uitgevoerde schattingen is gebleken dat er sprake is van een bijzondere waardevermindering van €159 miljoen van deze materiële vaste activa (€109 miljoen bij Gasunie Deutschland en €50 miljoen bij BBL). Voor Gasunie Transport Services B.V. is er geen sprake van een bijzondere waardevermindering of een terugname van een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering in de materiële vaste activa.	het kennisnemen van het methodebesluit 2022–2026 en de aanwezige door de ACM beschikbaar gestelde documentatie; het vaststellen dat de verwachte gestandaardiseerde activawaarde overeenkomt met correspondentie van de ACM; het aansluiten van de gehanteerde efficiency op het methodebesluit 2022–2026 en het ter discussie stellen van de door de directie gehanteerde veronderstellingen voor de periode daarna; het toetsen van de aannames ten aanzien van de gehanteerde kapitaalskostenvergoeding ACM WACC. Specifiek voor Gasunie Deutschland bestonden onze werkzaamheden andere uit: - het kennisnemen van de aanwezige door BNetzA beschikbaar gestelde documentatie; - het aansluiten van de relevante parameters in het waarderingsmodel op de publicaties van BNetzA; - het vaststellen dat de verwachte gestandaardiseerde activawaarde is bepaald op basis van het onderliggende reguleringskader. Specifiek voor BBL bestonden onze werkzaamheden andere uit:

Kernpunt	Controlewerkzaamheden en observaties
Waardering materiële vaste activa en overige deelnemingen	
<i>Zie toelichting 1, 4, 5 en 9 van de nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening</i>	
	het via een deelwaarneming toetsen dat de bestaande inkomsten uit vaste transportcontracten zoals opgenomen in het model overeenkomen met de achterliggende contracten; het bevragen van de raad van bestuur over de rationale achter de gedane aannames voor de inkomsten op grond van de veiling van toekomstige transportcapaciteit, het toetsen hiervan aan interne en/of externe informatie en het beoordelen van de gevoeligheid van een wijziging in deze aannames; het bevragen van de raad van bestuur over de rationale achter gedane aannames voor de overdrachtswaarde van de BBL-interconnector, het toetsen hiervan aan interne informatie en het beoordelen van de gevoeligheid van een wijziging in deze aannames. Wij achten de veronderstellingen van de raad van bestuur in de waarderingsmodellen inzake de materiële vaste activa van Gasunie Transport Services B.V., Gasunie Deutschland en BBL-interconnector redelijk en aanvaardbaar. Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen controle-informatie hebben wij geen materiële bevindingen.

Kernpunt	Controlewerkzaamheden en observaties
Waardering materiële vaste activa en overige deelnemingen	
<i>Zie toelichting 1, 4, 5 en 9 van de nadere toelichting op de geconsolideerde jaarrekening</i>	
<i>Waardering overige deelnemingen</i> Gasunie houdt een 9%-belang in Nord Stream AG die eind 2021 was gewaardeerd op een reële waarde van €508 miljoen. De raad van bestuur heeft eind 2022 de reële waarde van dit belang op nihil gewaardeerd. De waardemutatie van €508 miljoen is verantwoord in het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat over 2022. Bij het bepalen van de reële waarde besteedt de raad van bestuur in het bijzonder aandacht aan de ontwikkelingen in het economische klimaat en de geopolitieke situatie. De raad van bestuur heeft de voornaamste veronderstellingen bij het bepalen van de reële waarde toegelicht in de jaarrekening. Vanwege de complexiteit van de berekeningen en/of de subjectiviteit in de veronderstellingen onderliggend aan de realiseerbare waarde van de materiële vaste activa en de reële waarde van het 9%-belang in Nord Stream AG (onderdeel van de overige deelnemingen) en de daarmee samenhangende schattingonzekerheden en de significante waarde hebben wij dit aangemerkt als een kernpunt van onze controle.	Specifiek voor de overige deelnemingen bestonden onze werkzaamheden uit: - het doornemen van de notulen van de raad van bestuur en de raad van commissarissen; - het kennisnemen van de uitgevoerde waarderingsanalyse door de raad van bestuur; - het doornemen van meest recente financiële informatie ten aanzien van het 9%-belang in Nord Stream AG; - het bevragen van de raad van bestuur over de gehanteerde veronderstellingen. Wij achten de veronderstellingen van de raad van bestuur inzake de reële waarde inzake het 9%-belang in Nord Stream AG redelijk en aanvaardbaar. Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en verkregen controle-informatie hebben wij geen materiële bevindingen. Tot slot hebben wij werkzaamheden inzake de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen, inclusief de opgenomen sensitiviteitsanalyse, uitgevoerd en hierbij geen materiële bevindingen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten en ESEF

Onze benoeming

Wij zijn op 12 december 2013 benoemd als externe accountant met ingang van boekjaar 2015 van N.V. Nederlandse Gasunie door de raad van commissarissen en op 17 december 2013 bekrachtigd door de algemene vergadering en die is jaarlijks herbevestigd door de aandeelhouder. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van acht jaar accountant van de vennootschap.

Europees uniform elektronisch formaat (ESEF)

N.V. Nederlandse Gasunie heeft het jaarverslag opgesteld in ESEF. De vereisten hiervoor zijn vastgelegd in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/815 met technische reguleringsnormen voor de specificatie van een uniform elektronisch verslagleggingsformaat (hierna: de RTS voor ESEF).

Naar ons oordeel voldoet het jaarverslag, opgesteld in XHTML-formaat, met daarin opgenomen de deels gemarkeerde geconsolideerde jaarrekening zoals door N.V. Nederlandse Gasunie opgenomen in de rapportageset, in alle van materieel belang zijnde aspecten, aan de RTS voor ESEF.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag, inclusief de jaarrekening, in overeenstemming met de RTS voor ESEF, waarbij de raad van bestuur de verschillende onderdelen samenvoegt in één enkele rapportageset.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel dat het jaarverslag in deze rapportageset voldoet aan de RTS voor ESEF.

Wij hebben ons onderzoek uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3950N 'Assuranceopdrachten inzake het voldoen aan de criteria voor het opstellen van een digitaal verantwoordingsdocument'.

Ons onderzoek bestond onder andere uit:

- het verkrijgen van inzicht in het financiële rapportageproces van de entiteit, waaronder het opstellen van de rapportageset;
- het identificeren en inschatten van de risico's dat het jaarverslag niet in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoet aan de RTS voor ESEF en het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van verdere assurancewerkzaamheden als basis voor ons oordeel, waaronder:
 - het verkrijgen van de rapportageset en het uitvoeren van validaties om vast te stellen of de rapportageset met de daarin opgenomen Inline XBRL-instancedocument en de XBRL-extensie taxonomiebestanden in overeenstemming met de technische specificaties zoals opgenomen in de RTS voor ESEF zijn opgesteld;
 - het onderzoeken van de informatie met betrekking tot de geconsolideerde jaarrekening in de rapportageset om vast te stellen of alle vereiste markeringen zijn toegepast en of deze in overeenstemming zijn met de RTS voor ESEF.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging, geen verboden diensten geleverd, als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de vennootschap en haar dochtermaatschappijen, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in toelichting 36 van de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Groningen, 7 maart 2023

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. K. Hofstede RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2022 van N.V. Nederlandse Gasunie

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert.

Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen die zijn getroffen om de geïdentificeerde bedreigingen weg te nemen en onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.

Assurancerapport met beperkte mate van zekerheid van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de
raad van commissarissen van N.V.
Nederlandse Gasunie

Assurancerapport bij de duurzaamheidsinformatie 2022

Onze conclusie

Op grond van de door ons uitgevoerde beoordelingswerkzaamheden hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de duurzaamheidsinformatie opgenomen jaarverslag 2022 van N.V. Nederlandse Gasunie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen; en
- de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in het jaar geëindigd op 31 december 2022 in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) en de aanvullend gehanteerde rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria'.

Wat we hebben beoordeeld

- Waardecreatie bij Gasunie
- Voorwoord RvB en kerncijfers
- Strategie
- Externe economische waardecreatie
- Externe maatschappelijke waardecreatie
- Interne economische waardecreatie
- Interne maatschappelijke waardecreatie
- Aanvullende informatie

Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N 'Assuranceopdrachten inzake maatschappelijke verslagen'. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf "Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie".

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Onafhankelijkheid en kwaliteitsbeheersing

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Nederlandse Gasunie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO). Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

PwC past de Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikt PwC over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Rapportagecriteria

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie zijn Sustainability Reporting Standards van Global Reporting Initiative (GRI) en de aanvullend gehanteerde rapportage criteria, zoals toegelicht in de sectie “Over dit verslag” (met uitzondering van International Financial Reporting Standards (IFRS); Herziene Nederlandse Corporate Governance Code 2016; and EU-richtlijn bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit) van het jaarverslag.

Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van duurzaamheidsinformatie biedt de mogelijkheid verschillende, geaccepteerde meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten onderling en in de tijd beïnvloed worden.

Daarom moet de duurzaamheidsinformatie gelezen en begrepen worden samen met de gehanteerde rapportagecriteria.

Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling

In de duurzaamheidsinformatie is toekomstgerichte informatie opgenomen zoals verwachtingen ten aanzien van ambities, strategie, plannen en schattingen. Inherent aan deze toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn, en waarschijnlijk zullen afwijken van deze verwachtingen. De hieruit voortvloeiende afwijkingen kunnen van materieel belang zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie.

In de duurzaamheidsinformatie worden verwijzingen gemaakt naar externe bronnen of websites. De informatie in deze externe bronnen of websites maakt geen deel uit van de duurzaamheidsinformatie die wij hebben beoordeeld. Wij verstrekken daarom geen zekerheid over deze informatie.

Onze conclusie is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheden.

Verantwoordelijkheden voor de duurzaamheidsinformatie en de beoordeling daarvan

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de duurzaamheidsinformatie

De raad van bestuur van N.V. Nederlandse Gasunie is verantwoordelijk voor het opstellen van betrouwbare en toereikende duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie ‘Rapportagecriteria’, inclusief het selecteren van de rapportagecriteria, het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria en voor het bepalen dat deze rapportagecriteria toereikend zijn voor de gerechtvaardigde informatiebehoefte van belanghebbenden, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving. De door de raad van bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in de sectie ‘Over dit verslag’ van het jaarverslag 2022.

De raad van bestuur is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de duurzaamheidsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van de entiteit ten aanzien van de duurzaamheidsinformatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen als basis voor de door ons af te geven conclusie.

Onze opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid om de plausibiliteit van de duurzaamheidsinformatie vast te stellen. De in dat kader uitgevoerde werkzaamheden variëren in aard en timing, en zijn ook geringer in omvang dan die bij een assuranceopdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een assuranceopdracht gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een assuranceopdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid.

Uitgevoerde werkzaamheden

Wij hebben deze beoordeling professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3810N, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit:

- Het uitvoeren van een analyse van de externe omgeving en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de duurzaamheidsinformatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur.
- Via het inwinnen van inlichtingen, het op hoofdlijnen inzicht verkrijgen in de interne beheersingsmaatregelen, de rapporteringsprocessen en de informatiesystemen relevant voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie, niet voor het doel van het verwerven van assurance-informatie over het bestaan of het testen van de operationele effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen.
- Het identificeren van gebieden in de duurzaamheidsinformatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Het bepalen en uitvoeren van de verdere werkzaamheden is gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de duurzaamheidsinformatie in reactie op onze risico-inschatting. Deze overige werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - Het afnemen van interviews met het management (en/of relevante medewerkers) op groepsniveau (en bedrijfs-/divisie-/cluster-/lokaal niveau) verantwoordelijk voor de (duurzaamheids)strategie en het -beleid en de -prestaties.;
 - Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de duurzaamheidsinformatie;
 - Het bepalen van de aard en omvang van de uit te voeren beoordelingswerkzaamheden voor de groepsonderdelen en locaties. Bepalend hierbij zijn de aard, omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen, locaties of de activiteiten.
 - Het verkrijgen van assurance-informatie dat de duurzaamheidsinformatie aansluit op de onderliggende administraties van de entiteit;
 - Het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
 - Het analytisch evalueren van data en trends.
- Het aansluiten van de relevante financiële informatie met de jaarrekening.

- Het evalueren van de consistentie van de duurzaamheidsinformatie met de overige informatie in het jaarverslag buiten de reikwijdte van onze beoordeling.
- Het evalueren van de algehele presentatie en inhoud van de duurzaamheidsinformatie.
- Het overwegen of de duurzaamheidsinformatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportage criteria.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Groningen, 7 maart 2023

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. K. Hofstede RA

Jaarverslag 2022

Aanvullende informatie

Aanvullende informatie

Over dit verslag

Waardecreatie

Vier vormen van waardecreatie* helpen ons inzichtelijk te maken welke impact we als onderneming hebben op onze *stakeholders*. Ze vormen een leidraad voor onze raad van bestuur en raad van commissarissen om strategische beslissingen te nemen en deze achteraf te toetsen.

* Model ontleend aan prof. dr. Mijntje Lückerath-Rovers

Positieve en negatieve impact

Met de verschillende typen waarde die we creëren, beïnvloeden we onze stakeholders. Dat kan zowel op positieve (netto waardevermeerderend voor de maatschappij) als op negatieve manier (netto waardeonttrekkend aan de maatschappij) zijn. In onderstaand overzicht geven we weer welke vormen van impact Gasunie (en de waardeketens waarin we actief zijn) hebben op economie, mens, en milieu. Voor een concrete invulling hiervan verwijzen we naar ons waardecreatiemodel.

	Financieel kapitaal	Geproduceerd kapitaal	Intellectueel kapitaal	Menselijk kapitaal	Sociaal kapitaal	Natuurlijk kapitaal
Positieve impact	Betalingen aan leveranciers					
	Uitbetaald dividend	Waardecreatie zakelijke eindgebruikers			Waarde van infrastructuur voorbij de directe gebruiker	
	Betalingen aan werknemers	Welzijnsaanpak	Waardeverandering immateriële assets	Ontwikkeling werknemers	Bijdrage aan diversiteit en inclusie	
	Belastingen	Waardeverandering materiële assets	Technologische ontwikkeling	Welzijnseffecten van het hebben van werk	Reputatie van de organisatie	Beperking van klimaatverandering
Negatieve impact	Betalingen van shippers	Uitgaven aan digitale veiligheid		Directe omgevingseffecten	Bijdrage aan discriminatie	Andere milieu-impacts
		Waardeverlies eindgebruikers door onderbrekingen		Werkgerelateerde uitval en ongevallen	Bijdrage aan ongelijkheid in de samenleving	Uitputting fossiele bronnen
		Waarde inkoop goederen		Waarde van arbeid	Mensenrechten-schendingen in de waardeketen	Schaars materiaalgebruik
				Indirecte omgevingseffecten		Bijdrage aan luchtverontreiniging
						Bijdrage aan klimaatverandering
	Financieel kapitaal	Geproduceerd kapitaal	Intellectueel kapitaal	Menselijk kapitaal	Sociaal kapitaal	Natuurlijk kapitaal

Als bedrijf ontlenen we ons bestaansrecht aan het creëren van waarde. Waar bedrijven voorheen vooral keken naar de creatie van economische waarde, zoals winst en dividend, vraagt de samenleving steeds vaker om ook inzicht te verschaffen in de creatie van waarde die niet direct financieel meetbaar is. In dit jaarverslag onderscheiden we daarom vier soorten waardecreatie *:

* Model ontleend aan prof.dr. Mijntje Lückerath-Rovers

Door onze resultaten op deze manier weer te geven, maken we inzichtelijk welke rol en impact we als onderneming hebben op onze stakeholders. Zo ontstaat er een beter beeld van de wisselwerking tussen de maatschappij en onze onderneming.

Verslaggevingsgrondslagen

De in dit jaarverslag opgenomen financiële, operationele en maatschappelijke informatie is opgesteld aan de hand van :

- [International Financial Reporting Standards \(IFRS\)](#);
- [Herziene Nederlandse Corporate Governance Code 2016](#);
- [GRI standards-rapportagerichtlijnen](#) (2021);
- [EU-richtlijn bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit](#);
- [EU Taxonomie-verordening](#) en afgeleide regelgeving;
- Relevante bepalingen van het Burgerlijk Wetboek.

Transparantie

We willen transparant zijn over onze doelen en de weg daarnaartoe. In ons jaarverslag vertellen we daarom over onze activiteiten en resultaten, waarbij we niet alleen toelichten wat er goed ging, maar ook vertellen wat er minder goed ging en welke dilemma's en onzekerheden we ervaren in het proces van interne en externe economische en maatschappelijke waardecreatie.

We toetsen ons jaarverslag aan de criteria van de [Transparantiebenchmark](#) (TB). Hier hebben we de ambitie om in de Koplopergroep (top-20) te komen. De criteria van de TB zijn geïnspireerd op de Sustainable Development Goals, de EU-richtlijn niet-financiële informatie (EUD NFI), de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de Corporate Governance Code, de Natural Capital Protocol en de Climate-related Financial Disclosures.

In november 2022 nam de Europese Unie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aan. Naar aanleiding van deze richtlijn dienen wij vanaf boekjaar 2024 te rapporteren over de impact van onze activiteiten op mens en milieu. In het komende jaar zullen wij ons voorbereiden op de implementatie van deze richtlijn, zodat wij over boekjaar 2024 kunnen rapporteren in overeenstemming met de CSRD-richtlijnen.

Reikwijdte en afbakening

In dit verslag rapporteren wij over de resultaten van Gasunie en haar dochterondernemingen over het boekjaar 2022 dat eindigde op 31 december 2022. In noot 56 'Overzicht groepsmaatschappijen en deelnemingen' is een overzicht opgenomen van alle in consolidatie begrepen groepsmaatschappijen. Gegevens over acquisities en desinvesteringen nemen we ook mee in het jaarverslag 2022. Voor meer informatie ten aanzien van consolidatie verwijzen we naar de jaarrekening, paragraaf 'Grondslagen voor consolidatie'.

Dochteronderneming GTS maakt deel uit van de geconsolideerde resultaten, maar publiceert ook een eigen jaarverslag.

Over onderwerpen als veiligheid, gezondheid, milieu en arbeidsvoorwaarden worden in Nederland en Duitsland niet altijd dezelfde gegevens bijgehouden. Dit wordt veroorzaakt door verschillen in wetgeving. Daar waar mogelijk geven we de data uit Nederland en Duitsland gecombineerd weer. Als dit niet mogelijk is, presenteren we de gegevens separaat. Niet-geconsolideerde deelnemingen laten we met betrekking tot deze onderwerpen buiten beschouwing.

Verificatie en publicatie

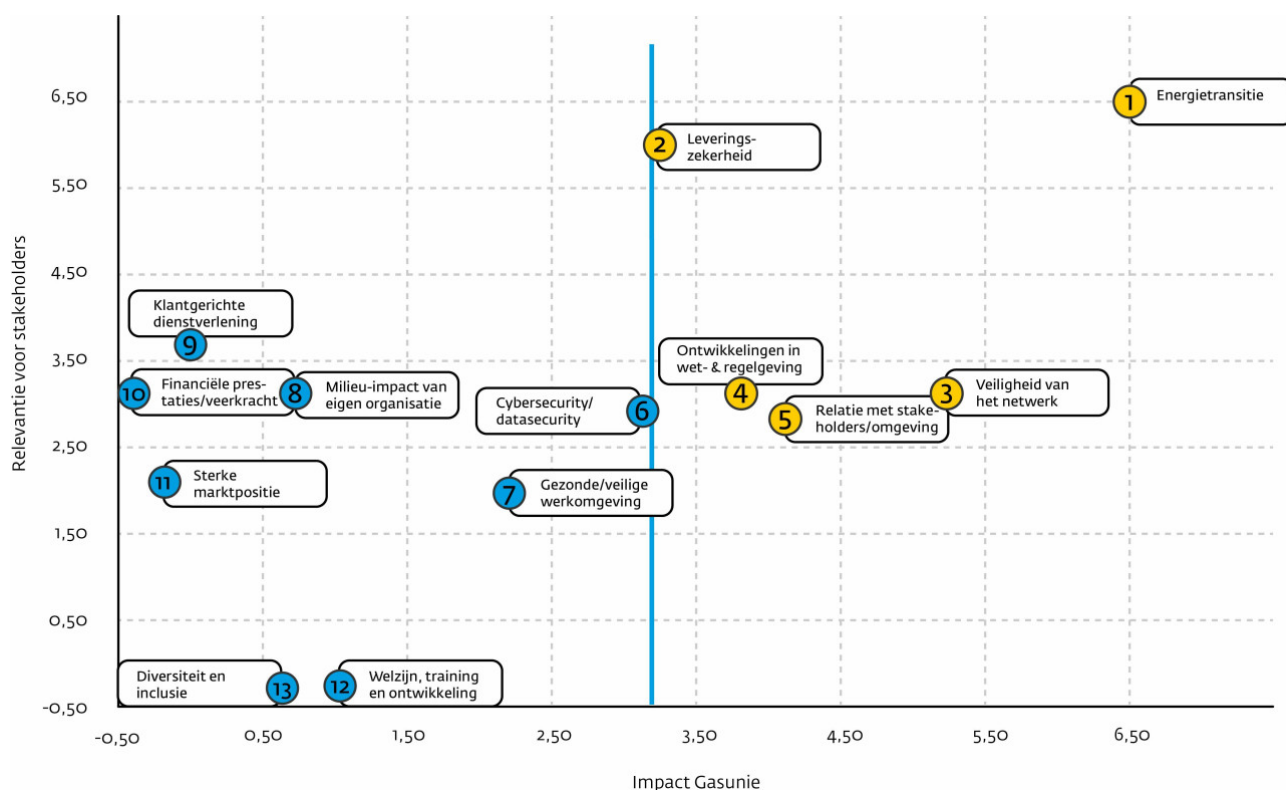
Het jaarverslag wordt opgesteld door de raad van bestuur. De in het jaarverslag opgenomen jaarrekening wordt gecontroleerd door een externe accountant. Na kennisneming van het oordeel van de externe accountant en het advies van de Auditcommissie adviseert de raad van commissarissen de algemene vergadering het jaarverslag ongewijzigd vast te stellen.

De externe accountant beoordeelt ook de in het jaarverslag opgenomen duurzaamheidsinformatie. Het assurancerapport van de onafhankelijke accountant is opgenomen in de overige gegevens van het jaarverslag. We laten deze duurzaamheidsinformatie beoordelen omdat we het belangrijk vinden dat er een beperkte mate van zekerheid ('limited assurance') aan deze informatie wordt toegevoegd voor de gebruiker van deze informatie. We werken aan het uiteindelijk kunnen verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid ('reasonable assurance') op onze duurzaamheidsinformatie, zoals dat nu al geldt voor onze financiële informatie.

Wat vinden onze stakeholders belangrijk?

Veel personen en organisaties hebben een belang bij de activiteiten van Gasunie; van netgebruikers, leveranciers, consortiumpartners en financiers tot overheden, medewerkers en omwonenden. We vragen deze stakeholders elk oneven verslagjaar om een ranglijst te maken van materiële thema's; de belangrijkste thema's waarover Gasunie volgens hen in het jaarverslag moet rapporteren.

In de jongste enquête vroegen wij stakeholders om dertien thema's te rangschikken op relevantie voor henzelf en relevantie voor Gasunie. De uitkomsten leidden tot de volgende materialiteitsmatrix.

De uitkomsten van het materialiteitsonderzoek zijn geëvalueerd en goedgekeurd door de raad van bestuur en de raad van commissarissen.

Voor een uitgebreide beschrijving van de uitgevoerde materialiteitsanalyse verwijzen wij naar de relevante paragraaf in het jaarverslag over 2021.

In de nieuwe GRI-richtlijnen 2021 die van toepassing zijn voor rapportages die gepubliceerd worden na 1 januari 2023 definiëren materiële thema's als thema's waarin de organisatie de meeste economische, milieu- en sociale impact kan maken. Dit leidt voor Gasunie tot de volgende prioritering van materiële thema's:

1. Energietransitie
2. Veiligheid netwerk
3. Relatie met stakeholders en omgeving
4. Ontwikkeling in wet- en regelgeving
5. Leveringszekerheid

Wij hebben bovenstaande nummering van thema's niet doorgevoerd in dit jaarverslag, zodat nummering van thema's in dit jaarverslag gelijk is aan het jaarverslag 2021.

In de Connectiviteitstabel laten we de samenhang zien van de materiële thema's met de risico's waar we mee te maken hebben, onze stakeholdergroepen, onze KPI's en onze resultaten, de maatschappelijke impact die we maken en onze duurzaamheidsdoelen.

Communicatie met stakeholders

Gasunie heeft een groot aantal stakeholders, met uiteenlopende belangen. Dit varieert van klanten, leveranciers en strategische partners tot overheden, medewerkers en omwonenden. Met deze externe en interne belanghebbenden zijn we als bedrijf continu in dialoog. We informeren hen zo goed mogelijk over onze positieve en negatieve waardecreatie, de risico's en de kansen die wij daarbij zien en de impact van deze zaken op onze stakeholdergroepen.

Klanten

Om ook in de toekomst bij de beste energie-infrastructuurbedrijven van Europa te blijven horen, faciliteren we onze klanten met diensten die passen bij hun behoeften en die passen bij ontwikkelingen in de energiemarkt. Wij doen dit door onze klanten goed te informeren en in te spelen op zaken die we tijdens diverse contactmomenten van klanten en andere stakeholders vernemen.

In Nederland zoekt GTS de dialoog via onder andere marktconsultatie- en informatiebijeenkomsten, gesprekken met vertegenwoordigers van klantengroepen (representatieve organisaties) en onze Shipper Customer Desk. In Duitsland is GUD niet de enige transportnetbeheerder voor gas. Daarom worden marktconsultatie en informatievoorziening veelal in samenwerking met andere gastransportnetbeheerders verzorgd. De voor shippers relevante contactpersonen staan op de GUD-website vermeld.

Klachten bij GTS en GUD

In 2022 heeft GTS geen klachten van shippers ontvangen. Bij GUD werden discussies met shippers over controversiële kwesties als capaciteitsvoorziening in 2022 in alle gevallen in een constructief en oplossingsgericht klimaat gevoerd.

Omwonenden

Gasunie legt in het kader van haar Visie 2030 steeds meer nieuwe energie-infrastructuur aan. Om deze projecten snel en efficiënt uit te kunnen voeren, is het belangrijk dat we voldoende draagvlak ervaren bij omwonenden. Wij steken daarom veel energie in een open en constructieve dialoog met deze stakeholdergroep. In het verslagjaar gold dat specifiek voor onze projecten WarmtelinQ en HyStock.

WarmtelinQ en de provincie Zuid-Holland organiseren verschillende activiteiten om mensen tijdens het besluitvormingsproces voor de uitbreiding naar Rijswijk - Leiden te betrekken. Onderdeel van dit participatieproces zijn gebiedsgesprekken voor omwonenden en themabijeenkomsten voor lokale energiecorporaties en natuur- milieu- en landschapsorganisaties, een online enquête, een publieks- en raadswebinar, verschillende regiobijeenkomsten en medewerking aan een documentaireserie van Omroep West.

Media

Door onze actieve rol in de energietransitie is de belangstelling van journalisten voor Gasunie de afgelopen jaren flink opgelopen. De oorlog in Oekraïne en de daarmee samenhangende disrupties in aanbod en prijs van aardgas hebben het aantal mediavragen meer dan verdubbeld. We hebben onze communicatieafdeling in 2022 wederom uitgebreid.

Overheden, toezichthouders, brancheorganisaties

Overheidsstakeholders met wie wij op (min of meer) regelmatige basis contact onderhouden zijn:

- Europese Commissie
- Europees Parlement
- Ministerie van Financiën (aandeelhouder)
- Ministeries van EZK (Nederland) en BMWI (Duitsland)
- Toezichthouders Autoriteit Consument en Markt (ACM) en Bundesnetzagentur (BNetzA)
- Provincies
- Daarnaast heeft Gasunie twaalf strategische stakeholders geïdentificeerd waarmee we op managementniveau regelmatig overleg voeren.

Voor onze contacten met gouvernementele en regelgevende instanties, zowel op Europees als op nationaal niveau, is bilaterale communicatie op regelmatige basis het meest gebruikelijk.

Daarnaast nemen we deel aan overlegplatforms van overheden en brancheorganisaties. Soms worden bijeenkomsten van deze platforms met een vaste regelmaat door het jaar heen georganiseerd, maar het kan ook zijn dat een platform voor een bepaalde periode loopt (bijvoorbeeld een beleidstraject bij het ministerie van Economische Zaken).

Voorbeelden van platforms en organisaties zijn:

Europees

- Clean Hydrogen Alliance
- European Hydrogen Backbone (wij waren een van de initiatiefnemers)
- ENTSO-G Gas for Climate

Nationaal

- Netbeheer Nederland
- Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie
- VNO-NCW, Energie Nederland, NEC, KVGn, Greenpeace, e.a.

Bij veel onderwerpen speelt stakeholdercommunicatie zowel op Europees als op nationaal niveau een rol, aangezien veel wetten en beleid betrekking hebben op Europese wetgeving die wordt omgezet in nationale wetgeving. Denk bijvoorbeeld aan:

- Marktordening voor waterstof en aardgas
- Schaalvergroting van de productie van hernieuwbare energie (of in bredere zin: van hernieuwbare, koolstofarme waardeketens voor gas)
- Duurzame financiering
- CO₂-transport (EZK)
- Warmtetransport (EZK)
- Voorzieningszekerheid (MinFin)

We houden ons ook bezig met ad hoc stakeholdermanagement om directe problemen aan te pakken. Dit omvat coalitievorming met andere individuele marktspelers en infrastructuurbedrijven wanneer we specifieke onderwerpen hebben die aan de orde moeten worden gesteld.

Ten slotte houden wij ons bezig met communicatie met belanghebbenden via:

- Reacties op overheidsoverleg
- De organisatie van evenementen

- Onze socialmedia-kanalen en nieuwsbrieven

Inkoop

Inkoop speelt een belangrijke rol in het realiseren van een deel van onze [Gasunie Green Deals](#). We overleggen regelmatig met andere organisaties in de volgende gremia:

- [Inkoop Platform Noord-Nederland](#) (IPNN)
- Electronics Watch
- PIANOo/[Beter Aanbesteden](#)/Kennisoverleg Aanbestedende Diensten
- Bouwend Nederland
- [Groene Netten](#)
- [NEVI](#)
- [Vereniging Nederlandstalige SAP Gebruikers](#) (VNSG)
- Complaints to GTS and GUD

Parlementaire enquête

Gasunie heeft in 2022 uitgebreid medewerking verleend aan de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen. De enquêtecommissie doet onderzoek naar de besluitvorming rond de aardgaswinning, aardbevingen, schadeafhandeling en versterking in Groningen. Op 25 april bracht de commissie een werkbezoek aan het Gasunie-hoofdkantoor en aan onze stikstoffabriek in Zuidbroek. Tijdens de openbare verhoren is Gasunie-RvB-lid Bart Jan Hoevers op 3 oktober door de enquêtecommissie gehoord. In februari 2023 publiceerde de enquêtecommissie haar onderzoeksrapport.

Sancties tegen Rusland

Gasunie handelt volledig in lijn met het Europese en Nederlandse sanctiebeleid. Vanwege de grote maatschappelijke en economische consequenties voor de samenleving volgt Gasunie het kabinetsbeleid ten aanzien van gasimport uit Rusland. Operationele contacten met Russische bedrijven zijn teruggebracht tot het minimumniveau dat noodzakelijk is voor het via onze infrastructuur faciliteren van de leveringszekerheid van Nederland, Duitsland en de rest van Europa. Met Russische bedrijven zoals Gazprom heeft Gasunie alle non-operationele relaties en contacten bevroren. Ons kantoor in Moskou hebben we gesloten.

Verslag van de ondernemingsraad

Aan het begin van 2022 hadden we een andere route voor ogen dan we in het afgelopen jaar hebben afgelegd. Het pad is stevig verlegd door de verschrikkelijke oorlog in Oekraïne en het uitvallen van de Nord Stream-pijpleidingverbinding. Opeens stond 'Leveringszekerheid' boven aan de agenda. We hebben als bedrijf ons best gedaan om daar invulling aan te geven.

Naast LNG-import en drastische gasstroomwijzigingen hebben we ook focus moeten houden op onze ambities op duurzaamheid. Hierdoor komt er spanning in de driehoek Betrouwbaarheid-Betaalbaarheid-Duurzaamheid.

Daarbij moest het normale proces wel door blijven gaan. Veel adviesaanvragen (AA) en instemmingsverzoeken (IV) zijn behandeld, verkiezingen hebben plaatsgevonden, de nieuwe OR-leden zijn ingewerkt en achterbangesprekken zijn gevoerd. Bij elke AA/IV wegen we de belangen af en toetsen we in hoeverre de AA/IV bijdraagt aan onze strategische pijlers, ambities en doelstellingen. We hebben gezien dat de werklast voor 2022 behoorlijk was en zien dat ons nog meer staat te wachten in 2023.

Adviesaanvragen en Instemmingsverzoeken

De OR heeft dit jaar een aanzienlijke hoeveelheid aan AA's en IV's behandeld. Gelukkig konden we gebruikmaken van ervaringsdeskundigen. Verder was het (deels) vergaderen op afstand, het hybride werken, een van de weinige pluspunten die het COVID-19-tijdperk ons heeft opgeleverd, waardoor we onze contactmomenten zo goed mogelijk hebben benut.

Als OR stellen we vast dat het steeds belangrijker wordt om tijdig aangesloten te worden bij 'beoogde besluiten en wijzigingen', dit omdat op de route opeens het weer kan veranderen en er op korte termijn besluiten moeten worden genomen. Als de OR op tijd in kennis wordt gesteld, kunnen we efficiënt en doelmatig handelen.

De achterbangesprekken die we met collega's konden voeren, gelukkig weer veelal op locatie, leveren bredere inzichten op. Deze inzichten helpen ons als OR om een volledig beeld te krijgen van de impact van de op tafel liggende AA's en IV's op zowel de organisatie als haar medewerkers. Hiermee kunnen we de bestuurder ook beter adviseren.

Het meest in het oog springend waren:

- De fusie tussen Vertogas-CertiQ: Met deze fusie is VertiCer het loket in Nederland voor het verstrekken van Garanties van Oorsprong voor alle duurzame energiedragers: elektriciteit, warmte, groen gas en groene waterstof.
- Het in- en oprichten van EemsEnergyTerminal en German LNG. Beide dragen met name bij aan strategische pijler 1: Leveringszekerheid.
- SamenSterk en andere AA's binnen de afdeling Operations. Allemaal erop gericht om de organisatie wendbaarder te maken voor nieuwe energiedragers en de bijbehorende transitie.
- Het toekomstbestendig maken van de woon-werkvergoeding en deze aan laten sluiten bij de reistijd van het Sociaal Statuut.
- Formeel inrichten van de afdeling BW (business development waterstof), zodat alle ontwikkelingen in het waterstofdomein beter gestructureerd kunnen plaatsvinden.

OR en onze raad van commissarissen (RvC)

Afgelopen jaar zijn we begonnen met de zoektocht naar een nieuw lid voor de RvC om Dirk Jan van den Berg op te volgen. In het opgestelde profiel wordt nadrukkelijk gekeken naar 'Strategic orientation en Collaboration and influencing'. Deze capaciteiten zijn nodig om te kunnen bijdragen aan de rol die we ambiëren bij de invulling van de energietransitie in het Nederlandse en Europese speelveld. Ervaring is gewenst met een organisatie die in beweging is. Begin 2023 vinden de eerste gesprekken plaats.

Dit jaar hebben de OR, RvC en RvB gezamenlijke een aantal thema's met elkaar besproken die leven binnen de organisatie. Hierdoor hebben we elkaar beter leren kennen en onze inzichten en rollen kunnen delen.

OR-verkiezingen 2022

Op 1 april is de nieuwe OR benoemd en daarbij gegroeid van 15 naar 17 leden. We zijn blij dat diverse leden zich herkiesbaar hebben gesteld. Hierdoor kwam de continuïteit niet in het geding en konden we snel de eerste AA/IV behandelen. De overdracht was compleet en goed geregeld. Op deze plaats ook dank aan alle vertrekkende leden voor hun inzet en inspanning in de afgelopen jaren.

Ook bij Gasunie Duitsland hebben de Betriebsrat-verkiezingen plaatsgevonden. Om elkaar beter te leren kennen is een delegatie op bezoek geweest en hebben we vastgesteld dat we dezelfde uitdagingen hebben. Het bezoek is afgesloten met een rondleiding in de centrale commando post (CCP) en we hebben afgesproken om met elkaar in gesprek te blijven.

Afsluitend

Gasunie streeft ernaar om een organisatie te zijn waarmee het prettig zakendoen is en waar mensen graag willen werken en dat onderschrijven wij als OR van harte. We moeten niet alleen oog hebben voor nieuwe ontwikkelingen, maar ook aandacht houden voor bestaande activiteiten. We moeten blijven zoeken naar het beste voor de organisatie en de zo belangrijke medewerkers. Want zonder hen zijn we nergens.

OnzeCO₂-emissies in detail

In onderstaande tabel geven we van de grootste emissiebronnen de berekening van de CO₂-equivalenten voor 2022 weer, uitgesplitst naar Nederland en Duitsland. De conversiefactor voor het elektriciteitsverbruik is gebaseerd op de CO₂-emissiefactorenlijst. De conversiefactor voor de netwerkverliezen hebben we ontleend aan aan het IPCC Fifth Assessment Report 'Climate Change 2014' (Direct Global Warming Potential, Methaan, tijdshorizon 100 jaar = 28).

Van verbruik naar CO2- equivalenten	Eenheid	Verbruik		conversie	Totaal kton CO2eq		Vergroend met GVO's (CO2eq)
		NL	DU	factor CO2eq	NL	DU	
Scope 1							
Methaanemissies	ton methaan	3331	1491	28 kg CO2/kg CH4	93,3	41,8	
Gasverbruik gebouwen en installaties	miljoen kWh	445	886		85	157,3	-
Mobiliteit (eigen)	brandstof	-	-		2,4	0,1	-
Overig		-	-		1	-	-
Subtotaal					181,7	199,2	-
Scope 2							
E-gebruik NL GTS	miljoen kWh	590	-	0,45 kg CO2/kWh	266,4	-	266,4
E-gebruik NL Deelneming	miljoen kWh	159	-	0,45 kg CO2/kWh	72,2	-	72,2
Warmte gebruik GTS	TJ	184	-		8,8	-	-
E-gebruik GUD	miljoen kWh	-	10	0 kg CO2/kWh	-	-	-
E-gebruik lease auto's	miljoen kWh	0,4	-	0 kg CO2/kWh	0	-	0
Subtotaal					347,4	-	338,6
Scope 3							
Inkoop N2	miljoen kWh	125	-	0,45 kg CO2/kWh	56,9	-	-
Mobiliteit (derden)	brandstof				0,8	0,1	-
Subtotaal					57,8	0,1	-
Totaal scope 1+2+3					586,9	199,3	338,6
Totale scopes marketbased	kton CO2eq						448,0

* Gasunie hanteert de operational control-methode voor GHG. Om deze reden zijn de emissies die het gevolg zijn geweest van de sabotage van de Nord Stream-leidingen niet meegenomen in de GHG scope 3.

** Vanwege het ontbreken van een exacte conversiefactor heeft Gasunie bij de berekening van de CO₂eq-uitstoot van de inkoop van stikstof bij de stikstofproducent Air Products Pernis eenzelfde conversiefactor gebruikt als bij de berekening van de stikstof productie te Ommen. De conversiefactor stikstof productie Ommen wordt al sinds wij rapporteren als uitgangspunt gehanteerd en conform de 'Best Practice industriële gassen juli 2015' ligt de conversiefactor die we voor Air Products Pernis gebruiken in de range. Het betreft 54,7 kton CO₂eq-uitstoot van de 56,9 kton CO₂eq-uitstoot.

Onze overige milieu-impact

Onze NO_x-emissies

Onze NO_x-emissies over de afgelopen vijf jaar zijn als volgt (in tonnen NO_x):

NO _x -emissies	Nederland	Duitsland
2022	132	138
2021	83	69
2020	71	79
2019	59	42
2018	95	29

Onze totale NO_x-emissies zijn in 2022 ten opzichte van 2021 gestegen. De toename wordt veroorzaakt doordat in Duitsland de compressorstations in 2022 ten opzichte van 2021 meer zijn ingezet doordat we meer gas transporteerden en door veranderende gasstromen. In Nederland zijn de compressorstations minder ingezet doordat we minder gas transporteerden. Daarnaast hebben we, in de gevallen dat we konden kiezen, onze aardgasaangedreven compressoren minder vaak ingezet dan onze elektrisch aangedreven compressoren; deze stoten geen NO_x uit. De eindgebruikers hebben in 2022 minder aardgas verbruikt dan in 2021, wat leidde in een lagere NO_x-emissie van de ketels in de gasontvangststations. Daarentegen zorgde onze EemsEnergyTerminal voor een hoge NO_x-emissie doordat het technisch nog niet mogelijk was om de installatie op het elektriciteitsnet aan te sluiten. Dit resulteert in een forse toename van de NO_x-emissies in Nederland. De netaansluiting staat voor begin 2023 gepland.

Milieuafwijkingen

We houden een administratie bij van milieuafwijkingen, zodat we hiervan kunnen leren en daar waar mogelijk adequaat actie kunnen ondernemen om milieuschade in de toekomst te beperken. Het aantal gemelde milieuafwijkingen voor Gasunie in Nederland en Duitsland is:

Milieuafwijkingen	2022	2021	2020
Afwijking van milieuwet- en -regelgeving	2	3	0
Afwijking milieuzorgsysteem	0	1	0
Milieu-incidenten	49	38	27
Milieuklachten derden	90	125	108
Totaal	141	167	135

De milieuafwijkingen bestaan voor een groot deel uit meldingen van derden over gaslucht of kleine lekkages. In 2022 is er ten opzichte van voorgaande jaren een daling van het aantal meldingen van derden. Het aantal meldingen van derden waarbij door Gasunie zelf geen afwijking is geconstateerd, is in 2022 lager dan in 2021 (resp. 32 versus 45) en wordt verklaard door de afname van het totale aantal meldingen. In 2022 zijn er voornamelijk minder geluidgerelateerde klachten en meldingen van kleine aardgaslekkages ontvangen.

De afwijkingen op wet- en regelgeving betroffen:

- Een vat met aardgascondensaat op locatie Spijk dat niet conform de eisen is opgeslagen.
- Overtreding van enkele richtlijnen voor een arbeidsveilige, milieuveilige en brandveilige opslag (PGS 31) in een bovengrondse opslagtank op meet- en regelstation Sloten in Amsterdam.

Gasunie heeft in 2022, evenals vorig jaar, geen significante boetes betreffende milieu ontvangen.

EU Taxonomie

De Europese Unie wil in 2050 klimaatneutraal zijn. In 2018 is hiervoor het EU-actieplan voor de financiering van duurzame groei aangenomen. Dit actieplan bevat drie belangrijke doelstellingen:

- herallocatie van kapitaal naar meer duurzame financieringen;
- risicomanagement dat in de gehele procedure rekening houdt met ESG-criteria;
- rapporteren en extern verantwoording afleggen over duurzame financieringen.

Een van de stappen om deze doelen te realiseren is het opzetten van een EU-classificatiesysteem voor duurzaamheidsactiviteiten, de EU Taxonomieverordening. De huidige taxonomie kent zes milieudoelstellingen:

- mitigatie van klimaatverandering;
- adaptatie aan klimaatverandering;
- het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen;
- de transitie naar een circulaire economie;
- de preventie en bestrijding van verontreiniging;
- de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

Organisaties zoals Gasunie die onderworpen zijn aan de EU-richtlijn niet-financiële verslaggeving (EU NFRD -2014/95/EU) moeten vanaf het verslagjaar 2021 rapporteren over het aandeel in aanmerking komende ('*taxonomy eligible*'), en het aandeel niet-in aanmerking komende ('*taxonomy non-eligible*') economische activiteiten die kunnen bijdragen aan de milieudoelstellingen mitigatie en adaptie van klimaatverandering in hun totale omzet, kapitaalsuitgaven (CAPEX) en operationele uitgaven (OPEX).

Taxonomie eligible activiteiten	Omzet 2022		CAPEX 2022		OPEX 2022	
	in miljoenen euro's	% van het totaal	in miljoenen euro's	% van het totaal	in miljoenen euro's	% van het totaal
Mitigatie van klimaatverandering						
4.12 Opslag van waterstof	-	0,0%	0,3	0,0%	2,9	0,3%
4.14 Transmissie- en distributienetwerken voor hernieuwbare en koolstofarme gassen	3,0	0,1%	19,2	1,9%	15,5	1,5%
4.15 Distributie van stadsverwarming- en koeling	-	0,0%	66,4	6,6%	4,8	0,5%
5.11 Vervoer van CO2	-	0,0%	42,4	4,2%	9,4	0,9%
6.5 Transportmiddelen met lage uitstoot	-	0,0%	-	0,0%	1,1	0,1%
8.2 Gegevensgestuurde oplossingen voor broeikasgasemissiereducties	2,1	0,1%	0,5	0,1%	0,2	0,0%
9.1 Dicht bij de markt aansluitend(e) onderzoek, ontwikkeling en innovatie	-	0,0%	-	0,0%	9,0	0,9%
Totaal taxonomie eligible activiteiten	5,1	0,2%	128,8	12,9%	42,8	4,3%
Totaal taxonomie non-eligible activiteiten	2.252,5	99,8%	872,6	87,1%	961,1	95,7%
Totaal	2.257,6	100,0%	1.001,4	100,0%	1.003,9	100,0%

Voor een beschrijving van bovenstaande in aanmerking komende activiteiten verwijzen we naar bijlage I en II van de Europese gedelegeerde verordening. Al onze in aanmerking komende activiteiten uit de taxonomie zijn toegewezen aan activiteiten behorende bij de doelstelling mitigatie van klimaatverandering. Er is daarom geen sprake van het dubbel toewijzen aan meerdere klimaatdoelstellingen.

Daarnaast is de in 2022 verkregen Sustainability-LinkedBond niet direct ingezet ter financiering van de hierboven genoemde economische activiteiten. Sustainability-Linked Bond is onderdeel van de financiering van Gasunie als concern. Zodoende worden in aanmerking komende economische activiteiten niet meermaals verantwoord als onderdeel van onze KPI's op het gebied van duurzaamheid.

Onze in aanmerking komende projecten zijn verder gevorderd in 2022. Hierdoor is het voor de taxonomie in aanmerking komende bedrag gegroeid ten opzichte 2021. Met name onze CAPEX en OPEX uit onze investeringen in warmte (activiteit 14.15) en onze investeringen in CO₂-opslag, hergebruik en transport (activiteit 5.11) zijn gegroeid. Daarnaast komen onze investeringen in waterstof (activiteit 4.12 en 4.14), onze investeringen in groen gas (activiteit 4.14) en de studies die ten aanzien van de energietransitie zijn uitgevoerd (activiteit 9.1) in aanmerking. Ter vergelijking hebben we onze investeringen over het jaar 2021 in onderstaande tabel opgenomen.

Taxonomie eligible activiteiten	Omzet 2021		CAPEX 2021		OPEX 2021	
	in miljoenen euro's	% van het totaal	in miljoenen euro's	% van het totaal	in miljoenen euro's	% van het totaal
Mitigatie van klimaatverandering						
4.12 Opslag van waterstof	-	0,0%	0,2	0,1%	3,5	0,6%
4.14 Transmissie- en distributienetwerken voor hernieuwbare en koolstofarme gassen	2,5	0,1%	16,9	4,8%	14,1	2,3%
4.15 Distributie van stadsverwarming- en koeling	-	0,0%	18,4		5,2	
5.11 Vervoer van CO ₂	-	0,0%	1,0	0,3%	7,6	1,2%
6.5 Transportmiddelen met lage uitstoot	-	0,0%	-	0,0%	0,6	0,1%
8.2 Gegevensgestuurde oplossingen voor broeikasgasemissiereducties	2,0	0,1%	0,5	0,1%	0,9	0,1%
9.1 Dicht bij de markt aansluitend(e) onderzoek, ontwikkeling en innovatie	-	0,0%	-	0,0%	7,6	1,2%
Totaal taxonomie eligible activiteiten	4,5	0,3%	36,9	10,5%	39,3	6,3%
Totaal taxonomie non-eligible activiteiten	1.381,8	99,7%	313,3	89,5%	584,0	93,7%
Totaal	1.386,3	100,0%	350,2	100,0%	623,3	100,0%

Vanaf het verslagjaar 2022 is een nadere verdieping toegevoegd. Gasunie moet vanaf dit verslagjaar rapporteren welk aandeel van de economische activiteiten voldoet aan de milieudoelstellingen ("taxonomy aligned"). Omte voldoen aan de criteria uit de EU Taxonomieverordening moet Gasunie substantieel bijdragen aan één van de zes hierboven genoemde milieudoelstellingen. Tegelijkertijd mag deze bijdrage aan de specifieke milieudoelstelling aantoonbaar geen afbreuk doen aan één van de andere vijf milieudoelstellingen. In onderstaande tabel presenteren we in welke mate onze economische activiteiten voldoen aan de milieudoelstellingen. In de passage "basis voor de opstelling" lichten we toe hoe we onze analyse hebben uitgevoerd.

Taxonomie aligned activiteiten	Omzet 2022		CAPEX 2022		OPEX 2022	
	in miljoenen euro's	% van het totaal	in miljoenen euro's	% van het totaal	in miljoenen euro's	% van het totaal
Mitigatie van klimaatverandering						
4.12 Opslag van waterstof	-	0,0%	-	0,0%	-	0,0%
4.14 Transmissie- en distributienetwerken voor hernieuwbare en koolstofarme gassen	-	0,0%	19,0	1,9%	0,5	0,0%
14.15 Distributie van stadsverwarming- en koeling	-	0,0%	66,4	6,6%	4,8	0,5%
5.11 Vervoer van CO2	-	0,0%	42,2	4,2%	1,2	0,1%
6.5 Transportmiddelen met lage uitstoot	-	0,0%	-	0,0%	-	0,0%
8.2 Gegevensgestuurde oplossingen voor broeikasgasemissiereducties	2,1	0,1%	0,5	0,1%	0,1	0,0%
9.1 Dicht bij de markt aansluitend(e) onderzoek, ontwikkeling en innovatie	-	0,0%	-	0,0%	5,6	0,6%
Totaal taxonomie aligned activiteiten	2,1	0,1%	128,2	12,8%	12,1	1,2%
Totaal taxonomie non-aligned activiteiten	2.255,5	99,9%	873,2	87,2%	991,8	98,8%
Totaal	2.257,6	100,0%	1.001,4	100,0%	1.003,9	100,0%

De projecten die voldoen aan de EU Taxonomieverordening komen in grote lijnen overeen met de in aanmerking komende projecten. Voor sommige bestedingen kunnen we echter niet op efficiënte wijze aantoonbaar maken dat we voldoen aan de vereisten uit de regelgeving. Dit zijn voornamelijk kleinere (deel)projecten van de transportmiddelen met lage uitstoot (activiteit 6.5) en de verrichte studies in 2022 (activiteit 9.1).

Als onderdeel van de activiteiten die voldoen aan de EU Taxonomieverordening zijn geen investeringen opgenomen die zich nog in de projectfase bevinden. De investeringen in de projectfase beogen te voldoen aan de gestelde criteria. Hiertoe voeren we in een latere fase de benodigde onderzoeken uit. Met deze nog uit te voeren onderzoeken wordt aangetoond dat geen afbreuk wordt gedaan aan een van de andere vijf milieudoelstellingen. Omdat op termijn voldaan wordt aan de doelstellingen zijn de investeringen die op termijn voldoen niet opgenomen in bovenstaande tabel. Voor 2022 gaat dit om een bedrag van € 0,6 miljoen CAPEX en € 24,2 miljoen OPEX.

Basis voor de opstelling

Bovenstaande KPI's zijn opgesteld in overeenstemming met de rapportagevereisten uit artikel 8 van de *delegated act* behorende bij EU verordening 2020/852. Deze rapportagevereisten zijn nader gespecificeerd in bijlage I en II van de *delegated act*. De basis voor de KPI's in bovenstaande tabel zijn de geconsolideerde financiële overzichten van de N.V. Nederlandse Gasunie.

Omzet KPI

Het aandeel van in aanmerking komende economische activiteiten in onze totale omzet hebben we berekend door de omzet van in aanmerking komende activiteiten (teller) te delen door de totale netto-omzet (noemer) zoals opgenomen in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2022. In de geconsolideerde jaarrekening zijn ook de gehanteerde grondslagen ten aanzien van de netto-omzet nader uiteengezet. Samenvattend bestaat de totale omzet uit de volgende bedragen:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Transport omzet	1.882,3	1.223,3
Overige omzet	375,2	163,0
Totaal omzet	2.257,6	1.386,3

CAPEX KPI

Het aandeel van in aanmerking komende economische activiteiten in onze CAPEX hebben we berekend door de CAPEX van in aanmerking komende economische activiteiten (teller) te delen door de totale CAPEX (noemer). In de teller zijn investeringen in materiële vaste activa en investeringen in joint ventures die in aanmerking komende economische activiteiten uitvoeren meegenomen. Deze jaarrekeningposten lichten we toe in noot 5 en noot 7 van de geconsolideerde jaarrekening 2022.

In de jaarrekening brengen we bijdragen van derden (waaronder subsidies), in overeenstemming met de waarderingsgrondslagen voor de materiële vaste activa, in mindering op de investeringsbedragen. Voor 2022 bedragen de bijdragen derden met betrekking tot de in aanmerking komende economische activiteiten € 77,8 miljoen (2021: € 18,4 miljoen) en nihil voor de niet in aanmerking komende activiteiten (2021: € 0,1 miljoen). In bovenstaande tabel is de CAPEX gecorrigeerd voor bijdragen derden. Samenvattend bestaat de totale CAPEX uit de volgende bedragen:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Investeringen in materiële vaste activa	911,4	311,8
Investeringen in joint ventures	90,0	19,9
Correctie voor bijdragen derden (waaronder subsidies)	-	18,5
Totaal CAPEX	1.001,4	350,2

OPEX KPI

Het aandeel van in aanmerking komende economische activiteiten in onze OPEX hebben we berekend door de OPEX van in aanmerking komende activiteiten (teller) te delen door de totale OPEX (noemer). Volgens de EU-taxonomie bestaat de OPEX uit alle directe en indirecte kosten die nodig zijn om de effectieve werking van de activa te garanderen. Als energie-infrastructuurbedrijf hebben wij het uitgangspunt gehanteerd dat de totale lasten exclusief de afschrijvingskosten hiervoor nodig zijn. De totale lasten bestaan uit de personeelskosten en overige kosten minus de aan investeringen toegerekende kosten zoals opgenomen in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2022. Voor 2022 bedragen de bijdragen derden met betrekking tot de in aanmerking komende economische activiteiten € 14,8 miljoen (2021: nihil). In bovenstaande tabel hebben we de OPEX gecorrigeerd voor bijdragen derden. Samenvattend bestaat de totale OPEX uit de volgende bedragen:

<i>In miljoenen euro's</i>	2022	2021
Aan investering toegerekende kosten	-71,9	-61,6
Personeelskosten	221,9	198,3
Overige kosten	853,9	486,6
Totaal Opex	1.003,9	623,3

Criteria voor selectie van economische activiteiten welke voldoen aan EU Taxonomie

Op bovenstaande omzet KPI, CAPEX KPI en OPEX KPI is een analyse uitgevoerd om vast te stellen welke economische activiteiten voldoen aan de vereisten vanuit de EU Taxonomie. Deze analyse omvat een controle of de specifieke economische activiteit voldoet aan de technische beoordelingscriteria van de EU zoals staat genoemd in de richtlijn EU NFRD -2014/95/EU. Bij deze analyse maken we onder andere gebruik van de project- en uitvoeringsplannen van bijvoorbeeld onze investeringen in CO₂-opslag, hergebruik en transport (activiteit 5.11).

Naast de controle op de technische beoordelingscriteria stellen we vast dat de economische activiteiten geen afbreuk doen aan één van de andere milieudoelstellingen. We beoordelen langs de elementen van “klimaat verandering adaptie”, “duurzaam gebruik en bescherming van water en maritieme bronnen”, “transitie naar een circulaire economie”, “voorkomen en beheersen van uitstoot en bescherming” en “herstel van biodiversiteit en ecosystemen” of een economische activiteit afbreuk doet aan andere milieudoelstellingen. Tevens hebben we een aantal waarborgen ingericht om op duurzame wijze invulling te kunnen geven aan de EU Taxonomie.

Binnen Gasunie werken we met veel aandacht voor onze mensen en de omgeving. In onze werkwijze stellen we vast welke risico's bestaan en materieel zijn voor het uitvoeren van onze werkzaamheden. De diepgang van deze risico analyse hangt af van de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. Vanuit deze risico's stellen we vast dat geen materiele risico's bestaan voor het element van klimaat verandering adaptie.

Voor de elementen “bescherming van water en maritieme bronnen” en “bescherming en herstel van biodiversiteit en ecosystemen” laten we voor onze grotere projecten milieu effecten rapportages (MER) opstellen. In de MER wordt terugkoppeling gegeven wat de invloed is van het uit te voeren werk op de fysieke omgeving. Deze MER is een belangrijke waarborg dat het door ons uit te voeren werk geen afbreuk doet aan milieudoelstellingen. Onder andere voor onze activiteiten op het gebied van investeringen in warmte (activiteit 14.15), onze investeringen in CO₂-opslag, hergebruik en transport (activiteit 5.11) en onze investeringen in waterstof (activiteit 4.14) passen we deze werkwijze toe.

Het element van “circulaire economie” is van belang voor onder andere studies die ten aanzien van de energietransitie zijn uitgevoerd (activiteit 9.1). De plannen we uitwerken voor onze investeringen in waterstof (activiteit 4.14) omvatten hergebruik van bestaande aardgasleidingen. Hiermee streven we een circulaire economie na.

Tot slot beoordelen we met name voor investeringen in warmte (activiteit 14.15) en de studies die ten aanzien van de energietransitie worden uitgevoerd (activiteit 9.1) in hoeverre deze voldoen aan het element “voorkomen en beheersen van uitstoot”. Hierbij stellen we vast dat apparatuur en installaties in onze processen een passend energie label heeft.

Naast bovenstaande criteria moeten economische activiteiten ook aan de minimum safeguards vanuit de EU taxonomie verordening voldoen. Dat betekent dat de activiteiten ten minste worden uitgevoerd in overeenstemming met de OESO-richtlijnen voor Multinational Enterprises en de UN Guiding Principles on Business and Human rights. Voor de naleving van deze minimale waarborgen zijn vier kernthema's geïdentificeerd, dit zijn: mensenrechten, corruptie, belastingen en eerlijke competitie.

De EU taxonomy vereist dat procedures worden ingericht in overeenstemming met bovengenoemde richtlijnen en principes. Er is een zes stappenplan voor het Human Rights Due-Diligence proces om continu de daadwerkelijke en potentiële nadelige gevolgen voor mensenrechten te identificeren en te voorkomen.

Gasunie heeft waarborgen getroffen aan de hand deze richtlijnen en principes. De OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles zijn onder andere doorgevoerd in onze [Supplier Code of Conduct](#). Ook is er sprake van een [gedragswijzer](#) waarin staat beschreven hoe we met elkaar willen omgaan. Er is in 2022 een implementatieplan opgesteld om in de komende periode de zes stappen van het Human Rights Due-Diligence proces verder te implementeren en te formaliseren. Daarnaast zijn diverse processen ingericht rondom de vier kernthema's. Er zijn op dit moment geen indicaties dat de minimum safeguards niet worden gewaarborgd.

EU Taxonomie tabel Omzet

Economic activities			Substantial contribution criteria		DNSH criteria							Minimum safeguards	Taxonomy aligned proportion of turnover 2022
			Climate change mitigation	Climate change adaptation	Climate change mitigation	Climate change adaptation	Water and marine resources	Circular economy	Pollution	Biodiversity and ecosystems			
			Absolute turnover mEUR	Proportion of turnover %	%	%	Y/N	Y/N	Y/N	Y/N	Y/N	Y/N	%
A. TAXONOMY-ELIGIBLE ACTIVITIES													
A.1. Environmental sustainable activities (Taxonomy-aligned)													
8.2 Data-driven solutions for GHG emissions reductions			2,1	0,1%	100%	0%		Y		Y		Y	0,1%
Turnover of environmentally sustainable activities (Taxonomy-aligned) (A.1)			2,1	0,1%									0,1%
A. 2. Taxonomy eligible but not environmentally sustainable activities (not Taxonomy-aligned activities) (A.2.)													
4.14 Transmission and distribution networks for renewable and low-carbon gases			3,0	0,1%									
Turnover of Taxonomy-eligible but not environmentally sustainable activities (not Taxonomy-aligned activities) (A.2.)			3,0	0,1%									
Total turnover of Taxonomy-eligible activities (A.1. + A.2.)			5,1	0,2%									0,1%
B. TAXONOMY-NON-ELIGIBLE ACTIVITIES													
Turnover of Taxonomy-non-eligible activities (B)			2.252,5	99,8%									
Total (A + B)			2.257,6	100,0%									

EU Taxonomie tabel CAPEX

Economic activities	Absolute CAPEX mEUR	Proportion of CAPEX %	Substantial contribution criteria		DNSH criteria							Minimum safeguards Y/N	Taxonomy aligned proportion of CAPEX 2022 %
			Climate change mitigation %	Climate change adaptation %	Climate change mitigation Y/N	Climate change adaptation Y/N	Water and marine resources Y/N	Circular economy Y/N	Pollution Y/N	Biodiversity and ecosystems Y/N			
A. TAXONOMY-ELIGIBLE ACTIVITIES													
A.1. Environmentally sustainable activities (Taxonomy-aligned)													
4.14 Transmission and distribution networks for renewable and low-carbon gases	19,0	1,9%	100%	0%		Y	Y		Y	Y	Y		1,9%
4.15 District heating/cooling distribution	66,4	6,6%	100%	0%		Y	Y		Y	Y	Y		6,6%
5.11 Transport of CO2	42,4	4,2%	100%	0%		Y	Y			Y	Y		4,2%
8.2 Data-driven solutions for GHG emissions reductions	0,5	0,1%	100%	0%		Y		Y			Y		0,1%
Total CAPEX of environmentally sustainable activities (Taxonomy-aligned) (A.1)	128,2	12,8%											12,8%
A.2. Taxonomy eligible but not environmentally sustainable activities (not Taxonomy-aligned activities) (A.2.)													
4.12 Storage of hydrogen	0,3	0,0%											
4.14 Transmission and distribution networks for renewable and low-carbon gases	0,3	0,0%											
Total CAPEX Taxonomy-eligible but not environmentally sustainable activities (not Taxonomy-aligned activities) (A.2.)	0,6	0,1%											
Total CAPEX of Taxonomy-eligible activities (A.1. + A.2.)	128,8	12,9%											12,8%
B. TAXONOMY-NON-ELIGIBLE ACTIVITIES													
CAPEX of Taxonomy-non-eligible activities (B)	872,6	87,1%											
Total (A + B)	1.001,4	100,0%											

EU Taxonomie tabel OPEX

Economic activities			Substantial contribution criteria		DNSH criteria							Minimum safeguards	Taxonomy aligned proportion of turnover 2022
	Absolute OPEX mEUR	Proportion of OPEX %	Climate change mitigation %	Climate change adaptation %	Climate change mitigation Y/N	Climate change adaptation Y/N	Water and marine resources Y/N	Circular economy Y/N	Pollution Y/N	Biodiversity and ecosystems Y/N			
A. TAXONOMY-ELIGIBLE ACTIVITIES													
A.1. Environmental sustainable activities (Taxonomy-aligned)													
4.14 Transmission and distribution networks for renewable and low-carbon gases	0,5	0,0%	100%	0%		Y	Y		Y	Y	Y	0,0%	
4.15 District heating/cooling distribution	4,8	0,5%	100%	0%		Y	Y		Y	Y	Y	0,5%	
5.11 Transport of CO2	1,2	0,1%	100%	0%		Y	Y			Y	Y	0,1%	
8.2 Data-driven solutions for GHG emissions reductions	0,1	0,0%	100%	0%		Y		Y			Y	0,0%	
9.1 Close to market research, development and innovation	5,6	0,6%	100%	0%		Y	Y	Y	Y	Y	Y	0,6%	
Total OPEX of environmentally sustainable activities (Taxonomy-aligned) (A.1)	12,1	1,2%										1,2%	
A. 2. Taxonomy eligible but not environmentally sustainable activities (not Taxonomy-aligned activities) (A.2.)													
4.12 Storage of hydrogen	2,9	0,3%											
4.14 Transmission and distribution networks for renewable and low-carbon gases	15,0	1,5%											
4.15 District heating/cooling distribution	0,1	0,0%											
5.11 Transport of CO2	8,1	0,8%											
6.5 Transport by motorbikes, passenger cars and light commercial vehicles	1,1	0,1%											
8.2 Data-driven solutions for GHG emissions reductions	0,1	0,0%											
9.1 Close to market research, development and innovation	3,4	0,3%											
Total OPEX Taxonomy-eligible but not environmentally sustainable activities (not Taxonomy-aligned activities) (A.2.)	30,7	3,1%											
Total OPEX of Taxonomy-eligible activities (A.1. + A.2.)	42,8	4,3%										1,2%	
B. TAXONOMY-NON-ELIGIBLE ACTIVITIES													
OPEX of Taxonomy-non-eligible activities (B)	961,1	95,7%											
Total (A + B)	1.003,9	100,0%											

Regulatoire verrekeningen

De reguleringsmethodiek in Nederland en Duitsland kunnen verrekeningen in volgende jaren veroorzaken. Onder de huidige IFRS-boekhoudregels is het niet toegestaan om regulatoire verrekeningen als vordering of schuld in de balans te verantwoorden. Als gevolg hiervan verantwoorden we regulatoire verrekeningen onder IFRS niet in het jaar waarin ze zijn ontstaan, maar in het jaar waarin de verrekeningen in de tarieven plaatsvinden. Dit leidt tot timingsverschillen tussen IFRS en het regulatoire verdienmodel die periodieke waardeveranderingen tot gevolg kunnen hebben. Daarnaast geeft dit een vertekend beeld van het financieel resultaat in enig jaar. Gezien de grote omvang van de regulatoire verrekeningen presenteren we dit jaar daarom ook een onderliggend resultaat in de kerncijfers.

Overzicht van te verrekenen regulatoire bedragen	2022	2021
<i>In miljoenen euro's</i>		
Gasunie Transport Services		
Te verrekenen op 1 jan.	138	61
Dit jaar ontvangen regulatoire verrekeningen ter compensatie van voorgaande jaren	-36	-26
Toekomstig te ontvangen verrekening voor behaalde omzet/ENF (versus toegestane omzet-ENF) voor dit jaar	-614	103
Investeringsvergoedingen	-	-
Te verrekenen op 31 dec.	-512	138
Gasunie Deutschland		
Te verrekenen op 1 jan.	-23	7
Dit jaar ontvangen regulatoire verrekeningen ter compensatie van voorgaande jaren	-1	-27
Toekomstig te betalen verrekening voor behaalde omzet/ENF (versus toegestane omzet-ENF) voor dit jaar	25	-1
Investeringsvergoedingen	-	-
Te verrekenen op 31 dec.	2	-20

In de tarieven van 2022 is een bedrag verrekend van € 37 miljoen vanuit voorgaande jaren. Dit bedrag bestaat uit een positieve verrekening van € 36 miljoen voor Gasunie Transport Services en een positieve verrekening van € 1 miljoen voor Gasunie Deutschland. De in 2022 gerealiseerde omzet en energiekosten wijken af van de norm die is vastgesteld door de toezichthouders in Nederland en Duitsland. Voor Gasunie Transport Services bedraagt deze afwijking tot een toekomstige terugbetaling van € 614 miljoen en voor Gasunie Deutschland leidt dit tot een toekomstige vordering van € 25 miljoen. Deze bedragen worden verrekend in de tarieven van de volgende jaren.

Ultimo 2022 moet regulatorisch een bedrag van € 510 miljoen worden verrekend. Dit bedrag bestaat uit een te betalen bedrag voor Gasunie Transport Services van € 512 miljoen en een te ontvangen bedrag voor Gasunie Deutschland van € 2 miljoen, op basis van een schatting. De definitieve verrekeningen worden uiteindelijk door de toezichthouders vastgesteld. In het onderstaande overzicht is dit bedrag gesplitst naar de perioden waarin de bedragen in de tarieven, en in de jaarrekening op basis van IFRS grondslagen, worden verrekend:

Te verrekenen bedragen naar looptijd ultimo 2022	Totaal	2023	2024-2027	2028 >
<i>In miljoenen euro's</i>				
Gasunie Transport Services	-512	103	-615	0
Gasunie Deutschland	2	-7	9	-
Totaal te verrekenen	-510	96	-605	-

GRI content index

GRI disclosure number	Disclosure name	Reference 2022	GRI Sector standard
GRI 2: General Disclosures 2021			
1. The organization and its reporting practices			
2-1	Organizational details	Strategie - Wie we zijn - Hoe we georganiseerd zijn, Jaarrekening 2022	
2-2	Entities included in the organization's sustainability reporting	Aanvullende informatie: Over dit verslag - Reikwijdte en afbakening	
2-3	Reporting period, frequency and contact point	Aanvullende informatie: Over dit verslag, Contact	
2-4	Restatements of information	Er is geen sprake van restatement of information.	
2-5	External assurance	Aanvullende informatie: Over dit verslag - Verificatie en publicatie, Governance, Verslag van de Raad van Commissarissen, Overige gegevens - Assurance rapport van onze onafhankelijke accountant	
2. Activities and workers			
2-6	Activities, value chain, and other business relationships	Strategie - Wie we zijn - Hoe we georganiseerd zijn	
2-7	Employees	Interne Maatschappelijke waardecreatie - Aantrekkelijke werkgever	
2-8	Workers who are not employees	Interne Maatschappelijke waardecreatie - Aantrekkelijke werkgever	
3. Governance			
2-9	Governance structure and composition	Governance	
2-10	Nomination and selection of the highest governance body	website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-11	Chair of the highest governance body	Governance, Samenstelling Raad van Commissarissen, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-12	Role of the highest governance body in overseeing the management of impacts	website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	

GRI disclosure number	Disclosure name	Reference 2022	GRI Sector standard
2-13	Delegation of responsibility for managing impacts	Governance, Samenstelling Raad van Commissarissen, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-14	Role of the highest governance body in sustainability reporting	Aanvullende informatie: Over dit verslag - wat vinden onze stakeholders belangrijk	
2-15	Conflicts of interest	Governance - Verslag van de raad van Commissarissen, Jaarrekening 2022, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-16	Communication of critical concerns	Governance - Beschikbaarheid documentatie - Compliancemanagement	
2-17	Collective knowledge of the highest governance body	Website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-18	Evaluation of the performance of the highest governance body	Governance - Onze werkzaamheden, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-19	Remuneration policies	Governance - Renummeratiebeleid raad van bestuur, jaarrekening 2022	
2-20	Process to determine remuneration	Governance - Renummeratiebeleid raad van bestuur, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-21	Annual total compensation ratio	Governance - Renummeratiebeleid raad van bestuur	
4. Strategy, policies and practices			
2-22	Statement on sustainable development strategy	Voorwoord van de raad van Bestuur, Governance - Verslag van de raad van commissarissen	
2-23	Policy commitments	Governance - Beschikbaarheid documentatie, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-24	Embedding policy commitments	Governance - Beschikbaarheid documentatie, website: www.gasunie.nl/organisatie/bestuur	
2-25	Processes to remediate negative impacts	Strategie - Onze impact, Aanvullende informatie: Over dit verslag	
2-26	Mechanisms for seeking advice and raising concerns	Governance - Compliancemanagement	
2-27	Compliance with laws and regulations	Governance - Compliancemanagement	
2-28	Membership associations	Externe economische waardecreatie, Externe maatschappelijke waardecreatie	
5. Stakeholder Engagement			

GRI disclosure number	Disclosure name	Reference 2022	GRI Sector standard
2-29	Approach to stakeholder engagement	Aanvullende informatie: Over dit verslag - Wat vinden onze stakeholders belangrijk	
2-30	Collective bargaining agreements	Interne economische waardecreatie - Salarissen	
GRI 3: Material Topics 2021			
3-1	Process to determine material topics	Aanvullende informatie: Over dit verslag - Wat vinden onze stakeholders belangrijk	
3-2	List of material topics	Aanvullende informatie: Over dit verslag - Wat vinden onze stakeholders belangrijk	
Material topic: Energietransitie			
3-3	Management of material topics	Waardecreatie bij Gasunie - Onze bijdrage aan een CO2-neutrale wereld, Strategie - Versnellen energietransitie, Externe maatschappelijke waardecreatie - Investerings in duurzame energie-infrastructuur, interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie	
201-2	Financial implications and other risks and opportunities due to climate change	Interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie, Jaarrekening 2022	11.2
305-1	Direct (Scope 1) GHG emissions	Interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie, Aanvullende informatie - Onze overige milieu-impact	11.1
305-2	Energy indirect (Scope 2) GHG emissions	Interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie, Aanvullende informatie - Onze overige milieu-impact	11.1
305-3	Other indirect (Scope 3) GHG emissions	Interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie, Aanvullende informatie - Onze overige milieu-impact	11.1
305-4	GHG intensity	Informatie ten aanzien van de GHG intensity is op dit moment niet beschikbaar.	11.1
305-5	Reduction of GHG emissions	Interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie	11.2
Gasunie indicator	Reductie van onze eigen CO2-emissies	Interne maatschappelijke waardecreatie - Green deal 9: Emissiereductie	
Gasunie indicator	Afgegeven Garanties van Oorsprong	Externe economische waardecreatie - Verticer: Krachtige partner voor Garanties van Oorsprong	
Material topic: Veiligheid van het netwerk			
3-3	Management of material topics	Interne maatschappelijke waardecreatie - Operationele veiligheid	

GRI disclosure number	Disclosure name	Reference 2022	GRI Sector standard
306-3	Significant spills	Interne maatschappelijke waardecreatie - Operationele veiligheid	11.8
Gasunie indicator	Uncontrolled events	Interne maatschappelijke waardecreatie - Operationele veiligheid	
Gasunie indicator	Leidinginspecties	Externe economische waardecreatie - Transportzekerheid gas	
Gasunie indicator	Total Reportable Frequency Index (TRFI)	Interne maatschappelijke waardecreatie - Operationele veiligheid	
Material topic: Relatie met stakeholder en omgeving			
3-3	Management of material topics	Aanvullende informatie: Communicatie met stakeholders	11.15 / 11.16
413-1	Operations with local community engagement, impact assessments, and development programs	Aanvullende informatie: Communicatie met stakeholders	11.15
413-2	Operations with significant actual and potential negative impacts on local communities	Aanvullende informatie: Communicatie met stakeholders	11.15
Material topic: Ontwikkelingen in wet- en regelgeving			
3-3	Management of material topics	Interne Economische waardecreatie - Regulering	
Material topic: Leveringszekerheid			
3-3	Management of material topics	Externe economische waardecreatie - Leveringszekerheid gas	
Gasunie indicator	Aantal transportonderbrekingen	Externe economische waardecreatie - Transportzekerheid gas	
Gasunie indicator	Getransporteerd volume	Strategie - De waarde die wij hebben gecreëerd	
Gasunie indicator	Verhandeld gas op TTF	Strategie - De waarde die wij hebben gecreëerd	
Overige GRI 2021 topics die niet materieel zijn voor Gasunie			
11.3	Air emissions	Interne maatschappelijke waardecreatie - Hoe we onze emissies terugdringen, Aanvullende informatie: Onze overige milieu-impact	

GRI disclosure number	Disclosure name	Reference 2022	GRI Sector standard
11.4	Biodiversity	Interne maatschappelijke waardecreatie - Gasunie Green deals	
11.5	Waste	Interne maatschappelijke waardecreatie - Gasunie Green deals	
11.6	Water and effluents	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
11.7	Closure and rehabilitation	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
11.9	Occupational health and safety	Interne maatschappelijke waardecreatie - Aantrekkelijke werkgever	
11.10	Employment practices	Interne maatschappelijke waardecreatie - Aantrekkelijke werkgever	
11.11	Non-discrimination and equal opportunity	Interne maatschappelijke waardecreatie - Aantrekkelijke werkgever, Interne maatschappelijke waardecreatie - Gasunie Green deals	
11.12	Forced labor and modern slavery	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
11.13	Freedom of association and collective bargaining	Interne maatschappelijke waardecreatie - Salarissen	
11.14	Economic impacts	Externe maatschappelijke waardecreatie - Investerings in duurzame energie-infrastructuur, Interne maatschappelijke waardecreatie - Green Deals, Jaarrekening 2022	
11.17	Rights of indigenous peoples	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
11.18	Conflict and security	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
11.19	Anti-competitive behavior	Governance - compliancebeleid	
11.20	Anti-corruption	Governance - compliancebeleid	
11.21	Payments to governments	De Nederlandse staat is onze enige aandeelhouder (dit betreft geen materieel onderwerp voor Gasunie).	
11.22	Public policy	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
305-6	Emissions of ozone-depleting substances (ODS)	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	
305-7	Nitrogen oxides (NOx), sulfur oxides (SOx), and other significant air emissions	Uit onze materialiteitsanalyse is gebleken dat dit geen materieel topic is voor Gasunie.	

Connectiviteitstabel

Soort waardecreatie	Indicator	Doel 2022	Realisatie 2022	Langetermijndoel	Soort waardecreatie	Bijdrage aan SDG's
1 Energietransitie	Gecertificeerd groen gas	nvt	2,1 mln MWh	internationale groei	extern maatschappelijk	7, 9, 13, 17, 8, 11, 12
	EU Taxonomie groene CAPEX	nvt	12,9%	nvt	intern economisch	7, 9, 13, 17, 8, 11, 12
	EU Taxonomie groene OPEX	nvt	4,3%	nvt	intern economisch	7, 9, 13, 17, 8, 11, 12
	EU Taxonomie groene omzet	nvt	0,2%	nvt	intern economisch	7, 9, 13, 17, 8, 11, 12
2 Leveringszekerheid	Aantal transportonderbrekingen	< = 6	4	< = 6	extern economisch	7, 9
3 Veiligheid van het netwerk	Uncontrolled events	< = 2	1	< = 2	intern maatschappelijk	9
	Kilometers geïnspecteerde leidingen	nvt	312	nvt		
4 Ontwikkeling in wet-en regelgeving	nvt	nvt	nvt	nvt	extern maatschappelijk extern economisch intern maatschappelijk intern economisch	7, 9, 13, 17
5 Relatie met stakeholders en omgeving	nvt	nvt	nvt	nvt	extern maatschappelijk extern economisch intern maatschappelijk intern economisch	17
6 Cybersecurity, datasecurity en privacy	nvt	nvt	nvt	nvt	intern economisch	7, 9
7 Gezondheid en veiligheid van medewerkers	Ziekteverzuimpercentage	< 4,1%	4,0%	< 4,1%	intern economisch	8
	Ziekteverzuimfrequentie	nvt	1,14	nvt	intern economisch	8
	Werkgerelateerd verzuim (NL)	nvt	29	nvt	intern economisch	8
	Aantal kennisgevingen aan NCB (NL)	nvt	0	nvt	intern economisch	8
	Aantal meldingen van wangedrag	nvt	29	nvt	intern maatschappelijk	5, 8

Soort waardecreatie	Indicator	Doel 2022	Realisatie 2022	Langetermijndoel	Soort waardecreatie	Bijdrage aan SDG's
8 Milieu-impact eigen organisatie, producten en diensten	Reductie van onze eigen CO ₂ - emissies	nvt	390 kton CO ₂ eq	<=219 kton CO ₂ eq/jaar o.b.v. gelijkblijvend transportvolume (2020=1085 TWh)	intern maatschappelijk	7, 9, 12, 13, 17
	Reductie van onze eigen CH ₄ - emissies	nvt	135 kton CO ₂ eq	<=70 kton CO ₂ eq/jaar	intern maatschappelijk	7, 9, 12, 13, 17
9 Klantgerichte en transparante dienstverlening en communicatie	nvt	nvt	nvt	nvt	intern economisch	17
10 Financiële prestaties en veerkracht	nvt	nvt	nvt	nvt	intern economisch	7, 8, 9, 13, 17
11 Sterke markpositie	Getransporteerd volume	nvt	1108 TWh	nvt	extern economisch	7, 9
12 Welzijn, training en ontwikkeling	TRFI	< = 2,5	3,8	< = 2,5	intern maatschappelijk	8
	Aantal reportable incidenten	nvt	22	nvt	intern maatschappelijk	8
	Aantal reportable incidenten met afwezigheid	nvt	12	nvt	intern maatschappelijk	8
	Aantal reportable incidenten zonder afwezigheid	nvt	10	nvt	intern maatschappelijk	8
13 Diversiteit en inclusie	nvt	nvt	nvt	nvt	intern maatschappelijk	8

Voetnoot: Meldingen wangedrag: deze indicator omvat alle typen meldingen gedaan bij vertrouwenspersonen.

Begrippenlijst

bcm

miljard kubieke meter

Blauwe waterstof

Waterstof die wordt gemaakt uit fossiele energie (aardgas) in combinatie met CO₂-afvang en -opslag.

BMWK

Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (federaal ministerie voor Economische Zaken en Klimaat).

Broeikasgas

Gas dat bijdraagt aan de vorming van een isolerende laag om de aarde, waardoor deze opwarmt. De belangrijkste broeikasgassen zijn: waterdamp, koolzuurgas, methaan, distikstofoxide en gechloreerde koolwaterstoffen.

Businessdevelopment

Het ontwikkelen van nieuwe producten/diensten en/of het betreden van nieuwe markten.

CCS

Afvang en opslag van CO₂ noemt men ook wel CCS (Carbon Capture and Storage).

CH₄

Methaan; de belangrijkste component van aardgas.

CO₂

Kooldioxide of koolzuurgas; komt vrij bij volledige verbranding van brandstoffen.

CO₂-equivalentemissie

CO₂- en CH₄-emissies kunnen met behulp van de zogeheten Global Warming Potential (GWP) worden omgezet in een maat voor het versterkte broeikaseffect, de zogenaamde CO₂-equivalentemissie. De GWP voor CO₂ wordt op 1 gesteld en de GWP voor CH₄ op 28.

Controllable cost

Genormaliseerd totaal van personeelskosten en overige bedrijfslasten, verminderd met aan investeringen toegerekende kosten en niet-beïnvloedbare energiekosten.

EBIT

Het resultaat voor aftrek van rente en belastingen.

EBITDA

Het resultaat voor aftrek van rente, belastingen, afschrijvingen en amortisaties.

Effectieve temperatuur

De 'effectieve temperatuur' betreft de werkelijke temperatuur, aangevuld met een bijstelling voor windsnelheid.

ESG

Environmental, Social, Governance (ESG) houdt in dat factoren als energieverbruik, klimaat, beschikbaarheid van grondstoffen, gezondheid, veiligheid en goed ondernemingsbestuur worden meegewogen bij de selectie en het beheer van deelnemingen in bedrijven.

EZK

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

FFO

Funds From Operations is de som van het resultaat na belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening, afschrijvingen, amortisatie en bijzondere waardeveranderingen.

Flaren

Het gecontroleerd laten ontsnappen van gas door middel van verbranding.

FSRU

Floating storage regasification unit (drijvende opslag- en hervergassingsinstallatie).

Geïnvesteed kapitaal

Totaal van materiële vaste activa, investeringen in joint ventures, investeringen in geassocieerde deelnemingen en overige kapitaalbelangen gecorrigeerd voor activa onderhanden werk waarover nog geen vergoeding wordt ontvangen.

GERG

European Gas Research Group, brancheorganisatie van Europese gasbedrijven, gericht op onderzoek en ontwikkeling.

GHG Scope 1, 2 en 3

Het Greenhouse Gas Protocol, de geldende standaard voor rapportage over CO₂-emissies, hanteert een onderverdeling van emissies naar bron. Deze is opgedeeld in scope 1 (directe emissies als gevolg van onze eigen activiteiten), scope 2 (indirecte emissies van de energie die is ingekocht) en scope 3 (alle overige indirecte emissies die het gevolg zijn van onze bedrijfsactiviteiten).

Groen gas

Groen gas is biogas dat is opgewerkt tot aardgaskwaliteit.

Groene waterstof

Waterstof die op een klimaatneutrale manier wordt gemaakt uit duurzame energie, zoals windenergie en zonne-energie.

GTS

Gasunie Transport Services

GUD

Gasunie Deutschland

GvO

Een Garantie van Oorsprong (GvO) is een bewijsstuk waarmee de afkomst van duurzaam geproduceerde energie aangetoond kan worden.

GW

Een gigawatt (GW) is een eenheid voor elektrisch vermogen.

GWP

Global Warming Potential (GWP). Het Intergovernmental Panel on Climate Change geeft regelmatig een update van het GWP op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten.

H₂

Waterstof.

ISO

International Standardisation Organisation; een organisatie die internationale normen vaststelt.

LDAR

Leak detection and repair programme (lekdetectie- en -reparatieprogramma).

Leveringszekerheid

In Nederland verstaan we hieronder: het aantal keren dat het gastransport werd onderbroken omdat geen of onvoldoende gas door onze infrastructuur kon stromen, ongeacht of GTS in Nederland de klantvoldoende gas kon leveren. In Duitsland verstaan we hieronder: het aantal keren dat onze infrastructuur niet in staat was om voldoende gas te leveren aan een klant. De scores van Gasunie in Nederland en Duitsland worden opgeteld om de totale target-score te bepalen.

Licence to operate

Het mandaat dat een bedrijf (van de overheid en/of de samenleving) krijgt om zijn taken uit te voeren.

LNG

Liquefied Natural Gas (vloeibaar aardgas).

LOHC

Liquid organic hydrogen carrier (vloeibare organische-waterstofdrager).

Miljard m³

Miljard kubieke meter.

MW

Een megawatt (MW) is een eenheid voor elektrisch vermogen.

Netto schuld inclusief garantiestellingen/materiële vaste activa

Deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de materiële vaste activa gefinancierd zijn met schuld.

NOPLAT

Net Operating Profit Less Adjusted Taxes genormaliseerd is het totaal van genormaliseerde EBIT en resultaat deelnemingen onder aftrek van belastingen.

Normaliseren

Normaliseren is het corrigeren van het effect van kosten en opbrengsten die geen deel hebben uitgemaakt van de feitelijke bedrijfsvoering op de nettowinst.

NO_x

Verzamelnaam voor stikstofoxidegassen. Deze gassen komen vrij bij alle verbrandingsprocessen en dragen bij tot verzuring van de atmosfeer.

Ongevallen (met/zonder verzuim)

Ongevallen die gepaard gaan met letsel van één of meer werknemers van Gasunie en/of van derden als gevolg van het verrichten van arbeid. In geval van verzuim wordt niet binnen 1 werkdag (24 uur) het werk hervat danwel vervangend werk aangeboden.

Pay out ratio

De pay out ratio geeft aan welk deel van de nettowinst als dividend wordt uitgekeerd aan de aandeelhouder.

Power-to-gas

Een energieopslagtechniek waarbij elektrische energie omgezet wordt in chemische energie in de vorm van gas. Gas is immers gemakkelijker op te slaan dan elektriciteit. Er zijn verschillende methoden te onderscheiden, waarbij de belangrijkste verschillen te zien zijn aan wat er geproduceerd wordt. Het gas dat gemaakt wordt kan namelijk waterstof of methaan zijn.

Pseudo G-gas

Pseudo G-gas is laagcalorisch gas gemaakt uit hoogcalorisch gas. Dit gas heeft dezelfde kwaliteit als Groningengas.

Reportables

Ongevallen gevolgd door verzuim, medische handelingen, vervangend werk of dodelijke slachtoffers.

ROE genormaliseerd

Rentabiliteit op eigen vermogen genormaliseerd wordt berekend door het genormaliseerde resultaat nabelastingen te delen door het genormaliseerde eigen vermogen.

ROIC genormaliseerd

Return On Invested Capital genormaliseerd wordt berekend door de genormaliseerde NOPLAT te delen door het geïnvesteerd kapitaal. Deze ratio geeft inzicht in de mate waarin Gasunie kasstromen genereert ten opzichte van de kasstroom welke zij heeft geïnvesteerd in de business.

Scope 1, 2 en 3

Het Greenhouse Gas Protocol, de geldende standaard voor rapportage over CO₂-emissies, hanteert een onderverdeling van emissies naar bron. Deze is opgedeeld in scope 1 (directe emissies als gevolg van onze eigen activiteiten), scope 2 (indirecte emissies van de energie die is ingekocht) en scope 3 (alle overige indirecte emissies die het gevolg zijn van onze bedrijfsactiviteiten).

Stakeholders

Belanghebbenden; organisaties of personen die een bepaald belang hebben bij de onderneming.

Total Reportable Frequency Index

Maat voor de veiligheid; het aantal 'reportable' ongevallen (ongevallen gevolgd door verzuim, medische handelingen, vervangend werk of fataliteit) met verzuim per 1 miljoen werkuren, waarbij wij uitgaan van 1.600 werkuren per FTE per jaar.

TSO (NL) en TBN (DU)

Transmissienetbeheerder: ('Transmission System Operator', afgekort tot TSO) is een entiteit die is belast met het transport van energie in de vorm van aardgas of elektriciteit op nationaal of regionaalniveau, met behulp van vaste infrastructuur.

Voorbelasting

Voorbelasting is een 'omzetbelasting op onze kosten', oftewel omzetbelasting die onze leveranciers aan ons in rekening hebben gebracht.

WACC

De Weighted average cost of capital, vaak afgekort als WACC is de Engelstalige benaming voor de gewogen gemiddelde kosten van het vermogen van een bedrijf.

Disclaimer

Daar waar in dit verslag wordt gesproken over “we of wij”, refereert dit aan activiteiten van de N.V. Nederlandse Gasunie, tenzij expliciet anders vermeld. Activiteiten van de beide segmenten van Gasunie worden altijd benoemd met Gasunie Deutschland (GUD) en Gasunie Transport Services (GTS).

De interactieve versie van het jaarverslag (zoals opgenomen op de specifieke jaarverslagwebsite) en de pdf-versie van het jaarverslag (zoals opgenomen op de corporate website) zijn afgeleid van Gasunie's jaarverslag 2022 opgemaakt in overeenstemming met het European Single Filing format (hierna: ‘de ESEF-rapportage’). De ESEF-rapportage is eveneens opgenomen op onze corporate [website](#). In geval van verschillen tussen de specifieke jaarverslagwebsite, de pdf-versie van het jaarverslag en de ESEF-rapportage geldt dat laatstgenoemde leidend is. De controleverklaring en het assurancerapport van de onafhankelijke accountant op de specifieke jaarverslagwebsite en in de pdf-versie hebben alleen betrekking op de ESEF-rapportage.

Contact

Heeft u vragen of opmerkingen over ons jaarverslag dan kunt u contact opnemen door een e-mail te sturen naar info@gasunie.nl.

N.V. Nederlandse Gasunie

Bezoekadres

Concourslaan 17
9727 KC Groningen, Nederland

Postadres

Postbus 19
9700 MA Groningen, Nederland

Tel. (050) 521 91 11

Fax (050) 521 19 99

Handelsregister Groningen 02029700

E-mail: info@gasunie.nl

Website: www.gasunie.nl